

Alice Munro

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

TÂNĂRA CERȘETOARE

„O scriitoare minunată.”
JOYCE CAROL OATES

clasici contemporani LITERA

Alice Munro

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

TÂNĂRA CERȘETOARE

„O scriitoare minunată.”
JOYCE CAROL OATES

clasici contemporani **LITERA**

clasici contemporani
LITERA

Clasici contemporani Litera
pune laolaltă scriitori contemporani laureați
sau nominalizați ai unor prestigioase premii literare
care le prefigurează statutul de „clasici”.
Operele de ficțiune cele mai noi, cele mai vândute,
cele mai iubite din zilele noastre –
cărți pe care abia aștepti să le citești.

Alice Munro s-a născut și a crescut în Wingham, Ontario, și a studiat la Universitatea Western Ontario. A publicat douăsprezece colecții de proză scurtă, un roman și două volume de *Povestiri alese*. Povestirile ei au apărut în revistele *The New Yorker*, *Atlantic Monthly*, *The Paris Review* și în alte publicații, iar volumele ei de proză scurtă au fost traduse în treisprezece limbi. De-a lungul remarcabilei sale cariere a primit numeroase premii și distincții, inclusiv, de trei ori, Premiul pentru Literatură al guvernatorului Canadei și două Premii Giller, Premiul Rea pentru proză scurtă, Premiul Lannan, Premiul W.H. Smith (Anglia), Premiul Pescara (Italia) și National Book Critics Circle Award (SUA). În 2009, pentru întreaga sa activitate literară, a fost distinsă cu Premiul Man Booker International, iar în 2013 i s-a acordat Premiul Nobel pentru Literatură. Alice Munro trăiește în Clinton, Ontario, lângă lacul Huron.

De aceeași autoare, la Editura Litera au mai apărut volumele: *Prea multă fericire*, *Dragă viață*, *Ură, prietenie, dragoste, căsătorie*, *Fugara* și *Dragostea unei femei cumsecade*.

Alice Munro

TÂNĂRA CERȘETOARE

Traducere din limba engleză
MARIANA PIROTEALĂ

LITERA
București

The Beggar Maid

Alice Munro

Copyright © 1977, 1978 Alice Munro

Toate drepturile rezervate

Fotografie copertă © Metra Stelmahere / Trevillion Images

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Tânăra cerșetoare

Alice Munro

Copyright © 2022 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Alexandra Diaconescu

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu-Popescu

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza.

ISBN 978-606-33-8650-3

ISBN EPUB 978-606-33-8909-2

Lui G. Fn.

BĂȚAI DE ZILE MARI

O bătaie de zile mari. Așa îi promisese Flo. O să primești o bătaie de zile mari. Cuvintele „de zile mari“ i se tolăneau lui Flo pe limbă, împodobite cu zorzoane. Rose simțea nevoia să-și imagineze totul, să ducă până la capăt gânduri absurde, o nevoie mai puternică decât aceea de a se feri de necazuri, și, în loc să ia în serios această amenințare, medita: cum e o bătaie de zile mari? Își imagina un bulevard mărginit de copaci, o mulțime de spectatori în haine de gală, câțiva cai albi și sclavi negri. Cineva îngenunchea, iar sângele țâșnea fâlfâind ca un stindard. O ocazie deopotrivă sălbatică și splendidă. În viața reală nu erau așa de ceremonioase, și doar Flo încerca să confere evenimentului un aer pretențios de necesitate și regret. Curând, Rose și tatăl ei au trecut peste orice urmă de bună-cuviință.

Tatăl ei era regele neîncoronat al bățăilor de zile mari. Corecțiile aplicate de Flo nu erau mare lucru; palme șterse și plesnituri date în pripă, în timp ce era cu gândurile în altă parte. „Nu-mi sta-n drum“, spunea. „Vezi-ți de treabă. Nu te mai uita chiorăș.“

Locuiau în spatele unei băcănii din Hanratty, în Ontario. Erau patru persoane: Rose, tatăl ei, Flo și fratele vitreg mai mic al lui Rose, Brian. Băcănia era de fapt o casă pe care tatăl și mama lui Rose o cumpăraseră după nuntă ca să deschidă un atelier de tapițerie și reparații de mobilă. Mama ei se putea ocupa de tapițerie. De la cei doi părinți, Rose ar fi trebuit să moștenească mâinile iscusite, afinitatea față de materiale, priceperea la cusut, dar nu s-a întâmplat așa. Era stângace, iar când se strica un lucru, abia aștepta să-l strângă pe fâraș și să-l arunce.

Mama ei murise. Într-o după-amiază, îi spusese soțului:

– Am o senzație foarte greu de descris. Parcă aș avea în piept un ou fiert cu tot cu coajă.

A murit înainte să se lase noaptea, avea un cheag de sânge în plămân. Pe atunci Rose era un biet sugar într-un coș, așa că, desigur, nu-și amintea nimic din toate acestea. Ea auzise de la Flo, care trebuie să fi aflat de la tatăl ei. Flo apăruse la scurt timp după aceea, să se ocupe de pruncul din coș, să-i ia tatăl de bărbat, să deschidă camera din față ca să facă acolo o băcănie. Rose, pentru care casa era dintotdeauna băcănie, care doar pe Flo o

cunoscuse drept mamă, considera cele aproape șaisprezece luni pe care le petrecuseră aici părinții ei o perioadă liniștită, mult mai plăcută și ceremonioasă, cu mici nuanțe de belșug. Singurele mărturii ale acelei perioade erau câteva suporturi pentru ouă fierte pe care le cumpărase mama ei, cu un model cu viță-de-vie și păsări, desenate delicat, parcă cu cerneală roșie; modelul începea să se estompeze. Nu mai rămăseseră cărți, haine sau fotografii de la mama ei. Probabil se descotorosise de ele tatăl, că dacă nu, scăpa Flo de ele. Singura poveste pe care o spunea Flo despre mama ei, despre moartea acesteia, mustea de o stranie dușmănie. Flo se delecta cu amănuntele agoniei și morții: ce spuneau oamenii, cum se împotriveau, cum încercau să se dea jos din pat, cum înjurau sau râdeau (unii făceau și așa), dar când spunea că mama lui Rose pomenise de un ou fiert în piept, dădea comparației un ușor aer ridicol, de parcă mama ei ar fi fost genul de om în stare să creadă că poți înghiți un ou întreg.

Tatăl ei avea un mic atelier în spatele băcăniei, unde repara și recondiționa mobila. Înlocuia tijele din șezutul și spătarul scaunelor, dregea împletitura din nuiele de răchită, umplea crăpăturile, fixa din nou picioarele, totul admirabil, cu iscusință și ieftin. Asta era mândria lui: să-i uimească pe clienți cu calitatea muncii sale și cu sumele modeste, chiar ridicole pe care le cerea. În timpul Marii Crize oamenii nu-și permitteau să plătească mai mult, dar el și-a păstrat obiceiul pe toată perioada războiului, în anii de prosperitate de după război și până când a murit. Niciodată nu discuta cu Flo cât cerea sau cât i se datora. După moartea lui, Flo a trebuit să descuie atelierul și să scoată tot soiul de crâmpoie de hârtie și plicuri rupte din cârligele mari și urâte pe care le folosea pe post de dosare. Multe nici nu erau socoteli sau chitanțe, ci însemnări despre starea vremii, informații despre grădină, lucruri pe care simțise nevoia să le aștearnă pe hârtie.

Am mâncat cartofi noi pe 25 iunie. Neașteptat.

Zi întunecată, suntem în anii '80¹, nimic neobișnuit. Nori de cenușă de la incendiile de pădure.

16 august 1938. Furtună cumplită, seara. Trăsnet str. Biserica Prez., Turberry. Voia Domnului?

Opărești căpșunile să iasă acreala.

Totul este viu. Spinoza.

Flo credea că Spinoza era vreo legumă nouă pe care voia s-o cultive, la fel ca broccoli sau vinetele. Adesea încerca ceva nou. I-a arătat peticul de hârtie lui Rose și a întrebat-o dacă știe ce este Spinoza. Rose știa, sau avea o idee, deja era adolescentă la vremea aceea, dar a răspuns că nu. Ajunsese la o vârstă la care nu suporta să afle mai multe despre tatăl ei sau despre Flo; se descotorosea de fiecare lucru nou descoperit cu stânjeneală și groază.

În atelier erau o sobă și multe rafturi nefinisate, pline cu cutii de vopsea și lac, șelac și terebentină, borcane cu pensule puse la înmuiat și niște sticle închise la culoare, lipicioase, cu sirop de tuse. De ce ar fi stat un om care tușea încontinuu, ai cărui plămâni fuseseră expuși la gaze în timpul Războiului (care în copilăria lui Rose nu se numea Primul, ci Ultimul Război), să respire vapori de vopsea și terebentină cât e ziua de lungă? Pe atunci, întrebarea aceasta nu se punea la fel de des ca acum. Pe banca din fața băcăniei lui Flo stăteau mai mulți bătrâni din cartier, bârfeau și moțăiau la căldură, iar unii dintre aceștia tușeau și ei tot timpul. De fapt, mureau încet și discret de ceea ce localnicii numeau, fără vreo urmă de revendicare, „boala de la topitorie“. Munciseră toată viața la topitoria din oraș, iar acum stăteau neclintiți, cu chipurile gălbejite și descărnate, tușind, chicotind și schimbând obscenități fără ținută precisă despre femeile care treceau pe acolo sau despre oricare fată pe bicicletă.

Din atelier nu venea numai tusea, se auzeau și cuvinte, o mormăială neîntreruptă, plină de reproșuri sau încurajări, de obicei sub nivelul de la care poți distinge sensul. Încetineau când tatăl ei se ocupa de o lucrare complicată, prindeau vesele viteză când el se îndeletnicea cu ceva mai puțin solicitant, șlefua cu șmirghel sau dădea cu vopsea. Uneori se întâmpla să scape dinăuntru câteva cuvinte, care atârnav limpezi și absurde în aer. Când își dădea seama că s-au furișat afară, tușea să disimuleze, înghițea în sec, lăsa să se aștearnă o liniște vigilentă, neobișnuită.

– Macaroane, pepperoni, Botticelli, fasole...

Oare ce însemnau toate lucrurile acelea? Rose le repeta pentru sine. Nu putea să-l întrebe. Omul care rostea acele cuvinte și cel care-i vorbea ei în calitate de tată nu erau una și aceeași persoană, deși păreau să ocupe același spațiu. Ar fi fost o dovadă de prost gust să ia seama la persoana care n-ar fi trebuit să fie acolo, iar el nu i-ar fi iertat-o. Cu toate acestea, ea zăbovea și asculta.

„Turnuri cu turlele în nori“, îl auzise spunând odată.

– Turnuri cu turlele în nori, palate mândre².

Era ca o mână care o lovea pe Rose în piept, nu să-i facă rău, ci s-o uluiască, să-i taie răsuflarea. Atunci a simțit că trebuie să fugă, să dispară de acolo. Știa că a auzit destul și, în afară de asta, dacă o prindea? Ar fi fost groaznic.

Era la fel ca povestea cu zgomotele din baie. Flo pusese bani deoparte și făcuse o baie, dar nu avusese unde s-o pună decât într-un colț al bucătăriei. Ușa nu se potrivea, pereții erau dintr-un placaj subțire. Drept urmare, cei care vorbeau sau mâncau în bucătărie auzeau până și când rupeai o bucată de hârtie igienică sau când te foiai pe tron. Își știau unii altora glasul măruntaielor, nu numai în momentele cele mai explozive, ci și oftaturile, mârâielile, rugile și afirmațiile cele mai intime. Și erau cu toții foarte pudici. Așa că nimeni nu părea să audă sau să asculte vreodată și nu se făcea niciodată nici o observație. Cel care producea zgomotele în baie nu avea legătură cu cel care ieșea.

Locuiau într-o zonă săracă a orașului. Existau Hanratty și West Hanratty, iar între cele două curgea râul. Aici era West Hanratty. În Hanratty, ierarhia socială începea de la doctori, dentiști și avocați și cobora până la muncitori la topitorie, muncitori în fabrică și căruțași; în West Hanratty, începea de la muncitorii în fabrică și la topitorie și cobora până la marile familii risipitoare de contrabandiști, prostituate și găinari. Rose considera că familia ei stătea cu un picior pe un mal și cu un picior pe celălalt mal, că nu aparținea nici unui din locuri, dar nu era adevărat. Băcănia era în West Hanratty, în capătul cu case răzlețe al străzii principale. Vizavi erau o fierărie, cu ușile și ferestrele acoperite cu scânduri bătute în cuie de când începuse războiul, și o casă care fusese și ea băcănie cândva. Firma cu Ceai Salada nu fusese dată jos de pe fațadă; rămânea un element de decor semet și interesant, deși nu era nici un ceai Salada de vânzare înăuntru. Era doar o porțiune de trotuar, prea crăpat și înclinat ca să te poți da cu patinele cu roțile, deși Rose tânjea la patine cu roțile și adesea se închipuia trecând în viteză, cu o fustă cadrilată, agilă și în pas cu moda. Era și un felinar stradal, o floare de tinichea; dotările se opreau acolo, mai rămâneau doar drumuri neasfaltate, porțiuni mlăștinoase, grămezi de gunoi în curți și case cu un aspect straniu datorat încercărilor de a le împiedica să ajungă definitiv o

ruină. La unele nu încercase nimeni niciodată. Acestea erau cenușii, roase de vreme, aplecate într-o parte, se prăvăleau într-un peisaj cu gropi împânzite de tufe, iazuri cu broaște, papură și urzici. Însă majoritatea caselor fuseseră peticite cu hârtie gudronată, câteva șindrile noi, foi de tablă, burlane de sobă turtite cu ciocanul, chiar și carton. Asta fusese, desigur, înainte de război, în perioada care mai târziu va fi renumită pentru sărăcia lucie, din care Rose își va aminti lucruri mărunte, mușuroaie cu un aspect sobru, trepte de lemn și o lumină cețoasă, interesantă și ambiguă asupra lumii.

La început, între Flo și Rose s-a instaurat un armistițiu de durată. Personalitatea lui Rose se dezvolta ca un ananas țepos, dar puțin câte puțin și în secret, mândria neînduplecată și scepticismul s-au suprapus, cu un rezultat care o surprindea chiar și pe ea. Înainte să ajungă la vârsta școlară și cât Brian încă era în cărucior, Rose stătea în băcănie cu amândoi, Flo, așezată pe scaunul înalt din spatele tejghelei, în timp ce Brian dormea lângă fereastră; Rose stătea în genunchi sau pe burtă pe scândurile late și scârțâitoare ale dușumelei, făcându-și de lucru cu creioanele colorate pe bucăți de hârtie maro prea rupte sau cu o formă prea anapoda ca să poată fi folosite la împachetat.

Majoritatea clienților locuiau în casele din jur. Veneau și săteni aflați în drum spre casă, precum și câțiva locuitori din Hanratty care traversau podul. Unii erau tot timpul pe strada principală, tot intrau și ieșeau din magazine, de parcă ar fi avut datoria de a se afișa mereu și dreptul de a fi primiți cu brațele deschise. De exemplu, Becky Tynde.

Becky Tynde se cocoța pe tejgheaua lui Flo și-și făcea loc lângă o cutie deschisă cu fursecuri sfărâmicioase, umplute cu dulceață.

– Sunt bune de ceva? întreba vârând îndrăzneță unul în gură. Când ne dai de lucru, Flo?

– Ai putea să te angajezi la măcelărie, îi răspundea Flo inocentă. Ai putea să muncești la fratele tău.

– La Roberta? pufnea Becky cu un dispreț teatral. Crezi că aș munci la el?

Fratele ei, care se ocupa de măcelărie, se numea Robert, dar deseori i se spunea Roberta din cauza firii lui sfioase și agitate. Becky Tynde râdea. Avea un râs puternic și zgomotos, ca un motor care se repede la tine.

Era o pitică cu capul mare și cu o voce tunătoare, cu fanfaronada asexuată a unei mascote, cu o bască roșie de catifea și un gât strâmb care o obliga să țină capul într-o parte și întotdeauna să se uite în sus și pieziș. Purta niște pantofi cu toc mici și perfect lustruiți, pantofi de femeie adevărată. Rose stătea cu ochii la picioarele lui Becky, căci se temea de restul persoanei ei, de râsul și de gâtul ei. Știa de la Flo că Becky Tynde suferise de poliomielită în copilărie, de aceea rămăsese mică și cu gâtul strâmb. Era greu de închipuit că la început fusese altfel, că fusese normală vreodată. Flo spunea că nu era smintită, că era în toate mințile, la fel ca oricine altcineva, dar știa că i se putea ierta orice.

– Știi că mai demult am stat aici? spunea Becky când o observa pe Rose. Auzi? Cum-îți-zice! Nu stăteam eu aici, Flo?

– Dacă e așa, s-a întâmplat înainte să vin eu, răspundea Flo, de parcă ea nu ar fi știut nimic.

– Asta a fost înainte să se ducă așa rău de răpă cartierul. Să mă ierți că spun așa. Tata și-a construit acolo casa și măcelăria, ba aveam și o livadă de o jumătate de pogon.

– Serios? spunea Flo pe tonul ei lingușitor, plin de falsă amabilitate, umil chiar. Și de ce v-ați mutat dacă era așa de bine?

– Ți-am zis, cartierul s-a dus de răpă.

Becky vâră un fursec întreg în gură dacă avea chef și i se umflau obraji ca la broască. Niciodată nu spunea mai mult de atât.

Flo era oricum la curent, cine nu era? Toată lumea știa casa din cărămidă roșie cu veranda ieșită în afară și cu livada, ce mai rămăsese din ea, plină de revărsarea obișnuită de lucruri, scaune auto, mașini de spălat, arcuri de pat și vechituri. Casa nu părea niciodată sinistă, în ciuda celor petrecute acolo, deoarece era așa de multă distrugere și haos peste tot primprejur.

Bătrânul tată al lui Becky era alt fel de măcelar decât fratele ei, din câte spunea Flo. Un englez irascibil. Și Becky nu moștenise de la el apetitul pentru vorbărie. Nu deschidea niciodată gura. Era un cărpănos, tiranul familiei. După ce Becky s-a îmbolnăvit de poliomielită, nu a mai vrut s-o lase la școală. Rareori o vedeai afară din casă, niciodată în afara curții. Nu voia ca oamenii să se bucure de necazul lui. Așa a declarat Becky la proces. La vremea aceea mama îi murise deja, iar surorile ei erau căsătorite. Doar Becky și Robert erau acasă. Oamenii îl opreau pe Robert pe drum și-l întrebau:

- Și sora ta, Robert? E mai bine acum?
- Da.
- Se ocupă de treburile casnice? Ți pregătește cina?
- Da.
- Și tatăl tău se poartă frumos cu ea, Robert?

Povestea era că tatăl îi bătea, își bătuse toți copiii și își bătuse și soția, iar pe Becky și mai abitir din cauza diformității ei, pe care unii credeau că el i-o provocase (nu înțelegeau ce era poliomielita). Poveștile circulau și erau înflorite tot mai mult. La un moment dat, se vorbea că Becky era ținută ascunsă deoarece rămăsese însărcinată, tatăl copilului fiind nimeni altul decât tatăl ei. Apoi a umblat zvonul că născuse și scăpase de el.

– Poftim?

– A scăpat de el, i-a zis Flo lui Rose. Se îndemneau unii pe alții: „Du-te să iei cotlete de miel de la Tynde, le găsești frumoase și fragede!“ Cel mai probabil erau minciuni, a adăugat plină de regret.

În timp ce se uita cum vântul fremăta de-a lungul tendei vechi și rupte, stăruind prin locurile unde pânza era sfâșiată, atenția lui Rose era distrasă de tonul acesta de regret amestecat cu precauție din glasul lui Flo. Când Flo spunea o poveste – și aceasta nu era cea mai sinistră din cele pe care le știa –, înclina capul și-și așternea pe față un aer blând, meditativ, parcă ar fi ademenit-o și ar fi avertizat-o deopotrivă.

– N-ar trebui să-ți spun așa ceva.

Urmau și altele însă.

Trei tineri pierde-vară, care n-aveau altă treabă decât să stea toată ziua pe lângă grajdul cu chirie, s-au strâns – sau i-au strâns bărbați mai influenți și mai respectabili din oraș – și s-au pregătit să-l biciuiască pe bătrânul Tynde în interesul moralității publice. Și-au vopsit fețele în negru. Li s-au pus la dispoziție bice și un litru de whisky de fiecare, să prindă curaj. Aceștia erau: Jelly Smith, jocheu și bețiv; Bob Temple, amator de baseball și ridicător de greutate la circ; și Hat³ Nettleton, care mîna căruța din sat și era poreclit așa după melonul pe care-l purta, atât din vanitate, cât și pentru efectul comic. De fapt, încă mîna căruța; dacă la pălărie renunțase, porecla îi rămăsese, și deseori putea fi văzut în public – aproape la fel de des ca Becky Tynde – livrând saci cu cărbune, de la care i se înnegreau fața și mâinile. Acest lucru ar fi trebuit să-i amintească lui Flo de povestea lui, dar

s-a întâmplat așa. Prezentul și trecutul, trecutul îndoielnic și melodramatic din poveștile lui Flo, erau lucruri diferite, cel puțin pentru Rose. Oamenilor din prezent nu li se putea face loc în trecut. Chiar Becky, ciudățenia orașului și animalul de companie al tuturor, inofensivă și răutăcioasă, nu putea fi asociată cu prizoniera măcelarului, cu fiica infirmă, o dâră albă la fereastră: mută, bătută, cu burta la gură. La fel ca în cazul casei, era posibilă doar o legătură de formă.

Tinerii pregătiți să administreze biciuiala și-au făcut apariția târziu în fața casei lui Tynde, după ce toată lumea se dusesse la culcare. Aveau o armă, dar au folosit toată muniția trăgând în curte. Au strigat după măcelar și au lovit în ușă. În cele din urmă au spart-o. Tynde și-a închipuit că-i interesau banii, așa că a pus câteva bancnote într-o batistă și a trimis-o pe Becky jos, gândindu-se poate că bărbații aceia vor fi înduioșați sau speriați de imaginea piticea cu gâtul strâmb. Dar asta nu i-a mulțumit. Au urcat la etaj și l-au tras pe măcelar de sub pat, în cămașă de noapte. L-au târât afară și l-au pus în picioare în zăpadă. Erau minus patru grade, fapt care a fost pomenit mai târziu la tribunal. Voiau să țină un fel de judecată, dar nu-și mai aminteau cum se procedează. Așa că l-au tot bătut până a căzut la pământ. I-au strigat: „Bucată de carne!“ și au continuat să-l bată, în timp ce cămașa de noapte și omățul în care zăcea se înroșeau. Fiul lui, Robert, a spus la proces că nu asistase la bătaie. Becky a declarat că la început Robert privise, dar apoi a fugit și s-a ascuns. Ea privise până la capăt. Văzuse cum au plecat în sfârșit, văzuse cum tatăl ei s-a târât plin de sânge prin zăpadă și a urcat treptele de la verandă. Nu ieșise să-l ajute, nici nu-i deschisese ușa. „De ce?“, a fost întrebată la tribunal, iar ea a răspuns că era doar în cămașa de noapte și că nu deschisese ușa pentru că nu voia să intre frigul în casă.

Apoi, bătrânul Tynde a părut să-și recapete puterile. L-a trimis pe Robert să înhame calul și a pus-o pe Becky să încălzească apă să se spele. S-a îmbrăcat, a luat toți banii și, fără să le dea nici o explicație copiilor, a urcat în sania trasă de cal și a plecat la Belgrave, unde a lăsat calul priponit în frig și a luat trenul din zori spre Toronto. În tren s-a purtat bizar, a gemut și a blestemat, de parcă ar fi fost beat. A doua zi a fost găsit pe o stradă din Toronto delirând din cauza febrei și a fost dus la spital, unde a murit. Încă avea toți banii. Copiilor li s-a comunicat pneumonia drept cauză a decesului.

Dar autoritățile au aflat, a spus Flo. Cazul a ajuns la proces. Cei trei bărbați care săvârșiseră fapta au primit lungi pedepse cu închisoarea. O farsă, după părerea lui Flo. În mai puțin de un an erau liberi cu toții, fuseseră grațiați, aveau slujbe care îi așteptau. Și de ce? Pentru că prea mulți oameni sus-puși erau implicați în poveste. Și se părea că Becky și Robert nu aveau interesul să se facă dreptate. De acum erau înstăriți. Cumpăraseră o casă în Hanratty. Robert a început să se ocupe de măcelărie. După lunga perioadă de izolare, Becky și-a început cariera într-ale sociabilității și etalării publice.

Atâta tot. Flo a încheiat povestea de parcă i-ar fi inspirat silă. Nimeni nu ieșea prea bine din ea.

– Imaginează-ți, a adăugat oftând.

În vremea aceea, Flo trebuie să fi avut puțin peste treizeci de ani. Era tânără. Purta același gen de haine pe care le-ar fi purtat o femeie de cincizeci, șaizeci sau șaptezeci de ani: rochii de casă cu imprimeu, largi la gât, la mâneci și în talie; șorțuri, tot cu imprimeu, pe care și le scotea când venea din bucătărie în băcănie. Pe atunci așa se îmbrăcau de obicei femeile sărace, deși nu lovite de sărăcia cea mai cruntă; pe de altă parte, era o alegere făcută cu bună știință, din dispreț. Flo detesta pantalonii, disprețuia hainele celor care încercau să fie la modă, disprețuia rujul și permanentul. Avea părul negru tăiat drept, lung doar cât să-l poată da după ureche. Era înaltă, dar cu osatură fină, cu încheieturi și umeri subțiri, avea capul mic și o față albă, pistruiată, mobilă, ca de maimuță. Dacă ar fi considerat că merită efortul și ar fi avut mijloacele necesare, poate ar fi fost genul de brunetă de o frumusețe palidă, fragilă, cultivată; Rose și-a dat seama mai târziu de acest lucru. Dar ar fi trebuit să fie cu totul altă persoană; ar fi trebuit să învețe să nu se mai strâmbe, nici la sine, nici la alții.

Primele lucruri pe care și le amintea Rose despre Flo erau o extraordinară moliciune și o duritate pe măsură. Părul moale, obrații prelungi, moi și palizi, puful moale, aproape invizibil din fața urechilor și de deasupra gurii. Ascuțimea genunchilor, tăria coapselor, netezimea pieptului.

Când Flo cânta:

*Ah, bâzâit de albinuțe în copacii cu țigări
Și fântâna cu sifon...*

Rose se gândea la viața femeii de dinainte să se mărite cu tatăl ei, când lucra ca ospătăriță la cafeneaua din Union Station și mergea cu prietenele ei Mavis și Irene în Centre Island, când o urmăreau bărbații pe străzile întunecate și știa cum merg telefoanele cu fise și lifturile. Rose simțea în vocea ei viața necugetată și periculoasă a orașelor, răspunsurile date tăios, între două molfăieli ale gumei de mestecat.

Iar atunci când cânta:

*Apoi, ușor-ușor, ea se ridică
Și ușor-ușor, lângă el veni
Și spuse atât, nimic mai mult,
Tinere, până aci ți-a fost!*

Rose se gândea la viața pe care Flo părea s-o fi dus dincolo de cea de acum, mai devreme, o viață agitată și de poveste, cu Barbara Allen și tatăl lui Becky Tynde, cu tot soiul de lucruri scandaloase și suferințe îngheșuite în ea.

Bătăile de zile mari. Cum începuseră?

Probabil într-o sâmbătă, în primăvară. Încă nu înfrunziseră copacii, dar ușile erau deschise spre lumina soarelui. Ciori. Șanțurile pline cu șuvoaie de apă. Vreme dătătoare de speranță. Deseori, sâmbăta, Flo o lăsa pe Rose să se ocupe de băcănie, au trecut câțiva ani de atunci, era vremea în care Rose avea nouă, zece, unsprezece, doisprezece ani, iar ea trecea podul și mergea în Hanratty (expresia folosită era că „te duci până sus“) să facă cumpărături, să vadă oameni și să-i asculte. Printre cei pe care-i asculta se numărau doamna avocat Davies, doamna paroh anglican Henley-Smith și doamna doctor de cai McKay. Venea acasă și le imita vocile ridicole. Le făcea să pară monumente; de nerozie, ostentație și înfumurare.

Când termina târguielile, intra în cafeneaua din hotelul Queen și comanda o înghețată Sundae. „De care?“, se interesau Rose și Brian când ajungea acasă, fiind dezamăgiți dacă era numai cu ananas și caramel cu zahăr brun și încântați dacă era Tin Roof sau Black and White. Apoi fuma o țigară. Avea unele gata răsucite, pe care le lua la ea, să nu fie nevoită să-și răsucescă în public. Fumatul era singurul ei obicei despre care, dacă l-ar fi văzut la altcineva, ar fi spus că e doar un fason. Îi rămăsese din vremea în care muncea la Toronto. Știa că și-o caută cu lumânarea. O dată, preotul

catolic s-a apropiat de ea în hotelul Queen și i-a întins bricheta aprinsă înainte să apuce Flo să scoată chibriturile. I-a mulțumit, dar nu a legat o discuție cu el, nu cumva să încerce s-o convertească.

Altă dată, în drum spre casă, a văzut la capătul dinspre oraș al podului un băiat cu o geacă albastră, ai fi zis că privește apa. Optsprezece, nouăsprezece ani. Nu-l cunoștea. Slăbănog, cu un aer bolnăvicios, avea ceva anapoda, și-a dat pe loc seama. Oare se gândea să sară? Chiar când a ajuns în dreptul lui, ce să vezi, s-a întors și și-a etalat părțile intime, desfăcându-se la geacă și la pantaloni. Cât trebuie să fi suferit de frig, într-o zi în care Flo își ținea strâns gulerul în jurul gâtului.

La început, când a văzut ce are în mână, a povestit Flo, singurul ei gând a fost: „Ce face aici cu ditamai cârnatul?”

Putea vorbi așa. Îi comunica aceste lucruri ca pe un adevăr, nu ca pe o glumă. Spunea sus și tare că disprețuiește vorbele deșuchete. Ieșea și striga la bătrânii care stăteau în fața băcăniei:

– Dacă vreți să stați aici, ați face bine să vorbiți frumos!

Așadar, era sâmbătă. Cine știe din ce motiv, Flo nu s-a dus până sus, a hotărât să rămână acasă să frece podeaua din bucătărie. Poate că asta a indispus-o. Poate că era oricum indispusă deoarece clienții nu-și plăteau facturile, sau poate că de vină era vâltoarea sentimentelor din primăvară. Cearta cu Rose a început deja, o ține așa dintotdeauna, e ca un vis care se topește în alte și alte vise, peste dealuri și prin uși, înnebunitor de imprecise, aglomerate, familiare și evazive. Mută toate scaunele din bucătărie ca să poată freca podeaua și, de asemenea, trebuie să care și niște marfă pentru băcănie, cutii de carton cu conserve, cutii cu sirop de arțar, cu ulei de huiă, borcane cu oțet. Duc lucrurile afară, în magazia de lemne. Brian, care are cinci-șase ani, ajută și el la căratul cutiilor.

– Da, spune Flo, continuând din punctul unde le-am lăsat mai devreme. Da, și spurcăciunile pe care i le-ai băgat în cap lui Brian.

– Ce spurcăciuni?

– Iar pe el atât îl duce mintea.

Din bucătărie se coboară o treaptă până în magazia de lemne, și pe ea e o bucată de covor așa de tocit, încât Rose nu-și amintește să-i fi văzut vreodată modelul. Brian îl desprinde ușor cât târăște o cutie.

– Două Vancouvere, murmură ea.

Flo s-a întors în bucătărie. Brian își mută privirea de la Flo la Rose, iar Rose spune iar, puțin mai tare, încurajându-l:

- Două Vancouvere...
- Prăjite-n mucii! termină Brian, neputând să se mai stăpânească.
- Două găoaze murate...
- Și două buci!

Iată. Spurcăciunile.

Două Vancouvere prăjite-n mucii!

Două găoaze murate și două buci!

Rose știe poezioara de mulți ani, a învățat-o când a început să meargă la școală. A venit acasă și a întrebat-o pe Flo:

- Ce e un Vancouver?
- E un oraș. E foarte departe.
- Și în afară de un oraș?
- Cum adică, în afară de un oraș?
- Cum poți să-l prăjești? a întrebat Rose, apropiindu-se de periculosul moment, de încântătorul moment în care trebuia să spună tot: Două Vancouvere prăjite-n mucii/Două găoaze murate și două buci!
- Să vezi ce scârmăneală-ți trag! a strigat Flo cu o furie previzibilă. Dacă mai zici o dată, îți iei o mamă de bătaie!

Rose nu se putea abține. O recita tandru, încerca să spună tare versurile inocente, iar pe celelalte le mormăia. Nu numai cuvintele „mucii” și „găoază” îi făceau plăcere, deși, desigur, și ele. Ci muratul, buciile și inimaginabilele Vancouvere. Le vedea în minte ca pe niște caracatițe, zvâcneau în tigaie. Prăbușirea rațiunii; scânteia și țepușa nebuniei.

În ultima vreme cântecelul i-a revenit în minte și l-a învățat și pe Brian, să vadă dacă asupra lui are același efect; bineînțeles, are același efect.

- Ah, te-am auzit! exclamă Flo. Am auzit! Și să nu zici că nu te-am avertizat!

Așa este. Brian a înțeles avertismentul. Fuge pe ușa magaziei de lemne, să facă ce-i pofteste inima. Fiind copil, are libertatea de a ajuta sau nu, de a se implica sau nu. El nu are datoria de a se lua la trântă cu treburile casnice. Oricum nu au nevoie de el; de regulă abia îl observă, mai puțin atunci când se folosesc de el să-și facă reproșuri. Continuă, nu se pot abține, nu-și pot

da pace una celeilalte. Când dau impresia că au renunțat, de fapt doar așteaptă și-și iau avânt.

Flo își pregătește găleata, peria, cârpa și covorașul pentru genunchi, un covoraș murdar, roșu, din cauciuc. Începe să curețe podeaua. Rose stă pe masa din bucătărie, singurul loc rămas liber, bălăbănind din picioare. Simte mușamaua rece, pentru că poartă pantaloni scurți, șortul strâmt, decolorat de vara trecută, scos din geanta cu haine de vară. Miroase puțin a mucegai, pentru că a stat la păstrare peste iarnă.

Flo se târăște pe dedesubt, freacă cu peria, șterge cu cârpa. Are picioarele lungi, albe și musculoase, desenate peste tot cu vene albastre, de parcă cineva ar fi trasat râuri pe ele cu un creion chimic. O energie nefirească, un dezgust violent se manifestă în felul în care apasă peria pe linoleum, în care plesnește cârpa.

Ce au să-și spună una alteia? Nu are prea mare importanță. Flo vorbește despre obrăznicia lui Rose, despre grosolănia, neglijența și înfumurarea ei. Despre pornirea de a le da altora de furcă, despre lipsa ei de recunoștință. Pomenește de inocența lui Brian, de depravarea lui Rose. „Ah, să nu-ți închipui că ești grozavă“, spune Flo, iar o clipă mai târziu: „Cine te crezi?“ Rose o contrazice și obiectează cu o chibzuință și o blândețe otrăvitoare, etalând un dezinteres teatral. Flo își depășește disprețul și stăpânirea de sine obișnuite, devine și ea incredibil de teatrală, spune că pentru Rose și-a sacrificat ea viața. I-a văzut tatăl împovărat cu o fetiță și s-a gândit: „Ce-o să facă omul ăsta?“ Așa că s-a măritat cu el și acum iat-o, îngenuncheată.

În acea clipă sună clopoțelul, anunță prezența unui client în băcănie. Întrucât cearta este în desfășurare, Rose nu are voie să meargă să-l servească. Flo se ridică, aruncă șortul gemând, dar nu din dorința de a comunica, nu este un geamăt de exasperare pe care Rose să aibă voie să i-l împărtășească, și se duce să vadă ce pofteste clientul. Rose o aude vorbind pe tonul obișnuit.

– Era momentul. Sigur că da!

Se întoarce și își înnoadă șortul, gata să reia ostilitățile.

– Nu te gândești decât la tine, întotdeauna! Niciodată nu te gândești la ce fac eu.

– Nu ți-am cerut niciodată să faci nimic. Mi-aș dori să nu fi făcut niciodată nimic. Mi-ar fi fost mult mai bine.

Fata rostește aceste cuvinte zâmbindu-i fără ocolișuri mamei sale vitrege, care încă nu s-a aplecat în genunchi. Flo vede zâmbetul, înhață cârpa care atârnă pe marginea găleții și o aruncă spre ea. Poate ar fi vrut s-o lovească în față, însă pânza udă cade pe piciorul lui Rose, care o prinde cu abilitate și începe s-o legene neglijent pe gleznă.

– Bine, spune Flo. De data asta ai făcut-o de oaie. Bine.

Rose o privește cum se duce la ușa magaziei de lemne, o aude cum calcă apăsător prin spațiul restrâns. În cele din urmă se oprește în prag; încă nu au atârnat plasa pentru insecte, iar ușa propriu-zisă este deschisă, sprijinită cu o cărămidă. Îl strigă pe tatăl lui Rose. Îl strigă cu o voce amenințătoare, poruncitoare, de parcă, împotriva voinței ei, l-ar pregăti pentru vești proaste. O să afle și el care este problema.

Podeaua din bucătărie are cinci-șase tipuri diferite de linoleum. Crâmpoie pe care Flo le-a primit de pomană și, plină de ingeniozitate, le-a tăiat și le-a îmbinat, apoi pe margine a pus benzi de tablă și piuneze. Cât așteaptă cocoțată pe masă, Rose contemplă podeaua, satisfăcătorul aranjament de dreptunghiuri, triunghiuri și altă formă al cărei nume încearcă să și-l amintească. O aude pe Flo trecând iar prin magazia de lemne, călcând agale pe poteca scârțâitoare din scânduri puse direct pe pământ. Și ea trage de timp. În mod clar, nu pot continua singure povestea asta.

Rose îl aude pe tatăl ei intrând. Se crispează, un fior îi coboară prin picioare, și le simte tremurând pe mușama. Smuls de la o treabă tihnită, pasionantă, smuls de la cuvintele care-i aleargă prin cap, scos din sine, tatăl ei trebuie să spună ceva. Și spune:

– Ei? Ce s-a întâmplat?

Acum iese o altă voce a lui Flo. Mai plină de nuanțe, rănită, rugătoare, pare să fi fost fabricată pe loc. Îi pare rău că l-a luat de la lucru. N-ar fi făcut-o niciodată dacă Rose n-ar fi scos-o din minți. Cum din minți? Cu răspunsurile ei obraznice, cu nerușinarea și cu gura ei spurcată. Dacă Flo i-ar fi zis mamei ei ce i-a zis Rose cu câteva clipe în urmă, tatăl ei ar fi făcut-o una cu pământul.

Rose încearcă să intervină, să spună că nu e adevărat.

Ce nu e adevărat?

Tatăl ei ridică o mână și, fără s-o privească, o repede:

– Tu să taci!

Când zice că nu e adevărat, Rose vrea să spună că nu de la ea a pornit totul, că ea doar a răspuns, că a îmboldit-o Flo, care acum îndrugă cele mai gogonate minciuni, prezintă totul după cum îi convine ei. Rose lasă deoparte ce mai știe, că indiferent ce a spus sau a făcut Flo, indiferent ce a spus sau a făcut ea, nu prea contează. Lupta în sine contează, iar acesteia nu i te poți împotrivi, nu i te poți împotrivi niciodată, nu poate ajunge decât în punctul în care este acum.

Flo este murdară în genunchi, deși a stat pe covoraș. Cârpa încă atârnă de laba piciorului lui Rose.

Tatăl ei se șterge pe mâini, o ascultă pe Flo. Nu se grăbește. Îi ia mai mult până intră în spiritul lucrurilor, obosit din capul locului, poate, gata să respingă rolul pe care trebuie să-l joace. Nu vrea s-o privească pe Rose, dar la orice sunet sau mișcare de-ale ei ridică mâna.

– Un lucru e clar, nu avem nevoie de public, spune Flo.

Se duce să încuie ușa băcăniei și pune semnul cu „Revenim curând“, semn pe care l-a făcut Rose cu litere elegante, arcuite, în relief, cu creioane negru și roșu. Când se întoarce, închide ușa dinspre magazin, apoi pe cea dinspre scări, apoi pe cea dinspre magazia de lemne.

Pantofii ei au lăsat urme pe partea curată și udă a podelei.

– Ah, nu știu, spune ea acum, cu o voce istovită după momentul intens de emoție. Nu știu ce să mă fac cu ea. Coboară ochii și, văzându-și genunchii murdari (a urmărit privirea lui Rose), și-i freacă energic cu mâinile, împrăștiind murdăria. Mă umilește, adaugă îndreptându-se. Iată explicația. Mă umilește, repetă cu satisfacție. N-are nici urmă de respect.

– Nu-i adevărat!

– Să taci! intervine tatăl ei.

– Dacă nu-l chemam pe taică-tu, încă ai fi stat cu rânjetul ăla pe față! Cum altfel te putem pune la punct?

Rose sesizează la tatăl ei obiecții la retorica lui Flo, o anume stânjeneală și împotrivire. Se înșală și ar trebui să știe că se înșală dacă se gândește că poate conta pe asta. Faptul că știe acest lucru și el știe că ea știe nu va îmbunătăți nicicum situația. Tatăl ei începe să se încălzească. Îi aruncă o privire. Întâi, privirea este rece și provocatoare. Îi arată cum judecă el, că poziția ei nu are nici o șansă de reușită. Apoi se luminează, începe să se încarce cu altceva, așa cum se umple albia unui izvor când dai la o parte frunzele. Se umple de ură și plăcere. Rose își dă seama de asta. Este oare

doar o descriere a furiei, ar trebui să-i vadă privirea umplându-i-se de furie? Nu. În privința urii nu greșește. Nici a plăcerii. Fața i se relaxează, i se schimbă, îi devine mai tânără. În clipa următoare ridică mâna, de data asta ca s-o reducă pe Flo la tăcere.

– Bine, mormăie el, vrând să spună „de ajuns“, „mai mult decât de ajuns“, „am încheiat cu partea asta, lucrurile pot merge mai departe“.

Începe să-și slăbească cureaua.

Flo s-a oprit oricum. Întâmpină aceeași dificultate ca Rose, dificultatea de a crede că ceea ce știi că trebuie să se întâmple chiar se va întâmpla, că vine o vreme când nu te poți retrage.

– Ah, nu știu, nu fi prea aspru cu ea. Se mișcă neliniștită prin cameră, de parcă s-ar gândi cum să creeze căi de scăpare. Nu e cazul să folosești cureaua. Chiar trebuie să folosești cureaua?

El nu răspunde. Cureaua iese, nu în grabă. O apucă din locul unde-i vine la îndemână. „Bun.“ Se îndreaptă spre Rose. O împinge de pe masă. Expresia nu se potrivește cu situația, la fel ca tonul lui. Este ca un actor prost care joacă un rol grotesc. De parcă ar trebui să insiste numai pe ceea ce este rușinos și teribil. Asta nu înseamnă că se preface, că joacă un rol și că intențiile lui ar fi altele. Interpretează și exact asta vrea. Rose știe, îl cunoaște foarte bine.

De atunci și-a tot pus întrebări despre momentul în care se comite o crimă. Oare în cele din urmă fapta trebuie dusă la bun sfârșit pentru efect, pentru a-i dovedi unicului spectator, care nu va putea să spună mai departe, doar să țină minte lecția, că un asemenea lucru se poate întâmpla, că orice se poate întâmpla, că cea mai mare aberație este justificată, că se găsesc sentimente peotriva ei?

Mai încearcă o dată să se uite la podeaua bucătăriei, la ingeniosul și liniștitorul model geometric, în loc să se uite la el și la cureaua lui. Cum se poate petrece așa ceva în fața acelor martori cotidieni, linoleumul, calendarul cu moara, pârâul și copacii tomnatici, vechile și folositoarele oale și cratițe?

– Întinde mâna!

Lucrurile acelea n-o vor ajuta, nici unul nu o poate salva. Devin banale și inutile, chiar ostile. Oalele pot dovedi răutate, modelul linoleumului îi poate arunca priviri răutăcioase, trădarea este cealaltă latură a cotidianului.

La prima sau poate la a doua șfichiuire, Rose se trage înapoi. Nu acceptă. Fuge prin cameră, încearcă să ajungă la o ușă. Tatăl ei îi taie calea. Nici un dram de curaj sau de stoicism în ea, s-ar părea. Fuge, țipă, imploră.

Urmărind-o neabătut, tatăl ei o plesnește cu cureaua când poate, apoi renunță la fâșia de piele și-și folosește mâinile. Trosc peste ureche, trosc peste urechea cealaltă. Aude întruna un țiuit în cap. Trosc peste față. Lângă perete și trosc iar peste față. O scutură și o izbește de perete, o lovește peste picioare. Rose este incoerentă, înnebunită, țipă.

– Iartă-mă! Te rog, iartă-mă!

Flo țipă și ea.

– Termină, termină!

Nu încă. O trântește pe Rose pe jos. Sau poate se aruncă singură. O lovește iar peste picioare. Rose a renunțat la cuvinte, dar scoate un sunet, genul de sunet care o face pe Flo să plângă, Of, dacă o aude lumea? Este ultimul sunet, disperat, de o umilință și o înfrângere voite, căci se pare că Rose trebuie să-și joace și ea rolul în scenetă cu aceeași lipsă de rafinament, cu aceeași exagerare pe care o afișează tatăl ei. Interpretează rolul victimei lui cu o poftă care îi trezește, și poate chiar speră să-i trezească, un dispreț și o silă definitive.

Vor da tot ce trebuie, se pare, vor face orice efort.

Nu tocmai. Niciodată nu a reușit s-o rănească cu adevărat, deși sunt momente, desigur, când ea se roagă s-o rănească. O lovește cu palma, șuturile lui sunt reținute.

Acum se oprește, i s-a tăiat răsuflarea. O lasă pe Flo să se apropie, o apucă pe Rose și o împinge spre Flo, cu un sunet care sugerează dezgust. Flo o ia, deschide ușa spre scară, o împinge în sus.

– Acum du-te în camera ta! Iute!

Rose urcă pe scară, se împiedică, se lasă să se împiedice, se lasă să cadă pe trepte. Nu trântește ușa, deoarece gestul acesta l-ar putea face să vină după ea și, în orice caz, este slăbită. Se întinde pe pat. O aude prin gaura burlanului sobei pe Flo pufnind și dojenindu-l, pe tatăl ei spunându-i furios că ar fi trebuit să tacă dacă nu voia s-o pedepsească pe Rose, n-ar fi trebuit să sugereze acest lucru. Flo spune că niciodată nu a sugerat o asemenea chelfăneală.

Se tot înconterează. Vocea speriată a lui Flo devine tot mai puternică, își recapătă încrederea. Treptat, certându-se, se retrage fiecare înapoi în sine.

Curând, mai vorbește doar Flo; el nu mai vrea să deschidă gura. Rose a trebuit să-și înăbușe hohotele zgomotoase ca să-i asculte, iar când n-o mai interesează discuția și vrea să mai hohotească puțin, descoperă că nu mai reușește. A ajuns într-o stare de calm, în care revolta este percepută drept totală și definitivă. În starea aceasta, evenimentele și posibilitățile capătă o fermecătoare simplitate. Opțiunile sunt limpezi. Cuvintele care i se ivesc în minte nu sunt ambigue, rareori intervine condiționalul. „Niciodată“ este cuvântul care i se pare cel mai drept. Niciodată n-o să mai vorbească cu ei, niciodată n-o să se mai uite la ei altfel decât cu ură, n-o să-i ierte niciodată. O să-i pedepsească; o să-i termine. Închistată în aceste sentințe, în durerea ei fizică, plutește într-un ciudat confort, dincolo de sine, dincolo de responsabilitate.

Dacă ar muri acum? Dacă s-ar sinucide? Dacă ar fugi? Oricare din aceste soluții ar fi valabilă. Trebuie doar să aleagă, să identifice calea potrivită. Plutește în starea ei pură, superioară, de parcă ar fi în puterea unui drog.

Și așa cum atunci când ești drogat există un moment în care te simți în deplină siguranță, de neatins, după care, fără avertisment, vine momentul în care știi că toată siguranța s-a năruit iremediabil, așa vine și acum un moment – cel în care Rose o aude pe Flo pe scări – care cuprinde pentru ea atât pacea și libertatea din prezent, cât și cunoașterea certă a modului în care se vor precipita lucrurile în continuare.

Flo intră în cameră fără să bată, dar cu o șovăire care arată că se poate să se fi gândit la asta. Îi aduce un borcânel de cremă de față. Rose se agață de avantaj cât poate, stă întinsă pe burtă în pat, refuzând să reacționeze la prezența ei ori să răspundă.

– Serios acum, spune Flo stânjenită. N-ai pățit-o chiar așa de rău, nu? Dă-ți cu asta și o să te simți mai bine.

Blufează. Nu știe sigur în ce fel anume a pățit-o. A scos capacul borcânelului cu cremă. Rose îi simte mirosul. Mirosul intim, de bebeluș, umilitor. Nu-i va permite să se apropie de ea. Dar ca s-o evite pe ea și moțul de cremă de pe degetul ei, trebuie să se mute. Se târăște mai departe, se opune, își pierde demnitatea și astfel îi arată lui Flo că nu s-a întâmplat mare lucru.

– Bine, oftează Flo. Fie ca tine. O las aici și poți să-ți dai când vrei.

Mai târziu își va face apariția o tavă. Flo o va așeza fără un cuvânt și va pleca. Un pahar mare cu cacao cu lapte, făcută cu Vita-Malt din băcănie.

Câteva dâre gustoase de Vita-Malt pe fundul paharului. Sendvișuri mici, frumoase și apetisante. Conservă de somon de cea mai bună calitate și din cel mai roșu, cu maioneză din belșug. Două tarte cu unt dintr-un pachet de la brutărie, biscuiți cu ciocolată cu umplutură de mentă. Preferatele lui Rose din categoria sendvișurilor, tartelor și fursecurilor. Se va întoarce, va refuza să privească, dar rămasă singură cu mâncarea va fi îngrozitor de tentată, atâțată, tulburată și smulsă gândurilor la sinucidere sau fugă de mirosul somonului, de nerăbdarea de a simți cacaua înviorătoare, va întinde un deget, doar să-l treacă pe marginea unui sendviș (cu coaja tăiată!) să ia ce a dat pe afară, să guste puțin. Apoi va decide să mănânce unul, ca să capete puterea de a refuza restul. Unul nu se va observa. Curând, în depravarea ei iremediabilă, le va mânca pe toate. Va bea cacaua cu lapte, va devora tartele, va înfuleca fursecurile. Va șterge cu degetul de pe fundul paharului siropul cu malt, deși pufnește de rușine. Prea târziu.

Flo va urca și va lua tava. Ar putea spune: „Văd că nu ți-a pierit pofta de mâncare“ sau „Ți-a plăcut cacaua cu lapte? A avut destul sirop?“, depinde de cât de îmblânzită se simte. În orice caz, va pierde orice avantaj. Rose va înțelege că viața a reînceput, că vor sta din nou cu toții în jurul mesei să mănânce, ascultând știrile la radio. Măine-dimineață, poate chiar astă-seară. Oricât ar fi de indecent și de surprinzător. Vor fi rușinați, dar mult mai puțin decât te-ai putea aștepta după cum s-au comportat. Vor încerca o stranie lene, o indolență convalescentă, nu foarte diferită de satisfacție.

Într-o noapte după o scenă ca aceasta, erau cu toții în bucătărie. Trebuie să fi fost vară sau cel puțin vreme caldă, deoarece tatăl ei i-a menționat pe bătrânii care stăteau pe banca din fața băcăniei.

– Știți despre ce vorbesc acum? a spus el dând din cap spre băcănie să arate la cine se referea, deși, desigur, acum nu mai erau acolo, se duceau acasă la căderea întunericului.

– Neghiobii ăia bătrâni, a zis Flo. Despre ce?

Aveau o amabilitate nu tocmai falsă, dar puțin mai exagerată decât era normal când nu erau alții de față.

Tatăl lui Rose le-a spus că bătrânii își însușiseră de undeva ideea că ceea ce părea o stea pe cer, spre vest, prima stea care răsărea după apusul soarelui, Luceafărul-de-Seară, era de fapt un dirigabil care plutea pe deasupra Bay City, Michigan, dincolo de lacul Huron. O născocire americană, trimisă să rivalizeze cu astrele cerești. Erau cu toții de acord în

această privință, le surâdea ideea. Credeau că este luminată de zece mii de becuri electrice. Tatăl lui Rose îi contrazisese fără milă, subliniind că ce vedeau era planeta Venus, care apăruse pe cer cu mult înainte de inventarea becului electric. Ei nu auziseră niciodată de planeta Venus.

– Niște ignoranți, a spus Flo.

La care Rose a știut, și o știa și tatăl ei, că nici Flo nu auzise niciodată de planeta Venus. Ca să schimbe subiectul sau chiar să se scuze, Flo a lăsat ceașca de ceai, s-a întins, s-a sprijinit cu capul de spătar și cu picioarele pe alt scaun (cumva, a reușit în același timp să-și vâre sfioasă rochia între picioare) și a rămas țeapănă ca o scândură, ceea ce l-a făcut pe Brian să strige încântat:

– Fă așa! Fă așa!

Flo avea articulațiile extraordinar de flexibile și era foarte puternică. În momentele sărbătorești sau tensionate făcea diverse acrobații.

Stăteau tăcuți cât ea se răsucea, fără să folosească vreun pic brațele, doar picioarele musculoase și tălpile. Apoi strigau cu toții triumfători, deși mai văzuseră acel număr.

Chiar când Flo se întorcea, lui Rose i-a răsărit în minte o imagine cu dirijabilul, o bulă alungită și transparentă, cu șiragul de lumini ca diamantele, plutind pe miraculosul cer american.

– Planeta Venus! a spus tatăl ei, aplaudând-o pe Flo. Zece mii de becuri electrice!

Era un sentiment de îngăduință, de relaxare, se simțea chiar o undă de fericire în cameră.

*

Ani mai târziu, mulți ani mai târziu, într-o duminică dimineața, Rose a pornit radioul. Era în vremea în care locuia singură la Toronto.

Ei bine, domnule.

Era altfel locul pe vremea aceea. Ba bine că nu.

Atunci erau numai cai. Cai și trăsură. Curse de trăsură pe strada principală sâmbăta noaptea.

– Precum întrecerile de care, spune vocea blândă, încurajatoare a prezentatorului sau a reporterului.

Io n-am văzut niciodată așa ceva.

– Nu, domnule, mă refeream la întrecerile de care romane, din vechime. Nu erau pe vremea dumneavoastră.

Probabil n-o fi fost pe vremea mea. Io am o s'tă doi ani.

– Minunată vârstă, domnule.

Așa e.

L-a lăsat pornit cât umbla prin bucătărie să-și facă o cafea. Avea sentimentul că era un interviu aranjat, o scenă dintr-o piesă de teatru, și voia să afle care anume. Vocea bătrânului exprima atâta înfumurare și ostilitate, a reporterului, atâta deznădejde și neliniște, dincolo de blândețea și lejeritatea îndelung exersate. Cu siguranță se așteptau să ți-l imaginezi ținându-i microfonul unui centenar știrb, nepăsător, plin de sine, care se întreba ce Dumnezeuului caută el aici și ce să spună în continuare.

– Probabil că erau destul de periculoase.

Ce anume?

–Cursele alea cu trăsuri.

Erau. Periculoase. O grămadă de cai o luau razna. Și erau o groază de accidente. Târau oamenii pe pietriș și-i tăiau la față. Nici nu conta prea mult dacă mureau. He.

Unii cai erau din ăia care ridică până sus picioarele. Unii pesemne îl aveau pe Aghiuță în ei. Alții nu s-ar fi urnit pentru nimic în lume. Asta-i problema cu caii. Unii muncesc până cad lați, iar alții nu s-ar deranja nici măcar să-și scoată mădularul dintr-o găleată cu untură. He, he.

Probabil că, până la urmă, chiar e autentic interviul. Altfel nu ar fi lăsat aceste cuvinte, nu ar fi riscat. N-are nimic dacă bătrânul se exprimă așa. Culoare locală. Totul capătă o notă de inocență și șarm datorită celor o sută de ani ai săi.

Accidente tot timpul. La fabrică. La topitorie. Nu se luau măsuri de siguranță.

– Nu aveți atâtea greve pe atunci, presupun. Nu aveți atâtea sindicate?

Acu', nimeni nu se spetește. Noi munceam și ziceam mersi că avem unde. Munceam și ziceam mersi că avem unde.

– Nu aveți televiziune.

N-aveam televizor. N-aveam radio. N-aveam cinematograf.

– Vă distrați cum puteați.

Așa făceam.

– Ați trăit multe experiențe de care tinerii de azi nu vor avea niciodată parte.

Experiențe.

– Vă vine în minte vreuna pe care să ne-o împărtășiți?

Am mâncat carne de marmotă-de-pădure odată. Într-o iarnă. Nici nu te-ai fi uitat la ea. He, he.

A urmat o pauză apreciativă, s-ar părea, apoi vocea prezentatorului ne-a informat că ascultaserăm un interviu cu domnul Wilfred Nettleton din Hanratty, Ontario, realizat în ziua în care a împlinit o sută doi ani, cu două săptămâni înainte să moară, în primăvara trecută. O legătură vie cu trecutul nostru. Domnul Nettleton fusese intervievat în căminul de bătrâni din districtul Wawanash.

Hat Nettleton.

Din biciuitor, centenar. Fotografiat de ziua lui, copleșit de atențiile asistentelor, fără îndoială sărutat de o reporteriță tânără. Cu blițurile vârate în față. Și cu reportofonul care se umplea de sunetul glasului său. Cel mai bătrân pacient. Cel mai bătrân biciuitor. Legătura vie cu trecutul nostru.

În timp ce privea de la fereastra bucătăriei lacul rece, Rose tânjea să-i spună cuiva. Lui Flo i-ar fi plăcut să audă. Și-a imaginat-o zicând: „Închipuie-ți una ca asta!“, într-un fel care însemna că are confirmarea de zile mari a celor mai rele bănuieli. Dar Flo se afla în același loc în care murise Hat Nettleton, și Rose nu avea cum să ia legătura cu ea. Fusese acolo chiar când înregistraseră interviul, deși ea sigur nu-l auzise, nu avea cum să afle de el. După ce Rose o dusesse la casa de bătrâni, cu vreo doi ani în urmă, încetase să mai vorbească. Mare parte din timp stătea așezată într-un colț al pătuțului ei, cu un aer viclean și dezagreabil, nu răspundea nimănui, deși ocazional își arăta sentimentele mușcând câte o asistentă.

Din secolul al XIX-lea. Referire la Ziua întunecată, *Dark Day*, din 19 mai 1780, când cerul a devenit negru în plină zi; a rămas în amintirea locuitorilor din Noua Anglie și estul Canadei, dând naștere unei serii de superstiții. (n.red.)

Furtuna, actul IV, scena 1, traducere de Leon D. Levițchi, în W. Shakespeare, *Opere*, vol. 8, Editura Univers, București, 1990, p. 397 (n.red.)

În engleză, „pălărie“ (n.tr.)

PRIVILEGIU

Rose cunoștea mulți oameni care-și doreau să se fi născut săraci, dar nu avuseseră norocul ăsta. Prin urmare, își arăta superioritatea în fața lor relatându-le diferite scandaluri și frânturi de sordid din copilăria ei. Toaleta Băieților și Toaleta Fetelor. Bătrânul domn Burns în Toaleta lui. Shortie McGill și Franny McGill la intrarea în Toaleta Băieților. Nu repeta dinadins motivul toaletei, și a surprins-o puțin cum tot apărea în discuție. Știa că acele mici barăci întunecoase și vopsite trebuiau să fie nostime, și mereu erau așa, după simțul umorului rural, dar ea le considera scena unei rușini și ofense fără pereche.

Toaleta Fetelor și Toaleta Băieților aveau o intrare închisă pe laterale, așa că nu mai era nevoie de ușă. Dar zăpada intra oricum prin crăpăturile dintre scânduri și prin nodurile pentru tras cu ochiul. Zăpada se strângea pe colac și pe podea. Se pare că multă lume refuza să facă în gaură. În zăpada îngrămădită, sub o pojghiță de gheață, unde se topise zăpada și înghețase iar, erau rahați abundenți sau singuratici, ținuți parcă sub sticlă, viu colorați precum muștarul, negricioși precum cărbunele sau în toate nuanțele dintre cele două. Lui Rose i se întorcea stomacul pe dos când îi vedea. O cuprindea disperarea. Rămânea în prag, incapabilă să se urnească, și decidea că poate aștepta. De două sau trei ori s-a scăpat pe ea în drum spre casă, a fugit de la școală până la băcănie, care nu era foarte departe. Flo a fost dezgustată.

– Pișăcioasa-pișăcioasa, fredonase ea, luând-o pe Rose peste picior. S-a scăpat pe ea până să ajungă acasă!

În același timp, Flo era destul de încântată, pentru că-i plăcea să vadă oamenii coborâți cu picioarele pe pământ, să vadă natura intrându-și în drepturi; era genul de femeie care spune tare ce-a găsit în coșul de rufe murdare. Rose a fost teribil de rușinată, dar nu a dezvăluit problema. De ce? Probabil se temea să nu vină Flo la școală cu găleata și lopata să curețe latrina, în timp ce făcea pe toată lumea cu ou și cu oțet.

Ea credea că ordinea lucrurilor la școală era de neschimbat, că regulile de acolo erau diferite de orice ar fi putut înțelege Flo, iar sălbăticia era incalculabilă. Acum considera dreptatea și curățenia noțiuni nevinovate

dintr-o perioadă primitivă a vieții sale. Își făcea primele rezerve de lucruri pe care nu le putea împărtăși niciodată.

Nu putea vorbi niciodată despre domnul Burns. Chiar după ce a început școala și înainte să aibă idee ce va vedea sau ce era de văzut, Rose alerga pe lângă gardul școlii împreună cu alte fete, printre frunzele de măcriș-roșu și splinuță, și se ghemuia în spatele toaletei domnului Burns, care dădea spre curtea școlii. Cineva băgase mâna prin gard și smulsese scândurile de jos, așa că se vedea înăuntru. Bătrânul domn Burns, aproape orb, burtos, murdar, vioi, venea prin curtea din spate vorbind singur, cântând, lovind buruienile înalte cu bastonul. Și din toaletă, după câteva clipe de scremete și liniște, i se auzea vocea.

*Departe e un deal,
Dincolo de zidul cetății
Unde l-au răstignit pe Domnul nostru,
care a murit să ne izbăvească.*

Cântecul domnului Burns nu era pios, ci intimidant, de parcă până și acum și-ar mai fi dorit să sară la bătaie. Aici, religia se manifesta în mare parte prin bătaie. Oamenii erau catolici sau protestanți fundamentalisti și era o chestiune de onoare să-i sâcâie pe ceilalți. Mulți protestanți sau familiile lor fuseseră anglicani, prezbiterieni. Dar sărăciseră prea tare ca să mai frecventeze bisericile acelea, așa că trecuseră la Armata Salvării, la penticostali. Alții fuseseră păgâni până să fie mântuiți. Unii încă erau păgâni, dar protestanți când venea vorba de bătaie. Flo spunea că anglicanii și prezbiterienii erau snobi, iar restul erau sfinți rostogolitori⁴, în timp ce catolicii tolerau orice fățarnicie și destrăbălare cât timp scoteau de la tine bani pentru papă. Așa că Rose nu trebuia să meargă la nici o biserică.

Toate fetițele se lăsau pe vine să vadă, scrutau partea din anatomia domnului Burns care atârna deasupra găurii. Timp de mulți ani, Rose a crezut că văzuse testicule, dar dacă se gândea mai bine, de fapt zărise doar fundul bătrânului. Ceva precum ugerul vacii, care părea să aibă o suprafață țepoasă, ca bucata de limbă înainte s-o fiarbă Flo. Fetița nu mânca limbă și, după ce i-a spus și lui Brian ce este, nici el n-a mai vrut să mănânce, așa că Flo s-a înfuriat și a spus că n-aveau decât să trăiască numai cu cârnați.

Fetele mai mari nu se aplecau să se uite, dar stăteau prin apropiere, unele icnind ca și când le-ar fi venit să verse. Unele dintre fetele mai mici săreau

în picioare și li se alăturau, dornice să le imite, însă Rose rămânea pe vine, uluită și îngândurată. I-ar fi plăcut să se mai uite, dar peste câteva clipe domnul Burns se ridica și ieșea încheindu-se la nasturi și cântând. Fetele se furișau pe lângă garduri să-i strige:

– Domnule Burns! Bună dimineața, domnule Burns! Domnul Burns-cur-de-bulz!

El se repezea la gard și lovea cu bastonul, de parcă ar fi fost găini.

Cu mic, cu mare, băieții, fetele și tot restul lumii, mai puțin învățătoarea, desigur, care încuia ușa în recreație și rămânea în școală, la fel și Rose, care se abținea până ajungea acasă, riscând accidente și trecând prin chinuri cumplite, toată lumea s-a strâns să se uite la intrarea Toaletei Băieților când s-a răspândit zvonul: Shortie McGill o fute pe Franny McGill!

Frate și soră.

Se dădeau în spectacol.

Așa spunea Flo: spectacol. Povestea că la țară, la fermele de pe dealuri, de unde se trăgea ea, oamenii o luaseră razna, mâncau fân fierț și se dădeau în spectacol cu rudele prea apropiate. Înainte ca Rose să înțeleagă despre ce era vorba, își imagina o scenă improvizată într-un hambar vechi, păraginit, unde membrii familiei se adunau să cânte melodioare stupide și să recite aiureli. „Ce spectacol!“, pufnea Flo dezgustată suflând fumul; nu se referea la un act anume, ci la orice intra în categoria aceea, trecut, prezent și viitor, petrecându-se oriunde în lume. Distracțiile oamenilor, la fel ca pretențiile lor, o uluiau întotdeauna.

A cui fusese ideea asta cu Franny și Shortie? Probabil că unul din băieții mai mari îi lansase provocarea lui Shortie, sau el se lăudase și aceștia îl provocaseră. Un lucru era cert: ideea nu putea fi a lui Franny. Pe ea trebuiau s-o prindă ori să-i întindă o cursă. De fapt, nu se putea spune că o prinseseră, pentru că nu ar fi fugit, nu și-ar fi pus așa mari speranțe în fugă. Dar probabil arătase clar că nu vrea, trebuise târâtă, apoi împinsă acolo unde voiau ei. Oare își dăduse seama ce urma? Trebuie să-și fi dat măcar seama că nimic din ce-i pregăteau ceilalți nu se dovedea vreodată a fi plăcut.

Pe Franny McGill, când era mică, tatăl ei o înghesuise în zid la beție. Așa spunea Flo. Într-o altă poveste, Franny cădea dintr-o căruță, beată, lovită de un cal. În orice caz, o pățise rău. Fața îi fusese cea mai afectată. Avea nasul strâmb și fiecare respirație era un fornăit prelung și teribil. Avea dinții

cumplit de înghesuși unii într-alții, așa că nu putea închide gura și nu-și putea reține revărsările de salivă. Era albă, osoasă, mergea târșâind picioarele, se speria din nimic ca o femeie bătrână. Rămăsese repetentă în clasa a doua sau a treia, știa să citească și să scrie puțin, dar rareori i se cerea s-o facă. Se poate să nu fi fost așa de proastă cum credea toată lumea, ci pur și simplu năucită, zăpăcită de atacurile permanente. Și, în ciuda a toate, părea să nutrească speranță. Urmărea pe oricine nu o ataca sau jignea din prima clipă; oferea un ciot de creion colorat, gumă de mestecat desprinsă de pe scaune și bănci. Trebuia s-o respingi cu fermitate și să te încrunți amenințător când îți prindea privirea.

„Pleacă, Franny. Pleacă, altfel te pocnesc. Serios. Zău că te pocnesc.“

Tratamentul pe care i-l aplica Shortie și la care o supuneau și ceilalți era mereu același. Rămânea însărcinată, o luau de acolo, se întorcea și rămânea iar însărcinată, o luau de acolo, se întorcea, rămânea însărcinată și o luau iar de acolo. Se vorbea s-o sterilizeze, că plăteau cei de la Lions Club, se vorbea că va fi dusă la balamuc, când, brusc, a murit de pneumonie, rezolvând problema. Mai târziu, Rose se gândea la Franny când întâlnea figura unei târfe imbecile și pioase într-o carte sau un film. Bărbații care scriau cărți sau făceau filme păreau să simpatizeze genul acesta de personaj, deși Rose a observat că o cosmetizau. Trișau, considera ea, când eliminau respirația greoaie, balele și dinții; în goana lor de a se răsplăti cu ideea unei candori liniștitoare, a unei primiri lipsite de nuanțe, refuzau să ia în considerare împunsăturile afrodisiace ale dezgustului.

Primirea pe care i-a rezervat-o Franny lui Shortie nu a fost chiar așa de pioasă, de fapt. S-a pus pe urlete, pe care problemele cu respirația le-au făcut umede, pline de flegmă. Scutura întruna dintr-un picior. Fie îi căzuse un pantof, fie nu fusese încălțată din capul locului. Lăsate vederii, laba albă și talpa descultă, cu degetele murdare de noroi, păreau prea normale, prea viguroase, dovedeau prea mult respect de sine ca să-i aparțină lui Franny McGill. Atât putea zări Rose din ea. Era micuță, și mulțimea o împinsese în spate. Băieții mai mari se adunaseră în jurul celor doi, strigau încurajări, fetele mai mari stăteau în spate și chicoteau. Pe Rose o interesa scena, fără s-o neliniștească totuși. Ce i se întâmpla lui Franny nu avea nici o semnificație generală, nici o importanță pentru ce i se putea întâmpla altcuiva. Era doar încă o batjocură.

În anii de mai târziu, când Rose povestea aceste lucruri, interlocutorii erau șocați. Trebuia să jure că este adevărat, că nu exagerează. Bineînțeles că nu mințea, dar efectul era disproporționat. Educația ei școlară părea deplorabilă. Părea că fusese nefericită; nu era așa. Învăța. A învățat cum să se descurce în marile băți care zguduiau școala de două-trei ori pe an. Ea înclina către neutralitate, ceea ce era o mare greșeală; asta îți putea atrage ura ambelor tabere. Cel mai înțelept era să te aliezi cu cei care locuiau aproape de tine, ca să nu fii în prea mare pericol când mergeai acasă. Niciodată nu știa exact de ce izbucniseră bățile și nu făcea față, nu înțelegea prea bine de ce era nevoie de încăierări. Mereu o lua prin surprindere un bulgăre de zăpadă, un pietroi, o pietricică aruncată din spate. Știa că niciodată nu-i va merge bine, niciodată nu va obține o poziție sigură – dacă exista așa ceva – în lumea școlii. Dar nu era nefericită, tot ce o supăra era că nu putea merge la toaletă. Să înveți să supraviețuiești, indiferent cu câtă lașitate și precauție, cu ce temeri și presimțiri, nu înseamnă că ești nefericit. Este mult prea interesant.

A învățat s-o respingă pe Franny. A învățat să nu se apropie niciodată de subsolul școlii, care avea toate ferestrele sparte și era cufundat în beznă și umed ca o peșteră; să evite locul întunecos de sub scări și spațiul dintre stivele de lemne; să nu atragă nicicum atenția băieților mari, care i se păreau niște câini sălbatici, ca ei de iuți și puternici, capricioși și feroce când atacau.

O greșeală pe care a săvârșit-o la început și pe care mai târziu nu ar mai fi făcut-o a fost când i-a spus lui Flo adevărul, în loc să-i toarne o minciună, când un băiat mare, unul din băieții familiei Morey, s-a împiedicat și a înșfăcat-o când cobora pe scara de incendiu, sfâșiindu-i la subsuoară mâneca pelerinei de ploaie. Flo a venit la școală să facă scandal (aceasta îi era intenția declarată) și a ascultat martorii jurând că Rose și-o agățase într-un cui. Învățătoarea a fost ursuză, nu și-a spus opinia, a zis că vizita lui Flo nu era binevenită. Adulții nu veneau la școală în West Hanratty. Mamele asistau la încăierări, stăteau pe la porți și strigau; unele se repezeau chiar să pâruiască sau să arunce și ele cu pietricele. O jigneau pe învățătoare pe la spate și-și instruiau acasă copiii să nu-i îndure muștrările. Dar ele nu s-ar fi comportat niciodată ca Flo, niciodată nu ar fi pus piciorul în școală, niciodată nu ar fi dus o plângere până la acel nivel. Ele nu ar fi crezut niciodată, cum părea să creadă Flo (și aici Rose a văzut-o pentru prima oară

depășită, în eroare), că făptașii vor mărturisi sau că vor fi predați, că dreptatea va lua altă formă decât sfârșirea sau ruperea hainei unui Morey, drept răzbunare, o mutilare secretă în vestiar.

Flo spunea că învățătoarea nu știe pe ce lume trăiește.

Dar știa. Știa foarte bine. Încuia ușa la pauză și permitea ca afară să se întâmple ce era inevitabil să se întâmple. Nu a încercat niciodată să-i scoată pe băieții mari din subsol sau de pe scara de incendiu. Îi puneă să taie surcele pentru sobă și să umple găleata cu apă de băut; în rest, aveau toată libertatea. Pe ei nu-i deranja să taie lemne sau să scoată apă, deși le plăcea să stropească oamenii cu apă rece ca gheața și aproape că ucideau cu toporul. Ei erau la școală doar pentru că nu aveau unde să se ducă. Erau destul de mari ca să muncească, dar nu erau locuri de muncă pentru ei. Fetele mai mari își puteau găsi de lucru, măcar ca servitoare; așa că ele nu rămâneau la școală, asta dacă nu aveau de gând să dea admitere, să meargă la liceu, poate într-o bună zi să-și găsească slujbe în magazine sau bănci. Unele așa făceau. Din locuri precum West Hanratty, fetele avansează mai ușor decât băieții.

Învățătoarea le dădea de lucru fetelor mai mari, mai puțin celor care se pregăteau pentru admitere, să facă pe șefele cu copiii mai mici, să-i mângâie și să-i palmuiască, să le corecteze ortografia și să le confişte orice lucru interesant, precum penarele, creioanele noi de colorat sau surprizele din Cracker Jack. Ce se petrecea în vestiar, atacul la cutia cu mâncarea de prânz, tăiatul hainelor sau coborâtul pantalonilor, învățătoarea nu considera că este treaba ei.

Nu era nici pe departe entuziastă, imaginativă sau înțelegătoare. Trecea pe pod în fiecare zi din Hanratty, unde avea un soț bolnav. Se întorsese la catedră la vârsta mijlocie. Probabil era singura slujbă pe care o găsisese. Trebuia să și-o păstreze și asta făcea. Nu puneă niciodată figuri decupate pe ferestre, nici nu lipea stele aurii pe caietele de exerciții. Niciodată nu desena pe tablă cu cretă colorată. Nu avea steluțe aurii, nu exista cretă colorată. Nu arăta dragoste față de nimic din ceea ce predă și față de nimeni. Probabil își dorea, dacă își dorea ceva, ca într-o zi să i se spună că poate pleca acasă, să nu-i mai vadă pe nici unul, să nu mai deschidă niciodată, în viața ei, o carte de ortografie.

Dar ceva tot îi învăța. Trebuie să-i fi învățat carte pe cei care dădeau admitere, pentru că unii luau examenul. Probabil încercase să-i învețe pe

toți cei care veneau la școală să citească, să scrie și să socotească. Balustrada scărilor era distrusă, băncile erau smulse din podea, soba fumega și țevile erau prinse cu sârmă, nu existau cărți la bibliotecă sau hărți și niciodată nu era destulă cretă; până și rigla de lemn era murdară și crăpată la un capăt. Bătăile, sexul și furturile erau lucrurile importante care se petreceau. Cu toate acestea... Se prezentau date și tabele. În ciuda dezorganizării, a disconfortului și imposibilității, se respecta un anume program la clasă; era un dar. Unii au învățat să scrie corect.

Priza tutun. Era singura persoana pe care Rose o văzuse făcând așa. Presăra puțin pe dosul mâinii, ducea mâna la față și trăgea delicat. Cu capul pe spate, cu gâtul la vedere, un moment părea disprețuitoare, provocatoare. În rest, nu era câtuși de puțin excentrică. Era plinuță, cărunță și sărăcăcios îmbrăcată.

Flo spunea că probabil își îmbâcsise creierul cu tutunul de prizat. Parcă ar fi fost dependentă de droguri. Țigările doar îți linișteau nervii.

Un singur lucru din școală era captivant, drăguț. Imaginile cu păsări. Rose nu știa dacă profesoara urcase să le prindă în cuie deasupra tablei, prea sus să poată fi mâzgălite cu ușurință, dacă era primul și ultimul ei efort izvorât din speranță sau dacă datau din vremuri mai îndepărtate, mai simple din istoria școlii. De unde apăruseră, cum ajunseseră acolo, când nu mai exista nimic, nici un alt element de decor, nici o ilustrație?

O ciocănitoare cu capul roșu; un grangur; o gaiță-albastră; o găscă-de-Canada. În culori limpezi și rezistente. Pe fundal, zăpadă pură, crengi în floare, un cer îmbătător de vară. Într-o clasă normală nu ar fi părut extraordinare. Aici, erau vii și elocvente, așa de diferite de toate celelalte, încât păreau să reprezinte nu păsările în sine, nici cerul și zăpezile, ci o altă lume, a inocenței îndrăznețe, a belșugului de cunoștințe, a jovialității privilegiate. Acolo, nimeni nu fura din cutiile cu gustarea de prânz; nu le tăia hainele celorlalți; nu le trăgea altora pantalonii în vine și nici nu împungea dureros cu bețe; nimeni nu se futea; și nici Franny nu exista.

Erau trei fete mari în clasa pregătitoare pentru admitere. Una se numea Donna; alta era Cora; cealaltă era Bernice. Doar ele trei urmau să dea examenul; nimeni altcineva. Trei regine. Dar dacă priveai mai cu atenție, o regină și două prințese. Așa le considera Rose. Mergeau prin curtea școlii

la braț sau ținându-se pe după talie. Cora, în mijloc. Ea era cea mai înaltă. Donna și Bernice se sprijineau pe ea și-i croiau drum.

Pe Cora o iubea Rose.

Cora locuia cu bunicii. Bunica ei trecea pe pod în Hanratty să deretice și să calce rufe. Bunicul ei era căcănarul. Asta însemna că se ocupa de golitul latrinelor. Asta era meseria lui.

Înainte să strângă banii necesari ca să facă o baie adevărată, Flo instalase o toaletă chimică în colțul magaziei de lemne. Mult mai bună decât latrina, mai ales iarna. Bunicul Corei nu era de acord. I-a spus lui Flo:

– Mulți au pus din astea cimice și amu' le pare rău.

Pronunța „chi“ din cuvântul „chimice“ ca pe „ci“ din cuvântul „cicoare“.

Cora era copil din flori. Mama ei lucra pe undeva sau era căsătorită. Poate muncea ca servitoare și reușea să trimită acasă ce nu le mai trebuia stăpânilor. Cora avea haine din belșug. Venea la școală în rochii din satin cafeniu-deschis care i se unduiau pe șolduri; din catifea albastru-regal, cu un trandafir din același material care îi fâlfâia pe un umăr; din crep de un roz șters, împodobit cu franjuri. Hainele acestea erau pentru o femeie adultă (lui Rose nu i se părea așa), dar îi veneau bine. Era înaltă, robustă, cu o siluetă formată. Uneori își aranja părul într-un coc în creștetul capului, lăsându-și o șuviță pe un ochi. Ea, Donna și Bernice se coafau deseori în stilul femeilor mature, își rujau puternic buzele și-și dădeau pe obraji cu pudră precum creta. Cora avea trăsături marcate. Avea fruntea grăsoasă, pleoape leneșe și ochi căprui, o mulțumire de sine indolentă care curând avea să devină neiertătoare și autoritară. Dar atunci era splendidă, cum traversa curtea școlii cu însoțitoarele ei (de fapt, Donna, cu fața albă și ovală, cu părul blond și creț, putea fi considerată destul de drăguță), ținându-se de braț și purtând discuții serioase. La fel ca tovarășele ei, Cora nu-și irosea atenția pe băieții de la școală. Ele așteptau, și poate deja își găsiseră, iubiți adevărați. Unii băieți le strigau din ușa de la subsol, le aruncau insulte melancolice, iar Cora se întorcea și le striga:

– Prea mare pentru leagăn, prea mic pentru așternut!

Rose nu avea nici cea mai mică idee ce însemna, dar nutrea o admirație fără margini față de modul în care Cora își mișca șoldurile, față de tonul zeflemitor, crud, dar leneș și senin al vocii ei, față de aspectul ei atrăgător. Când era singură, interpreta toată scena, băieții o strigau, iar Rose juca rolul

Corei. Se întorcea precum Cora spre hărțuitorii ei imaginari și le servea acea porție de dispreț provocator.

„Prea mare pentru leagăn, prea mic pentru așternut!“

Rose se plimba prin curtea din spatele băcăniei și își imagina satinul bogat unduindu-i-se pe șolduri, cocul lăsat pe-o parte, buzele roșii. Voia să crească și să fie leită Cora. Nu voia să aștepte să crească. Voia să fie Cora în acel moment.

Cora purta tocuri la școală. Nu avea pasul ușor. Când pășea prin clasă cu rochiile ei somptuoase simțea că se cutremură sala, auzeai geamurile zângănind. Și îi și simțea mirosul. Pudra de talc și cosmeticele, pielea caldă, închisă la culoare, la fel ca părul.

Stăteau toate trei așezate în capătul scării de incendiu când a început să se încălzească vremea. Își dădeau cu oja pe unghii. Mirosea a banane, cu o notă stranie, chimică. Rose voise să intre în școală pe scara de incendiu, cum făcea de obicei, ca să evite amenințarea din fiecare zi de la intrarea principală, dar când le-a văzut pe fetele acelea s-a întors, neîndrăznind să spere că aveau să se dea la o parte.

Cora a strigat.

– Poți să urci dacă vrei. Haide sus! O tachina, o încuraja, cum ar fi făcut cu un cățeluș. Ți-ar plăcea să-ți faci unghiile?

– Atunci o să vrea toate, a spus fata pe nume Bernice, căreia îi aparținea oja de unghii, după cum s-a dovedit.

– Nu li le facem, a spus Cora. I le facem doar ei. Cum te cheamă? Rose? I le facem doar lui Rose. Hai sus, iubito.

A pus-o pe Rose să întindă mâna. Rose a văzut neliniștită cât de pătată era, cât de murdară. Și era rece și-i tremura. Ceva mic și dezgustător. Nu ar fi mirat-o dacă Cora i-ar fi dat drumul.

– Răsfiră degetele. Așa. Relaxează-te. Uite cum îți tremură mâna! Nu te mușc. Nu-i așa? Fii fetiță cuminte și ține-o nemișcată. Doar nu vrei să dau anapoda, nu?

A scufundat pensula în sticlută. Oja era roșu-aprins, ca zmeura. Lui Rose îi plăcea mult mirosul. Degetele Corei erau mari, roz, sigure, calde.

– Nu-i așa că e frumos? Nu-i așa că o să ai unghii frumoase?

Îi dădea cu oja în stilul acela dificil, acum dat uitării, al vremii, lăsând semiluna și vârful unghiilor neacoperite.

– E trandafirie, să se asorteze cu numele tău. Frumos nume, Rose. Îmi place. Îmi place mai mult decât Cora. Urăsc numele Cora. Ai degetele sloi pentru o vreme așa de caldă. Nu-i așa că-s sloi, în comparație cu ale mele?

Flirta, din capriciu, cum fac fetele la vârsta aceea. Încearcă să farmece orice ființă, câinii, pisicile, până și propria față în oglindă. Rose era prea copleșită ca să se simtă bine. Era slăbită și perplexă, îngrozită de o favoare așa de mare.

Din ziua aceea, Rose a fost obsedată. Încearca tot timpul să meargă și să arate precum Cora, repeta fiecare cuvânt pe care-l auzise din gura ei. Încearca să fie ea. Rose era fermecată de fiecare gest de-al Corei, cum își înfîgea un creion în părul des, aspru, cum gemea uneori la școală, cu un plictis suveran. Cum își lingea degetul și-și netezea cu grijă sprâncenele. Rose își lingea și ea degetul și-și netezea sprâncenele, tânjind să le aibă negre, nu decolorate de soare și aproape invizibile.

Imitarea nu era de ajuns. Rose a mers și mai departe. Își imagina că este bolnavă și, cumva, Cora e chemată să aibă grijă de ea. Îmbrățișări noaptea, mângâieri, legănări. Inventa povești cu pericole și salvări, accidente și recunoștință. Uneori, ea o salva pe Cora, alteori, Cora o salva pe Rose. Apoi, totul era căldură, desfătare, dezvăluiri.

Frumos nume.

Haide sus, iubito.

Declanșarea, înflorirea, șuvoiul iubirii. Iubirea sexuală, nesigură încă pe ce anume trebuia să se concentreze. Probabil este acolo de la început, ca mierea întărită, albă din cutie, care așteaptă să se topească și să curgă. Lipsea intensitatea, caracterul imperios; sexul persoanei alese era întâmplător diferit; altfel era același lucru, același lucru care a pus de atunci stăpânire pe Rose. Mareea; nebunia de neșters; inundația bruscă.

Când natura era în floare – liliacul, merii, păducelul de pe marginea drumului – se jucau de-a înmormântarea, sub oblăduirea fetelor mai mari. Cea care trebuia să fie moarta – o fată, pentru că numai fetele practicau jocul ăsta – se întindea în capătul scării de incendiu. Celelalte urcau încet, în șir, psalmodiind și aruncând brațe întregi de flori. Se plecau, se prefăceau că plâng în hohote (unele chiar reușeau) și aruncau ultima privire. Atâta tot. Toată lumea trebuia să aibă șansa să joace rolul moartei, dar nu mergea așa. După ce tuturor fetelor mai mari le-a venit rândul, nu s-au mai deranjat să accepte roluri mărunte la înmormântările fetelor mai

mici. Cele rămase să continue și-au dat seama că jocul își pierduse toată importanța și farmecul și s-au rărit, lăsând doar un grup încăpățânat să termine treburile. Rose se număra printre aceste fete. A rezistat, cu speranța de-a o zări pe Cora urcând pe scara de incendiu în procesiunea ei, însă Cora a ignorat-o.

Cea care juca rolul moartei putea să-și aleagă imnul ce urma să fie intonat. Cora își alesese „Ce frumos trebuie să fie raiul“. Zăcea cu un morman de flori deasupra, majoritatea liliac, îmbrăcată cu rochia de crep roz-închis. De asemenea, avea mărgelă, o broșă pe care era numele îi era înscris cu paiete verzi și un strat gros de pudră. Pudra îi tremura în firele moi de păr de la colțurile gurii. Flutura din gene. Avea o expresie concentrată, încruntată, de moartă serioasă. În timp ce cânta tristă și așeza florile de liliac, Rose era destul de aproape să comită un act de venerație, dar nu i-a trecut prin cap nici unul. Nu a putut decât să culeagă detalii la care să mediteze mai târziu. Culoarea părului Corei. Șuvițele de dedesubt străluceau acolo unde le avea ridicate deasupra urechilor. Mai deschise decât culoarea caramelului, mai calde decât părul de deasupra. Avea mâinile goale, măslinii, turtite, mâinile pline ale unei femei, acoperite cu franjurile mânecilor. Cum mirosea ea cu adevărat? Ce spuneau, încruntate și arogante, sprâncenele ei pensate? Rose avea să se frământa în privința acestor lucruri după aceea, când avea să rămână singură, să se frământa să și le aducă aminte, să le afle, să și le însușească. Care era rostul? Când se gândea la Cora, se gândea la un punct întunecat și strălucitor, cu miezul topit, cu miros și gust de ciocolată arsă, la care nu putea ajunge niciodată.

Ce se poate face când iubirea ajunge în acest punct, de o asemenea neputință, deznădejde și concentrare nebună? Ceva va trebui să-i vină de hac.

Curând, Rose a făcut o mare greșală. A furat bomboane din băcănia lui Flo ca să i le dea Corei. O prostie, un lucru nepotrivit, copilăresc, după cum și-a dat seama la vremea aceea. Greșeala nu a fost doar că a furat, deși a fost o negliobie și o operațiune deloc simplă. Flo ținea bomboanele sus, în spatele tejghelei, pe un raft înclinat, în cutii deschise, ferite de mâinile, dar nu și de ochii copiilor. Rose a trebuit să pândască ocazia, apoi să urce pe taburet și să umple o pungă cu ce a putut apuca – jeleuri, bomboane gumate, bomboane cu lemn-dulce, muguri de arțar din ciocolată, bomboane cu scorțișoară. Ea nu a mâncat nici una. Trebuia să ducă punga la școală și

a făcut acest lucru vârând-o sub fustă, iar partea de sus și-a prins-o în elasticul de la chiloți. Ținea strâns mâna pe talie să nu-i cadă. Flo a întrebat: „Ce e, te doare stomacul?“, dar, din fericire, era prea ocupată ca să investigheze.

Rose a ascuns punga în bancă și a așteptat o ocazie, care nu s-a ivit cum se aștepta.

Chiar dacă ar fi cumpărat bomboanele, dacă le-ar fi obținut în mod legitim, tot ar fi fost o greșeală. Ar fi fost bine la început, dar nu acum. Deja cerea prea multă recunoștință, recunoaștere, însă nu era în situația de a accepta ceva. Îi bubuia inima în piept, gura i se umplea de gustul ciudat, ca de cupru, al dorului și disperării dacă, din întâmplare, Cora trecea pe lângă banca ei cu pasul apăsător, important, în norul de parfumuri încălzite de pielea ei. Nici un gest nu era pe potrivă sentimentelor lui Rose, nici o satisfacție nu era posibilă, și știa că gestul ei era nefericit, de-a dreptul ridicol.

N-avea curaj să i le ofere, niciodată nu era momentul potrivit, așa că după câteva zile a decis să lase punga în pupitrul Corei. Chiar și acest lucru a fost dificil. Trebuia să se prefacă, să spună că uitase ceva, să dea fuga în școală după sfârșitul orelor, deși știa că mai târziu va trebui să fugă iar afară, singură, pe lângă băieții mari de la ușa spre subsol.

Învățătoarea era acolo, își puneă pălăria pe cap. Ca să treacă pe pod, în fiecare zi își lua vechea pălărie verde împodobită cu o mică pană. Prietena Corei, Donna, ștergea tablele. Rose a încercat să îndese punga în pupitrul Corei. Ceva a căzut. Învățătoarea nu a dat importanță, dar Donna s-a întors și a strigat la ea.

– Hei, ce cauți în pupitrul Corei?

Rose a aruncat punga pe scaun și a fugit.

Lucrul pe care nu-l anticipase deloc era că va veni Cora la băcănia lui Flo să dea bomboanele înapoi. Nu a făcut-o să-i creeze probleme lui Rose, ci de dragul propriei persoane. Se bucura de importanța și respectabilitatea ei și de plăcerea unei discuții între adulți.

– Nu știu de ce a vrut să mi le dea, a spus, sau cel puțin așa a povestit Flo.

Imitația lui Flo nu era fidelă de data aceasta; lui Rose nu i se părea deloc că seamănă cu vocea Corei. Flo o făcea să pară afectată și plângăcioasă. „Am-zis-să-vin-să-vă-spun!“

Oricum, bomboanele nu mai erau bune de mâncat. Erau strivite și topite, așa că Flo a trebuit să le arunce.

Flo a fost uimită. Și a spus acest lucru. Nu de furt. Firesc, era împotriva furtului, dar părea să-și dea seama că în acest caz era răul mai mic, aspectul mai puțin important.

– Ce făceai cu ele? I le-ai dat ei? De ce i le-ai dat? Ești cumva amorezată de ea?

Voia să fie o jignire și totodată o glumă. Rose a răspuns că nu, pentru că ea asocia iubirea cu finalurile din filme, cu sărutările și căsătoria. Acum, sentimentele ei erau tulburate, dezgolate și deja, cu toate că n-o știa, începeau să se ofilească și să se scorojească pe margini. Flo i le uscăse dintr-odată.

– Ba ești, a spus Flo. Îmi faci silă.

Nu despre viitoarea homosexualitate vorbea Flo. Dacă ar fi știut sau s-ar fi gândit la ea, i s-ar fi părut o glumă și mai mare, și mai bizară, și mai de neînțeles decât desfrâul obișnuit. Iubirea îi făcea silă. Înrobirea, înjosirea, amăgirea de sine. Asta o uimea. Vedea prea bine pericolul; sesizase punctul slab. Speranța oarbă, pofta, nevoia.

– Ce-i așa de minunat la ea? Flo a răspuns singură în clipa următoare: Nimic. Nu arată deloc bine. O să ajungă un morman de osânză. Văd semnele. Și o să aibă și mustață. Deja are. De unde își ia hainele? Pesemne își închipuie că-i vin bine. Cum Rose tăcea, a continuat: Cora n-are tată, te-ai putea întreba ce lucrează maică-sa. Și cine-i bunicul ei? Căcănarul!

Flo a revenit periodic la subiectul Cora ani buni după aceea.

– Uite-ți idolul! exclama când o vedea pe Cora trecând pe lângă băcănie după ce Rose începuse liceul.

Rose se prefăcea că nu-și aduce aminte.

– O cunoști! insista Flo. Ai încercat să-i dai bomboane! Ai furat bomboanele alea pentru ea! Ce-am mai râs!

Prefăcătorii lui Rose nu erau pe de-a-ntregul o minciună. Își amintea faptele, nu și sentimentele. Cora devenise o fată voinică, oacheșă, îmbufnată, cu umeri rotunzi, care își căra tot timpul manualele. Acestea nu i-au fost de nici un folos, nu a reușit să termine liceul. Purta bluze obișnuite și o fustă bleumarin care chiar o făcea să pară grasă. Poate că personalitatea ei nu-și revenise în urma pierderii rochiilor elegante. Cum începuse

războiul, a intrat în forțele aeriene; venea acasă în permisie înghesuită în uniformă lor cumplită. S-a măritat cu un aviator.

Pe Rose nu a deranjat-o prea tare această pierdere, această transformare. Viața era cu adevărat o serie de evenimente surprinzătoare, din câte aflase ea. Rose nu se gândea decât ce depășită era Flo, care nu uita nicicum întâmplarea, făcând-o pe Cora să pară tot mai cumplită, negricioasă, păroasă, insolentă, grasă. La atât de mult timp după aceea, și așa de inutil, Rose a văzut că Flo încerca s-o pună în gardă și s-o schimbe.

*

Școala s-a schimbat după izbucnirea războiului. S-a împuținat, și-a pierdut toată energia malefică, spiritul anarhic, stilul. Băieții duri s-au dus în armată. West Hanratty s-a schimbat și el. Oamenii au plecat să muncească în economia de război, lucrau chiar și cei care rămăseseră și erau mai bine plătiți decât visaseră vreodată. Respectabilitatea s-a impus în toate cazurile, mai puțin în cele mai îndărătnice. Acoperișurile au avut parte de șindrila în loc de petice. Casele au fost vopsite sau acoperite cu imitație de cărămidă. Oamenii și-au cumpărat frigidere și se lăudau cu ele. Când Rose se gândea la West Hanratty din anii războiului și din cei dinainte, cele două perioade erau așa de diferite, de parcă lumina folosită ar fi fost complet alta sau de parcă ar fi fost totul filmat, iar de pe film ar fi fost imprimat altfel, așa că, pe de o parte, totul avea contururi clare, era cum se cade, bine mărginit și obișnuit, iar pe de alta, era întunecat, granulat, haotic și tulburător.

Școala a fost și ea reparată. S-au înlocuit ferestrele, băncile au fost fixate în șuruburi, cuvintele porcoase au fost ascunse sub pete de vopsea roșu-șters. Toaleta Băieților și Toaleta Fetelor au fost dărmate și haznalele au fost umplute. Guvernul și consiliul de administrație au considerat nimerit să instaleze toalete cu rezervor de apă în subsolul refăcut.

Toată lumea mergea în direcția aceea. Domnul Burns a murit în vară, și cei care i-au cumpărat casa și-au construit baie. De asemenea, au ridicat un gard înalt din plasă, ca nimeni din curtea școlii să nu se poată întinde să le rupă liliacul. Pe atunci, până și Flo își amenajase o baie în casă. A spus că n-ar fi rău s-o facă cu tot dichisul, căci domnea prosperitatea din timpul războiului.

Bunicul Corei a trebuit să se pensioneze, iar în oraş n-a mai venit alt căcănar.

Holy Rollers, sectă protestantă ai cărei membri se manifestă dansând și tremurând, deoarece consideră că sunt sub influența Duhului Sfânt; denumirea este folosită cu conotație peiorativă de membrii altor confesiuni. (n.tr.)

O JUMĂTATE DE GREPFRUT

Rose a dat admitere, a trecut în partea cealaltă pe pod, a mers la liceu.

Erau patru ferestre mari, curate de-a lungul peretelui. Aveau lămpi fluorescente noi. Era ora de Sănătate și Îndrumare, o materie recent introdusă. Băieții și fetele învățau împreună până după Crăciun, când treceau la Viața de Familie. Profesoara era tânără și optimistă. Purta un costum roșu elegant, cu fustă cloș. Trecea încoace și încolo printre rânduri, îi pune pe toți să spună ce au mâncat la micul-dejun, să vadă dacă respectau Regulile Alimentare Canadiene.

Curând, diferențele dintre oraș și sat au devenit evidente.

- Cartofi prăjiți.
- Pâine cu sirop de porumb.
- Ceai cu terci de cereale.
- Ceai cu pâine.
- Ceai și ouă ochiuri cu șuncă afumată.
- Plăcintă cu stafide.

Au izbucnit câteva râsete, iar profesoara s-a strâmbat muștrător, fără nici un efect. Mergea spre partea din sală ocupată de elevii de la oraș. În clasă se menținea o segregare aproximativă, voluntară. Aici, elevii spuneau că au mâncat pâine prăjită cu dulceață de portocale, costiță și ouă, fulgi de porumb, chiar și gofre cu sirop. Suc de portocale, au spus câțiva.

Rose se așezase în capătul șirului de orășeni. West Hanratty nu era reprezentat decât de ea. Își dorea cu patimă să li se alăture orășenilor, în ciuda originii ei, să se afle printre distanții și versații consumatori de gofre și de cafea, care aveau în bucătărie un locșor destinat micului-dejun.

- O jumătate de grepfrut, a spus ea îndrăzneță.

Nu se mai gândise nimeni la așa ceva.

De fapt, Flo ar fi considerat că e la fel de rău să mănânci grepfrut la micul-dejun cum e să bei șampanie. Nici măcar nu vindeau grepfrut la băcănie. Nu prea le plăceau fructele proaspete. Câteva banane pătate și portocale mici, deloc promițătoare. Flo credea, asemenea multor oameni de la țară, că alimentele crude fac rău la stomac. La micul-dejun mâncau și ei ceai și terci de cereale. Orez expandat vara. În prima dimineață în care orezul expandat, ușor ca polenul, se revărsa în bol, era un moment la fel de

festiv și de încurajator ca prima zi în care mergeai pe șoseaua asfaltată fără cizme de cauciuc sau ca prima zi în care puteai lăsa ușa deschisă în plăcuta și scurta perioadă dintre îngheț și apariția muștelor.

Rose era mândră că se gândise la grepfrut și că se exprimase cu o voce atât de îndrăzneță, dar atât de firească. Glasul îi putea pieri de tot la școală, inima putea să i se facă un ghem bubuitor și să-i urce în gât, transpirația îi putea lipi bluza de subsuori, deși își dădea cu deodorant Mum. Avea niște emoții teribile.

Câteva zile mai târziu, a auzit pe cineva strigând în timp ce trecea pe pod. Nu numele ei, dar și-a dat seama că pe ea o striga, așa că a încetinit pasul pe scânduri și a ascultat. Vocile erau dedesubt, se părea, deși ea se uita în jos printre crăpături și nu vedea nimic, doar apa năvalnică. Probabil se ascundea cineva lângă piloni. Vocile erau melancolice, așa de bine disimulate, încât nu-și dădea seama dacă erau de băieți sau fete.

– O jumătate de grepfrut.

Avea să audă strigătul acela ani de zile, răzbătând de pe o alee sau de la o fereastră întunecată. Niciodată nu dădea semne că a auzit, dar curând își ducea mâna la față ca să-și șteargă umezeala de pe buza de sus. Când ne dăm ifose, asudăm.

Ar fi putut fi mai rău. Era foarte simplu să cazi în dizgrație. Viața de liceu era periculoasă, în lumina aceea aspră și curată, și nimic nu era niciodată dat uitării. Rose putea să fi fost fata care a pierdut tamponul Kotex. Dar probabil fusese o fată de la țară, care avea tamponul în buzunar sau la spatele caietului de notițe, să-l folosească mai târziu. Oricine locuia mai departe putea păți la fel. O pățise și Rose. Era un aparat pentru tampoane Kotex în baia fetelor, însă era mereu gol, îți înghițea monedele fără să scoată nimic în schimb. Era celebru pactul pe care îl făcuseră două fete de la țară să-l caute pe îngrijitor la masa de prânz și să-i spună să-l încarce. Dar degeaba.

– Care dintre voi are nevoie? a întrebat el.

Fetele au fugit. Au spus ulterior că în camera lui de sub scară se aflau o canapea soioasă și un schelet de pisică. Băgau mâna în foc că așa era.

Tamponul trebuie să fi căzut pe podea, poate la vestiar, apoi cineva îl luase și-l băgase cumva în vitrina cu trofee de pe holul principal. Acolo a aflat toată lumea de el. Pentru că fusese îndoit și plimbat, nu mai părea curat, avea suprafața scâmoșată, așa că îți puteai imagina că fusese lipit de

corp. Un mare scandal. La careul de dimineață, directorul a făcut referire la un obiect dezgustător. A jurat să-l descopere, să-l dea în vileag, să-l biciuiască și să-l exmatriculeze pe făptașul care-l pusese la vedere. Toate fetele din școală negau că ar fi știut de el. Au apărut o sumedenie de teorii. Rose se temea că ar putea fi o candidată serioasă la titlul de posesoare a tamponului, așa că s-a simțit ușurată când vina a căzut pe o fată grasă și ursuză de la țară, pe nume Muriel Mason, care venea la școală în capote scămoase din mătase sintetică și mirosea urât.

– Ești pe stop, Muriel? îi strigau acum băieții.

– Dacă aș fi Muriel Mason, m-aș sinucide, a auzit Rose o fată mai mare spunându-i alteia pe scări. M-aș sinucide.

Din vorbele ei nu răzbătea compătimirea, ci nerăbdarea.

În fiecare zi, când ajungea acasă, Rose îi povestea lui Flo cum a fost la școală. Lui Flo îi plăcuse episodul cu tamponul și voia să știe ce s-a mai petrecut. Despre jumătatea de grepfrut nu a auzit niciodată. Rose nu i-ar fi relatat nici o întâmplare în care ea nu juca un rol nobil, de privitor de pe margine. Capcanele erau pentru alții, așa căzuseră de acord ele două. Schimbarea pe care o suferea Rose odată ce părăsea scena, trecea podul și se transforma în cronicar era remarcabilă. Gata cu emoțiile. O voce puternică și sceptică, o ușoară legănare din șolduri într-o fustă cadrilată roșu cu galben, un strop de fanfaronadă.

Flo și Rose inversaseră rolurile. Acum, Rose era cea care venea cu povești acasă, Flo era cea care știa numele personajelor și aștepta să afle noutăți.

Horse Nicholson, Del Fairbridge, Runt Chesterton. Florence Dodie, Shirley Pickering, Ruby Carruthers. Flo aștepta zilnic vești despre ei. Le spunea „păcălicii“.

– Ce-au mai făcut azi păcălicii ăia?

Stăteau în bucătărie, cu ușa spre băcănie larg deschisă, în caz că intra vreun client, la fel și cea dinspre scări, în caz că striga tatăl ei. El era în pat. Flo făcea cafea sau îi spunea lui Rose să ia două coca-cola din răcitor.

Iată cu ce povești venea Rose acasă:

Ruby Carruthers era genul de pațachină, o roșcată sașie. (Una din marile diferențe dintre trecut și prezent, cel puțin la țară și în locuri precum West Hanratty, era că strabismul și exotropia nu erau luate în seamă, iar dinții se încălecau sau ieșeau în afară după bunul-plac.) Ruby Carruthers lucra la

familia Bryant, cei care vindeau articole de feronerie; le făcea menajul la schimb pentru mâncare și stătea în casă când plecau ei, cum făceau adesea, la curse de cai, la meciuri de hochei sau în Florida. Odată, când era singură acolo, s-au dus la ea trei băieți. Del Fairbridge, Horse Nicholson, Runt Chesterton.

– Să vadă cu ce se aleg, a comentat Flo, după care s-a uitat la tavan și i-a cerut lui Rose să vorbească încet; tatăl ei nu ar fi tolerat genul acesta de povești.

Del Fairbridge era un băiat arătos, înfumurat și nu foarte inteligent. A spus că avea să intre în casă și s-o convingă pe Ruby să se tăvălească cu el, iar dacă o putea îndupleca s-o facă cu toți trei, cu atât mai bine. Ce nu știa el era că Horse Nicholson aranjase deja cu Ruby să se întâlnească sub verandă.

– Cel mai probabil erau păianjeni acolo, a spus Flo. Dar îmi închipui că nu le pasă.

În timp ce Del umbla prin casa cufundată în întuneric s-o caute, Ruby era sub verandă cu Horse, iar Runt, care știa de plan, stătea de șase pe verandă și fără îndoială asculta cu atenție bușiturile și gemetele.

În cele din urmă, Horse s-a târât afară și a spus că merge după Del, nu ca să-l pună la curent, ci ca să vadă dacă picase în plasă, căci asta era partea cea mai importantă pentru Horse. Del, care mânca bezele moi în cămară, i-a zis că Ruby Carruthers nu merita nici un scuipat, că el putea găsi oricând alta mai de soi și că acum se ducea acasă.

Între timp, Runt se târâse sub verandă și se apucase de Ruby.

– Doamne sfinte! a exclamat Flo.

Atunci, Horse a ieșit din casă, iar Runt și Ruby l-au auzit deasupra, mergând pe verandă. Ruby a întrebat: „Cine e?“, iar Runt a zis: „Ah, e Horse Nicholson“. „Atunci, tu cine naiba ești?“, s-a minunat Ruby.

Doamne sfinte!

Rose nu s-a deranjat să mai spună și restul poveștii, și anume că Ruby, bosumflată, s-a așezat pe treptele verandei cu hainele și cu părul murdare de țărâna de dedesubt, refuzând să fumeze o țigară sau să mănânce din pachetul cu brioșe (care acum probabil că erau strivite) pe care le șterpelise Runt de la băcănia la care lucra după ore. Au tachinat-o să spună ce are până când, într-un târziu, a bombănit: „Cred că am dreptul să știu cu cine mă culc“.

– O să primească ce merită, a spus Flo filozofic.

Așa credeau și alții. Toată lumea știa că, dacă luai din greșeală un lucru de-al lui Ruby, mai ales costumul de trening sau încălțăminte de sport, te duceai să te speli pe mâini ca să nu riști să iei boli venerice.

Sus, tatăl lui Rose avea un acces de tuse. Erau accese cumplite, dar se obișnuiseră cu ele. Flo s-a ridicat și s-a dus la baza scărilor. A ascultat până s-a terminat criza.

– Medicamentul ăla nu-l ajută defel, a spus apoi. Doctorul ăla nu-i în stare nici măcar să pună un plastru drept.

Până la sfârșit, a dat vina pentru necazurile tatălui lui Rose pe medicamente, pe doctori.

– Dacă faci vreodată așa ceva cu un băiat, s-a terminat cu tine, i-a zis fetei. Vorbesc serios.

Rose s-a înroșit de furie și a spus că mai bine moare.

– Așa sper, a murmurat Flo.

Iată ce fel de povești îi spunea Flo lui Rose:

Când a murit mama ei, Flo avea doisprezece ani, iar tatăl ei a dat-o. A încredințat-o unei familii înstărite de fermieri, care trebuia s-o pună la muncă în schimbul hranei și s-o trimită la școală. Dar de cele mai multe ori, n-o trimiteau. Era prea mult de muncă. Erau oameni severi.

– Dacă culegeai mere și rămânea unul în pom, trebuia să te întorci și să le culegi pe toate cele rămase în fiecare măr din toată livada. La fel când ieșeau să strângi pietrele de pe câmp. Dacă lăsați una, trebuia să iei tot câmpul de la capăt.

Soția era sora unui episcop. Avea mereu grijă de pielea ei, și-o freca cu Hinds Miere și Migdale. Vorbea pe un ton superior cu toată lumea, era sarcastică și credea că s-a măritat cu un om sub nivelul ei.

– Dar era frumoasă, a spus Flo, și mi-a dat un cadou. O pereche de mănuși lungi, de satin, maro-deschis. Cafenii. Erau o frumusețe. Nu voiam să le pierd, dar le-am pierdut.

Flo trebuia să le ducă mâncarea bărbaților departe, pe câmp, seara. Soțul a aruncat o privire în coș și a întrebat:

– De ce nu e plăcintă la cină?

– Dacă vrei plăcintă, să-ți faci singur, i-a răspuns Flo, folosind exact cuvintele și tonul stăpânei sale când umplea coșul.

Nu era de mirare că o putea imita atât de bine pe femeie; așa făcea mereu, exersa chiar în oglindă. Dar era de mirare că a spus cu glas tare atunci.

Soțul a fost uimit, însă și-a dat seama că-i imita nevasta. A mers cu Flo înapoi acasă și a întrebat-o pe soție dacă așa zisese. Era un om voinic și irascibil. „Nu, nu e adevărat“, a răspuns sora episcopului, „fata aia face numai necazuri și e o mincinoasă.“ L-a domolit, iar când a rămas singură cu Flo i-a tras o palmă așa de violentă, încât Flo s-a lovit de un dulap din partea cealaltă a camerei. S-a tăiat la cap. În timp s-a vindecat, fără copci (sora episcopului nu a chemat doctorul, nu voia să le iasă vorbe), dar i-a rămas o cicatrice.

După aceea, Flo nu s-a mai dus la școală.

Chiar înainte să împlinească paisprezece ani, a fugit. A mințit în privința vârstei ca să-și găsească o slujbă la fabrica de mănuși, în Hanratty. Dar sora episcopului a aflat unde era și din când în când venea s-o vadă. „Te iertăm, Flo. Ai fugit și ne-ai părăsit, dar noi încă te considerăm Flo a noastră, prietena noastră. Te primim cu drag să petrecem o zi împreună. Nu ți-ar plăcea să stai o zi la țară? Fabrica de mănuși nu e un mediu prea sănătos pentru o fată tânără. Ai nevoie de aer curat. Ce-ar fi să vii în vizită? Ce-ar fi să vii azi?“

Și de fiecare dată când Flo accepta invitația, se dovedea că făceau dulceață sau sos picant, puneau tapet, făceau curățenia de primăvară sau veneau treierătoare. Nu apuca să vadă din natură decât locul în care arunca peste gard lăturile de la vase. Nu a putut înțelege niciodată de ce se ducea sau de ce stătea. Era prea departe ca să se întoarcă pe jos în oraș. Și singuri, cei doi erau o pereche teribil de neajutorată. Sora episcopului puneă la păstrat borcanele pentru dulceață fără să le spele. Când le aduceai din pivniță, erau pline de mucegai și pe fund aveau bucățele de fructe putrede. Cum să nu-ți fie milă de asemenea oameni?

Când sora episcopului a ajuns în spital, pe moarte, întâmplarea a făcut să fie și Flo acolo. Se dusesse pentru operația la fiere, pe care Rose abia dacă și-o amintea. Sora episcopului a aflat că era și Flo internată și a vrut s-o vadă. Flo s-a lăsat ridicată într-un scaun cu roțile și dusă pe hol și, imediat ce a zărit-o pe femeie în pat – femeia înaltă, cu pielea netedă, uscățivă acum și cu pielea pătată, îndopată cu medicamente și măcinată de cancer –, a început să-i curgă năvalnic sânge din nas, prima și ultima oară în viața ei. Sângele roșu țâșnea din ea, a spus Flo, șiroaie.

Asistentele fugeau de colo-colo pe hol după ajutor. Nimic nu părea să-l poată opri. Când a înălțat capul, a țâșnit exact pe patul bolnavei, iar când l-a lăsat în jos, a curs pe podea. În cele din urmă au trebuit să-i pună pungi cu gheață. Nu a apucat să-și ia rămas-bun de la femeia din pat.

– Niciodată nu mi-am luat rămas-bun de la ea.

– Ai fi vrut?

– Și încă cum, a spus Flo. Da. Și încă cum.

Rose aducea acasă un teanc de cărți în fiecare noapte. Latină, algebră, istorie antică și medievală, franceză, geografie. *Neguțătorul din Veneția*, *Poveste despre două orașe*, *Poeme scurte*⁵, *Macbeth*. Flo se arăta ostilă față de ele, cum făcea cu toate cărțile. Ostilitatea părea să crească proporțional cu greutatea și mărimea cărții, cu întunecimea și posomoreala copertii și cu lungimea și dificultatea cuvintelor din titlu. *Poeme scurte* a înfuriat-o, pentru că a deschis-o și a găsit un poem de cinci pagini.

Făcea vrașițe titlurile. Rose credea că le pronunță greșit dinadins. „Odă“ ajungea „modă“, iar Ulise avea un ș lung, de parcă eroul ar fi fost beat.

Tatăl lui Rose trebuia să coboare pe scară ca să meargă la toaletă. Se prindea de balustradă și se deplasa ușor, dar fără opriri. Purta un halat de baie maro, de lână, cu un cordon cu ciucuri. Rose evita să-i privească fața. Nu neapărat din cauza schimbărilor pe care poate le adusesese boala, ci din cauza părerii proaste despre ea pe care se temea că o va găsi întipărită acolo. Pentru el aducea cărțile, fără îndoială, să se grozăvească în fața lui. Iar el chiar se uita la ele, nu putea trece pe lângă nici o carte din lume fără să o ia și să privească titlul. Dar nu spunea decât:

– Vezi să nu te deștepți mai mult decât îți prinde bine.

Rose credea că voia numai să-i facă pe plac lui Flo, în caz că asculta. În momentul acela, ea era în băcănie. Dar Rose își imagina că, indiferent unde s-ar fi găsit Flo, el vorbea ca și când ar fi putut să-l asculte. Era dornic să-i între în voie lui Flo, să-i anticipeze obiecțiile. Luase o decizie, se părea. Flo reprezenta siguranța.

Rose nu-i răspundea niciodată obraznic. Când vorbea el, lăsa imediat capul în jos și strângea buzele căpătând o expresie tainică, atentă să nu pară lipsită de respect. Era circumspectă. Dar el îi vedea nevoia de a-și da aere, marile așteptări pe care le avea de la sine, ambițiile vulgare. I le cunoștea pe toate, iar Rose se rușina, pentru simplul fapt că era în aceeași încăpere

cu el. Simțea că l-a făcut de râs, cumva, îl făcuse de râs de când venise pe lume și avea să-l facă și mai mult de râs în viitor. Nu se căia însă. Era încăpățânată, o știa, și nu avea de gând să se schimbe.

Flo era etalonul lui pentru cum ar trebui să fie o femeie, o spunea adesea. O femeie ar trebui să fie energică, practică, să fie îndemânată și econoamă; ar trebui să fie vicleană, să știe să se tocmească, să comande și să vadă dincolo de aerele oamenilor. În același timp, să fie naivă intelectual, copilăroasă, să disprețuiască hărțile, cuvintele lungi și orice vine din cărți, să aibă numai bazaconii fermecătoare în cap, superstiții și credințe populare.

– Mentea femeii merge altfel, i-a explicat el lui Rose în una din perioadele de calm, chiar de prietenie, când era puțin mai mică. Poate uitase că Rose era sau avea să fie și ea femeie. Ele cred ce trebuie să creadă, a spus apoi. Nu poți ține pasul cu gândurile lor.

Se referea la una din convingerile lui Flo, că orbești dacă porți cizme de cauciuc în casă.

– Dar, cumva, se descurcă în viață, ăsta e talentul lor, nu are de-a face cu mintea, e un lucru la care sunt mai deștepte decât bărbații.

În parte, ocară lui Rose era că se născuse femeie din soiul nepotrivit, că nu avea să fie o femeie așa cum trebuie. Însă nu era doar atât. Adevărata problemă era că Rose combina și ducea mai departe ceea ce el trebuie să fi considerat cele mai mari defecte ale lui. Toate lucrurile pe care și le reprimase, reușise să și le scufunde în sine ieșiseră din nou la suprafață în fiica sa, iar ea nu dădea semne că ar vrea să le combată. Tăia frunză la câini, visa cu ochii deschiși, era înfumurată și dornică să se dea în spectacol; toată viața i se derula în minte. Nu moștenise trăsăturile cu care se mândrea el și pe care se bizuia, îndemânarea, grija și asiduitatea pe care le punea în orice activitate; de fapt, Rose era neobișnuit de stângace, pripită, veșnic gata să facă treabă de mântuială. Când o vedea improșcând apa din ligheanul pentru vase, cu gândul aiurea, deja mai lată în șolduri decât Flo, cu părul în dezordine, încâlcit; când o vedea, mare, indolentă și preocupată doar de sine, păreau să-l cuprindă iritarea, melancolia, aproape dezgustul.

Iar Rose știa toate acestea. Până traversa el încăperea, stătea neclintită, se privea prin ochii lui, detestând ea însăși locul pe care-l ocupa. Dar îndată după plecarea lui își revenea. Se întorcea la gândurile ei sau la oglindă, unde avea mereu de lucru în ultimul timp, își strângea părul în creștetul

capului, se răsucea într-o parte să-și vadă linia bustului sau își trăgea de pielea de la tâmpile, ca să vadă cum i-ar sta cu ochii ușor migdalați, provocatori.

Știa foarte bine că tatăl nutrea și alte sentimente față de ea. Știa că se mândrea cu ea, dincolo de iritarea și teama aproape incontolabile; adevărul, adevărul suprem era că nu ar fi vrut să fie altfel și că o iubea așa cum era. Sau cel puțin o parte din el. Firește, trebuia să nege în continuare acest lucru. Trebuia, din umilință și perversitate. Dintr-o umilință perversă. Și trebuia să pară că-i dă suficient de multă dreptate lui Flo.

Rose nu se gândea prea mult la acest lucru, sau nu voia. Se simțea la fel de stânjenită ca el; din cauza felului în care le atingeă amândurora o coardă sensibilă.

Într-o zi, când Rose s-a întors de la școală, Flo i-a spus:

– Bine că ai venit. Trebuie să stai în băcănie.

Tatăl ei se ducea la London, la Spitalul Veteranilor.

– De ce?

– Habar n-am. Așa a spus doctorul.

– Se simte mai rău?

– Nu știu. Eu nu știu nimic. Doctorul ăla neisprăvit crede că nu. A venit de dimineață, l-a examinat și a zis că trebuie să meargă acolo. Avem noroc, îl duce Billy Pope.

Billy Pope era un văr al lui Flo care lucra la măcelărie. De fapt, pe vremuri locuia la abator, în două camere cu podele de beton al căror miros natural era de burtă, mațe și porc viu. Dar probabil era un om de casă; creștea mușcate în cutii vechi de tutun pe pervazurile groase, din beton. Acum ocupa micul apartament de deasupra măcelăriei, pusese bani deoparte și-și cumpărase o mașină, un Oldsmobile. Asta se petrecea la scurt timp după război, când automobilele noi făceau senzație. Când venea în vizită, se tot ducea la fereastră, se uita la mașină și spunea ceva ca să atragă atenția, precum: „Nu consumă mult fân, dar nu scoți îngrășământul din ea cu una, cu două“.

Flo era mândră și de el, și de mașină.

– Vezi? Billy Pope are bancheta din spate mare, în caz că trebuie să se întindă tatăl tău.

– Flo!

O striga tatăl lui Rose. La început, când stătea în pat, o striga rareori și apoi discret, pe un ton sfios chiar. Dar trecuse peste acest moment, o chema des, inventa motive, spunea ea, doar ca s-o facă să vină sus.

– Cum își închipuie c-o să se descurce acolo fără mine? bombănea. Nu poate să mă lase în pace nici cinci minute.

Părea mândră de acest lucru, deși deseori îl făcea să aștepte; uneori se ducea la baza scărilor și-l obliga să-i spună mai în detaliu de ce avea nevoie de ea. Le mărturisea clienților din băcănie că n-o lăsa să respire nici cinci minute și că trebuia să-i schimbe cearșafurile de două ori pe zi. Era adevărat. Cearșafurile i se îmbibau de transpirație. Noaptea târziu, ea, Rose sau amândouă se duceau la mașina de spălat din magazia de lemne. Uneori, Rose vedea că lenjeria intimă a tatălui ei era murdară. Ea nu voia să se uite, dar Flo o ridica, aproape fluturându-i-o pe la nas, și striga:

– Ia te uită, iarăși!

Și țâțâia cu o dezaprobare burlescă.

Rose o ura în acele momente, și-și ura și tatăl; boala lui; sărăcia sau austeritatea care nu le permitea să trimită rufe la spălătorie; detesta faptul că nu erau feriți de nici o nenorocire. Flo avea grijă să fie așa.

*

Rose a rămas în băcănie. Nu a intrat nimeni. Era o zi mohorâtă, era vânt, ar fi trebuit să ningă de mult, dar nu ninsese. O auzea pe Flo umblând pe la etaj, dojenind și încurajând, îmbrăcându-i tatăl, probabil, făcându-i valiza, căutându-i lucrurile. Rose avea manualele pe tejghea și, ca să nu mai audă zgomotele casnice, citea un text din cartea de engleză. Era o povestire de Katherine Mansfield, intitulată „The Garden Party“. Se vorbea acolo despre oameni săraci. Locuiau lângă aleea din fundul grădinii. Erau priviți cu compasiune. Toate bune și frumoase. Dar pe Rose povestirea aceea a înfuriat-o, efect pe care autoarea probabil nu-l avusese în vedere. Nu înțelegea prea bine ce o înfură, dar avea certitudinea că Katherine Mansfield nu fusese niciodată nevoită să vadă lenjerie intimă murdară; poate că rudele ei erau rele și frivole, dar aveau nuanțe agreabile; compasiunea ei plutea pe nori de noroc, pe care ea îl deplângea, fără îndoială, dar lui Rose îi stârnea disprețul. Rose devenea pedantă în privința sărăciei și avea să rămână mult timp așa.

L-a auzit pe Billy Pope intrând în bucătărie și strigând vesel:

– Ei bine, bag de seamă că acu’ mătăluță te întrebai pe unde-mi fac veacu’.

Katherine Mansfield nu avea rude care să spună „mătăluță“.

Rose terminase povestirea. A luat *Macbeth*, din care memorase o serie de replici. Învăța pe de rost și poezii de-ale lui Shakespeare, pe lângă ce trebuiau să memoreze pentru școală. Nu-și imagina că este actriță și joacă rolul lui Lady Macbeth când le recita. Își imagina că este ea, că este Lady Macbeth.

– Am venit pe jos, striga Billy Pope sus pe scări. A trebuit s-o duc. Presupunea că toată lumea știe că se referă la mașină. Nu știu ce e. N-o pot băga în punctu’ mort, mi se oprește. N-am vrut s-o iau în oraș cât ceva nu merge bine. Rose e-acasă?

Billy Pope o îndrăgea pe Rose de când era mică. Avea obiceiul să-i dea zece cenți și să spună: „Pune-i deoparte și cumpără-ți niște corsete“.

Asta când ea era slabă ca o scândură. Așa glumea el.

A intrat în băcănie.

– Ei, Rose, ai fost cuminte?

Rose abia a deschis gura.

– Stai cu nasu-n cărți? Vrei să te faci învățătoare?

– Poate.

Nu avea de gând să se facă învățătoare. Dar era surprinzător cum te lăsau oamenii în pace odată ce recunoșteai că ai ambiția asta.

– E o zi tristă pentru voi, a spus Billy Pope pe un ton mai scăzut.

Rose a ridicat capul și l-a privit cu răceală.

– Mă refer la taică-tău, că merge la spital. Da’ o să-l dreagă. Au tot echipamentu’ necesar acolo. Doctori buni.

– Mă îndoiesc, a spus Rose.

Ura modul în care oamenii făceau aluzie la ceva și apoi băteau în retragere, ura șiretenia aceea. Procedau astfel când venea vorba de moarte și sex.

– Îl dreg, și până-n primăvară e-napoi.

– Dacă are cancer la plămâni, nu, a ripostat ferm Rose.

Până atunci nu mai pronunțase cuvintele acelea și cu siguranță că nici Flo.

Billy Pope părea trist și rușinat în locul ei, de parcă ar fi zis ceva foarte obscen.

– Nu poți să spui una ca asta. Nu se vorbește așa. El coboară și ar putea să te audă.

Nu se poate nega, uneori situația îi făcea plăcere lui Rose. O plăcere aspră, când nu era prea ocupată să spele cearșafurile ori să asculte un acces de tuse. Își dramatiza rolul în scena aceasta, se vedea realistă și deloc surprinsă, refuzând orice iluzie, tânără după ani, dar matură după amara experiență de viață. Într-o asemenea stare de spirit spusese „cancer la plămâni“.

Billy Pope a sunat la atelier. A aflat că mașina va fi gata abia după ora cinei. În loc să plece, a ales să înnopteze acolo, pe canapeaua din bucătărie. Avea să-l ducă pe tatăl lui Rose la spital a doua zi de dimineață.

– Nu e nici o grabă. Nu mă dau de ceasul morții că așa a zis el, a spus Flo referindu-se la doctor.

Intrase în băcănie să ia o cutie de conservă de somon ca să facă o ruladă. Deși nu pleca nicăieri, își pusese ciorapi, o bluză și o fustă curate.

Flo și Billy Pope vorbeau tare în bucătărie cât ea pregătea cina. Rose stătea pe scaunul de bar și-și recita în minte, în timp ce se uita pe fereastră cum praful era purtat de vânt pe stradă, peste băltoacele uscate:

*Veniți, veniți, în pieptu-mi de muiere,
Și laptele mi-l preschimbați în fiere,
Arhangheli ai uciderii.*⁶

Tresăreau dacă striga așa în bucătărie.

La ora șase a încuiat băcănia. Când a intrat în bucătărie, a fost uimită să-l vadă pe tatăl ei acolo. Nu-l auzise. Nu spusese nimic, nici nu tușise. Era îmbrăcat în costumul lui cel bun, care avea o culoare neobișnuită, un soi de verde-închis, uleios. Poate fusese ieftin.

– Uite-l ce s-a pus la patru ace, a spus Flo. Crede că e elegant. E așa de mândru de sine, încât nu vrea să se ducă înapoi în pat.

Tatăl lui Rose a zâmbit nefiresc, supus.

– Cum te simți acum? a întrebat Flo.

– Mă simt bine.

– În tot cazul, n-ai avut accese de tuse.

Tatăl ei avea fața proaspăt rasă, netedă și delicată, precum animalele pe care le ciopliseră cândva la școală din săpun galben de rufe.

– Poate că ar trebui să mă dau jos din pat și să-mi văd de viața normală.

– Așa da, a spus Billy Pope impetuos. Gata cu lenevia. Dă-te jos din pat și vezi-ți de viața normală. Întoarce-te la lucru.

Pe masă era o sticlă de whisky. O adusese Billy Pope. Bărbații l-au băut din niște pahare mici în care cândva fusese cremă de brânză. Peste el au pus vreun centimetru de apă.

Brian, fratele vitreg al lui Rose, a venit chiar atunci de la joacă; gălăgios, murdar, învăluit în mirosul rece de afară.

Exact când intra el, Rose a dat din cap spre sticla de whisky:

– Pot să beau și eu?

– Fetele nu beau așa ceva, a răspuns Billy Pope.

– Dacă-ți dau ție, o să se plângă și Brian că vrea, a zis Flo.

– Pot să beau și eu? s-a văicărit Brian, iar Flo a izbucnit într-un râs tunător și și-a împins paharul după cutia pentru pâine.

– Vezi?

– Pe vremuri existau vraci, a spus Billy Pope la cină. Dar acum nu mai auzi de ei.

– Păcat că nu găsim acum unul, a îngăimat tatăl lui Rose înăbușindu-și un acces de tuse.

– Era un tămăduitor de care vorbea tata, a spus Billy Pope. Avea un fel de-a vorbi, ca din Biblie. S-a dus la el un surd, i-a făcut ce avea de făcut și l-a vindecat de surzenie. Apoi i-a zis: „Crăiește, auzi?”

– Poate „Grăiește, auzi?”, a sugerat Rose, care golise paharul lui Flo cât mama ei vitregă scosese pâinea pentru cină și simțea mai multă blândețe față de toate rubedeniile.

– Așa. „Grăiește, auzi?” Și omul a zis că da. Atunci, tămăduitorul a zis: „Grăiește, crezi?” Acum, poate că omul n-a priceput ce vrea să spună. Și întreabă: „În ce?” Tămăduitorul s-a enervat și i-a luat auzul uite-așa, cu mâna, parcă, și amărâtul a plecat tare de urechi cum venise.

Flo a povestit că în satul unde crescuse era o clarvăzătoare. Duminica erau oprite trăsurile, și mai târziu mașini, până la capătul aleii ei. Erau vremurile în care oamenii veneau de departe ca să le ghicească. În general, veneau să le ghicească în legătură cu lucrurile pe care le rătăciseră.

– Nu voiau să ia legătura cu rudele? a întrebat tatăl lui Rose încurajându-l pe Flo să continue, cum făcea ori de câte ori ea povestea ceva. Credeam că oamenii cu astfel de calități te pot pune în legătură cu morții.

– Majoritatea erau sătui de rude de când trăiau.

Voiau să afle despre inele, testamente și vite; unde dispăruseră lucrurile?

– Un ins pe care-l cunoșteam s-a dus la ea că-și pierduse portofelul. Era un om care lucra la căile ferate. Și-i zice femeia: „Îți amintești că acum vreo săptămână lucrai pe linia ferată, lângă o livadă, și te-ai gândit că ai vrea un măr? Așa că ai sărit gardul și atunci ți-a scăpat portofelul, atunci și acolo, în iarba înaltă. Dar a venit un câine“, continuă ea, „l-a luat un câine și l-a lăsat mai departe, lângă gard. Acolo o să-l găsești.“ Ei bine, el uitase de livadă, uitase că sărise gardul, și a fost așa de uimit de ea, încât i-a dat un dolar. Și s-a dus și și-a găsit portofelul în locul pe care l-a descris femeia. E adevărat, zău, îl cunoșteam pe tip. Dar banii erau mușcați, fâșii, iar când a văzut, s-a enervat așa de tare, încât i-a părut rău că i-a dat atât de mult.

– Tu nu te-ai dus niciodată la ea, a spus tatăl lui Rose. N-ai tu treabă cu eresurile astea.

Când vorbea cu Flo, deseori folosea expresii din popor și-și lua obiceiul din popor de a tachina, de a spune opusul adevărului.

– Nu, nu m-am dus niciodată să-i cer nimic, a răspuns Flo. Dar o dată m-am dus. Trebuia să iau niște ceapă verde. Mama era bolnavă, suferea de nervi, și femeia asta a trimis vorbă că are niște ceapă verde care face bine la nervi. Nu erau deloc nervii, avea cancer, așa că nu știu la ce a ajutat-o.

Flo a ridicat vocea și a trecut repede mai departe, jenată că rostise aceste cuvinte cu glas tare.

– A trebuit să mă duc să iau. A pus pe cineva s-o scoată, s-o spele, să mi-o lege mănunchi și zice: „Nu pleca încă, hai la bucătărie să vezi ce am pentru tine“. Ei bine, nu știam ce e, dar n-am îndrăznit să nu mă duc. Credeam că e vrăjitoare. Așa credeam cu toții. Toți credeam așa la școală. Așa că m-am așezat în bucătărie, ea s-a dus în cămară și a adus o prăjitură mare cu ciocolată, a tăiat o bucată sănătoasă și mi-a dat-o. A trebuit s-o mănânc pe loc. A stat jos și s-a uitat la mine cum înfulecam. Nu-mi amintesc decât de mâinile ei. Erau niște mâini mari și roșii, cu niște vene mari, în relief, și și le tot muta și răsucea în poală. De atunci m-am gândit deseori că i-ar fi prins bine să mănânce și ea ceapă verde, că nici ea nu stătea prea bine cu nervii. Apoi am simțit un gust ciudat. La prăjitură. Era neobișnuit. Dar n-am îndrăznit să mă opresc. Am continuat să mănânc și când am terminat-o pe toată, i-am mulțumit și am șters-o de acolo. Am străbătut cu pași

măsurați aleea, închipuindu-mi că se uita la mine, iar când am ajuns la șosea, am luat-o la sănătoasa. Dar tot mi-era frică să nu mă urmărească, invizibilă sau cam așa ceva, mă temeam că-mi poate citi gândurile, că mă ia pe sus și-mi împrăștie creierul pe pietriș. Când am ajuns acasă, am deschis vijelios ușa și am urlat: „Otravă!“ Așa credeam. Mă gândeam că mi-a dat o prăjitură otrăvită. Nu era decât mucegai. Așa a spus mama. Avea umezeală în casă și nu o vizita nimeni cu zilele, deși altădată veneau o mulțime. Se putea ca prăjitura să fi stat prea mult timp. Dar eu nu credeam așa. Nu. Eu credeam că am înghițit otravă și că până acolo mi-a fost. M-am dus într-un loc pe care mi-l făcusem în colțul hambarului. Nu știa nimeni de el. Țineam tot felul de prostii acolo. Cioburi de porțelan și flori de catifea. Îmi amintesc de ele, erau de la o pălărie care fusese udată de ploaie. Așa că am stat acolo și am așteptat.

Billy Pope râdea de ea.

– Au venit să te ia pe sus de acolo?

– Nu mai țin minte. Nu cred. Le-ar fi fost greu să mă găsească, eram după sacii cu nutreț. Nu. Nu știu. Cred că până la urmă m-am săturat să tot aștept și am ieșit singură.

– Și ai scăpat cu viață ca să ne poți povesti acum, a spus tatăl lui Rose, înghițindu-și ultimul cuvânt din cauza unui acces prelungit de tuse.

Flo i-a spus că n-ar trebui să mai stea, dar el a răspuns că se întinde pe canapeaua din bucătărie, ceea ce a și făcut. Flo și Rose au strâns masa și au spălat vasele și apoi, ca să aibă ce face cu toții – Flo, Billy Pope, Brian și Rose –, s-au așezat la masă și au jucat euchre. Tatăl ei a ațipit. Rose se gândea la Flo cum stătea într-un colț al hambarului cu cioburile de porțelan, cu florile pleoștite de catifea și cu restul lucrurilor ei de preț, cum aștepta, într-o stare de groază tot mai mică, probabil, îmbinată cu exaltare și dorință, să vadă cum sfâșie moartea ziua aceea.

Tatăl ei aștepta. Atelierul lui era ferecat, el nu avea să-și mai deschidă niciodată cărțile, iar ziua de mâine era ultima în care avea să mai poarte pantofi. Se obișnuiseră cu toții cu ideea aceasta și, în anumite privințe, ar fi fost mai tulburați dacă nu murea decât dacă murea. Nimeni nu-l putea întreba ce părere are despre acest lucru. El ar fi considerat întrebarea o dovadă de impertinență, un gest dramatic, o extravagantă. Rose așa credea. Ea credea că este pregătit pentru spitalul Westminster, spitalul soldaților bătrâni, pregătit pentru posomoreala lui masculină, pentru perdelele lui

îngălbenite trase în jurul patului, chiuvetele cu pete de calcar. Și pentru ce urma. A înțeles că nu va fi niciodată alături de ea mai mult decât în această clipă. Surpriza a fost că nu avea să fie cu ea mai puțin.

În timp ce rățăcea cu o cafea în mână pe holurile întunecoase, verzi ale liceului cel nou, la Reuniunea Centenară – nu avusese de gând să participe, ci se nimerise acolo din întâmplare, să spunem, când a venit acasă să vadă ce era de făcut cu Flo –, Rose s-a întâlnit cu oameni care i-au spus:

– Știai că a murit Ruby Carruthers? I-au extirpat un sân, apoi pe celălalt, dar se răspândise peste tot și a murit.

Și cu alții care i-au spus:

– Ți-am văzut fotografia în revistă, cum se numește? O am acasă.

Liceul cel nou avea un atelier auto, unde să facă practică mecanicii auto, și un salon de înfrumusețare unde se pregăteau lucrătoarele în saloane de înfrumusețare; o bibliotecă; o sală de festivități; o sală de sport; la toaleta femeilor, o chiuvetă pentru spălat pe mâini, din care apa curgea în vârtej. De asemenea, un distribuitor funcțional de tampoane Kotex.

Del Fairbridge devenise antreprenor de pompe funebre.

Runt Chesterton se făcuse contabil.

Horse Nicholson câștigase mulți bani în domeniul construcțiilor și apoi intrase în politică. Ținuse un discurs în care spusese că era nevoie de mult mai mult Dumnezeu în clasă și de mult mai puțină franceză.

The Shorter Poems, culegere de poezii de Edmund Spenser (1552–1599) (n.red.)

William Shakespeare, *Macbeth*, actul I, scena 5, traducere de Dan Amedeo Lăzărescu, Editura Pandora M, Târgoviște, 2006, p. 49 (n.tr.)

LEBEDE SĂLBATICE

Flo a avertizat-o să fie atentă la Traficanții de Sclavă Albe. A zis că așa acționează ei: o femeie bătrână, genul de mamă sau bunică, se împrietenește cu tine cât mergeați împreună cu autobuzul sau cu trenul. Îți oferea bomboane în care erau droguri. În curând, începeai să te moleșești și să bâigui, nu mai erai în stare să vorbești. „Ajutor, spunea femeia, fiica (nepoata) mea se simte rău, vă rog să mă ajutați s-o dau jos, să-și revină la aer curat.“ Intervenea un domn politicos, chipurile un necunoscut, și-și oferea ajutorul. Împreună, la următoarea stație, te dădeau jos din tren sau autobuz, și de atunci nu mai știa nimeni nimic de tine. Te țineau prizonieră în casa Sclavelor Albe (la care erai dusă inconștientă și legată, să nu știi niciodată unde ești), până când ajungeai într-o stare deplorabilă și pradă disperării, distrusă pe dinăuntru de bețivi și măcinată de boala cea rea, creierul îți era nimicit de droguri, îți cădeau părul și dinții. Îți lua vreo trei ani să ajungi în starea asta. Atunci nu mai voiai tu să te duci acasă, poate nici nu-ți mai aminteai unde îți este casa, sau dacă da, cum să ajungi acolo. Așa că îți dădeau drumul pe stradă.

Flo lua zece dolari și-i pune într-o punguță din cârpă, pe care o cosea de breteaua combinezonului lui Rose. Un alt lucru probabil să se întâmple era să-i fure cineva geanta.

„Să fii atentă la oamenii îmbrăcați în preoți“, mai spunea Flo. Țăștia erau cei mai nenorociți. Așa se deghizau frecvent Traficanții de Sclavă Albe și cei care voiau să-ți fure banii.

Rose habar n-avea cum și-ar fi putut da seama care erau deghizați.

Flo lucrase la Toronto cândva. Fusesse barmaniță într-o cafenea din Union Station. De acolo știa tot ce știa. În vremurile acelea nu vedea niciodată lumina soarelui, mai puțin în zilele libere. Dar din celelalte vedea din plin. A văzut un om înjunghiindu-l pe un altul în burtă cu un cuțit, pur și simplu dându-i la o parte cămașa și tăind frumos, de parcă ar fi fost pepene, nu burtă. Stăpânul burții a rămas încremenit și s-a uitat plin de mirare, n-a avut timp să se împotrivească. Flo sugera că în Toronto asta nu era nimic. Văzuse două femei stricate (așa numea Flo prostituatele, rostind cele două cuvinte legate) bătându-se, un bărbat a râs de ele, s-au oprit și alți bărbați să se hlizească, îndemnându-le să nu se lase, și ele s-au părut de mama

focului. În cele din urmă a venit poliția și le-a luat, iar ele încă urlau și scânceau.

A văzut și un copil murind de o criză. Avea fața neagră ca cerneala.

– Nu mi-e frică, spunea Rose provocatoare. Oricum, există polițiști.

– Ah, polițiștii! Țștia-s primii care te trag pe sfoară!

Nu credea o iotă din ce spunea Flo despre sex. De exemplu, antreprenorul de pompe funebre.

Un omuleț chel, îmbrăcat foarte îngrijit, venea uneori la băcănie și vorbea cu Flo cu o expresie împăciuitoare.

– Voiam doar o pungă de bomboane. Și poate câteva pachete de gumă. Și vreo două batoane de ciocolată. Te deranjează dacă mi le împachetezi?

Cu tonul ei de prefăcut respect, Flo îl asigura că nu e nici un deranj. Le împacheta în hârtie albă, groasă, erau cadouri, oarecum. El alegea pe îndelete, mormăia și trăncănea, apoi mai zăbovea o vreme. Poate o întreba pe Flo cum se simte. Și pe Rose ce face, dacă era acolo.

– Ești palidă. Fetele tinere au nevoie de aer curat. Iar lui Flo îi spunea: Muncești prea mult. Toată viața ai trudit.

– Nu-i tihnă pentru cei fără de lege, replica Flo glumeață.

Când el ieșea, Flo se repezea la fereastră. Iată-l, dricul cel vechi și negru, cu perdele mov.

– Azi iese la vânătoare! spunea Flo în timp ce dricul pornea agale, aproape ca la înmormântare.

Omulețul fusese antreprenor de pompe funebre, dar acum se pensionase. La fel și dricul. Fiii lui preluaseră firma și cumpăraseră altul nou. El mergea cu dricul prin toată țara la vânătoare de femei. Așa spunea Flo. Lui Rose nu-i venea să creadă. Flo spunea că le dă guma și bomboanele. Rose răspundea că probabil le mânca el. Flo stăruia că lumea îl văzuse și-l auzise. Când era vreme frumoasă, mergea cu geamurile coborâte, cânta, pentru sine sau cuiva nevăzut din spate:

Are fruntea ca neaua

Și gâtul ca de lebădă.

Flo îl imita. Depășea ușor vreo femeie care mergea pe un drum de țară sau se odihnea la o răscruce. Complimente, politeți, batoane de ciocolată, și se oferea s-o ducă. Sigur, toate femeile care spuneau că-l întâlneau povesteau că refuzaseră. Nu sâcâia pe nimeni, pleca politicos mai departe.

Trecea pe la casele oamenilor și, dacă soțul era acasă, părea să-i placă la fel de mult să stea și să pălăvrăgească. Soțiile spuneau că atât făcea, dar Flo nu credea.

– Pe unele femei le păcălește, spunea ea. Și nu-s puține.

Îi plăcea să speculeze în legătură cu aspectul interior al dricului. Pluș. Pluș pe pereți, pe plafon și pe podea. Mov-deschis, aceeași culoare cu perdelele, culoarea florilor de liliac.

Numai bazaconii, se gândea Rose. Cine putea crede așa ceva despre un om de vârsta lui?

Rose lua trenul spre Toronto pentru prima oară de una singură. Mai fusese o dată, dar cu Flo, cu mult timp înainte să moară tatăl ei. Și-au adus sendvișuri de acasă și au cumpărat lapte de la vânzătorul din tren. Era acru. Lapte acru cu cacao. Rose lua înghițituri mici, n-ar fi recunoscut în ruptul capului că ceva ce-și dorise așa de mult o putea dezamăgi atât de tare. Flo a adulmecat, apoi a cutreierat trenul până l-a găsit pe bătrânul cu haină roșie, știrb și cu tava atârnată de gât. L-a poftit să guste din laptele cu cacao. A îndemnat oamenii din apropiere să-l miroasă. Omul i-a dat bere cu ghimbir gratis. Era un pic caldă.

– I-am spus, a zis Flo privind în jur după ce a plecat vânzătorul. Trebuie să le spui.

O femeie i-a dat dreptate, dar majoritatea pasagerilor se uitau pe fereastră. Rose a băut berea caldă cu ghimbir. Fie din cauza asta, fie din cauza scenei cu vânzătorul sau a discuției pe care o purta acum Flo cu femeia care-i dăduse dreptate, despre locul de baștină al fiecăreia și motivul călătoriei la Toronto, fie din cauza constipației matinale a lui Rose, motiv pentru care era palidă, sau a micii cantități de lapte cu cacao pe care o băuse, Rose a vomitat în toaleta din tren. Toată ziua i-a fost teamă să nu-i simtă lumea din Toronto mirosul de vomă pe haină.

De data aceasta, Flo i-a spus conductorului la începutul călătoriei: „Aveți grijă de ea, n-a mai plecat de acasă până acum!“, apoi s-a uitat în jur și a râs, să arate că glumise. După aceea a trebuit să coboare. Se părea că, la fel ca lui Rose, conductorului nu-i ardea de glume și nici nu avea de gând să aibă grijă de careva. Nu a vorbit cu Rose decât ca să-i ceară biletul. Rose avea locul de la fereastră și curând s-a simțit extraordinar de fericită. O simțea pe Flo cum se îndepărtează, West Hanratty rămânea în urmă, se

lepăda de persoana ei cea veche și istovitoare la fel de ușor ca de toate celelalte. Îi plăceau mult orașele cât mai puțin cunoscute. O femeie stătea la ușa din spate în cămașă de noapte, nu-i păsa dacă o vede cineva din tren. Mergeau spre sud, departe de brâul de zăpadă, spre o primăvară timpurie, într-un peisaj mai blând. Oamenii puteau cultiva piersici în curtea din spate.

Rose a recapitulat ce trebuia să caute la Toronto. Întâi, lucruri pentru Flo. Ciorapi speciali pentru venele ei varicoase. Un fel mai aparte de clei pentru lipit mânererele pe oale. Și un set complet de piese de domino.

Pentru ea, Rose voia să cumpere cremă depilatoare pentru brațe și picioare și, dacă se putea, un set de pernițe gonflabile despre care se zicea că-ți subțiază șoldurile și coapsele. Se gândea că probabil ar fi găsit cremă depilatoare și la drogheria din Hanratty, dar femeia de acolo era prietena lui Flo și-i spunea tot. Îi raporta lui Flo cine cumpăra vopsea de păr, medicamente pentru slăbit și „căciulițe“. În ce privește pernițele, le putea comanda din altă parte, dar sigur comenta cineva ceva la poștă, iar Flo avea și acolo cunoscuți. De asemenea, voia să-și cumpere niște brățări și un pulover de angora. Își puna mari speranțe în brățările de argint și în angora bleu-pal. Credea că o pot transforma, că o pot face calmă, suplă, că pot să-i netezească părul, să-i usuce subsuorile și să-i facă tenul perlat.

Banii pentru cumpărături, precum și cei pentru drum, erau din premiul pe care-l câștigase Rose pentru eseul „Arta și știința în lumea de mâine“. Spre uimirea ei, Flo o rugase să i-l dea să-l citească. La final spusese că probabil se gândiseră să-i dea premiul lui Rose deoarece înghițise dicționarul. Apoi adăugase timid:

– E foarte interesant.

Trebuia să înnopteze la Cela McKinney. Cela McKinney era verișoara tatălui ei. Se măritase cu un director de hotel și credea că a urcat în ierarhia socială. Dar într-o zi directorul de hotel a venit de la serviciu, s-a așezat pe podeaua din sufragerie între două scaune și a spus: „Nu mai ies niciodată din casă“. Nu se întâmplase nimic neobișnuit, decisese pur și simplu să nu mai iasă din casă și nu a mai ieșit până și-a dat sufletul. Asta o făcea pe Cela să fie ciudată și neliniștită. Încuia ușile la ora opt. De asemenea, era foarte zgârcită. La cină, de regulă avea terci de ovăz cu stafide. Casa ei era întunecoasă, îngustă și mirosea a bancă.

Trenul se umplea. La Brantford, un bărbat i-a cerut voie să se așeze lângă ea.

– Este mai răcoare afară decât ai crede, i-a spus.

I-a oferit o parte din ziar. Ea a refuzat mulțumindu-i.

Apoi, ca să n-o considere nepoliticoasă, a spus că era într-adevăr mai răcoare. După aceea s-a uitat pe fereastră la dimineața de primăvară. Aici nu mai era zăpadă. Copacii și tufele păreau să aibă coaja mai deschisă la culoare decât acasă. Până și lumina soarelui arăta altfel. Locul acesta era la fel de diferit de acasă precum coasta Mediteranei sau văile Californiei.

– Ferestre murdare. Te-ai aștepta să aibă mai multă grijă, a spus bărbatul. Călătoriți mult cu trenul?

Ea a răspuns că nu.

Pe câmpuri se strânsese apă. A dat din cap spre ea și a remarcat că era multă anul acesta.

– Zăpezi mari.

Rose a observat că spusese „zăpezi“, folosind un cuvânt poetic. Oricine altcineva acasă ar fi spus „zăpadă“.

– Am avut o experiență neobișnuită deunăzi. Mergeam cu mașina prin zona rurală. De fapt, mă duceam la unul din enoriașii mei, o doamnă cu probleme cardiace...

Rose s-a uitat repede la gulerul lui. Bărbatul purta o cămașă și o cravată obișnuite și un costum bleumarin.

– Da, a spus el. Sunt preot al Bisericii Unite. Dar nu pot mereu sutana. O port când predic. Astăzi sunt liber. Cum spuneam, mergeam cu mașina prin zona rurală și am văzut câteva găște-de-Canada pe un iaz; m-am uitat mai bine și erau și câteva lebede cu ele. Un cârd mare de lebede. Ce priveliște frumoasă! Mă gândesc că este migrația din primăvară, se îndreaptă spre nord. Ce spectacol! N-am mai văzut așa ceva.

Rose nu se putea gândi apreciativ la lebedele sălbatice, deoarece se temea că de aici discuția va aluneca spre natură în general și apoi spre Dumnezeu, cum se simte obligat un preot să facă. Dar nu a fost așa, bărbatul s-a oprit la lebede.

– Minunată priveliște! V-ar fi plăcut.

Avea între cincizeci și șaiszeci de ani, credea Rose. Era scund și părea energic, cu o față pătrată și îmbujorată și cu cârlionți strălucitori de păr cenușiu pieptănați spre spate. Când Rose și-a dat seama că nu avea de gând să pomenească de Dumnezeu, a simțit că ar trebui să-și arate recunoștința.

A spus că probabil erau adorabile.

– Nici măcar nu era un iaz obișnuit, ci doar niște apă strânsă pe câmp. Întâmplarea a făcut ca apa să se strângă acolo, ca ele să vină și ca eu să trec pe acolo cu mașina la momentul potrivit. Pur și simplu întâmplarea. Se duc în capătul estic al lacului Erie, presupun. Dar până acum n-am mai avut norocul să le văd.

Rose s-a întors puțin câte puțin spre fereastră, iar el, la ziarul lui. Rose și-a păstrat un zâmbet palid pe față, să nu pară nepoliticoasă, să nu dea impresia că respinge complet ideea de conversație. Era răcoare, într-adevăr, așa că-și luase haina din cuiul în care o atârname la urcarea în tren și o întinsese peste ea ca pe o pătură. Își lăsase geanta pe podea când se așezase peotul, să aibă loc. Acesta a scos pagini din ziar, scuturându-le și răsfoindu-le pe îndelete, într-un mod destul de ostentativ. Lui Rose i se părea genul de om care face totul ostentativ. Preotește. A lăsat deoparte paginile care nu-l interesau deocamdată. Un colț al ziarului lui o atinge pe picior, chiar la marginea hainei.

O vreme Rose a crezut că era ziarul. Apoi și-a spus: „Dacă este o mână?” Își putea imagina acest lucru. Uneori se uita la mâinile bărbaților, la puful de pe antebrațele lor, la profilul concentrat al feței. Se gândea la tot ce puteau face ei. Chiar și cei proști. De exemplu, șoferul-vânzător care aducea pâinea la băcănia lui Flo. Maturitatea și încrederea în sine pe care le afișa, combinația de lejeritate și vioiciune cu care manevra camionul de pâine. Nu-i displăcea pliul de burtă de adult atârnat peste curea. Altă dată nu-și putuse lua ochii de la profesorul de franceză de la școală. Nu era francez, se numea McLaren, dar Rose credea că predarea francezei își pusese amprenta asupra lui și-l făcuse să pară francez. Iute și pământiu; umeri ascuțiți; nas coroiat și ochi triști. Îl vedea dedându-se în tihnă plăcerilor tacticoase, un adevărat despot al desfătărilor. Rose își dorea cu patimă să fie obiectul cuiva. Flagelată, satisfăcută, nimicită, epuizată.

Dar dacă era o mână? Dacă era chiar o mână? S-a mișcat ușor, s-a mutat cât de mult a putut spre fereastră. Imaginația ei părea să fi creat această realitate, realitate pentru care nu era deloc pregătită. O neliniște. Se concentra pe piciorul acela, pe bucățica de piele acoperită cu ciorap. Nu-și putea face curajul necesar să se uite. Era o apăsare, sau nu? S-a mișcat iar. Picioarele ei fuseseră și rămăseseră strâns lipite. Era. Era o mână. Era apăsarea unei mâini.

„Te rog, nu.“ Asta a încercat să spună. Și-a plămădit cuvintele în minte, le-a exersat, însă n-a reușit să le împingă dincolo de buze. De ce? Rușinea, nu? Teama că ar putea auzi ceilalți pasageri? Era lume peste tot primprejur, locurile erau ocupate.

Nu era numai asta.

A reușit să-l privească, nu ridicând capul, ci întorcându-l cu grijă. Bărbatul își lăsase scaunul pe spate și închisese ochii. Era mâneca bleumarin a costumului lui, dispărea sub ziar. Aranjase ziarul în așa fel încât să stea pe haina lui Rose. Mâna lui era dedesubt, se odihnea pur și simplu, de parcă ar fi zăcut cât el dormea.

Acum, Rose putea să miște ziarul și să dea haina la o parte. Dacă bărbatul nu dormea, ar fi fost obligat să-și tragă mâna. Dacă dormea și nu o trăgea înapoi, putea să-i șoptească: „Mă scuzați“ și să-i pună bine mâna pe genunchiul lui. Soluția aceasta, așa de evidentă și eficace, nu i-a trecut prin cap. Și ar trebui să se întrebe de ce. Mâna preotului nu era, sau nu încă, deloc binevenită. O făcea să se simtă stânjenită, indignată, ușor dezgustată, prizonieră și în gardă. Dar nu putea s-o înfrunte, s-o respingă. Nu putea insista că era acolo, când el părea să insiste că nu era. Cum îl putea declara responsabil, când el stătea întins, inofensiv și increzător, se odihnea ca să înfrunte ziua aglomerată ce-l aștepta, cu o față așa de încântată și de sănătoasă? Un bărbat mai în vârstă decât ar fi fost tatăl ei dacă ar mai fi trăit, un om obișnuit cu respectul, un iubitor de natură care se delecta cu imaginea lebedelor sălbatice. Dacă Rose spunea: „Vă rog, nu“, era sigură că el avea s-o ignore, de parcă ar fi trecut cu vederea o copilărie sau o probă de impolitețe din partea ei. Știa că imediat ce ar fi rostit aceste cuvinte, ar fi sperat că bărbatul n-o auzise.

Mai era ceva însă. Curiozitate. Mai constantă, mai imperioasă decât orice poftă trupească. O poftă trupească în sine, care te face să te dai înapoi și să aștepți, să aștepți prea mult, să riști aproape orice, doar să vezi ce se va întâmpla. *Să vezi ce se va întâmpla.*

Pe parcursul următorilor kilometri, mâna a început cele mai delicate și mai timide apăsări și cercetări. Nu dormea. Sau dacă el dormea, mâna lui era trează. Rose simțea dezgust. Simțea o greață slabă, răătăitoare. Se gândea la carne: grămăjoare de carne, rături roz, limbi groase, degete butucănoase, toate tropoteau, se târau, se tolăneau, frecau și-și căutau alinarea. Se gândea la pisicile în călduri care se freacă pe gardurile de

scânduri și scot vaiete triste. Erau vrednice de milă, copilărești aceste gesturi, scărpînatul, împinsul și pipăitul. Țesuturi buretoase, membrane inflamate, terminații nervoase chinuite, mirosuri rușinoase; umilință.

Gata, începuse. Mâna lui, pe care Rose nu ar fi vrut niciodată s-o prindă, pe care nu ar fi strâns-o la rîndul ei, mâna lui stăruitoare, răbdătoare a reușit în cele din urmă să facă ferigile să foșnească, pâraiele să curgă, să trezească o abundență furișă.

Totuși, ar fi preferat să înceteze. Tot ar fi preferat să înceteze. „Te rog, ia-o de aici“, a spus înspre fereastră. „Termină, te rog“, le-a spus buturugilor și hambarelor. Mâna i-a urcat pe picior, până în partea de sus a ciorapului, până la pielea goală, a urcat mai mult, sub portjartier, ducându-i mâna la chioloți și în josul abdomenului. Ea încă avea picioarele petrecute, strânse. Cât picioarele îi rămâneau încrucișate, încă putea pretinde că este nevinovată, nu acceptase nimic. Încă putea crede că va înceta într-o clipă. Nu avea să se mai întâmple nimic, nimic altceva. Picioarele nu aveau să i se mai desfacă niciodată.

Dar s-au desfăcut. S-au desfăcut. Cât trenul traversa escarpamentul Niagara deasupra orașului Dundas, cât priveau valea preglaciară, delușoarele presărate cu stânci și copaci argintii, cât lunecau spre malurile lacului Ontario, avea să facă această declarație lentă, tăcută și definitivă, poate dezamăgindu-l și satisfăcându-l în același timp pe stăpânul mâinii. Acesta nu va ridica pleoapele, fața nu i se va schimba, degetele lui nu vor ezita, ci vor lucra apăsător și pe furiș. Cotropire, cedare fără rezistență și lumina strălucitoare a soarelui pe întinderea lacului; kilometri întregi de livezi golașe fremătând împrejurul orașului Burlington.

Era o rușine, era cerșetorie. Dar ce rău e în asta, ne spunem în asemenea momente, ce rău e în orice, cu cât mai rău, cu atât mai bine, cât ne lăsăm purtați de valul rece al lăcomiei, al acceptării lacome. Mâna unui străin, rădăcinoasele sau modestele unelte de bucătărie, pe seama cărora se fac atâtea glume; lumea abundă în obiecte cu aspect nevinovat, gata să se ofere, lunecoase și serviabile. Rose își controla respirația. Nu-i venea să creadă. Victimă și complice, era purtată dincolo de Glassco's Dulcețuri și Marmelade, de conductele mari și pulsatile ale rafinăriilor de petrol. Au lunecat în suburbii în care lenjeriile de pat și prosoapele folosite să ștergă pete intime fluturau poficioase pe sârmele de rufe, unde până și copiii păreau să se hârjonească lasciv în curțile școlilor și până și șoferii de

camion opriți la trecerea la nivel cu calea ferată probabil își vârau veseli degetul mare în mâna făcută pumn. Caraghioslăcuri pline de șiretenie, imagini așa de des întâlnite. Porțile și turnurile centrului de expoziții au început să se zărească, domurile și coloanele vopsite pluteau minunat pe cerul rozaliu al pleoapelor lui Rose. Apoi și-au luat sărbătorește zborul care încotro. Se putea ca un cârd de păsări ca acesta, de lebede sălbatice chiar, să se trezească sub un dom mare, laolaltă, să explodeze din el și să se avânte spre cer.

Rose și-a mușcat marginea limbii. Foarte curând, conductorul a trecut prin tren să trezească pasagerii, să-i readucă la viață.

În întunericul din gară, preotul Bisericii Unite, refăcut, a deschis ochii, și-a împăturit ziarul, apoi a întrebat-o dacă vrea s-o ajute să-și îmbrace haina. Galanteria lui era înfumurată, indiferentă. „Nu“, a răspuns Rose, cu limba rănită. Bărbatul a ieșit în grabă din tren, înaintea ei. Nu l-a văzut în gară. Nu l-a mai văzut niciodată în viața ei. Dar el a rămas mereu la datorie, să spunem așa, mulți ani la rând, gata să-și ocupe locul în momente critice, fără urmă de considerație, mai târziu, față de soț sau iubiți. Ce-l recomanda? Rose nu reușea niciodată să înțeleagă. Simplitatea, aroganța lui, lipsa pervers de atrăgătoare a frumuseții, chiar a obișnuitei masculinități mature? Când s-a ridicat, a văzut că era și mai scund decât crezuse, că avea fața rozalie, lucioasă și ceva imatur, nerușinat și copilăresc.

Oare chiar era preot, sau doar spunea el așa? Flo pomenise de oameni care nu erau preoți, dar se îmbrăcau de parcă ar fi fost. Nu de preoți adevărați care se îmbrăcau ca și când n-ar fi fost. Sau, și mai ciudat, de indivizi care nu erau preoți adevărați, dar care pretindeau că sunt, însă erau îmbrăcați ca și când nu ar fi fost. Dar era neplăcut că se apropiase atât de mult de ce se putea întâmpla. Rose a străbătut Union Station conștientă de punguța cu cei zece dolari, care se freca de ea, și și-a dat seama că o va simți toată ziua, atingându-i-se de piele și nelăsând-o să uite.

Cu toate acestea, continuau să-i vină în minte mesajele lui Flo. Și-a amintit, întrucât era în Union Station, că era o fată Mavis care lucra acolo, la magazinul de cadouri, când Flo lucra la cafenea. Mavis avea veruci pe pleoape care păreau viitoare urcioare, dar nu era așa, dispăruseră. Poate și le scosese, Flo nu a întrebat. Arăta foarte bine fără ele. Era la vremea aceea

o vedetă de cinema cu care semăna mult. Numele vedetei de cinema era Frances Farmer.

Frances Farmer. Rose nu auzise niciodată de ea.

Așa o chema. Și Mavis s-a dus să-și cumpere o pălărie mare, care se pune într-o parte, și o rochie toată numai din dantelă. A plecat la sfârșit de săptămână în golful Georgian, la o stațiune de acolo. S-a înregistrat cu numele Florence Farmer. Ca lumea să creadă că era cealaltă, Frances Farmer, dar că-și spunea Florence pentru că era în vacanță și nu voia s-o recunoască lumea. Avea o tabacheră mică negru-sidefie. Ar fi putut s-o aresteze, a spus Flo. Pentru obrăznicia ei.

Rose era cât pe ce să se ducă la magazinul de cadouri, să vadă dacă mai era Mavis acolo și dacă o recunoștea. Se gândea că ar fi fost nemaipomenit să-i reușească o asemenea transformare. S-o provoace; să scape basma curată, să pornească în aventuri absurde în pielea ei, dar cu un nume nou.

TÂNĂRA CERȘETOARE

Patrick Blatchford era îndrăgostit de Rose. Acest lucru devenise pentru el o idee fixă, chiar furioasă. Iar pentru ea, o surpriză permanentă. Voia s-o ia de soție. O aștepta după ore, se apropia și mergea pe lângă ea, ca oricine îi adresa cuvântul să țină seama de prezența lui. Nu vorbea când erau prin preajmă prietenii sau colegii ei de clasă, dar încerca să-i rețină privirea, să-i arate cu un aer rece și nedumerit ce părere avea despre discuția lor. Rose era deopotrivă flatată și neliniștită. O fată pe nume Nancy Falls, o prietenă de-a ei, a pronunțat greșit „Metternich“ în prezența lui. A întrebat-o mai târziu pe Rose:

– Cum poți fi prietenă cu asemenea oameni?

Nancy și Rose merseseră să doneze sânge împreună la spitalul Victoria, primind în schimb fiecare cincisprezece dolari. Au cheltuit mare parte din bani pe pantofi de ocazie și pe sandale argintii, de târfă. Apoi, convinse că slăbiseră în urma donării de sânge, au mâncat înghețată Sundae cu sos de ciocolată fierbinte la Boomers. De ce nu putea Rose să-i ia apărarea lui Nancy în fața lui Patrick?

Patrick avea douăzeci și patru de ani, făcea studii postuniversitare, voia să devină profesor de istorie. Era înalt, slab, blond și arătos, deși avea un semn alungit din naștere, roșiatic, scurs ca o lacrimă pe tâmplă și obraz. Și-a cerut scuze pentru el, dar a spus că avea să dispară odată cu înaintarea în vârstă. La patruzeci de ani tenul lui avea să fie curat. Nu semnul din naștere îi răpea din atractivitate, se gândea Rose. (Ceva îi răpea din ea sau cel puțin i-o reducea, după părerea lui Rose; trebuie să-și tot amintească sieși că era atrăgător.) Era nervos, agitat, deconcertant. I se frângea vocea când era stresat – când era cu ea, părea să fie mereu stresat –, răsturna farfurii și cești de pe masă, vărsa băutura și bolurile cu alune, ca un actor de comedie. Nu era actor de comedie; nimic nu putea fi mai departe de intențiile lui. Era din Columbia Britanică. Familia lui era bogată.

Sosea devreme s-o ia pe Rose când mergeau la cinematograful. Nu bătea la ușă, știa că a ajuns devreme. Se așeza pe treapta din fața ușii doamnei Henshawe. Era iarnă, era întuneric afară, dar lângă ușă se afla un felinar mic.

– Ah, Rose! Vino să vezi! o striga doamna Henshawe cu vocea ei blândă, amuzată, și apoi priveau amândouă de la fereastra neluminată a cabinetului. Bietul tânăr! spunea doamna Henshawe cu tandrețe.

Doamna Henshawe avea șaptezeci de ani. Fusesse profesoară universitară de engleză și era o femeie dificilă și plină de viață. Șchiopăta, dar încă avea capul tineresc și înclinat fermecător, încununat de cozi albe, împletite.

Îi spunea „biet“ lui Patrick pentru că era îndrăgostit și poate și pentru că era bărbat, condamnat să împingă și să bâjbâie. Până și de aici, de sus, părea încăpățânat și vrednic de milă, hotărât și dependent în timp ce stătea în frig.

– Păzește ușa, comenta doamna Henshawe. Of, Rose!

Altă dată, a spus un lucru neliniștitor:

– Doamne, teamă mi-e că nu aleargă după fata care trebuie!

Lui Rose nu-i plăcea s-o audă vorbind așa. Nu-i plăcea că râdea de Patrick. Dar nici nu-i plăcea că Patrick stătea afară, pe trepte. Cerea să fie batjocorit. Era cea mai vulnerabilă persoană pe care o cunoscuse vreodată, și-o căuta cu lumânarea, nu știa cum să se protejeze. Pe de altă parte, judeca foarte aspru și era foarte îngâmfat.

– Tu ești erudită, Rose, spunea doamna Henshawe. Te va interesa asta.

Apoi citea cu glas tare ceva din ziar sau, cel mai probabil, din *Canadian Forum* sau *Atlantic Monthly*. Doamna Henshawe condusesese cândva consiliul școlar al orașului și era membră fondatoare a Partidului Socialist Canadian. Încă făcea parte din comitete, scria scrisori la ziar, recenza cărți. Părinții ei fuseseră medici misionari; ea se născuse în China. Avea o casă mică și perfectă. Podele lustruite, covoare strălucitoare, vase chinezești, boluri și peisaje, paravane negre sculptate. Multe lucruri pe care Rose nu era în stare să le aprecieze la vremea aceea. Nu putea face cu adevărat diferența între animăluțele de jad de pe polița doamnei Henshawe și ornamentele expuse în vitrina magazinului de bijuterii din Hanratty, deși acum făcea diferența dintre acestea și lucrurile pe care le cumpăra Flo de la bazar.

Nu se putea hotărî cât îi plăcea să locuiască la doamna Henshawe. Uneori se simțea descurajată când stătea în sufragerie cu un șervețel de în pe genunchi și mânca din farfurii albe, rafinate, pe farfurii de serviciu albastre. În primul rând, niciodată nu era destulă mâncare, așa că-și își luase

obiceiul să cumpere gogoși și batoane de ciocolată și să le ascundă în camera ei. Canarul se legăna pe suportul lui la fereastra de la sufragerie și doamna Henshawe conducea conversația. Vorbea despre politică, despre scriitori. I-a menționat pe Frank Scott și Dorothy Livesay. A spus că Rose trebuia să-i citească. Trebuie să-l citească pe cutare și pe cutare. Rose s-a hotărât, posacă, să nu-i asculte sfatul. Ea citea Thomas Mann. Citea Tolstoi.

Înainte să vină la doamna Henshawe, Rose nu auzise niciodată de „clasa muncitoare“. A menționat și acasă conceptul acesta.

– Asta trebuie să fie ultimul loc din oraș unde trag canalizarea, a bombănit Flo.

– Sigur, a răspuns Rose stăpână pe sine. Asta e zona destinată clasei muncitoare.

– *Muncitoare?* s-a mirat Flo. Oamenii de aici o să facă tot posibilul să evite una ca asta.

Casa doamnei Henshawe reușise un lucru. Distrusese naturaletă, siguranța de netăgăduit a ideii de cămin. Să se întoarcă acolo însemna, la propriu, să se expună unei lumini neiertătoare. Flo pusese tuburi fluorescente în băcănie și în bucătărie. De asemenea, într-un colț al bucătăriei era un lampadar pe care-l câștigase la bingo. Abajurul era veșnic înfășurat în fâșii late de celofan. Ce izbuteau cel mai bine casa doamnei Henshawe și a lui Flo, după părerea lui Rose, era să se discrediteze una pe cealaltă. Odăile fermecătoare ale doamnei Henshawe făceau să răsară mereu în Rose dureroasa conștientizare a originii sale, un nod indigest, iar acum, acasă, ordinea și armonia de dincolo scoteau în evidență sărăcia așa de stânjenitoare și de tristă a unor oameni care nu se considerau săraci. Sărăcia nu e doar mizerie, cum părea să creadă doamna Henshawe, nu înseamnă doar lipsuri. Înseamnă să ai tuburile acelea fluorescente și să fii mândru de ele. Înseamnă discuții permanente despre bani și comentarii răutăcioase despre lucrurile noi pe care și le-au cumpărat alții și despre modul în care le-au achitat. Înseamnă mândria și invidia stârnite de ceva precum noua pereche de perdele de plastic imitație de dantelă pe care le-a cumpărat Flo pentru fereastra din față. La fel, atârnatul hainelor de cuie pe ușă și faptul că auzi fiecare zgomot din baie. Înseamnă să-ți împodobești pereții cu povește pioase, vesele și ușor obscene.

DOMNUL MĂ PAȘTE.

CREZI ÎN DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS ȘI TE VEI MÂNTUI.

De ce avea Flo așa ceva când nici măcar nu era credincioasă? Astfel de lucruri etalau oamenii și erau la fel de des întâlnite precum calendarele.

ASTA E BUCĂTĂRIA MEA ȘI FAC CE POFTESC.

MAI MULT DE DOI ÎNTR-UN PAT E PRIMEJDIOS ȘI NELEGITIM.

Billy Pope o adusese pe aceasta. Ce-ar fi zis Patrick despre ele? Ce-ar fi zis despre poveștile lui Billy Pope un om pe care îl deranjase pronunțarea greșită a numelui Metternich?

Billy Pope lucra la Măcelăria lui Tynde. Acum, cel mai adesea vorbea despre imigrant, belgianul, care venise să lucreze acolo și-l sâcâia pe Billy cu cântecele lui franțuzești nerușinate și cu ideea naivă că se va căpătui în țara asta dacă-și cumpără o măcelărie.

– Nu-ți închipui că poți să vii aici cu aerele astea, i-a zis Billy Pope imigrantului. Tu muncești pentru noi, să nu crezi că o să ajungem să muncim noi pentru tine. Asta i-a închis gura, a povestit Billy Pope.

Patrick spunea din când în când că, întrucât casa părintească a lui Rose era la numai optzeci de kilometri, ar trebui să meargă să-i cunoască familia.

– Este numai mama mea vitregă.

– Păcat că nu l-am putut cunoaște pe tatăl tău.

Rose s-a pripit și i l-a prezentat pe tatăl ei lui Patrick ca pe un amator de istorie, un erudit amator. Nu era tocmai o minciună, dar nu prezenta o imagine fidelă a împrejurărilor.

– Mama ta vitregă e tutorele tău?

Rose a trebuit să spună că nu știe.

– Tatăl tău trebuie să-ți fi numit un tutore în testament. Cine îi administrează averea?

Averea. Când se gândea la avere, Rose se gândea la moșii, cum aveau bogătașii în Anglia.

Lui Patrick i s-a părut adorabilă confuzia.

– Nu, banii, fondurile și așa mai departe. Ce a lăsat.

– Nu cred că a lăsat ceva.

– Nu fi ridicolă, a zis Patrick.

Și uneori doamna Henshawe spunea: „Ei, tu ești erudită, nu te interesează așa ceva“. De obicei vorbea despre un eveniment de la colegiu; susținerea

vreunei echipe la o întrecere, un meci de fotbal, un bal. Și, de obicei, avea dreptate; pe Rose n-o interesa. Dar nu era dornică să recunoască. Nu căuta să fie definită astfel și nu-i făcea plăcere în mod deosebit.

Pe peretele de pe hol erau expuse fotografiile de la absolvire ale tuturor celorlalte fete cu bursă care locuiseră la doamna Henshawe. Cele mai multe ajunseseră profesoare, apoi mame. Una era dieteticiană, două erau bibliotecare, una, profesoară universitară de engleză, ca doamna Henshawe. Lui Rose nu-i păsa cum arătau, nu o interesau recunoștința lor estompată, zâmbăreață și sfioasă, dinții lor mari și bucelele feciorelnice. Păreau s-o îndemne la o pioșenie ucigașă, seculară. Nu erau actrițe printre ele, nici jurnaliste îndrăznețe care lucrau la vreo revistă; nici una nu îmbrățișase genul de viață pe care și-o dorea Rose. Ea voia să interpreteze în public. Credea că vrea să fie actriță, dar niciodată nu a încercat să joace, se temea să se implice în piesele de teatru de la colegiu. Știa că nu se pricepe la cântat sau la dans. De fapt, i-ar fi plăcut să cânte la harpă, însă nu era bună la muzică. Voia să fie cunoscută și invidiată, suplă și inteligentă. I-a spus doamnei Henshawe că, dacă ar fi fost bărbat, ar fi vrut să fie corespondent străin.

– Atunci asta trebuie să te faci, a strigat doamna Henshawe surescitată. Viitorul li se va deschide larg femeilor. Trebuie să te concentrezi pe limbile străine. Trebuie să faci cursuri de științe politice. Și de economie. Poate reușești să prinzi un post la ziar pe perioada verii. Am prieteni acolo.

Pe Rose o speria ideea de a lucra la un ziar și detesta cursul introductiv de economie; căuta o soluție să se descotorosească de el. Era periculos să-i pomenești doamnei Henshawe despre planurile tale de viitor.

Ajunsesese să locuiască cu doamna Henshawe din întâmplare. Fusese aleasă altă fată, dar se îmbolnăvisese; avea tuberculoză și în schimb a mers la un sanatoriu. Doamna Henshawe a venit în biroul colegiului în a doua zi de înscriere, ca să afle numele altor bursiere din anul întâi.

Rose fusese în birou cu puțin timp înainte, ca să întrebe unde se ținea reuniunea studenților bursieri. Pierduse înștiințarea. Trezorierul urma să le țină un discurs bobocilor, să-i învețe cum să câștige bani și să se descurce cu o sumă mică și să le explice ce standarde înalte de performanță trebuiau să atingă dacă voiau ca plățile să vină în continuare.

Rose a aflat numărul sălii și a pornit spre etajul întâi. O fată a ajuns-o din urmă și a întrebat-o:

– Și tu mergi la trei-zero-doisprezece?

Au urcat împreună, împărțându-și detalii despre burse. Rose încă nu avea o locuință, stătea la Asociația Tinerilor Creștini. Veniturile nu-i permiteau să stea cu chirie. Avea o bursă pentru taxele de studii, premiul din partea comitatului pentru cărți și o bursă socială de trei sute de dolari din care să trăiască; nimic mai mult.

– Va trebui să-ți iei o slujbă, a spus cealaltă fată.

Ea avea o bursă socială mare, pentru că studia materii științifice („acolo sunt banii, toți banii sunt la științe“, a spus serioasă), dar spera să-și găsească o slujbă la cantină. Avea o cameră într-un subsol.

– Cât costă camera ta? Cât costă o plită portabilă? a întrebat-o Rose, în tot acest timp făcându-și neliniștită calcule în minte.

Fata aceasta avea părul prins în coc. Purta o bluză de crep, îngălbenită și lucioasă de cât o spălase și o călcase. Avea sânii mari și lăsați. Probabil purta un sutien roz-închis care se încheia într-o parte. Pe obraz avea o pată acoperită cu coji.

– Aici trebuie să fie, a spus ea.

Ușa avea o fereastră. Prin ea îi puteau privi pe ceilalți bursieri, deja se strânseseră și așteptau. Lui Rose i s-a părut că vede deja patru-cinci fete la fel ca cea de lângă ea, aduse de spate și îmbătrânite înainte de vreme, și câțiva băieți entuziaști, înfumurați, cu aspect copilăresc. Părea să fie o regulă ca bursierele să pară de patruzeci de ani și bursierii, de vreo doisprezece. Nu era posibil, desigur, să arate toți așa. Nu era posibil ca dintr-o privire aruncată pe fereastra ușii Rose să poată observa urme de eczemă, subsuori pătate, mătreață, acumulări de tartru pe dinți și urdori întărite la cozile ochilor. Era doar ce credea ea. Dar erau învăluți într-un giulgiu, aici nu se înșela, un adevărat și teribil giulgiu al nerăbdării și docilității. Cum altfel ar fi putut să dea atâtea răspunsuri corecte, atâtea răspunsuri satisfăcătoare, cum altfel se distinseseră și ajunseseră aici? Și Rose făcuse la fel.

– Trebuie să merg la toaletă, a zis.

Se vedea lucrând la cantină. Corpul ei, deja destul de voinic, devenea și mai voinic din cauza uniformei verzi de bumbac, iar fața i se înroșea și părul i se despărțea în șuvițe din cauza căldurii. Le servea tocane și pui

prăjit celor mai puțin inteligenți, dar mai avuți. Oprită din ascensiune de aparatele care mențineau mâncarea caldă, de uniformă, de munca cinstită și grea de care nimeni nu trebuie să se rușineze, de inteligența și sărăcia trâmbițate în cele patru zări. Băieții mai aveau șanse să scape basma curată. Dar fetelor le era fatal. Sărăcia în cazul fetelor nu este atrăgătoare dacă nu se combină cu promiscuitatea drăgălașă, cu prostia. Inteligența nu este atrăgătoare decât dacă se combină cu semnele eleganței și rafinamentului. Era oare adevărat? Era ea destul de ridicolă încât să-i pese? Da; era.

S-a întors la parter, unde holurile erau ticsite de studenți obișnuiți, care nu aveau bursă, de la care nu se aștepta nimeni să primească numai note de zece și să trăiască pe sponci. Demni de invidie și nevinovați, roiau în jurul meselor de la înscrieri cu sacourile noi mov cu alb, cu șepcile mov ale bobocilor, își urlau unii altora ce nu trebuiau să uite, informații nedesluite, insulte de neînțeles. Rose trecea printre ei cu un sentiment amar de superioritate și deznădejde. Fusta de la compleul verde de catifea reiată îi tot intra între picioare în timp ce mergea. Materialul era subțire; ar fi trebuit să dea mai mult și să cumpere din cel mai gros. Acum se gândea și că taiorul era prost croit, deși acasă arătase bine. Compleul îl făcuse o croitoreasă din Hanratty, a prietenă a lui Flo, a cărei principală preocupare fusese să nu-i scoată în evidență corpul. Când Rose a întrebat dacă nu se poate face mai strâmtă fusta, femeia aceasta spusese: „Doar nu vrei să ți se vadă popoul, nu?“, iar Rose se abținuse să răspundă că nu-i păsa.

Croitoreasa mai spusese un lucru: „Credeam că acum, că ai terminat școala, îți iei o slujbă și dai o mână de ajutor acasă“.

O femeie care mergea pe hol a oprit-o pe Rose.

– Tu nu ești bursieră?

Era secretara de la înscrieri. Rose credea că o muștră pentru că nu este la reuniune și era gata să spună că se simte rău. Și-a pregătit fizionomia pentru minciună. Dar secretara a zis:

– Vino cu mine, acum. Vreau să-ți prezint pe cineva.

Doamna Henshawe era în birou, o pacoste fermecătoare. Îi plăceau fetele sărace, fetele inteligente, dar trebuiau să fie destul de arătoase.

– Cred că ar putea să fie ziua ta norocoasă, a spus secretara în timp ce o conducea pe Rose. Dacă ai putea să-ți iei o expresie mai agreabilă...

Sfatul i s-a părut insuportabil lui Rose, dar a zâmbit supusă.

Peste o oră mergea acasă cu doamna Henshaw, se muta în casa cu paravane și vase chinezești și i se spunea că este erudită.

Și-a luat o slujbă la biblioteca colegiului, nu la cantină. Doamna Henshaw era prietenă cu bibliotecara-șefă. Lucra sâmbăta după-amiaza. Munca ei era în zona rafturilor, punea cărțile la loc. Sâmbăta după-amiaza, toamna, biblioteca era aproape goală, din cauza meciurilor de fotbal. Ferestrele înguste erau deschise spre campusul înfrunzit, spre terenul de fotbal, spre miriștile din zonă. Înăuntru pluteau cântecele și strigătele din depărtare.

Clădirile colegiului nu erau deloc vechi, dar arhitectul făcuse totul ca să pară vechi. Erau clădite din piatră. Clădirea artelor avea un turn, iar biblioteca avea ferestre duble, care se poate să fi fost concepute pentru trasul cu arcul. Aspectele cele mai agreabile ale colegiului, pentru Rose, erau clădirile și cărțile. Viața care umplea de obicei campusul, și care acum se risipise, se concentra în jurul terenului de fotbal și, fiind extrem de zgomotoasă, i se părea nepotrivită, o distrăgea. Uralele și cântecele erau idioate, dacă le ascultai versurile. Pentru ce voiau să construiască clădiri așa de impozante dacă intenționau să cânte asemenea cântece?

Știa însă că nu trebuia să-și dezvăluie opiniile. Dacă îi spunea cineva: „E groaznic că trebuie să lucrezi sâmbăta și nu poți să mergi la nici un meci“, ea aproba cu ferveare.

O dată, un bărbat a apucat-o de piciorul gol, între șosetă și fustă. Întâmplarea s-a petrecut în secțiunea destinată agriculturii, în partea de jos a rafturilor. Numai profesorii, studenții la cursurile postuniversitare și angajații aveau acces la rafturi, deși cineva putea intra printr-o fereastră de la parter dacă era slab. Văzuse un bărbat ghemuit, uitându-se la cărțile de pe un raft de jos, de mai departe. Când s-a întins să împingă o carte la loc, necunoscutul a venit în spatele ei. S-a aplecat și a apucat-o de picior, cu o mișcare continuă și neașteptată, și apoi dus a fost. Rose a simțit o vreme locul în care i se înfipseseră degetele. Nu i se părea o atingere cu intenții sexuale, ci mai degrabă o glumă, deși deloc prietenoasă. L-a auzit fugind sau, mai bine spus, l-a simțit fugind; rafturile metalice vibrau. Apoi s-au oprit. Bărbatul nu mai scotea nici un zgomot. Rose a trecut printre rafturi să-l caute, s-a uitat în separeurile pentru lectură. Dacă îl vedea sau se lovea de el după un colț, ce avea să facă? Nu știa. Era doar nevoia de a-l căuta, ca

într-un joc de copii. Și-a coborât ochii la glezna solidă, rozalie. Era uimitor că, din senin, cineva voise s-o învinețească și s-o pedepsească.

De obicei, erau câțiva studenți la cursuri postuniversitare în separeurile de lectură, chiar și sâmbăta după-amiaza. Mai rar, câte un profesor. Fiecare separeu în care s-a uitat era gol, până să ajungă la unul din colț. Și-a vârât capul fără rețineri, deja nu se mai aștepta să fie nimeni. După aceea a trebuit să-și ceară iertare.

Era un tânăr cu o carte în poală, cu cărți pe podea și hârtii peste tot primprejur. Rose l-a întrebat dacă văzuse pe cineva fugind pe acolo. El a răspuns că nu.

Rose i-a povestit ce s-a întâmplat. N-a făcut-o pentru că i-ar fi fost teamă sau ar fi fost dezgustată, cum a părut să creadă după aceea, ci doar pentru că trebuia să-i spună cuiva; era așa de ciudat. Nu era deloc pregătită pentru reacția lui. Gâtul și fața, ambele prelungi, i s-au înroșit, iar îmbujorarea i-a acoperit cu totul un semn din naștere de pe obraz. Era slab și blond. S-a ridicat fără să-i pese de cartea din poală sau de hârtiile din față. Cartea a căzut cu zgomot pe podea. Un teanc mare de hârtii, împins pe masă, a răsturnat călimara.

– Ce josnicie! a exclamat.

– Ia cerneala, a spus Rose.

El s-a aplecat să prindă călimara, însă a scăpat-o pe podea. Din fericire, avea dopul pus și nici nu s-a spart.

– Te-a rănit?

– Nu.

– Haide sus. Îl reclamăm.

– Ah, nu.

– Nu poate să scape basma curată. N-ar trebui să aibă voie.

– Nu avem cui să-l reclamăm, și-a amintit Rose ușurată. Bibliotecara pleacă la prânz sâmbăta.

– E dezgustător, a spus el cu o voce pițigăiată, nervoasă.

Acum, Rose regreta că îi pomenise de incident; a spus că trebuia să se întoarcă la lucru.

– Chiar nu ai pățit nimic?

– Nu.

– Eu sunt aici. Strigă-mă dacă mai vine.

El era Patrick. Dacă încercase să-l facă să se îndrăgostească de ea, nu putea alege o cale mai bună. Avea multe obiceiuri galante, pe care se prefăcea că le ia în batjocură, rostind anumite cuvinte sau expresii parcă între ghilimele. „Sexul frumos“, spunea el, și „domniță la ananghie“. Venind în separeul lui cu povestea aceea, Rose se transformase într-o domniță la ananghie. Pretinsa ironie nu ar fi păcălit pe nimeni; era limpede că-și dorea cu adevărat să acționeze într-o lume a cavalerilor și a domnițelor; a ofenselor; a devotamentului.

A continuat să-l vadă la bibliotecă în fiecare sâmbătă și deseori îl întâlnea în timp ce traversa campusul sau la cantină. O saluta politicos și îngrijorat, spunând: „Ce faci?“ într-un fel care sugera că poate mai suferise vreun atac sau încă se refăcea după primul. Întotdeauna se înroșea ca racul când o vedea, făcând-o să creadă că amintirea cuvintelor ei îl stânjenea așa de tare. Mai târziu a aflat că motivul era cu totul altul: se îndrăgostise de ea.

A aflat cum o cheamă și unde locuiește. A sunat-o la locuința doamnei Henshawe și a invitat-o la cinematograful. La început, când a spus: „Patrick Blatchford la telefon“, Rose nu și-a dat seama cine era, dar după o clipă a recunoscut vocea ascuțită, mai degrabă îndurerată și tremurătoare. Rose a acceptat invitația. În parte, deoarece doamna Henshawe își exprimase deseori satisfacția că pupila ei nu pierdea timpul cu băieții.

Destul de curând după ce a început să iasă cu el, Rose i-a spus lui Patrick: – N-ar fi nostim dacă s-ar vădi că tu ești cel care m-a apucat de picior în ziua aceea la bibliotecă?

Lui nu i s-a părut nostim. A fost îngrozit că putea crede așa ceva.

Rose a spus că glumea. Voise să spună că ar fi fost o întorsătură drăguță într-o povestire, poate într-una de Maugham sau într-un film de Hitchcock. Tocmai fuseseră la un film de Hitchcock.

– Știi, dacă făcea Hitchcock un film pe un asemenea subiect, puteai fi un nebun care apucă lumea de picior cu personalitatea lui de agresor, pe când cealaltă personalitate e de erudit timid.

Nici asta nu i-a plăcut.

– Așa îți par ție, un erudit timid?

Rose a avut senzația că Patrick și-a îngroșat vocea, a strecurat și câteva mârâieli, a tras înapoi bărbia, de parcă ar fi glumit. Dar el rareori glumea cu ea; nu credea că glumele sunt potrivite când ești îndrăgostit.

– N-am spus că ești un erudit timid sau genul care apucă oamenii de picior. Era doar o idee.

După un timp, el a zis:

– Presupun că nu par prea viril.

Pe Rose a speriat-o și a iritat-o o asemenea sinceritate. Risca așa de mult; experiența nu-l învățase să nu riște atât în nici o ocazie? Dar poate că, în definitiv, nu risca. Patrick știa că Rose ar trebui să spună ceva liniștitor. Deși nu-i venea s-o facă; ar fi vrut să-i răspundă după o clipă de gândire: „Ei bine, nu. Nu pari.“

Ar fi fost o minciună însă. I se părea masculin. Pentru că risca așa. Numai un bărbat putea fi atât de indiferent și de exigent.

– Ne tragem din două lumi diferite, i-a spus ea cu alt prilej. Se simțea ca un personaj dintr-o piesă de teatru pentru că făcea o asemenea afirmație. Ai mei sunt oameni săraci. Ai crede că am trăit la groapa de gunoi.

Acum ea era cea necinstită, se prefăcea că-i imploră mila, căci, desigur, nu se aștepta ca el să spună: „Ei bine, dacă te tragi din oameni săraci și trăiești la groapa de gunoi, atunci va trebui să-mi retrag oferta“.

– Dar eu mă bucur, a zis Patrick. Mă bucur că ești săracă. Ești adorabilă. Ești ca tânăra cerșetoare.

– Ca cine?

– Regele Cophetua și tânăra cerșetoare. Știi. Tabloul. Nu știi tabloul⁷?

Patrick avea un manierism, un mod aparte de a exprima mirare, cu o doză considerabilă de dispreț, când oamenii nu știau ceva ce el știa, și manifesta un dispreț asemănător, o mirare asemănătoare, când ceilalți se deranjau să știe ceva ce el nu știa. Aroganța și modestia lui erau amândouă ciudat de exagerate. Aroganța, a decis Rose cu timpul, probabil izvora din faptul că era bogat, deși Patrick nu era niciodată arogant din acest motiv în sine. Surorile lui, când le-a cunoscut, s-au dovedit a fi la fel, dezgustate de oricine nu știa nimic despre cai sau navigație și la fel de dezgustate când cineva avea cunoștințe despre muzică sau, de exemplu, politică. Asta făceau cel mai bine împreună ele și Patrick, radiau dezgust. Dar nu era și Billy Pope la fel de rău, nu era Flo la fel de rea când venea vorba de aroganță? Poate. Era însă o diferență, iar diferența era că Billy Pope și Flo nu erau protejați. Existau lucruri care-i puteau afecta. Imigranții; cei care vorbeau franceză la radio; schimbările. Patrick și surorile lui se purtau de

parcă nimic nu-i putea afecta niciodată. Vocile lor, când se certau la masă, erau uimitor de copilărești; felul în care cereau mâncarea favorită, iritarea afișată când vedeau pe masă ceva ce nu le plăcea te duceau cu gândul la niște copii. Ei nu trebuiseră niciodată să se supună, să se șlefuiască și să câștige bunăvoința în lume, niciodată nu aveau să fie puși în această situație, și asta pentru că erau bogați.

La început, Rose nu a știut cât de bogat era Patrick. Nimeni nu credea. Toată lumea credea că a fost vicleană și isteată, iar ea era așa de departe de istețime în privința aceasta, încât părerea celorlalți îi era indiferentă. Se părea că încercaseră și alte fete, dar nu o nimeriseră, ca ea. Fetele mai mari, din asociația studentelor, care n-o băgaseră în seamă până atunci, o priveau acum cu uluială și respect. Chiar și doamna Henshawe, când a văzut că lucrurile erau mai serioase decât bănuise ea și a abordat subiectul cu Rose, a presupus că o interesau banii.

– Nu e o victorie neînsemnată să atragi atenția moștenitorului unui imperiu comercial, a spus doamna Henshawe, ironică și serioasă în același timp. Nu disprețuiesc averea. Uneori mi-aș dori să am și eu câte ceva. (Oare ea chiar presupunea că nu are?) Sunt sigură că vei învăța cum s-o folosești judicios. Dar cum rămâne cu ambițiile tale, Rose? Cum rămâne cu studiile și cu diploma? Ai să uiți de toate așa de curând?

„Imperiu comercial“ era o exprimare mai degrabă generoasă. Familia lui Patrick deținea un lanț de magazine universale în Columbia Britanică. Patrick îi spusese doar că tatăl lui avea câteva magazine. Când ea vorbise despre cele „două lumi diferite“, și-l imaginase locuind într-o casă de oameni bogați, precum cele din cartierul doamnei Henshawe. Se gândea la cei mai prosperi comercianți din Hanratty. Nu-și dădea seama ce lovitură dăduse, pentru că ar fi dat o lovitură dacă s-ar fi îndrăgostit de ea fiul măcelarului sau al bijutierului; oamenii ar fi spus că s-a aranjat.

Rose a privit tabloul. Îl găsisese într-o carte de artă de la bibliotecă. A studiat-o pe cerșetoare, blajină și voluptuoasă, cu picioarele albe și sfioase. Supunerea timidă, neajutorarea și recunoștința. Oare așa o vedea Patrick? Așa putea fi ea? Pentru asta avea nevoie de regele acela, așa de elegant și oacheș, de inteligent și barbar, deși era în ghearele pasiunii. O putea topi cu dorința lui pătimașă. La el nu vedeai căința, tresărirea, lipsa de încredere care păreau să se dezvăluie în toate interacțiunile cu Patrick.

Nu-l putea refuza pe Patrick. Nu putea. Ce nu putea ignora nu era mulțimea banilor, ci revărsarea de iubire pe care i-o oferea; Rose credea că îi este milă de el, că trebuie să-l ajute. Era ca și când ar fi venit la ea într-o mulțime, cărând un obiect mare, simplu, strălucitor – un ou uriaș, poate, din argint masiv, ceva cu o utilitate îndoielnică și o greutate chinuitoare – și i l-ar fi oferit, de fapt, i l-ar fi împins în mâini, implorând-o să-l scape de o parte din greutatea aceea. Dacă ea i-l împingea înapoi, cum îl mai căra el? Dar explicația aceea lăsa la o parte un aspect. Lăsa la o parte apetitul ei, nu pentru bogăție, ci pentru adorație. Mărimea, greutatea, strălucirea a ceea ce el spunea că este iubire (iar Rose nu se îndoia de Patrick) trebuia s-o impresioneze, deși ea nu o ceruse niciodată. Părea puțin probabil că va mai primi vreodată un asemenea dar. Patrick însuși, deși pe un ton adorator, a pomenit în treacăt de norocul ei.

Rose crezuse mereu că se va întâmpla așa, că cineva o va privi și o va iubi pe deplin și cu deznădejde. În același timp, se gândise că nu va fi așa, că nu o va dori nimeni, și până acum chiar nu o dorise nimeni. Nu erai dorit pentru ce făceai, ci pentru ce aveai, și cum îți puteai da vreodată seama dacă aveai acel ceva? Se privea în oglindă și se gândea: soție, iubită. Acele cuvinte blânde și agreabile. Cum puteau fi adevărate în cazul ei? Era un miracol; era o eroare. Era tot ce visase; nu era ce voia.

A început să se simtă obosită, irascibilă, somnul o ocolea. Începea să se gândească admirativ la Patrick. Fața lui palidă și osoasă era superbă. Probabil era un om care știa multe lucruri. Corecta lucrări, era șeful comisiilor de examinare, își termina teza. Mirosea plăcut, a tutun de pipă și a lână neprelucrată. Avea douăzeci și patru de ani. Nici o altă fată pe care o cunoștea și care avea iubit nu avea unul așa de matur.

Apoi, pe nepusă masă, Rose își amintea vorbele lui: „Presupun că nu par foarte viril“. Și-l închipuia întrebând-o: „Mă iubești? Chiar mă iubești?“ O privea speriat, amenințător. Apoi, când ea răspundea că da, Patrick spunea că este norocos, că ei sunt norocoși, vorbea de prietenii lui și de iubitele lor, le compara relațiile amoroase, care nu erau așa de reușite ca a lui și a lui Rose. Rose tremura de mânie și nefericire. Era sătulă de ea în aceeași măsură în care era sătulă de el, era sătulă de imaginea pe care o formau în acel moment, plimbându-se printr-un parc înzăpezit din centru, mâna ei goală cuibărită într-a lui Patrick, în buzunarul lui. În adâncul ei erau urlete

revoltătoare și pline de cruzime. Trebuia să facă ceva, să le împiedice să iasă. A început să-l gâdile și să-l tachineze.

Lângă ușa din spate a doamnei Henshawe, în zăpadă, l-a sărutat, a încercat să-l forțeze să deschidă gura, i-a făcut lucruri scandaloase. Când Patrick a sărutat-o, buzele lui erau moi; limba lui era timidă; s-a prăvălit peste ea în loc s-o țină, Rose nu a găsit nici urmă de forță în el.

– Ești drăguță. Ai o piele adorabilă. Și sprâncene așa de fine! Ești atât de delicată!

Rose a fost încântată să audă acest lucru, cum ar fi fost oricine. Dar l-a avertizat:

– La drept vorbind, nu sunt chiar așa de delicată. Sunt destul de voinică.

– Nu știi tu cum te iubesc. Am o carte intitulată *Zeița albă*. Ori de câte ori mă uit la titlu, îmi amintește de tine.

Rose a scăpat din strânsoarea lui. S-a aplecat, a luat o mână de zăpadă din troianul de pe trepte și i-a lipit-o pe cap.

– Zeul meu alb.

El s-a scuturat de zăpadă. Rose a mai luat o mână de pe jos și a aruncat-o în el. În loc să râdă, Patrick a fost surprins și alarmat. Ea i-a șters zăpada de pe sprâncene și i-a lins-o de pe urechi. Râdea, deși o încerca disperarea mai degrabă decât veselia. Nu știa ce o împinsese să facă acest lucru.

– Doamna Henshawe, a șuierat Patrick. Vocea tandră, poetică pe care o avea când îi aducea elogii putea să dispară fără urmă, se putea transforma în dojană, exasperare, fără nici o etapă intermediară. Te aude doamna Henshawe!

– Doamna Henshawe zice că ești un tânăr respectabil, a spus Rose visătoare. Cred că e îndrăgostită de tine.

Era adevărat. Așa spusese doamna Henshawe. Și era adevărat că el era un tânăr respectabil. Patrick nu suporta felul în care vorbea Rose. Ea i-a suflat zăpada din păr.

– Ce-ar fi să te duci s-o dezvirginezi? Sunt sigură că e virgină. Asta e fereastra ei. Ce-ar fi? I-a scuturat părul, apoi și-a vârât mâna pe sub paltonul lui și l-a frecat între picioare. Ești excitat! a spus cu o exclamație de triumf. Oh, Patrick, te-a excitat doamna Henshawe!

Nu mai rostise niciodată astfel de cuvinte, niciodată nu se mai purtase așa.

– Taci! a spus Patrick tulburat.

Dar Rose nu putea. A ridicat capul și a zis destul de tare, prefăcându-se că strigă la o fereastră de la etaj:

– Doamnă Henshawe! Veniți să vedeți ce cadou are Patrick pentru dumneavoastră!

Mâna i s-a dus agresiv la șlițul lui.

Ca s-o oprească, s-o facă să tacă, Patrick a trebuit să recurgă la forță. I-a pus o mână pe gură, iar cu cealaltă i-a dat la o parte mâna de pe șliț. Mânele largi ale paltonului lui au lovit-o ca niște aripi fără vlagă. Imediat ce a început lupta, Rose s-a simțit ușurată, asta voise de la el, puțină acțiune. Dar trebuia să se opună în continuare, până când Patrick se dovedea cu adevărat mai puternic. Rose se temea că s-ar putea să nu fie în stare.

Era însă. A trântit-o la pământ, jos, în genunchi, cu fața în omăt. I-a dus mâinile la spate și a frecat-o cu fața de zăpadă. Apoi i-a dat drumul și aproape că a stricat totul.

– Ai pățit ceva? Da? Îmi pare rău. Rose?

Rose s-a ridicat clătinându-se și și-a înfipt fața plină de zăpadă într-a lui. Patrick s-a dat înapoi.

– Sărută-mă! Sărută zăpada. Te iubesc!

– Da? a întrebat el pe un ton plângăreț. I-a curățat zăpada dintr-un colț al gurii și a sărutat-o, cu o uluială de înțeleș. Da?

În acel moment s-a aprins lumina, revărsându-se peste ei și peste zăpada călcată, iar doamna Henshawe a strigat de deasupra:

– Rose! Rose!

Striga cu o voce calmă, încurajatoare, de parcă fata s-ar fi rătăcit în ceață și trebuia călăuzită spre casă.

– Îl iubești, Rose? a întrebat doamna Henshawe. Nu, gândește-te. Îl iubești?

Avea vocea încărcată de îndoială și seriozitate. Rose a inspirat adânc și a răspuns de parcă ar fi fost pătrunsă de o emoție potolită:

– Da, îl iubesc.

– Bun.

În miez de noapte, Rose s-a trezit și a mâncat ciocolată. Avea o poftă nebună de dulciuri. Deseori, la cursuri sau la jumătatea unui film, începea să se gândească la brioșe cu ciocolată, negrese, la un fel de prăjitură pe care

o aducea doamna Henshaw de la Brutăria Europeană; era umplută cu ciocolată amară, delicioasă, care curgea pe farfurie. Ori de câte ori se gândea la ea și la Patrick, ori de câte ori încerca să stabilească ce simțea cu adevărat, interveneau aceste pofte.

Se îngrășa și începuse să-i apară un cuib de coșuri între sprâncene.

Dormitorul ei era rece, fiind deasupra garajului, cu ferestre pe trei părți. În rest, era plăcut. Deasupra patului erau atârinate fotografii înrămate cu cerul și ruine din Grecia, pe care le făcuse chiar doamna Henshaw când călătorise la Mediterana.

Rose scria un eseu despre piesele lui Yeats. În una din ele, o mireasă tânără este momită de zâne să fugă din căsnicia ei tihnită și insuportabilă.

– „Vino, oh, copilă a omului...“, a citit Rose.

Ochii i s-au umplut de lacrimi de autocompătimire, de parcă ea ar fi fost fecioara eterică, prea delicată pentru țăranii tulburați care au prins-o. La drept vorbind, ea era țăranca, îl uluia pe nobilul Patrick, însă el nu căuta să fugă.

A luat de pe perete una din fotografiile din Grecia și a stricat tapetul scriind începutul unei poezii care-i venise în minte cât mânca ciocolată în pat, în timp ce vântul dinspre parcul Gibbons lovea în pereții garajului.

Fără știre, în pântecu-mi întunecat

Port pruncul unui smintit...

Nu a scris mai mult de atât; ulterior s-a întrebat dacă nu cumva voise să spună „în neștire“. Dar nici nu a încercat să șteargă.

*

Patrick împărțea un apartament cu doi alți studenți la cursuri postuniversitare. Trăia simplu, nu avea mașină și nici nu era membru al vreunei frății. Hainele îi erau neîngrijite, în stilul tipic pentru universitari. Prietenii lui erau fii de profesori și miniștri. Spunea că tatăl lui aproape îl dezmoștenise pentru că devenise intelectual. Jura că nu avea să intre niciodată în domeniul afacerilor.

S-au întors la apartament la începutul după-amiezii, când știau că sunt plecați ceilalți doi studenți. Era frig în apartament. S-au dezbrăcat repede și au intrat în patul lui Patrick. Venise momentul. S-au lipit unul de altul, tremurând și chicotind. Rose era cea care chicotea. Simțea nevoia să fie

permanent jucăușă. Era îngrozită că nu vor reuși, că-i aștepta o mare umilință, că le vor fi date în vileag jalnicele înșelătorii și stratageme. Dar înșelătoriile și stratagemele erau numai ale ei. Patrick nu era niciodată fals; a reușit, în ciuda rușinii uriașe și a scuzelor; a trecut prin gemete și zbateri uluite spre liniște. Rose nu ajuta nicicum, oferind în locul unei pasivități cinstite multă ardoare cu contorsionări și zvâcnete, o imitație neexersată a pasiunii erotice. A cuprins-o bucuria când s-a terminat; pe aceasta nu a trebuit s-o falsifice. Făcuseră ce făceau și alții, făcuseră ce fac iubiții. Rose a propus să sărbătorească. Se gândea la ceva delicios de mâncare, o înghețată Sundae la Boomers, tartă cu mere și cu sos fierbinte de scorțișoară. Nu era deloc pregătită pentru ideea lui Patrick, să rămână acolo și să mai încerce o dată.

Când a venit plăcerea, la a cincea sau a șasea încercare, Rose a fost complet descumpănită, zbaterile pătimase i-au fost reduse la tăcere.

Patrick a întrebat:

– Ce este?

– Nimic! a zis Rose, redevenind radioasă și atentă.

Dar uita întruna, lucrurile noi care interveniseră o împiedicau să se concentreze, și în cele din urmă a trebuit să cedeze în fața acelei lupte, ignorându-l mai mult sau mai puțin pe Patrick. Când și-a adus din nou aminte de el, l-a copleșit cu recunoștință; acum era cu adevărat recunoscătoare și voia s-o ierte, deși n-o putea spune cu glas tare, pentru toată recunoștința falsă, pentru condescendența și îndoielile ei.

De ce se îndoia așa de mult, se gândea ea, stând comod întinsă în pat cât Patrick s-a dus să pregătească niște cafea solubilă. Nu se putea să simtă cum se prefăcea că simte? Dacă surpriza aceasta sexuală era posibilă, nu puteau fi și celelalte? Patrick nu ajuta prea mult; galanteria și umilința, împreună cu muștrările lui, o descurajau. Dar adevărata vină nu-i aparținea ei? Convingerea lui Rose că orice bărbat care se putea îndrăgosti de ea trebuia să aibă cusururi iremediabile nu era cumva prostescă? Așa că s-a gândit la toate trăsăturile ridicole ale lui Patrick, deși ea credea că era în căutarea lucrurilor desăvârșite, admirabile. În acel moment, în patul lui, în camera lui, înconjura de cărțile și hainele lui, de periile de pantofi și mașina lui de scris, de niște desene prinse pe perete – s-a ridicat în capul oaselor să le privească și erau cu adevărat amuzante, probabil îngăduia și lucruri amuzante când nu era ea acolo –, îl vedea ca pe un om agreabil,

inteligent, chiar amuzant; nici erou, dar nici neghiob. Poate reușeau să fie obișnuiți. De n-ar fi început, când se întorcea, să-i mulțumească, s-o mângâie și s-o trateze adorator! Nu-i plăcea să fie adorată, de fapt; îi plăcea doar ideea de adorație. Pe de altă parte, nu-i plăcea când începea s-o corecteze și s-o critice. Intenționa să schimbe multe lucruri.

Patrick o iubea. Ce iubea? Nu accentul ei, pe care se străduia să i-l schimbe, deși deseori ea se revolta, era absurdă și spunea în ciuda tuturor dovezilor că nu avea nici un accent de la țară, că toată lumea vorbea ca ea. Nu îndrăzneala ei sexuală agitată (ușurarea lui când a constatat că era virgină a fost pe măsura ușurării ei când a văzut cât de nepriceput era el). Îl putea face să tresară cu un cuvânt vulgar, cu o vorbă trăgănată. Tot timpul, cât se mișca și vorbea, Rose se distrusea pentru el, dar Patrick o citea ca pe o carte deschisă, trecea dincolo de perdelele de fum și iubea o versiune supusă a ei pe care ea nu o vedea. Iar așteptările lui erau mari. Accentul ei putea fi eliminat, prietenii ei puteau fi discreditați și îndepărtați, vulgaritatea ei putea fi descurajată.

Și restul trăsăturilor ei? Energia, lenea, vanitatea, nemulțumirea, ambiția? Rose le ascundea pe toate. El nu știa. Deși avea așa de multe îndoieli în privința lui, nu voia să n-o mai iubească.

Au făcut două călătorii.

Au mers în Columbia Britanică, cu trenul, în vacanța de Paști. Părinții lui Patrick i-au trimis bani pentru biletul lui. El l-a plătit pe al lui Rose, cheltuind ce avea în bancă și împrumutând de la unul din colegii de apartament. I-a spus să nu le dezvăluie părinților lui că nu și-a plătit singură biletul. Rose a înțeles că voia să-i ascundă condiția modestă. Patrick nu se pricepea la hainele de damă, căci altfel și-ar fi dat seama că nu era posibil. Deși ea se străduise cât putuse. Împrumutase impermeabilul doamnei Henshawe, dată fiind vremea de pe coastă. Era puțin cam lung, dar în rest era bun, întrucât doamna Henshawe avea gusturi tinerești. În plus, mai donase niște sânge ca să-și cumpere un pulover pufos de angora, piersiciu, care lăsa o mulțime de scame și-i trăda ideile provinciale în materie de eleganță vestimentară. Întotdeauna sesiza aceste lucruri imediat ce cumpăra ceva, nu înainte.

Părinții lui Patrick locuiau pe insula Vancouver, lângă Sidney. Vreo două mii de metri pătrați de peluză verde, tunsă perfect – verde în toiul iernii, luna martie i se părea toiul iernii lui Rose –, povârbindu-se spre un zid de

piatră dincolo de care se afla o plajă îngustă acoperită cu pietriș. Casa era pe jumătate din piatră, pe jumătate din stuc și lemn. Era construită în stil Tudor combinat cu altele. Ferestrele camerei de zi, sufrageriei și biroului dădeau toate spre mare, și, din cauza vântului puternic care bătea uneori spre mal, aveau geamuri groase; Rose a presupus că erau din sticlă laminată, precum vitrinele salonului auto din Hanratty. Peretele dinspre mare al sufrageriei, integral din sticlă, era ușor curbat: te uita prin geamul gros și rotunjit ca prin fundul unei sticle. Și bufetul, părând mare cât un vapor, avea o burtă curbată, strălucitoare. Mărimea se observa peste tot, în special grosimea. Grosimea prosoapelor și a covoarelor și a mânerelor cuțitelor și furculițelor și a liniștii. Era un belșug uriaș de lux și stânjeneală. După o zi sau două acolo, Rose era așa de descurajată, încât își simțea încheieturile și gleznele fără vlagă. Era o corvoadă să ridice tacâmurile; tăiatul și mestecatul rosbifului perfect erau aproape peste puterile ei; i se tăia răsuflarea când urca treptele. Nu mai știuse până atunci cum te pot sufoca unele locuri, cum pot sufoca însăși viața din tine. Nu știuse acest lucru, deși fusese în mai multe locuri foarte dezagreabile.

În prima dimineață, mama lui Patrick a luat-o la plimbare pe domeniu, arătându-i sera și căsuța în care stătea „cuplul”: o căsuță fermecătoare, acoperită cu iederă, mai mare decât casa doamnei Henshawe. Cuplul, servitorii, vorbeau cu mai multă delicatețe, erau mai discreți și mai demni decât oricine din Hanratty la care se putea gândi Rose. Într-adevăr, în această privință erau superiori familiei lui Patrick.

Mama lui Patrick i-a arătat grădina de trandafiri, grădina de legume. Erau multe ziduri joase.

– Patrick le-a construit, a spus mama lui, care explica orice cu o indiferență vecină cu sila. El a construit toate zidurile acestea.

Vocea lui Rose a ieșit plină de o falsă siguranță, nerăbdătoare și nepotrivit de entuziastă:

– Sângele scoțian apă nu se face, a spus ea. Patrick era scoțian, în ciuda numelui. Familia Blatchford se trăgea din Glasgow. Nu erau scoțienii cei mai buni zidari? a adăugat (învățase de curând să nu le mai spună „scoțezi”). Poate a avut strămoși zidari.

După aceea s-a rușinat, gândindu-se la eforturile acestea, la falsa lejeritate și veselie, la fel de ieftine și constituind o imitație la fel de nereușită ca hainele ei.

– Nu, a spus mama lui Patrick. Nu. Nu cred că erau zidari.

Împrăștiase un fel de ceață: afront, dezaprobare, consternare. Poate o jignise insinuarea că familia soțului ei ar fi putut munci cu mâinile, s-a gândit Rose. Când a ajuns s-o cunoască mai bine – sau după ce a observat-o mai mult timp; era imposibil s-o cunoști –, a înțeles că, într-o conversație, mamei lui Patrick îi displăcea orice era imaginar, speculativ, abstract. De asemenea, desigur, îi displăcea tonul degajat al lui Rose. Interesul cât de mic față de orice depășea subiectul în discuție – mâncarea, vremea, invitațiile, mobila, servitorii – i se părea dezagreabil, necuviincios, periculos de-a dreptul. Era acceptabil să spui: „Este o zi călduroasă“, dar nu: „Ziua asta îmi amintește de momentul în care...“ Nu suporta ca vreun detaliu să răscolească amintiri.

Era singurul copil al unuia din primii baroni ai lemnului de pe insula Vancouver. Se născuse într-o așezare din nord de acum dispărută. Dar ori de câte ori încerca Patrick s-o facă să vorbească despre trecut, ori de câte ori îi cerea cea mai simplă informație – ce vase cu aburi circulau pe coastă, în ce an fusese părăsită așezarea, care era ruta primei căi ferate pentru transportul buștenilor –, spunea iritată: „Nu știu. De unde să știu eu așa ceva?“ Iritarea era singura notă de expresivitate din tonul ei.

Nici tatălui lui Patrick nu-i păsa de trecut. Multe lucruri, majoritatea lucrurilor la Patrick i se păreau semne rele.

– Pentru ce vrei să știi toate astea? striga tatăl lui la masă.

Era un tip solid, cu umerii pătrați, roșu la față, uimitor de certăreț. Patrick semăna cu mama lui, care era înaltă, blondă și elegantă în cel mai reținut mod posibil, de parcă hainele, machiajul, stilul ei ar fi fost alese cu intenția neutralității ideale.

– Pentru că mă interesează istoria, răspundea Patrick cu o voce furioasă, emfatică, dar care i se gătuia de emoție.

– „Pentru că mă interesează istoria“, repeta sora lui, Marion, parodiindu-l, cu tot cu gătuiala din voce. Istoria!

Surorile Joan și Marion erau mai mici decât Patrick, dar mai mari decât Rose. Spre deosebire de Patrick, ele nu trădau emoție, nici fisuri în mulțumirea de sine. La un moment dat, au interogat-o pe Rose:

– Călărești?

– Nu.

– Navighezi?

– Nu.

– Joci tenis? Joci golf? Joci badminton?

Nu. Nu. Nu.

– Poate este un geniu intelectual, ca Patrick, a spus tatăl.

Iar Patrick, spre oroarea și stânjeneala lui Rose, a început să-i enumere cu glas ridicat bursele și premiile. Ce spera? Era așa de neghiob încât să creadă că laudele îi vor împlânzi, vor aduce altceva decât și mai mult dispreț? Împotriva lui Patrick, împotriva laudelor lui urlate, împotriva disprețului lui față de sport și televiziune, împotriva așa-ziselor lui preocupări intelectuale, familia părea unită. Dar alianța aceasta era doar temporară. Sila tatălui față de fiice era mică numai în comparație cu sila față de Patrick. Le mostra și pe ele, când își putea rupe puțin din timp; le ridiculiza pentru că dedicau mult timp jocurilor, se plângea de costul echipamentelor, al bărcilor, al cailor. Iar ele se ciorovăiau pe teme misterioase precum scorurile, împrumuturile și pagubele. Toți i se plângeau mamei din cauza mâncării, care era din belșug și delicioasă. Mama vorbea cât de puțin posibil cu ceilalți, și Rose nu o învinovățea. Nu-și imaginase niciodată atâta răutate autentică concentrată într-un singur loc. Billy Pope era bigot și cârcotaș, Flo era capricioasă, nedreaptă și bârfitoare, tatăl ei, când trăia, era capabil de judecăți aspre și de o dezaprobare nemiloasă; dar în comparație cu familia lui Patrick, toți apropiații lui Rose păreau joviali și mulțumiți.

– Așa sunt mereu? l-a întrebat pe Patrick. Eu sunt de vină? Nu mă plac.

– Nu le placi pentru că te-am ales eu, a spus Patrick cu o anume satisfacție.

Au stat întinși pe banca de piatră după lăsarea întunericului, îmbrăcați cu impermeabilele, s-au îmbrățișat, s-au sărutat și, incomod și fără sorți de izbândă, au încercat și mai mult. Rose a pătat de alge impermeabilul doamnei Henshawe.

Patrick a spus:

– Vezi de ce am nevoie de tine? Am așa de mare nevoie de tine!

Rose l-a dus în Hanratty. A fost atât de rău cum se gândise că va fi. Flo făcuse mari eforturi și gătitise cartofi la cuptor cu napi și niște cârnați mari, țărănești, un cadou special de la Billy Pope, de la măcelărie. Patrick, care detesta mâncarea cu textură aspră, nici nu a încercat să guste. Au mâncat

sub tubul fluorescent, pe fața de masă din plastic. Ornamentul din mijloc era nou, cumpărat special pentru această ocazie. O lebadă de plastic de culoarea limetei, cu creștături în aripi în care erau înfipse șervețele colorate de hârtie. Lui Billy Pope i s-a amintit să ia unul, însă el a mormăit un refuz. În rest, s-a purtat incredibil de bine. Aflase, aflaseră amândoi, de izbânda lui Rose. Le dăduseră vestea sus-pușii din Hanratty; altfel, nu le-ar fi venit să creadă. Clientele măcelăriei – doamne vrednice de toată admirația, soția dentistului, soția veterinarului – îi spusese lui Billy Pope că, din câte auziseră, Rose pusese mâna pe un milionar. Rose știa că Billy Pope se va duce a doua zi la lucru și va povesti despre milionar, sau despre fiul milionarului, și că toate relatările se vor concentra pe atitudinea directă și deloc intimidată a lui, a lui Billy Pope, în această situație.

– L-am pus la masă și i-am dat niște cârnați, nu ne interesează pe noi obârșia lui!

Rose știa că va comenta și Flo, că nu-i va scăpa emotivitatea lui Patrick, că-i va imita vocea, fluturarea mâinilor din momentul în care răsturnase sticla cu ketchup. Dar acum stăteau amândoi gârboviți la masă, conștienți că nu erau în centrul atenției. Rose a încercat să lege un subiect de discuție, vorbea vesel, nefiresc, de parcă ar fi fost o reporteră care încearcă să tragă de limbă câțiva oameni simpli din partea locului. Se simțea rușinată la mai multe niveluri decât putea socoti. Îi era rușine de mâncare și de lebadă și de fața de masă de plastic; se rușina pentru Patrick, snobul mohorât, care a tresărit cu o grimasă când Flo i-a dat suportul pentru scobitori; se rușina pentru Flo cea timidă, ipocrită și prețioasă; și cel mai mult se rușina de ea însăși. Nu găsea nici un mod în care să vorbească și să pară naturală. În prezența lui Patrick nu-și putea relua accentul mai apropiat de al lui Flo, al lui Billy Pope și al localnicilor din Hanratty. Acum, în orice caz, accentul acela o zgâria pe ureche. Părea să implice nu numai o pronunție diferită, ci o abordare complet diferită a comunicării. Vorbitul însemna urlate; cuvintele erau separate și accentuate, ca oamenii să se poată bombarda cu ele. Și lucrurile pe care le spuneau parcă erau replici din cea mai răsufată comedie rurală. „Și dacă are omu’ așa o poftă la lingurică?“, spuneau. Chiar spuneau așa. Văzându-i prin ochii lui Patrick, auzindu-i cu urechile lui, Rose nu avea cum să nu fie uluită.

Încerca să-i facă să povestească despre istoria locală, lucruri de care credea că Patrick ar putea fi interesat. În cele din urmă, Flo și-a dat drumul

la gură, doar atât putuse fi stăvilită, indiferent ce neîncredere o stăpânea. Conversația a luat o direcție complet diferită de cea pe care o dorise Rose.

– Linia pe care locuiam eu când eram mică, a spus Flo, era cel mai rău loc posibil pentru sinucigași.

– Prin linie vrea să spună „linie de concesiune”⁸. În district, i-a explicat Rose lui Patrick.

Avea îndoieli în privința direcției în care o apucase conversația, și pe bună dreptate, căci apoi Patrick a auzit de un om care și-a luat singur gâtul, „singur gâtul”, de la o ureche la alta, de un om care s-a împușcat și nu și-a făcut destul rău de prima oară, așa că a încărcat arma, a tras iar și a reușit, de un altul care s-a spânzurat cu un lanț, din acelea care se agață de tractor, așa că e de mirare că nu și-a smuls capul.

„Smâncit”, a spus Flo.

Apoi a trecut la o femeie care, deși nu se sinucisese, era moartă în casă de o săptămână până s-o găsească, și asta în toiul verii. L-a îndemnat pe Patrick să-și imagineze. Toate acestea s-au întâmplat, a spus Flo, la mai puțin de opt kilometri de locul în care s-a născut ea. Își prezenta autoritatea în domeniu, nu încerca să-l îngrozească pe musafir, cel puțin nu mai mult decât era acceptabil socialmente; nu voia să-l deconcerteze. Cum putea el înțelege acest lucru?

– Ai avut dreptate, a zis Patrick când au plecat din Hanratty cu autobuzul. E o adevărată groapă de gunoi. Probabil te bucuri că scapi de acolo.

Rose a simțit imediat că nu ar fi trebuit să se exprime în felul acela.

– Sigur, nu e mama ta adevărată, a adăugat Patrick. Părinții tăi adevărați nu se poate să fi fost așa.

Lui Rose nu i-a plăcut nici această remarcă, deși îi dădea dreptate. A văzut că încerca să-i creeze o origine mai respectabilă, inspirându-se probabil de la casele prietenilor lui săraci: cu câteva cărți, o tavă de ceai și fețe de masă cârpite, lucruri de bun gust, dar vechi; oameni mândri, istoviți, educați. Ce laș era, s-a gândit înfuriată, dar știa că ea era lașa, deoarece nu știa cum să se simtă în largul ei alături de familie, în bucătăria și în casa unde crescuse. Peste ani avea să învețe să se folosească de acest lucru, la dineuri reușea să-i amuze ori să-i intimideze pe convivii cu repere morale corecte descriindu-le frânturi din casa copilăriei ei. Dar la vremea aceea simțea confuzie, tristețe.

Totuși, loialitatea începea să înmugurească în adâncul ei. Acum, că era sigură că urma să scape, un strat de loialitate și dorința de a proteja se cristalizau în jurul fiecărei amintiri, în jurul băcăniei și al orașului, al zonei rurale joase, cu tufăriș, anoste. Rose le punea în secret față în față cu priveliștea munților și oceanului, cu conacul din piatră și lemn ale lui Patrick. Loialitatea ei era mult mai semeață și îndărătnică decât a lui.

S-a dovedit însă că el nu renunța la nimic.

Patrick i-a dat un inel cu diamant și a anunțat că, de dragul ei, renunța la cariera de istoric. Intra în afacerea tatălui lui.

Rose i-a amintit că parcă detesta afacerea tatălui lui. El i-a răspuns că nu-și putea permite o asemenea atitudine acum, că avea o soție de întreținut.

Tatăl lui Patrick părea să considere dorința lui de a se însura, de a se însura chiar și cu Rose, un semn tardiv de normalitate. Cu toată dușmănia din familia aceea, au început să se îmbine gesturi de o generozitate impresionantă. Tatăl i-a oferit imediat un post în unul din magazine, s-a oferit să le cumpere o casă. Patrick nu i-a putut refuza această ofertă, așa cum nici Rose nu a putut-o refuza pe a lui Patrick, motivele lui fiind la fel de puțin interesate ca ale ei.

– Vom avea o casă ca a părinților tăi? a întrebat Rose.

Ea chiar credea că ar putea fi nevoie să înceapă în stilul acela.

– Poate că nu din prima. Nu chiar atât de...

– Nu vreau o casă așa! Nu vreau să trăiesc așa!

– Vom trăi cum vrei tu. Vom avea ce casă vrei tu.

„Cât timp nu e o magherniță“, s-a gândit ea cu răutate.

Fete pe care abia dacă le cunoștea o opreau și-i cereau să le arate inelul, i-l admirau, îi doreau fericire. Când s-a întors la Hanratty pentru un weekend, de data aceasta singură, slavă Domnului, s-a întâlnit cu soția dentistului pe strada principală.

– O, Rose, este minunat! Când te întorci? Vom ține o petrecere în cinstea ta, toate doamnele din oraș vor să-ți organizeze o petrecere!

Femeia aceasta nu-i vorbise niciodată, nu dăduse nici un semn că știe cine este. Acum i se deschideau drumuri, se înmuiau barierele. Iar Rose – of, lucrul acesta era cel mai rău, cel mai rușinos –, în loc să i-o reteze, a roșit, și-a etalat timidă diamantul și i-a spus că da, că era o idee minunată. Când lumea spunea că probabil este foarte fericită, chiar și ea se considera

fericită. Era simplu. Îi apăreau gropițele, strălucea și se transforma fără nici o dificultate în logodnică. „Unde vei locui?“, o întrebau, iar ea răspundea: „Ah, în Columbia Britanică!“ Acest amănunt dădea mai multă magie poveștii. „Chiar e frumos acolo, întrebau, nu e niciodată iarnă?“

– Ah, da! striga Rose. Ah, nu!

S-a trezit devreme, s-a îmbrăcat și a ieșit pe ușa laterală a garajului doamnei Henshawe. Era prea devreme ca să circule autobuzele. A străbătut pe jos orașul spre apartamentul lui Patrick. A traversat parcul. În jurul Monumentului celui de-al Doilea Război al Burilor, o pereche de ogari săreau și se jucau, iar o femeie stătea în apropiere, cu lesele lor în mână. Soarele abia răsărise, făcea să le strălucească blana deschisă la culoare. Iarba era udă. Narcisele erau înflorite.

Patrick a venit la ușă cu părul ciufulit, încruntat și somnoros, îmbrăcat cu pijamaua dungată bordo cu gri.

– Rose! Ce este?

Ea nu a putut spune nimic. Patrick a tras-o în apartament. L-a cuprins cu brațele, și-a ascuns fața în pieptul lui și, cu o voce teatrală, a declamat:

– Te rog, Patrick. Dă-mi voie să nu mă mărit cu tine.

– Ești bolnavă? Ce e?

– Te rog, dă-mi voie să nu mă mărit cu tine, a spus ea din nou, cu și mai puțină convingere.

– Ești nebună.

Nu-l învinovățea că gândește așa. Vocea ei părea teribil de nenaturală, de lingușitoare, de prostească. Imediat ce a deschis ușa și s-a aflat în fața lui, i-a văzut ochii adormiți, pijamaua, a înțeles că ce venise să facă era uriaș, imposibil. Ar fi trebuit să-i explice tot și, desigur, nu putea. Nu-l putea face să-i vadă imperiozitatea. Nu reușea să găsească nici un ton al vocii, nici o expresie a feței care s-o ajute.

– Ești supărată? a întrebat-o. Ce s-a întâmplat?

– Nimic.

– Cum ai ajuns aici?

– Pe jos.

Încercase să-și înfrâneze nevoia de a merge la baie. I se părea că astfel și-ar fi distrus din soliditatea cazului. Dar trebuia. S-a desprins de el zicând:

– Stai puțin, mă duc la toaletă.

Când s-a întors, Patrick pornise cana electrică și măsoara cafeaua solubilă. Avea un aer demn și uluit.

– Nu m-am trezit, de fapt, a spus el. Bun. Ia loc. Întâi de toate, ești înainte de menstruație?

– Nu.

Și-a dat seama cu descurajare că era și că lui nu i-ar fi fost greu să se prindă, pentru că luna trecută își făcuseră griji.

– Atunci, dacă nu ești înainte de menstruație și nu s-a întâmplat nimic care să te supere, care-i problema?

– Nu vreau să mă mărit, a spus ea, renunțând la cruzimea lui „nu vreau să mă mărit cu tine“.

– Când ai luat decizia asta?

– Acum mult timp. De dimineață.

Vorbeau în șoaptă. Rose s-a uitat la ceas. Era puțin după ora șapte.

– Ceilalți când se trezesc?

– Pe la opt.

– Ai lapte pentru cafea? I-a întrebat ducându-se la frigider.

– Ușor cu ușa, a avertizat-o Patrick, prea târziu.

– Îmi pare rău, i-a răspuns cu vocea ei ciudată, prostescă.

– Aseară ne-am plimbat și era totul în ordine. Vii în dimineața asta și-mi spui că nu vrei să te măriți. De ce nu vrei să te măriți?

– Nu vreau. Nu vreau să fiu măritată.

– Ce altceva vrei să faci?

– Nu știu.

Patrick continua s-o privească aspru cât își bea cafeaua. El, care avea obiceiul s-o întrebe pe un ton implorator: „Mă iubești? Serios?“, acum nu a adus în discuție subiectul.

– Știu eu.

– Ce?

– Știu cine a vorbit cu tine.

– Nu a vorbit nimeni cu mine.

– Ah, nu. Pun pariu. Doamna Henshawe.

– Nu.

– Sunt oameni care n-au o părere prea bună despre ea. Cred că le influențează pe fete. Nu-i place ca studentele care stau la ea să aibă iubiți. Nu-i așa? Mi-ai spus-o chiar tu. Nu-i place să fie normale.

– Nu e asta.

– Ce ți-a zis, Rose?

– N-a zis nimic, a insistat ea începând să plângă.

– Ești sigură?

– Of, Patrick, ascultă, te rog, nu mă pot mărita cu tine, te rog, nu știu de ce, nu pot, te rog, îmi pare rău, crede-mă, nu pot, a bolborosit Rose plângând.

– Șșș! Îi trezești!

A ridicat-o, sau a târât-o, din scaunul de bucătărie și a dus-o în camera lui, unde Rose s-a așezat pe pat. Patrick a închis ușa. Ea își ținea mâinile pe abdomen și se legăna înainte și înapoi.

– Ce e, Rose? Ce este? Ești bolnavă?

– Mi-e așa de greu să-ți spun!

– Ce să-mi spui?

– Ce tocmai ți-am spus!

– Ai aflat că ai tuberculoză sau așa ceva?

– Nu!

– E ceva în familia ta de care nu mi-ai pomenit? E cineva nebun? a sugerat Patrick încurajator.

– Nu! a exclamat Rose legănându-se și plângând.

– Atunci, ce e?

– Nu te iubesc! Nu te iubesc. Nu te iubesc. A căzut pe pat și a băgat capul în pernă. Îmi pare rău. Îmi pare foarte rău. Nu am ce face.

După o clipă, Patrick a spus:

– Ei bine, dacă nu mă iubești, nu mă iubești. Nu te oblig. Vocea îi părea chinută și dușmănoasă, în contradicție cu cuvintele raționale pe care le rostea. Mă întreb numai dacă știi ce vrei. Eu nu cred că știi. Nu cred că ai idee ce vrei. Ești doar supărată.

– Nu trebuie să știu ce vreau ca să știu ce nu vreau! a răbufnit ea. Nu te-am iubit niciodată.

– Șșș! Îi trezești. Trebuie să încetăm.

– Nu te-am iubit niciodată. Niciodată n-am vrut. A fost o greșeală.

– Bine. Bine. Ai spus ce aveai de spus.

– De ce-ar trebui să te iubesc? De ce te porți ca și când aș avea eu vreo problemă dacă nu te iubesc? Mă disprețuiești. Îmi disprețuiești familia, mediul din care provin și crezi că-mi faci o mare favoare...

- M-am îndrăgostit de tine. Nu te disprețuiesc. Of, Rose, te idolatrizez!
- Ești un fătălău, a spus Rose. Ești un fățarnic.

A sărit de pe pat cu mare plăcere când a spus aceste lucruri. Se simțea plină de energie. Urmau și alte lucruri. Lucruri cumplite.

– Nici nu știi să faci dragoste așa cum trebuie. Am vrut să fug încă de prima oară. Mi-era milă de tine. Nu te uiți pe unde mergi, mereu dă râmi ceva, doar pentru că nu te ostenești, nu te ostenești să bagi în seamă lucrurile din jur, ești prea plin de tine și te lauzi mereu, e o prostie fără margini, nici măcar nu știi cum să te lauzi, dacă vrei să impresionezi pe cineva, n-o să reușești așa cum faci tu, n-o să stârnești decât hohote de râs!

Patrick se așezase pe pat și o privea atent. Îi venea să-l lovească neconținut, să spună lucruri tot mai rele, mai urâte, mai pline de cruzime. Rose a tras aer în piept, să oprească mizeriile pe care le simțea urcând în ea.

– Nu vreau să te mai văd niciodată! a zis cu ranchiună. Dar la ușă, s-a întors și i-a spus cu o voce normală, plină de regret: La revedere!

Patrick i-a scris un bilet: „Nu înțeleg ce s-a întâmplat zilele trecute și vreau să vorbim. Dar cred că ar trebui să așteptăm două săptămâni fără să ne vedem și fără să stăm de vorbă, ca să aflăm ce simțim la capătul acelei perioade.“

Rose uitase să-i înapoieze inelul. Când ieșise din blocul lui în dimineața aceea îl avea pe deget. Nu se putea întoarce, și părea prea valoros ca să-l trimită prin poștă. A continuat să-l poarte, în general pentru că nu voia să-i dea explicații doamnei Henshawe. S-a simțit ușurată când a primit biletul lui Patrick, spunându-și că venise momentul să-i dea înapoi inelul.

S-a gândit la ce zisese Patrick despre doamna Henshawe. Fără îndoială că era un sâmbure de adevăr în acele cuvinte, altfel de ce s-ar fi sfiit atât să-i spună doamnei Henshawe că rupsese logodna, de ce era așa de puțin dornică să facă față aprobării ei înțelepte, felicitărilor ei reținute, minei ei ușurate?

I-a spus doamnei Henshawe că nu se întâlnea cu Patrick cât învăța pentru examene. Rose vedea că până și acest lucru îi făcea plăcere.

Nu a spus nimănui că situația ei s-a schimbat. Nu se ascundea numai de doamna Henshawe. Nu voia să renunțe la invidia celorlalți; experiența era așa de nouă pentru ea!

S-a gândit la ce trebuia să facă în continuare. Nu putea să mai stea la doamna Henshawe. Părea limpede că, dacă scăpa de Patrick, trebuia să scape și de ea. Și nu voia să rămână la colegiu, ca lumea să afle de ruperea logodnei, ca fetele care acum o felicitau să spună că știuseră de la bun început că pusese mâna pe Patrick numai printr-un noroc chior. Trebuia să-și găsească o slujbă.

Bibliotecara-șefă îi oferise un post pe perioada verii, dar poate era la sugestia doamnei Henshawe. Odată ce se muta, era posibil ca oferta să nu mai fie valabilă. Știa că, în loc să învețe pentru examene, trebuia să meargă în centru, să solicite un post de secretară la o companie de asigurări, la Bell Telephone, la magazinele universale. Ideea o speria. A învățat în continuare. Acesta era singurul lucru pe care știa să-l facă. În fond, era studentă bursieră.

Sâmbătă după-amiază, când lucra la bibliotecă, l-a văzut pe Patrick. Nu l-a văzut din întâmplare. S-a dus la parter, încercând să nu scoată nici un zgomot pe scara metalică în spirală. Era un loc printre rafturi în care putea să se ascundă ca să-i privească separeul. Și așa a făcut. Nu-i vedea fața. I-a văzut gâtul lung și rozaliu și cămașa veche, cadrilată pe care o purta sâmbăta. Gâtul lung. Umerii osoși. Nu o mai irita, nu o mai speria; era liberă. Îl putea privi cum ar fi privit pe oricine. Îl putea aprecia. Se purtase frumos. Nu încercase să-i trezească milă, nu o intimidase, nu o hărțuise cu telefoane și scrisori menite să-i smulgă compătimire. Nu venise să stea pe treapta doamnei Henshawe. Era un om onorabil și nu avea să afle niciodată cât aprecia Rose acest lucru, cât îi era de recunoscătoare. Cuvintele pe care i le spusese o rușinau acum. Și nici măcar nu erau adevărate. Nu toate. Știa să facă dragoste. Era așa de mișcată, așa de împlânzită de imaginea lui, îi trezea atâta melancolie, încât voia să-i dăruiască ceva, un cadou surprinzător, își dorea să-i vindece nefericirea.

Apoi s-a văzut pe sine într-un tablou captivant. Alerga delicat în separeul lui Patrick, îl cuprindea cu brațele din spate, îi dăruia din nou totul. Ar mai fi acceptat, ar mai fi vrut? Îl vedea râzând, plângând, explicând, iertând. „Te iubesc. Chiar te iubesc, nu te îngrijora, am fost groaznică, n-am vorbit serios, a fost o nebunie, te iubesc, totul e în ordine.“ Era o ispită puternică; abia îi rezista. Era tentată să se arunce. Dar nu-și dădea seama dacă de pe o faleză sau într-un pat cald cu iarbă și flori primitoare.

Nu i-a putut rezista, în cele din urmă. Așa a făcut.

Când, după aceea, Rose a reanalizat acest moment din viața ei și a vorbit despre el – căci a trecut printr-o perioadă, ca majoritatea oamenilor din zilele noastre, în care le-a vorbit liber despre cele mai intime decizii ale sale prietenilor, iubiților și celor întâlniți la petreceri, pe care poate nu avea să-i mai vadă niciodată, iar aceștia au făcut la fel –, a spus că o copleșise o compasiune camaraderească, întrucât nu era imună la un gât gol, aplecat. Apoi a mers și mai departe și a spus: „Lăcomie, lăcomie“. A spus că a fugit la el, s-a agățat de el, i-a alungat bănuielile și l-a sărutat și a plâns și și-a reluat locul în viața lui, pur și simplu pentru că nu știa cum să se lipsească de iubirea lui Patrick, de promisiunea lui că îi va purta de grijă; lumea o speria, și nu reușise să-și găsească altă soluție. Când privea existența în termeni economici sau avea în față oameni care o priveau așa, spunea că, în orice caz, numai oamenii din clasa de mijloc aveau de ales, că dacă ar fi avut bani pentru un bilet de tren spre Toronto, viața ei ar fi fost altfel.

„Prostii“, spunea mai târziu, „nu ascultați la mine, de fapt, era vanitatea, pur și simplu vanitatea, de a-l readuce la viață, de a-i reda fericirea.“ Să vadă dacă era în stare. Nu putuse rezista unui asemenea test al puterii. Plătise pentru asta. Povestea că ea și Patrick fuseseră căsătoriți zece ani și că în acea perioadă scenele primei lor despărțiri și împăcări se repetaseră periodic; de fiecare dată îi mărturisise toate lucrurile pe care le mărturisise prima oară și cele pe care le ascunsese și multe alte lucruri care-i treceau prin cap. Speră că nu le-a spus interlocutorilor (dar crede că le-a spus) că avea obiceiul să se lovească cu capul de stâlpul patului, că a aruncat o sosieră prin fereastra sufrageriei; că era așa de înspăimântată, așa de scârbită de ceea ce făcuse, încât a zăcut în pat, tremurând, și l-a implorat cu cerul și cu pământul s-o ierte. Iar el a iertat-o. Uneori, ea se năpustea asupra lui; alteori, el o bătea. A doua zi, se trezeau devreme, pregăteau un mic-dejun deosebit, mâncau bacon cu ouă, beau cafea la filtru, epuizați, buimăciți și se tratau unul pe celălalt cu o bunătate rușinată.

„Ce crezi că declanșează reacția?“, întrebau ei.

„Crezi că ar trebui să ne luăm o vacanță? O vacanță împreună? Vacanțe singuri?“

O pierdere de timp, o înșelătorie, asta erau eforturile acelea, după cum s-a dovedit. Însă au dat rezultat pentru moment. I-au calmat, aveau să spună că probabil majoritatea oamenilor trec prin același lucru într-o căsnicie și, într-adevăr, se părea că unii cunoscuți de-ai lor treceau prin ceva

asemănător. Nu se puteau despărți până nu făceau cât mai mult rău posibil, un rău aproape mortal care să-i despartă. Și până când Rose își putea găsi o slujbă și să-și câștige singură existența, așa că, în definitiv, poate că exista un motiv cât se poate de obișnuit.

Ce nu a spus ea nimănui, nu a mărturisit niciodată, era că uneori se gândea că nu fuseseră mila sau lăcomia sau vanitatea, ci altceva, un fel de himeră a fericirii. Ținând seama de tot ce afirmase până atunci, nu putea spune asta. Pare foarte ciudat; e un lucru pe care nu-l poate justifica. Nu vrea să spună că nu au avut parte de vremuri pe deplin obișnuite, suportabile în căsnicia lor, de lungi perioade aglomerate, în care au tapetat pereții, au mers în concediu, au luat masa, au mers la cumpărături și s-au îngrijorat din cauza bolii unui copil, ci că uneori, fără motiv sau pe nepusă masă, fericirea, posibilitatea fericirii, îi surprindea. Atunci era de parcă ar fi fost în altă piele, aparent identică, de parcă ar fi existat o Rose și un Patrick radioși, buni și inocenți, rareori vizibili, în umbra lor, a celor obișnuiți. Poate era acel Patrick pe care l-a văzut când s-a eliberat de el, neobservată de el, când l-a privit în separeu. Poate că era. Ar fi trebuit să-l lase acolo.

Știa că așa îl văzuse; știe, pentru că s-a mai întâmplat o dată. Era la Aeroportul Toronto, în miez de noapte, la vreo nouă ani după divorț. Deja devenise destul de cunoscută. Realiza o emisiune de televiziune în care intervieu politicieni, actori, scriitori, „personalități” și mulți oameni obișnuiți furioși din cauza a ceva ce le făcuse guvernul sau poliția sau un sindicat. Uneori, vorbea cu oameni care văzuseră lucruri ciudate, OZN-uri sau monștri marini sau care întreprinseseră ceva neobișnuit, aveau o colecție stranie sau păstrau cine știe ce tradiție desuetă.

Era singură. Nu o aștepta nimeni. Tocmai sosise cu un zbor întârziat din Yellowknife. Era obosită și cu hainele în neorânduială. L-a văzut pe Patrick stând în picioare, cu spatele la ea, într-o cafenea. Purta un impermeabil. Era mai gras decât pe vremuri, dar l-a recunoscut imediat. Și a avut același sentiment, că era un om de care era legată, că printr-un număr de magie puteau să se regăsească și să aibă încredere unul în celălalt și că pentru a începe era de ajuns să se ducă la el, să-l atingă pe umăr, să-l surprindă dăruindu-i fericirea.

Nu a făcut așa, desigur, dar s-a oprit să-l privească. Rose încă stătea acolo când Patrick s-a întors și s-a îndreptat spre una din măsuțele de plastic și

spre băncile curbate așezate în fața cafenelei. Nu mai rămăsese nimic din profesorul slab și neîngrijit, din aspectul lui autoritar și afectat. Formele i se rotunjiseră, se împlinise, devenise un bărbat elegant și plăcut, responsabil, ușor arogant. Semnul din naștere i se ștersese. S-a gândit cât de trasă la față și de ștearsă părea ea, cu impermeabilul mototolit, cu părul lung, grizonant care îi încadra chipul, cu rimelul scurs sub ochi.

Patrick s-a strâmbat la ea. Era o față cu adevărat dușmănoasă, amenințătoare; infantilă, capricioasă, dar calculată; era o explozie cumpănită de dezgust și ură. Era greu de crezut. Dar ea a văzut-o.

Uneori, când Rose purta o discuție în fața camerelor de televiziune, simțea la interlocutorii săi dorința de a face o grimasă. Simțea acest lucru la tot felul de oameni, la politicienii abili, la episcopii spirituali și liberali și la filantropii respectabili, la gospodinele care asistaseră la dezastre naturale și la muncitorii care salvaseră eroic pe cineva sau fuseseră privați prin înșelătorie de pensii de handicap. Tânjeau să se saboteze singuri, să se strâmbe ori să tragă o înjurătură. Oare aceasta era mutra pe care voiau s-o facă cu toții? Să i-o arate cuiva, să le-o arate tuturor? Dar nu o făceau; nu aveau ocazia. Era nevoie de împrejurări speciale. Un loc lugubru, ireal, miezul nopții, o oboseală cumplită, destabilizatoare, brusca, halucinanta apariție a dușmanului de moarte.

Rose a zorit pasul pe coridorul lung, multicolor, tremurând. Îl văzuse pe Patrick, Patrick o văzuse pe ea; făcuse grimasa aceea. Dar Rose nu putea înțelege cu adevărat cum de putea fi ea dușmanul. Cum o putea urî cineva așa de tare, chiar în clipa când ea era gata să dovedească bunăvoință, să-și mărturisească zâmbitoare epuizarea, cu aerul ei de încredere timidă în gesturile civilizate?

Of, Patrick putea. Patrick putea.

Referire la pictura cu acest titlu a artistului prerafaelit Edward Burne-Jones, realizată în 1884 (n.tr.)

În Canada, drumuri care separau terenurile concesionate de către Coroană în vederea construirii de case, ducând astfel la dezvoltarea urbană (n.tr.)

ȘOTIA

Rose s-a îndrăgostit de Clifford la o petrecere organizată de Clifford și Jocelyn la care au fost invitați și Patrick și Rose. La vremea aceea erau căsătoriți de vreo trei ani, iar Clifford și Jocelyn aveau cu vreun an mai mult.

Clifford și Jocelyn locuiau dincolo de West Vancouver, într-o locuință de vară, pregătită la nimereală pentru iarnă, precum cele care se întindeau de-o parte și de alta a străzilor scurte și șerpuite dintre autostrada de pe coastă și mare. Petrecerea era în luna martie, într-o noapte ploioasă. Perspectiva de a întâlni atâția oameni îi dădea emoții lui Rose. Aproape că i s-a făcut greață cât mergeau cu mașina prin West Vancouver, în timp ce privea lumina neoanelor lăcrimând în băltoacele de pe drum și asculta ticăitul acuzator al ștergătoarelor de parbriz. După aceea, amintindu-și, se vedea stând lângă Patrick, cu bluza neagră decoltată și cu fusta neagră de catifea pe care le alesese sperând că se vor dovedi ținuta potrivită; își dorea să se fi dus doar la cinematograful. Nu bănuia că i se va schimba viața.

Patrick avea și el emoții, deși n-ar fi recunoscut. Viața socială era o treabă complicată și deseori dezagreabilă pentru amândoi. Când ajunseseră la Vancouver, nu cunoșteau pe nimeni. Au urmat indiciile date de unii și alții. Rose nu era sigură dacă tânjeau cu adevărat după prieteni sau pur și simplu credeau că ar trebui să aibă. Se puneau la patru ace și mergeau în vizită sau făceau ordine în living și așteptau vizita celor pe care-i invitaseră. În unele cazuri, stabileau un tipar al vizitelor. În serile acelea beau ceva, iar în jur de unsprezece sau unsprezece și jumătate – oră care rareori venea suficient de repede –, Rose mergea în bucătărie și pregătea cafea și ceva de mâncare. De obicei, făcea felii pătrate de pâine prăjită cu o felie de roșie deasupra, apoi o felie pătrată de brânză, după aceea puțin bacon, totul perpelit la foc și străpuns de o scobitoare. Nu-i trecea nimic altceva prin cap.

Era mai simplu să se împrietenească cu oameni pe care îi plăcea Patrick decât cu oameni pe care îi plăcea Rose, deoarece Rose era adaptabilă, de fapt falsă, iar Patrick era complet inadaptabil. În acest caz însă, în cazul lui Jocelyn și al lui Clifford, prietenii erau ai lui Rose. Jocelyn, cel puțin. Jocelyn și Rose fuseseră destul de înțelepte încât să nu organizeze întâlniri

în patru. Patrick nu-l plăcea pe Clifford încă de dinainte să-l cunoască, deoarece Clifford era violonist; fără îndoială, Clifford nu-l plăcea pe Patrick, deoarece Patrick lucra într-un magazin universal din lanțul aparținând familiei lui. În vremurile acelea, barierele dintre oameni încă erau trainice și de încredere; între cei din domeniul artei și oamenii de afaceri; între bărbați și femei.

Rose nu-i cunoștea prietenii lui Jocelyn, dar înțelesese că erau muzicieni, jurnaliști, profesori la colegiu și chiar și o scriitoare care scrisese o piesă difuzată la radio. Se aștepta să fie inteligenți, spirituali și ușor disprețuitori. I se părea că în timpul pe care ea și Patrick îl iroseau în livinguri, făcând sau primind vizite, în altă parte oameni foarte inteligenți și amuzanți, care aveau tot dreptul să-i disprețuiască, duceau o viață dezordonată și petreceau. Acum avea ocazia să se afle printre oamenii aceia, dar stomacul ei respingea ideea, mâinile îi transpirau.

Jocelyn și Rose se cunoscuseră la maternitatea spitalului general North Vancouver. Primul lucru pe care l-a văzut Rose când au dus-o înapoi în salon după ce a născut-o pe Anna a fost Jocelyn; stătea în fund pe pat și citea *Jurnalul* lui André Gide. Rose recunoștea cartea după culori, deoarece o remarcase pe suporturile din drogherii. Gide era pe lista de scriitori pe care voia să-i citească din scoarță-n scoarță. La vremea aceea citea numai scriitori mari.

Lucrul care a surprins-o și a liniștit-o imediat în privința lui Jocelyn a fost aspectul ei studentesc, faptul că nu se lăsase aproape deloc afectată de internarea în secția de obstetrică. Jocelyn avea cozi lungi și negre împletite, o față lată și albă, ochelari cu rame groase, nici urmă de frumusețe și un aer de o concentrare relaxată.

O femeie din patul de lângă Jocelyn descria dispunerea dulapurilor din bucătăria ei. Uita să spună unde ținea ceva – orezul, de exemplu, sau zahărul brun – și apoi trebuia s-o ia de la capăt, asigurându-se că publicul ei o urmărea: „Nu uitați că pe raftul cel mai de sus, din dreapta, de lângă aragaz, țin pachetele cu supă, dar nu supa la conservă, supa la conservă o țin sub blat, cu mâncarea la conservă, ei bine, chiar lângă astea...”

Alte femei încercau s-o întrerupă, să spună unde țineau ele lucrurile, dar nu aveau sorți de izbândă. Jocelyn citea răsucindu-și capătul cozii între degete, de parcă ar fi fost într-o bibliotecă, la universitate, și ar fi strâns

materiale pentru o lucrare, iar această lume diferită a celorlalte femei nu ar fi asediat-o. Rose și-ar fi dorit să facă și ea față așa de bine.

Era încă era amețită după naștere. Ori de câte ori închidea ochii vedea o eclipsă, o minge mare și neagră cu un inel de foc. Era capul copilului, cu un inel de durere, în clipa de dinainte să-l nască. Peste această imagine, în valuri tulburătoare, treceau rafturile din bucătăria femeii de alături, se scufundau strălucitoare sub greutatea lor de cutii și pachete. Dar deschidea ochii și o vedea pe Jocelyn, în alb și negru, cu cozile căzându-i pe cămașa de spital. Jocelyn era singura persoană pe care o vedea și care părea destul de calmă și de serioasă încât să se ridice la înălțimea ocaziei.

În curând, Jocelyn a coborât din pat, etalându-și picioarele lungi, albe și neepilate și un abdomen încă întins din cauza sarcinii. A luat pe ea un halat de baie în dungi. În loc de cordon, și-a legat în jurul taliei o cravată bărbătească. A pornit lipăind, cu picioarele goale, pe linoleum. O asistentă a fugit după ea și a avertizat-o să-și pună papucii.

– Nu am papuci.

– Dar pantofi ai? a spus asistenta destul de obraznic.

– Ah, da. Pantofi am.

Jocelyn s-a întors la dulăpiorul metalic de lângă patul ei și a scos o pereche de mocasini mari, murdari și scâlciați. A plecat scoțând aceleași lipăit insolent ca înainte.

Rose își dorea s-o cunoască.

A doua zi, Rose a scos și ea o carte și s-a apucat de citit. Era *The Last Puritan* de George Santayana, dar, din nefericire, era un exemplar de la bibliotecă; titlul de pe copertă era șters și ilizibil, așa că Jocelyn nu-i putea admira lecturile. Rose nu știa cum putea să intre în vorbă cu ea.

Femeia care explicase situația dulapurilor trecuse acum la subiectul aspiratorului. Zicea că este foarte important să folosești toate accesoriile, pentru că fiecare are un scop și, în fond, ai plătit pentru ele. Multă lume nu o face. A descris cum aspira ea draperiile din living. Altă femeie a spus că încercase și ea, dar că materialul se tot boțea. Era din cauză că nu proceda cum trebuie, a lămurit-o autoritatea în domeniu.

Rose i-a prins privirea lui Jocelyn dincolo de colțul cărții.

– Sper că-ți lustruiești butoanele de la aragaz, a spus ea încet.

– Cu siguranță, a răspuns Jocelyn.

– Le lustruiești zilnic?

– Le lustruiam de două ori pe zi, dar acum, că am copil mic, nu știu dacă o să mai reușesc.

– Folosești lacul special pentru butoanele de aragaz?

– Sigur. Și folosesc setul de protecție special pentru butoanele de aragaz, care e în pachetul acela special.

– E bine. Unii nu fac așa.

– Unii folosesc te miri ce.

– Prosoape vechi de bucătărie.

– Batiste pline de muci.

– Muci înverziți.

După asta, prietenia lor a luat repede avânt. Era intimitatea aceea luxuriantă care ia naștere în instituții; în școli, în tabără, în închisoare. Mergeau pe hol, ignorând instrucțiunile asistentelor. Le iritau și le șocau pe celelalte femei. Se isterizau ca niște școlărițe la lucrurile pe care și le citeau una alteia. Nu citeau Gide sau Santayana, ci exemplare din revistele *True Love* și *Personal Romances*, pe care le găsiseră în sala de așteptare.

– Scribe aici de noua modă cu pulpa falsă, a citit Rose. Dar nu văd cum ai putea-o ascunde. Presupun că ți-o prinzi de picioare. Sau poate îți stă pur și simplu în ciorapi, dar nu crezi că s-ar vedea?

– De picioare? a întrebat Jocelyn. O prinzi de picioare? Ah, pulpe false! Pulpe false. Credeam că te referi la pulpa artificială. La pulpa artificială de fructe.

Orice de felul acestea le putea stârni.

– Pulpă artificială de fructe!

– Sâni falși, buci false, pulpă artificială de fructe!

– Ce le-o mai trăsni acum prin minte?

Femeia cu aspiratorul le-a spus că-și bagă mereu nasul unde nu le fierbe oala și strică discuțiile altora și că ea nu înțelege de ce e așa de amuzant să înjuri. A spus că, dacă nu încetează, în felul ăsta li se acrește laptele.

– Eu m-am tot întrebat dacă al meu n-o fi cumva acru, a spus Jocelyn. Are o culoare dezgustătoare.

– Ce culoare? a întrebat Rose.

– Bate în albastru.

– Doamne, poate e cerneală!

Femeia cu aspiratorul a amenințat că i se va plânge asistentei. Nu era mironosiță, le-a zis, dar... Le-a întrebat dacă erau bune de mame. Cum avea

să reușească Jocelyn să spele scutece, când oricine vedea că ea nu-și spăla niciodată halatul?

Jocelyn a spus că avea de gând să folosească mușchi, întrucât era indiană.

– Te cred în stare, a spus femeia.

După aceea, Jocelyn și Rose începeau multe afirmații cu: „Nu sunt mironosiță, dar...”

– Nu sunt mironosiță, dar uită-te la budinca ăsta!

– Nu sunt mironosiță, dar mi se pare că bebelușul ăsta are gura plină de dinți.

Asistenta a întrebat dacă nu li se părea că venise timpul să se maturizeze.

Cât se plimbau pe holuri, Jocelyn i-a spus lui Rose că avea douăzeci și cinci de ani, că pe bebelușul ei avea să-l cheme Adam, că avea un băiat de doi ani acasă, pe nume Jerome, că soțul ei se numea Clifford și că era violonist la Orchestra Simfonică din Vancouver. Erau săraci. Jocelyn era din Massachusetts și studiasse la colegiul Wellesley. Tatăl ei era psihiatru, iar mama ei, pediatru. Rose i-a spus că era de loc dintr-un orașel din Ontario, că Patrick era de pe insula Vancouver și că părinții lui nu fuseseră de acord cu căsătoria.

– În orașul din care mă trag eu, a spus Rose exagerând, toată lumea spune „mătăluță”. „Ce mănânci mătăluță?” „Ce faci mătăluță?”

– Mătăluță?

– De la „matale”.

– Ca în Brooklyn. Și ca-n James Joyce. Unde lucrează Patrick?

– În magazinul familiei. Familia lui are un magazin general.

– Carevasăzică, ești bogată. Nu ești prea bogată pentru aripa asta?

– Ne-am cheltuit toți banii pe o casă pe care și-o dorea Patrick.

– Tu nu ți-o doreai?

– Nu la fel de mult ca el.

Era un lucru pe care Rose nu-l mai spusese niciodată.

S-au scufundat în dezvăluiri și mai aleatorii.

Jocelyn își ura mama. Mama ei o obligase să doarmă într-o cameră cu perdele albe de organdi și o încurajase să colecționeze rațe. Până la vârsta de treisprezece ani, Jocelyn avea probabil cea mai mare colecție de rațe din lume, rațe de cauciuc, rațe de ceramică, rațe de lemn, fotografii cu rațe și rațe brodate. De asemenea, așternuse pe hârtie ceva ce ea descria drept o

poveste groaznic de precoce intitulată „Minunatele aventuri ale marelui rățoi Oliver“, pe care mama ei a tipărit-o și le-a dat-o prietenilor și rudelor de Crăciun.

– E genul ăla de om care acoperă totul cu o dulcegărie vomitivă. Îi iese prin toți porii. Niciodată nu vorbește pe un ton normal, niciodată. E sfioasă. E de o sfioșenie scârboasă. Firesc, are mult succes ca pediatru. Are niște denumiri vomitiv de drăgălașe pentru toate părțile corpului.

Rose, care ar fi fost încântată să aibă perdele de organdi, percepea granițele fine, modurile de a jigni din lumea lui Jocelyn. Părea o lume mult mai puțin grosolană și provizorie decât a ei. Se îndoia că-i poate povesti lui Jocelyn despre Hanratty, dar a încercat. Le-a descris pe Flo și băcănia cu tușe groase. A insistat pe sărăcie. Nu era nevoie. Adevărurile despre copilăria ei i se păreau destul de exotice lui Jocelyn și, în mod surprinzător, de invidiat.

– Pare mai reală, a spus Jocelyn. Știu că e o idee romantică.

Au vorbit despre ambițiile lor din tinerețe. (Ele credeau sincer că tinerețea lor apusese.) Rose a spus că-și dorise să fie actriță, deși era prea lașă ca să urce vreodată pe o scenă. Jocelyn voise să fie scriitoare, dar se rușina cu amintirea marelui rățoi.

– Atunci l-am cunoscut pe Clifford, a adăugat ea. Când am văzut ce înseamnă talentul autentic, mi-am dat seama că probabil doar m-aș prosti dacă aș încerca să scriu, așa că mai bine îi port lui de grijă, sau cum naiba s-o numi ce fac eu pentru el. E foarte talentat. Uneori e meschin. Dar i-o trec cu vederea, pentru că e foarte talentat.

– Asta mi se pare mie o idee romantică, a spus Rose invidioasă. Că celor talentați ar trebui să le trecem cu vederea defectele.

– Da? Dar așa se întâmplă mereu în cazul artiștilor.

– Nu și al femeilor.

– De obicei, femeile nu sunt la fel de mari artiste.

Așa gândeau la vremea aceea majoritatea tinerelor cu o educație bună, mature, chiar neconvenționale sau radicale din punct de vedere politic. În parte, Rose nu gândea la fel pentru că ea nu primise o educație bună. Jocelyn i-a spus, mult mai târziu în prietenia lor, că unul din motivele pentru care i se păruse așa de interesant să stea de vorbă cu ea la început era că Rose avea idei, dar era needucată. Rose a fost surprinsă și a pomenit de colegiul din Western Ontario la care studiasă. Apoi a văzut în rezerva

jenată, în brusca lipsă de sinceritate de pe fața lui Jocelyn, lucru neobișnuit la ea, că exact la asta se referise.

După diferența de opinii în privința artiștilor, a bărbaților și a femeilor artiști, Rose l-a privit cu atenție pe Clifford când a venit în vizită seara. I s-a părut palid, plin de sine și nevrotic. Ce a descoperit mai târziu în legătură cu tactul, efortul, pura energie fizică pe care o consuma Jocelyn în această căsnicie (ea repara robinetele care curgeau și desfunda țevile) a convins-o pe deplin că Jocelyn se irosea, se înșela. Avea sentimentul că nici Jocelyn nu vedea rostul căsniciei ei cu Patrick.

La început, petrecerea a fost mai lejeră decât se așteptase Rose. Se temea să nu fie prea elegant îmbrăcată; i-ar fi plăcut să poarte pantalonii capri, dar Patrick nu ar fi fost niciodată de acord. Numai câteva fete purtau pantaloni. Celelalte purtau ciorapi, cercei, haine asemănătoare cu ale ei. Ca la orice reuniune a unor femei tinere la vremea aceea, trei sau patru erau vizibil însărcinate. Iar majoritatea bărbaților purtau costum, cămașă și cravată, la fel ca Patrick. Rose se simțea ușurată. Nu-și dorea doar ca Patrick să se integreze în atmosfera petrecerii, ci voia să-i și accepte pe oamenii de acolo, să fie convins că nu sunt toți ciudați. Când Patrick era student, o dusesse la concerte și piese de teatru și nu părea prea bănuitor la adresa celorlalți spectatori; într-adevăr, îi plăceau aceste lucruri pentru că ai lui le detestau, iar în vremea aceea – în vremea în care a ales-o pe Rose – trecea printr-o scurtă perioadă de revoltă împotriva familiei. Odată, el și Rose au mers la Toronto, au stat în sala templului chinezesc de la muzeu și au privit frescele. Patrick i-a povestit cum fuseseră aduse în piese mai mici din provincia Shanxi; părea foarte mândru de cunoștințele lui; în același timp, dezarmant și atipic de umil, a recunoscut că aflase toate acestea cu prilejul unui tur ghidat. De când începuse să muncească, opiniile i se radicalizaseră și condamna de-a valma. Arta modernă era o păcăleală. Piese avangardiste erau o mizerie. Patrick avea un fel anume, afectat și disprețuitor, de a spune „avangardist“, făcând cuvintele să pară dezgustător de pretențioase. Și așa era, se gândea Rose. Într-un fel, îl înțelegea. Ea vedea prea multe fațete ale lucrurilor; Patrick nu avea problema asta.

Cu excepția câtorva mari certuri periodice, Rose era foarte docilă cu Patrick, încerca să-i rămână în grații. Nu era simplu. Chiar dinainte să se căsătorească, el avea obiceiul să-i țină predici dojenitoare ca răspuns la o

simplă întrebare sau observație. Uneori, în vremurile acelea, Rose îi puneă câte o întrebare cu speranța că va dovedi cunoștințe avansate pentru care să-l poată admira, dar de obicei îi părea rău că deschisese discuția, răspunsul era foarte lung și pe un ton muștrător, iar cunoștințele nu era nici ele chiar așa de avansate. Rose chiar își dorea să-l admire și să-l respecte; părea un salt pe care era mereu gata să-l facă.

Mai târziu s-a gândit că-l respecta pe Patrick, dar nu așa cum voia el să fie respectat, și chiar îl iubea, dar nu așa cum voia el să fie iubit. Pe atunci însă nu știa asta. Credea că știe ceva despre el, și anume că Patrick nu-și dorea cu adevărat să fie ceea ce lupta cu râvnă să devină. Aroganța aceea s-ar putea numi respect; iar pornirile acelea autoritare, iubire. Dar nu-l făcea nicicum fericit.

Câțiva bărbați purtau blugi, pulovere pe gât sau bluze de trening. Clifford era unul dintre ei, îmbrăcat în negru din cap până-n picioare. La San Francisco era vremea beatnicilor. Jocelyn o sunase pe Rose și-i citise „Urletul“. Pielea lui Clifford părea foarte bronzată în acea mare de negru, avea părul lung și decolorat aproape ca bumbacul neînălbit; avea și ochii foarte deschiși la culoare, de un albastru-cenușiu aprins. Lui Rose i se părea mic și felin, destul de efeminat; spera că lui Patrick nu-i va dispăcea prea tare.

De băut erau bere și punci de vin. Jocelyn, care era o bucătăreasă minunată, amesteca într-o oală cu jambalaya². Rose s-a dus la toaletă ca să scape de Patrick, care nu părea dornic să se desprindă de ea (Rose credea că se poartă ca un câine de pază; nu-i lua în calcul timiditatea). Când a ieșit, a constatat că Patrick se dusese mai departe. A dat peste cap trei pahare de punci, iar cineva i-a prezentat-o pe autoarea piesei de teatru. Spre uimirea lui Rose, femeia aceasta era dintre cele mai șterse și mai puțin încrezătoare din încăpere.

– Mi-a plăcut piesa, i-a spus.

De fapt, i se păruse derutantă, iar lui Patrick, revoltătoare. Subiectul părea să fie o femeie care și-a mâncat copiii. Rose știa că era un simbol, însă nu reușea să-și dea seama ce anume simboliza.

– Dar montarea a fost groaznică! a izbucnit femeia. Din jenă, entuziasm și nerăbdarea de a vorbi despre piesa ei, a improșcat-o pe Rose cu punci. A

fost totul așa de superficial! Mi-a fost teamă să nu pară înspăimântătoare, când eu voisem să fie delicată, vedeam punerea în scenă cu totul altfel!

A început să-i explice lui Rose tot ce nu fusese bine, proasta distribuție a actorilor, scoaterea replicilor celor mai importante, *cruciale*. Rose, flatată să primească atâtea detalii, a încercat discret să șteargă petele de vin.

– Dar ai înțeles ce-am vrut să spun? a întrebat femeia.

– A, sigur!

Clifford i-a mai turnat lui Rose un pahar cu punci și i-a zâmbit.

– Rose, arăți delicios.

„Delicios“ părea un cuvânt ciudat din partea lui. Poate era beat. Sau poate, urând cu patimă petrecerile, cum spusese Jocelyn, juca un rol; era genul de bărbat care îi spune unei fete că arată delicios. Poate îi plăcea să se dea drept altcineva, cum descoperise Rose că începea să-i placă și ei. A vorbit în continuare cu scriitoarea și cu un bărbat care preda literatura engleză din secolul al XVII-lea. Ar fi putut și ea să fie săracă și inteligentă, radicală și ireverențioasă în ochii celorlalți.

Un bărbat și o fată se sărutau pățimaș pe un hol îngust. Când voia să treacă cineva, cei doi trebuiau să se despartă, dar se priveau în continuare și nici măcar nu închideau gura. Vederea acelor guri ude, deschise a făcut-o pe Rose să se înfioare. Nu fusese sărutată așa niciodată în viața ei, niciodată nu avusese gura deschisă așa. Sărutul franțuzesc i se părea dezgustător lui Patrick.

Un omuleț chel pe nume Cyril se postase în fața ușii băii, săruta orice fată care ieșea și spunea: „Bun-venit, dragă, mă bucur că așa de tare ai putut să vii și că ți-a mers bine!“

– Cyril e groaznic, a spus scriitoarea. Crede că trebuie să se poarte ca un poet. Nu-i trece nimic altceva prin cap, decât să stea lângă toaletă și să sâcâie oamenii. I se pare că are un comportament revoltător.

– E poet? a întrebat Rose.

– Mi-a zis că și-a ars toate poeziile, a intervenit profesorul de literatură engleză.

– Ce ostentativ din partea lui! a spus Rose.

Era încântată că-i venise în minte acest cuvânt și că le-a stârnit râsul.

Profesorul a început să discute despre jocurile de cuvinte.

– Niciodată nu-mi ies, a spus scriitoarea posomorâtă. Îmi pasă prea mult de limbaj.

Din living răzbăteau voci răstite. Rose a recunoscut vocea lui Patrick, se desprindea de celelalte și le domina. A deschis gura să spună ceva, orice ca să-l acopere – știa că se anunță un dezastru –, dar chiar atunci, un bărbat înalt, cu părul creț, care părea beat, a trecut pe hol, împingând neceremonios cuplul pătimăș și ridicând mâna să-i facă atenți.

– Ascultați, le-a spus tuturor celor din bucătărie. E un tip în living, v-ați minuna dacă l-ați auzi. Ascultați.

În living trebuie să se fi derulat o discuție despre indieni. Acum, Patrick luase frâiele.

– Ia-i de acolo, spunea. Ia-i de lângă părinții lor imediat ce s-au născut și pune-i într-un mediu civilizat, educă-i și vor fi la fel de buni ca albi.

Nu încăpea îndoială, lui i se părea că are vederi largi. Dacă erau șocați de această opinie, ar fi trebuit să-l audă în legătură cu execuția soților Rosenberg, procesul lui Alger Hiss sau cu necesitatea testelor nucleare.

O fată a spus blând:

– Știi, au cultura lor.

– Cultura lor e terminată, a pufnit Patrick. *Kaput*.

Era un cuvânt pe care îl folosea mult în ultimul timp. Folosea cuvinte, clișee, sintagme gazetărești – „reevaluare de proporții“ era una dintre ele – cu o asemenea plăcere și cu o autoritate așa de năucitoare, încât ai fi crezut că el le-a inventat sau cel puțin că, prin simplul fapt că le utiliza, le conferea greutate și strălucire.

– Ei vor să fie civilizați, a continuat Patrick. Cei inteligenți.

– Ei bine, poate că nu se consideră tocmai necivilizați, a spus fata cu o timiditate glacială, pe care el nu a sesizat-o.

– Unii oameni au nevoie de un impuls.

Nuanțele afectate, dojenitoare l-au făcut pe bărbatul din bucătărie să ridice mâinile în aer și să clatine încântat și uluit din cap.

– Țsta trebuie să fie politician de la Creditul Social.

De fapt, Patrick chiar votase cu Creditul Social.

– Da, ei bine, fie că-ți place, fie că nu, spunea el, trebuie duși pe sus în secolul XX.

– Pe sus? a repetat cineva.

– Pe sus în secolul XX, a zis Patrick, pe care nu-l deranja să repete nimic.

– Interesantă exprimare. De asemenea, așa de umană!

Oare nu înțelegea acum că era încolțit, că i se întindea o cursă și era luat peste picior? Dar Patrick, când era încolțit, putea deveni și mai impetuos. Rose nu mai suporta să asculte. S-a dus spre culoarul din spate, care era înțesat de cizme, haine, sticle, ligheane, jucării, pe care Jocelyn și Clifford le dăduseră la o parte pentru petrecere. Slavă Domnului că nu erau și oameni! A ieșit pe ușa din spate și a stat cuprinsă de febră și frisoane în noaptea răcoroasă și udă. Era încurcată peste măsură. Se simțea umilită, îi era rușine cu Patrick. Dar știa că cel mai mult se simțea umilită de stilul lui, și asta o făcea să se bănuiască de o anume imoralitate și frivolitate. Era furioasă pe ceilalți invitați, care erau mai deștepți sau cel puțin mult mai ageri decât el. Voia să gândească lucruri rele despre ei. Ce le păsa lor de indieni, de fapt? Dacă i se dădea ocazia să fie amabil cu un indian, poate că Patrick le-ar fi luat-o înainte. Era puțin probabil, dar trebuia s-o creadă. Patrick era cumsecade. Avea păreri greșite, dar era cumsecade. În esență, credea Rose, Patrick era un om simplu, onest și vrednic de încredere. Dar cum ar fi trebuit să procedeze ca să ajungă la esența lui, astfel încât să-și liniștească îndoielile, darămite să le-o arate altora?

A auzit cum se închide ușa din spate și s-a temut să nu fi venit Jocelyn s-o caute. Jocelyn nu era genul de om care să creadă în esența lui Patrick. Ea îl considera încăpățânat, netot și, mai presus de toate, ridicol.

Nu era Jocelyn. Era Clifford. Rose nu voia să fie nevoită să-i vorbească. Amețită de băutură cum era, necăjită, cu fața udă de ploaie, l-a privit fără nici un gest de întâmpinare. Dar el a cuprins-o cu brațele și a legănat-o.

– Of, Rose. Rose, draga mea. Nu pune la suflet. Rose.

Așa era Clifford, deci.

Preț de vreo cinci minute s-au sărutat, și-au șoptit, cuprinși de frisoane, tremurând, apăsând, atingându-se. S-au întors la petrecere pe ușa din față. Cyril era acolo. A chicotit:

– Ia te uită, unde ați fost?

– Ne-am plimbat prin ploaie, a spus Clifford cu răceală.

Cu aceeași voce senină, poate ostilă, cu care îi spusese lui Rose că arată delicios. Acum nu-i mai întindea nimeni curse lui Patrick. Discuțiile erau mai relaxate, mai cherchelite, mai iresponsabile. Jocelyn servea jambalaya. Rose s-a dus la baie să-și usuce părul și să-și rujeze iar buzele șterse de la frecuș. Se transformase, nu mai era vulnerabilă. Prima persoană pe care a

întâlnit-o la ieșire a fost Patrick. Își dorea să-l facă fericit. Acum nu-i mai păsa ce a spus sau ce va spune.

– Nu cred că ne cunoaștem, domnule, a zis ea cu vocea firavă, cuceritoare la care recurgea uneori cu el când se simțeau relaxați. Dar puteți să-mi sărutați mâna.

– Pentru numele lui Dumnezeu!

Plin de voie bună, Patrick a strâns-o în brațe și a sărutat-o cu un pleoscăit zgomotos pe obraz. Întotdeauna scotea un pleoscăit când săruta. Și mereu reușea să-i înfigă cotul pe undeva, provocându-i durere.

– Te simți bine? l-a întrebat Rose.

– Nu e rău, nu e rău.

Tot restul serii, desigur, Rose l-a privit pe Clifford prefăcându-se că nu-l privea; i se părea că și el făcea la fel, privirile li s-au întâlnit de câteva ori, neutre, transmițând un mesaj foarte limpede, care a cutremurat-o. Îl vedea într-o altă lumină. Corpul lui, care-i păruse mărunțel și îmblânzit, acum i se părea ușor, alunecos și plin de energie; o ducea cu gândul la un râs. Era bronzat de la schi. Mergea pe muntele Seymour să schieze. Un hobby costisitor, care însă nu i se putea refuza, în opinia soției sale, din cauza problemelor pe care le avea cu imaginea de sine. Imaginea unui bărbat, violonist, în această societate. Așa spunea Jocelyn. Îi povestise lui Rose despre mediul din care se trăgea Clifford: despre tatăl artritic, despre băcănia mică dintr-un oraș din nordul statului New York, despre cartierul sărac și violent. Îi vorbise despre problemele lui din copilărie; despre talentul nepotrivit cu mediul înconjurător, despre părinții reticenți, despre batjocura colegilor. Rămăsese cu o amărăciune din copilărie, spunea Jocelyn. Dar Rose nu mai credea că Jocelyn are ultimul cuvânt în privința lui Clifford.

Petrecerea a fost vineri noaptea. A doua zi a sunat telefonul când Patrick și Anna erau la micul-dejun, mâncau ouă.

– Ce faci? a întrebat Clifford.

– Bine.

– Voiam să te sun. Mă gândeam că ai putea crede că eram beat. Nu eram.

– Ah, nu.

– M-am gândit la tine toată noaptea. M-am gândit la tine și înainte.

– Da.

Bucătăria era orbitoare. Întreaga scenă care i se zugrăvea în față, cu Patrick și Anna la masă, cu vasul de cafea cu dâre pe margine, cu borcanul cu dulceață de portocale, exploda de bucurie, posibilități și pericol. Rose avea gura așa de uscată, încât abia putea să vorbească.

– E o zi frumoasă, a spus ea. Patrick, Anna și cu mine am putea merge la munte.

– Patrick e acasă?

– Da.

– Doamne! Ce prostie din partea mea! Am uitat că sâmbăta nu mai lucrează nimeni în afară de mine. Sunt la o repetiție.

– Da.

– Poți să te prefaci că e altcineva? Prefă-te că e Jocelyn.

– Sigur.

– Te iubesc, Rose, a spus Clifford și a închis.

– Cine era? a întrebat Patrick.

– Jocelyn.

– Chiar trebuie să sune când sunt eu acasă?

– A uitat. Clifford este la repetiție și a uitat că ceilalți nu lucrează.

Pentru Rose era un deliciu să pronunțe numele lui Clifford. Fățarnicia, disimularea păreau să i se potrivească mănușă; puteau fi chiar o plăcere în sine.

– Nu mi-am dat seama că trebuie să mergă și sâmbăta la serviciu, a spus ea nevrând să treacă la alt subiect. Probabil că lucrează cumplit de mult.

– Nu lucrează mai mult decât oamenii obișnuiți, atât că își organizează altfel programul. Nu pare în stare de prea multă muncă.

– Se spune că e foarte bun. Ca violonist.

– Pare un dobitoc.

– Așa crezi?

– Tu nu?

– Cred că nu m-am gândit prea mult la el, de fapt.

Jocelyn a telefonat luni. Nu știa de ce continua să dea petreceri, s-a plâns, din moment ce înota pur și simplu în dezordinea din casă.

– Nu te-a ajutat și Clifford să faci curățenie?

– Glumești. Abia l-am văzut tot weekendul. A fost la repetiții sâmbătă, iar ieri a avut concert. Spune că petrecerile sunt ideea mea, așa că eu să am de-

a face cu urmările. Și are dreptate. Mă apucă așa câte o pornire gregară, iar petrecerile sunt singurul remediu. A fost interesant Patrick.

– Foarte.

– E un tip uluitor, de fapt, nu-i așa?

– Sunt mulți ca el. Dar nu ai tu ocazia să-i cunoști.

– Spre tristețea mea.

Aceasta era ca oricare altă conversație pe care o avea cu Jocelyn.

Conversațiile, prietenia lor puteau să continue în același mod. Rose nu simțea că-i datorează loialitate pentru că îl împărțise în două pe Clifford. Exista acel Clifford pe care îl cunoștea Jocelyn, același pe care i-l prezentase întotdeauna lui Rose; și exista și acel Clifford pe care îl cunoștea Rose acum. Era posibil ca Jocelyn să se înșele în privința lui. De exemplu, când spunea că a rămas cu o amărăciune din copilărie. Ceea ce Jocelyn numea amărăciune i se părea lui Rose ceva mai complex și, totodată, mai banal; pur și simplu oboseală, adaptabilitate, șiretenie, răutate, obișnuite la o categorie de oameni. Des întâlnite în categoria lui Clifford și a lui Rose. Jocelyn fusese oarecum izolată, își păstrase neînduplecarea și inocența. Din unele puncte de vedere, semăna cu Patrick.

De acum, Rose se vedea pe sine și pe Clifford ca pe un tip de oameni, iar pe Jocelyn și pe Patrick, deși păreau așa de diferiți și se antipatizau atât de tare, ca pe un altul. Erau întregi și previzibili. Luau foarte în serios viața pe care o duceau. În comparație cu ei, Clifford și Rose, niște prefăcuți.

Dacă Jocelyn s-ar fi îndrăgostit de un bărbat însurat, ce-ar fi făcut? Înainte să-l atingă măcar pe mână, probabil ar fi organizat o conferință. Clifford ar fi fost și el invitat, la fel și bărbatul în cauză, soția lui și cel mai probabil psihiatrul lui Jocelyn. (Deși Jocelyn își respingea familia, credea că toată lumea ar trebui să meargă la psihiatru în etapele de dezvoltare sau adaptare ale vieții; mergea și ea, o dată pe săptămână.) Jocelyn ar fi meditat la implicații; ar fi privit lucrurile în față. Niciodată nu ar fi încercat să obțină pe furiș plăcerea. Nu învățase niciodată să acționeze pe furiș. De aceea era puțin probabil să se îndrăgostească vreodată de alt bărbat. Ea nu era lacomă. Și nici Patrick nu era lacom acum, cel puțin nu după iubire.

Dacă iubirea pentru Patrick însemna că recunoaște ceva bun și sincer în adâncul lui, iubirea față de Clifford însemna cu totul altceva. Rose nu trebuia să creadă în bunătatea lui Clifford și știa cu certitudine că nu era sincer. Nici o dezvăluire a duplicității sau a împietririi lui sufletești față de

oricine altcineva în afară de ea nu ar fi contat. Atunci, de ce anume era îndrăgostită, ce voia de la el? Voia urzeli, un secret strălucitor, tandra sărbătorire a poftei trupești, văpaia emoțională a adulterului. Toate acestea, după cinci minute în ploaie.

La vreo șase luni după petrecerea aceea, Rose nu a închis un ochi toată noaptea. Patrick dormea lângă ea în casa lor din piatră și lemn de cedru dintr-o suburbie numită Capilano Heights, pe versantul muntelui Grouse. În noaptea următoare avea să doarmă Clifford lângă ea, în Powell River, unde concerta cu o orchestră itinerantă. Nu-i venea să creadă să se va întâmpla acest lucru. Adică își puneă toată încrederea în eveniment, dar nu-l putea încadra în ordinea lucrurilor pe care le cunoștea.

În toate aceste luni, Clifford și Rose nu împărțiseră niciodată așternutul. Nici nu făcuseră dragoste altundeva. Explicația era destul de simplă: Jocelyn și Clifford nu aveau mașină. Patrick și Rose aveau mașină, dar Rose nu șofa. Munca lui Clifford presupunea avantajul unui program neregulat, dar cum putea face s-o vadă pe Rose? Putea să traverseze cu autobuzul podul Lions Gate, apoi să meargă pe jos ziua în amiaza mare pe strada ei din suburbii, pe lângă ferestrele panoramice ale vecinilor? Putea Rose să ia o bonă, să pretindă că trebuia să meargă la dentist, să ia autobuzul până în oraș, să se întâlnească cu Clifford la un restaurant și să meargă împreună într-o cameră de hotel? Dar nu știau la ce hotel să se cazeze; se temeau că, fără bagaje, vor fi aruncați în stradă sau reclamați la brigada de moravuri, obligați să stea la secția de poliție cât îi chemau pe Jocelyn și pe Patrick să-i ia. De asemenea, nu aveau destui bani.

Până la urmă, Rose se dusesse la Vancouver, recurgând la pretextul cu dentistul, și stătuseră într-o cafenea, unul lângă altul într-un separeu din spate, se sărutaseră și se mângâiaseră, în public, într-un loc frecventat de studenții lui Clifford și de colegii lui muzicieni; ce risc își asumau! În autobuz, în drum spre casă, Rose și-a privit rochia, transpirația care-i înfloreă între sâni, și i-a venit să leșine când și-a văzut splendoarea și când s-a gândit cât de mult riscase. Altă dată, într-o după-amiază toridă de august, Rose a așteptat pe o alee din spatele teatrului în care repeta Clifford, s-au ascuns într-un loc întunecos, apoi s-au îmbrățișat frenetic, delirant, nesatisfăcător. Au văzut o ușă deschisă și s-au strecurat înăuntru. Erau cutii

stivuite de jur împrejur. Căutau un loc în care să se cuibărească, moment în care au auzit o voce de bărbat.

– Vă pot ajuta cu ceva?

Intraseră în depozitul unui magazin de încălțăminte. Vocea bărbatului era glacială, înspăimântătoare. Brigada de moravuri. Secția de poliție. Rochia lui Rose era desfăcută până-n talie.

Odată s-au întâlnit într-un parc, unde Rose o ducea adesea pe Anna s-o dea în leagăne. S-au ținut de mână pe o bancă, la adăpostul fustei largi de bumbac a lui Rose. Și-au întrepătruns degetele și s-au strâns dureros. Pe neașteptate, Anna a venit prin spatele băncii și a strigat:

– Bau! V-am prins!

Clifford s-a făcut pământiu. În drum spre casă, Rose i-a spus Annei:

– A fost amuzant când ai sărit din spatele băncii. Credeam că încă ești în leagăn.

– Știu, a spus Anna.

– Ce-ai vrut să spui când ai zis că ne-ai prins?

– V-am prins!

Fetița a chicotit într-un fel care lui Rose i se părea tulburător de obraznic și care îi sugera că știe.

– Vrei un Fudgsicle? Eu aș vrea! a spus Rose veselă gândindu-se la posibilitatea unui șantaj, la negocierile ce urmau și la faptul că Anna avea să evoce episodul în fața psihiatrului peste douăzeci de ani. Incidentul o cutremura și o îngrețoșa și se întreba dacă nu cumva îl făcuse pe Clifford s-o deteste. Așa era, dar numai momentan.

Imediat ce a răsărit soarele, s-a dat jos din pat și s-a dus să vadă cum se arăta ziua, dacă era propice pentru zbor. Cerul era senin, nu se zărea ceața care deseori ținea la sol avioanele în această perioadă din an. Nimeni în afară de Clifford nu știa că se duce la Powell River. Plănuiau totul de șase săptămâni, de când știau că pleacă în turneu. Patrick credea că se duce la Victoria, unde avea o prietenă de la facultate. În ultimele câteva săptămâni pretinsese că reluase legătura cu această prietenă. Spusese că avea să se întoarcă duminică seara. Astăzi era sâmbătă. Patrick era acasă, să aibă grijă de Anna.

Rose s-a dus în sufragerie să verifice banii pe care-i economisise din alocația copilului. Erau pe fundul vasului de argint pentru brioșe.

Treisprezece dolari. Voia să-i adauge la ce-i dăduse Patrick pentru călătoria la Victoria. Patrick îi dădea întotdeauna bani când îi cerea, dar voia să știe cât și pentru ce. Odată, când au ieșit la plimbare, Rose a vrut să intre într-o drogherie; i-a cerut bani, iar când el a întrebat, cu severitatea obișnuită: „Pentru ce?“, Rose a început să plângă, pentru că voia să-și cumpere gel vaginal. Putea la fel de bine să râdă, și acum chiar ar fi râs. De când se îndrăgostise de Clifford, nu se mai certa deloc cu Patrick.

A socotit iarăși de câți bani avea nevoie. Biletul de avion, banii pentru autobuzul până la aeroportul din Vancouver, apoi pentru autobuzul sau poate taxiul până la Powell River; trebuia să-i mai rămână ceva pentru mâncare și cafea. Clifford urma să plătească hotelul. Gândul a umplut-o de alinare sexuală și supușenie, deși știa că Jerome avea nevoie de ochelari noi, iar Adam, de cizme de cauciuc. S-a gândit la patul acela neutru, neted, generos care exista deja și îi aștepta. Demult, când era fetișcană (acum avea douăzeci și trei de ani), se gândea deseori cu o speranță luxuriantă la paturile de închiriat și la ușile încuiate, iar acum făcea la fel, deși o perioadă, înainte și după căsătorie, gândul la orice avea legătură cu sexul o irita, așa cum pe Patrick îl irita arta modernă.

S-a plimbat prin casă fără zgomot, plănuiindu-și ziua ca pe o serie de acțiuni. Să facă baie, să-și dea cu ulei și cu pudră, să-și pună diafragma și gelul în poșetă. Să nu uite banii. Rimel, cremă de față, ruj. S-a oprit în capătul celor două trepte care duceau în living. Pereții încăperii erau verde-mușchi, șemineul era alb, perdelele și husele aveau un model de mătase cu frunze gri, verzi și galbene pe fundal alb. Pe poliță erau două vase Wedgwood albe cu o coroniță de frunze verzi. Patrick ținea foarte mult la vasele acelea. Uneori, când venea de la serviciu, se ducea direct în living și le muta puțin pe poliță, convins că le fusese stricată simetria.

– A umblat cineva la vasele astea?

– Sigur. Imediat cum pleci la serviciu, mă reped la ele și le mut de colo-colo.

– M-am referit la Anna. N-o lași să le atingă, nu?

Lui Patrick nu-i plăcea s-o audă vorbind în glumă despre vase. El era de părere că Rose nu aprecia casa. Nu știa, dar poate bănuia ce-i spusese ea lui Jocelyn când venise în vizită prima oară, când stătuseră unde stătea Rose acum și priviseră livingul.

– Idealul de eleganță al moștenitorului magazinului general.

Această trădare o făcuse până și pe Jocelyn să se fâstâcească. Nu era chiar adevărat. Patrick visa la și mai multă eleganță. Și nu era adevărată nici implicația că fusese numai alegerea lui Patrick și că Rose se menținuse întotdeauna la distanță. Fusese alegerea lui Patrick, dar erau multe lucruri care îi plăcuseră și ei la un moment dat. Mai demult se urca să lustruiască picăturile de sticlă ale candelabrului din sufragerie cu cârpa înmuiată în apă cu bicarbonat. Lui Rose îi plăcea candelabrul; picăturile aveau reflexii albastre sau liliachii. Dar oamenii pe care îi admira ea nu și-ar fi pus candelabru în sufragerie. De fapt, era puțin probabil să aibă sufragerie. Dacă aveau sufragerie, aveau lumânări albe, subțiri, prinse în brațele unui sfeșnic negru, din metal, fabricat în Scandinavia. Sau aveau lumânări groase în sticle de vin, pline de dâre de ceară colorată. Oamenii pe care îi admira erau inevitabil mai săraci decât ea. Părea o glumă proastă că, după ce fusese săracă toată viața, într-un loc în care nu era nici o mândrie să fii sărac, acum trebuia să simtă regret și jenă că ajunsese în situația opusă, în fața unui om precum Jocelyn, de exemplu, care putea spune „prosperitatea clasei de mijloc“ cu atâta răutate și dispreț.

Dar dacă nu ar fi cunoscut și alți oameni, dacă nu ar fi învățat de la Jocelyn, oare i-ar mai fi plăcut casa? Nu. Probabil că oricum ar fi încetat să-i mai placă. Când le venea un musafir pentru prima oară, Patrick îi făcea un tur al casei, menționa candelabrul, baia de serviciu cu luminile ascunse de lângă ușa de la intrare, dressingurile și ușile lamelare care dădeau spre terasă. Era așa de mândru de casa asta, așa de dornic să atragă atenția asupra micilor ei finețuri, de parcă el, nu Rose, ar fi fost sărac în copilărie. Pe Rose o stânjeneau aceste tururi și la început participa în liniște sau făcea remarci dezaprobatore, spre iritarea soțului ei. După un timp, ea a rămas în bucătărie, dar tot auzea vocea lui Patrick și știa dinainte tot ce va spune. Știa că va trage perdelele de la sufragerie și va arăta spre mica fântână arteziană luminată – Neptun cu o frunză de smochin – pe care o construise în grădină, după care va exclama: „Ăsta e răspunsul nostru la nebunia suburbană cu piscinele!“

După ce a făcut baie, Rose s-a întins după o sticlă de ceva ce credea că este ulei de baie pentru copii, ca să-și dea pe corp. Lichidul transparent i s-a scurs pe sâni și abdomen, o ustura și o ardea. S-a uitat la etichetă și a văzut că nu era ulei de baie pentru copii, ci acetonă. S-a frecat, s-a stropit cu apă

rece, s-a șters disperată cu prosopul, gândindu-se la suprafața de piele distrusă, la spital; grefe, cicatrici, pedeapsă.

Somnoroasă, dar insistentă, Anna începuse să zgârie la ușa băii. Rose o încuiase ca să se pregătească, deși de obicei nu puneă ivărul când făcea baie. I-a dat fetei drumul înăuntru.

– Ești roșie pe piept, a spus Anna cât urca pe toaletă.

Rose a găsit uleiul de baie pentru copii și a încercat să-și reducă iritația pielii cu el. Și-a dat cu prea mult însă, mângîindu-și sutienul cel nou.

Sperase să primească scrisori de la Clifford cât era în turneu, dar el nu-i scrisese. Acum a sunat-o de la Prince George și i-a vorbit pe un ton lipsit de emoție.

– Când ajungi la Powell River?

– La ora patru.

– Bine, ia autobuzul sau ce găsești până în oraș. Ai mai fost acolo?

– Nu.

– Nici eu. Știu doar numele hotelului nostru. Nu poți să aștepți acolo.

– Să merg la garajul pentru autobuze? În fiecare oraș există așa ceva.

– Bine, la garajul pentru autobuze. Te iau de acolo pe la cinci și te cazez la alt hotel. Sper că nu e unul singur. Bine.

Se prefăcea în fața celorlalți membri ai orchestrei că petrecea noaptea cu niște prieteni în Powell River.

– Aș putea să vin să te ascult, a spus Rose. Nu?

– Sigur.

– Aș trece neobservată. Aș sta în spate. Mă voi deghiza în femeie bătrână. Îmi place să te ascult interpretând.

– Bine.

– Nu te deranjează?

– Nu.

– Clifford.

– Da.

– Încă vrei să vin?

– Of, Rose.

– Știu. Dar după cum vorbești...

– Sunt în holul hotelului. Mă așteaptă. Se presupune că vorbesc cu Jocelyn.

– Bine. Știu. Vin.

– Powell River. Garajul pentru autobuze. Ora cinci.

Era diferită de convorbirile lor telefonice obișnuite. De obicei erau tânguioase și ridicole; sau se aduceau unul pe celălalt într-o asemenea stare, încât nu mai puteau vorbi.

– Răsuflu greu.

– Da.

– Trebuie să vorbim despre altceva.

– Ce altceva mai e de vorbit?

– E ceață și la tine?

– Da. E ceață și la tine?

– Da. Auzi sirena de ceață?

– Da.

– Nu-i așa că e un sunet groaznic?

– Nu mă deranjează, sincer. De fapt, îmi place, într-un fel.

– Lui Jocelyn nu-i place. Știi cum o descrie? Spune că e sunetul plictisului cosmic.

La început evitaseră să vorbească despre Jocelyn și Patrick. Apoi au vorbit despre ei la modul rece și practic, de parcă ar fi fost adulți, părinți pe care trebuiau să-i păcălească. Acum îi puteau menționa aproape cu tandrețe, admirativ, ca și când ar fi fost copiii lor.

Nu era nici un garaj pentru autobuze în Powell River. Rose a urcat în naveta aeroportului alături de alți patru pasageri, toți bărbați, și i-a spus șoferului că voia să meargă la garajul pentru autobuze.

– Știți unde este?

– Nu, a spus ea, simțind că o priveau cu toții.

– Vreți să luați un autobuz?

– Nu.

– Vreți doar să mergeți la garaj?

– Vreau să mă întâlnesc cu cineva acolo.

– Nici nu știam că există un garaj pentru autobuze aici, a spus unul din pasageri.

– Nu există, din câte știu eu, a zis șoferul. E un singur autobuz, merge la Vancouver de dimineață, se întoarce noaptea și oprește la căminul de bătrâni. Azilul tăietorilor de lemne. Acolo oprește. Tot ce pot să fac e să vă duc acolo. E bine așa?

Rose a spus că era bine. Apoi a simțit nevoia să explice:

– Prietena mea și cu mine am stabilit să ne întâlnim acolo, pentru că nu ne-a venit în minte nici un alt loc. Nu cunoaștem deloc Powell River, și ne-am gândit că fiecare oraș are un garaj pentru autobuze!

Se gândea că nu ar fi trebuit să spună „prietena mea“, ar fi trebuit să spună „soțul meu“. Aveau s-o întrebe ce căutau aici ea și prietena ei dacă nici una nu cunoștea orașul.

– Prietena mea cântă în orchestra care susține un concert seara asta. Cântă la vioară.

Au întors cu toții capul dinspre ea, de parcă era exact ce merita o minciună. A încercat să-și amintească dacă în orchestră era vreo violonistă. Dacă întrebau cum o cheamă?

Șoferul a lăsat-o în fața unei clădiri lungi de lemn, cu etaj și cu vopseaua decojită.

– Cred că puteți merge pe verandă, acolo, în capăt. În orice caz, de acolo îi ia autobuzul.

Pe verandă era o masă de biliard. Nu juca nimeni. Câțiva bătrâni jucau dame; alții priveau. Rose se gândea să-și explice situația, dar a decis să renunțe; spre ușurarea ei, păreau neinteresați. O epuizaseră explicațiile pe care le dăduse în microbuz.

Era patru și zece după ceasul de pe verandă. S-a gândit că-și putea omorî timpul până la cinci plimbându-se prin oraș.

Imediat ce a ieșit, a simțit un miros urât și s-a îngrijorat, gândindu-se că ea mirosea. A scos deodorantul solid pe care și-l cumpărase din aeroportul Vancouver – cheltuind bani pe care nu-și permitea să-i cheltuiască – și și-a dat cu el la încheieturi și pe gât. Cum mirosul persista, în cele din urmă și-a dat seama că venea de la fabricile de hârtie. Era dificil să te plimbi prin oraș din cauza străzilor abrupte, iar în multe locuri nu erau trotuare. Nu aveai pe unde să hoinărești. I se părea că oamenii o privesc insistent, recunoscând în ea o străină. Niște bărbați dintr-o mașină au strigat la ea. Văzându-și reflexia în vitrina unui magazin, a înțeles că arăta ca și când ar fi vrut să fie privită și strigată. Purta pantaloni capri negri de catifea, un pulover negru pe gât, mulat, și o jachetă bej pe care o ținea pe umăr, deși bătea un vânt rece. Ea, care mai demult alegea fuste lungi și culori pale, pulovere de angora ca pentru bebeluși, decolteuri ondulate, acum începuse să aleagă haine melodramatice, care îi scoteau în evidență senzualitatea. Lenjeria

nouă pe care o purta în acest moment era din dantelă neagră și nailon roz. În sala de așteptare de la aeroportul din Vancouver își dăduse din belșug cu rimel negru, cu creion dermatograf negru și fard de pleoape argintiu. Avea rujul aproape alb. Toate acestea erau la modă pe atunci, așa că arătau mai puțin bizar decât vor arăta mai târziu, dar aspectul general era destul de îngrijorător. Siguranța cu care purta această deghizare fluctua considerabil. Rose n-ar fi îndrăznit să se afișeze astfel în fața lui Patrick și a lui Jocelyn. Când își vizita prietena, alegea întotdeauna pantalonii și puloverele cele mai largi. Totuși, Jocelyn o întâmpina în prag cu un: „Bună, sexoaso“, pe un ton de dispreț amical. Jocelyn, pe de altă parte, ajunsese de o delăsare impresionantă. Se îmbrăca numai în haine vechi de-ale lui Clifford. Pantaloni uzați, care nu se închideau bine la fermoar, deoarece nu-i mai dăduse burta înapoi după ultima naștere, și cămăși albe, zdrențăroase, pe care Clifford le purtase odată la concerte. După ea, menținerea unui corp suplu, folosirea machiajului și strădania de a părea câtuși de puțin seducătoare erau demne de milă, dacă nu chiar de dispreț; era precum aspirarea perdelelor. Spunea că și Clifford îi împărtășea opinia. Clifford, explica Jocelyn, era atras de absența artificiilor și gâteliilor femeiești; îi plăceau picioarele neepilate și subsuorile nerase și mirosurile naturale. Rose se întreba dacă Clifford chiar spusese așa și de ce. Din milă, din camaraderie sau în glumă?

Rose a găsit o bibliotecă publică, a intrat și s-a uitat la titlurile cărților, dar nu se putea concentra. Prin cap și prin corp simțea un bâzâit debilitant, deși nu neplăcut. La cinci fără douăzeci era din nou pe verandă, aștepta.

La șase și zece încă aștepta. Își numărase banii din geantă. Un dolar și șaiszeci și trei de cenți. Nu putea merge la un hotel. Și nu credea că o vor lăsa să stea toată noaptea pe verandă. Tot ce putea face era să spera că în cele din urmă va veni Clifford. Dar ea nu credea că va veni. Programul se schimbase; fusese chemat acasă pentru că era bolnav unul din copii; își luxase încheietura și nu mai putea cânta la vioară; Powell River nu era un loc real, ci un miraj puturos, în care călătorii vinovați erau ținuti prizonieri pentru a fi pedepsiți. Nu o surprindea, de fapt. Făcuse saltul pe care nu ar fi trebuit să-l facă și aterizase prost.

Înainte ca bătrânii să plece la cină, i-a întrebat dacă știa de vreun concert care urma să se desfășoare în seara aceea în sala de spectacole a liceului. Au răspuns în silă că nu.

– N-am auzit să se dea vreodată concerte aici.

Rose a spus că soțul ei cânta în orchestră; venea în turneu din Vancouver, iar ea sosise cu avionul, deoarece stabiliseră să se întâlnească acolo.

Acolo?

– Poate a rătăcit drumul, a zis unul din bătrâni pe un ton dușmănos, cum i s-a părut ei, sugerându-i că pricepuse. Poate că soțul s-a rătăcit, nu? Soții se rătăcesc mereu!

Proape se lăsase întunericul. Era octombrie, și orașelul se afla la nord de Vancouver. A încercat să găsească o soluție. Singurul lucru care i-a trecut prin cap a fost să pretindă că a leșinat și că și-a pierdut memoria. Ar fi crezut-o oare Patrick? Trebuia să spună că nu știa ce căuta în Powell River. Trebuia să spună că nu-și amintea nimic din ce zisese în microbuz, că nu știa nimic despre orchestră. Trebuia să-i convingă pe polițiști și pe doctori, aveau să scrie despre ea în ziare. Of, unde era Clifford, de ce o părăsise, oare fusese un accident pe drum? S-a gândit să distrugă bucata de hârtie din geantă, pe care notase instrucțiunile lui. Era mai bine să arunce și diafragma.

Scotocea prin poșetă când în fața clădirii a parcat o furgonetă. Și-a zis că probabil era duba poliției; poate că bătrânii sunaseră, descriind-o drept o persoană dubioasă.

Clifford a ieșit și a urcat în fugă treptele verandei. I-a luat puțin timp să-l recunoască.

Au băut bere și au mâncat hamburgeri la restaurantul unui hotel, altul decât cel în care stătea orchestra. Lui Rose îi tremurau mâinile și și-a vărsat berea. Avusese loc o repetiție suplimentară, a spus Clifford. Apoi, timp de o jumătate de oră, căutase garajul pentru autobuze.

– Presupun că ideea cu garajul pentru autobuze n-a fost așa de bună.

Rose avea mâna pe masă. Clifford a șters berea cu un șervețel și și-a pus mâna peste a ei. Ulterior, momentul acesta i-a revenit deseori în minte.

– Ar fi bine să te cazezi aici.

– Nu ne cazăm împreună?

– Mai bine tu singură.

– De când am ajuns aici, totul a fost așa de ciudat, a spus ea. Așa de sinistru. Aveam sentimentul că știe toată lumea. A început să-i povestească, spera că într-un stil nostim, despre șoferul navetei, despre ceilalți pasageri,

despre bătrânii de la azilul tăietorilor de lemne. M-am simțit așa de ușurată când ai apărut, așa de teribil de ușurată! a încheiat. De-asta tremur.

I-a spus de intenția de a simula amnezia și de constatarea că ar fi bine să arunce diafragma. Clifford a râs, dar fără veselie, s-a gândit ea. I s-a părut că, atunci când a menționat diafragma, el a strâns din buze, în semn de reproș sau silă.

– Dar acum e plăcut, a adăugat repede.

Aceasta era cea mai lungă conversație pe care o purtasera vreodată față-n față.

– Era doar sentimentul vinovăției, a spus el. Și este firesc.

A mângâiat-o pe mână. Rose a încercat să-l frece pe încheietură cu degetul, cum făceau ei. Dar el i-a dat drumul.

Peste o jumătate de oră, Rose a spus:

– E vreo problemă dacă merg la concert?

– Mai vrei să mergi?

– Ce altceva pot să fac?

Rose a ridicat din umeri când a rostit aceste cuvinte. Avea pleoapele lăsate, buzele umflate, era bosumflată. Juca teatru, o imita poate pe Barbara Stanwyck, în împrejurări similare. Desigur, ea nu voia să imite pe nimeni. Căuta un mod în care să fie ispititoare, așa de distantă și de ispititoare, încât să-l facă să se răzgândească.

– Problema este că trebuie să duc furgoneta înapoi. Trebuie să-i iau pe ceilalți.

– Pot să merg pe jos. Spune-mi unde e.

– Sus, pe deal, din păcate.

– Nu-i nimic.

– Rose. E mult mai bine așa, Rose. Serios.

– Dacă spui tu...

Rose nu mai reușea să ridice din umeri. Credea în continuare că trebuie să fie o cale prin care să pună lucrurile pe fâgașul cel bun și s-o ia de la capăt. S-o ia de la capăt; să îndrepte ce greșise cu vorba sau cu fapta; să facă să dispară complet acea discuție. Deja comisese eroarea de a întreba dacă greșise cu vreun gest sau vreo vorbă, iar el spusese că nu greșise cu nimic. Cu nimic. Nu avea legătură cu ea, i-a zis. Era plecat de acasă de o lună, și asta îl făcuse să vadă altfel lucrurile. Jocelyn. Copiii. Răul provocat.

– E doar o șotie, a spus el.

Clifford avea părul mai scurt decât i-l văzuse ea vreodată. Bronzul i se luase. Într-adevăr, arăta de parcă și-ar fi lepădat o piele, iar pielea aceea tânjise după a ei. Acum redevenise tânărul soț palid, destul de irascibil, dar pătruns de simțul datoriei, pe care îl studia când o vizita pe Jocelyn la maternitate.

– Ce anume?

– Ce facem noi. Nu e un lucru important și necesar. E o șotie oarecare.

– M-ai sunat de la Prince George.

Barbara Stanwyck dispăruse. Rose și-a dat seama că acum se tânguia.

– Știu.

Vorbea ca un soț iritat.

– Așa gândeai și atunci?

– Da și nu. Plănuiserăm totul. N-ar fi fost mai rău dacă-ți spuneam la telefon?

– Ce vrei să spui cu „șotie“?

– Of, Rose.

– Ce vrei să spui?

– Știi ce vreau să spun. Dacă am merge mai departe, cui crezi că i-ar face bine? Rose! Serios!

– Nouă, a zis Rose. Ne-ar face bine nouă.

– Nu ne-ar face. Ar fi o bătaie de cap cumplită.

– Numai o dată.

– Nu.

– Ai spus „numai o dată“. Ai spus că am avea o amintire în loc de un vis.

– Doamne! Am spus multe bazaconii.

Îi spusese că are limba ca un șarpe micuț, cu sânge cald, un șarpe drăguț, iar sfârcurile, ca niște fructe de pădure. Nu voia să i se amintească.

Uvertura operei *Ruslan și Ludmila*: Glinka

Serenada pentru orchestra de coarde: Ceaikovski

Simfonia nr. 6 de Beethoven, *Pastorala*: Partea I

Moldau: Smetana

Uvertura operei *Wilhelm Tell*: Rossini

Mult timp, nu a putut asculta nici una din aceste lucrări fără să i se facă rușine, era de parcă s-ar fi surpat un zid peste ea, iar dărâmăturile o

sufocau.

Chiar înainte să plece Clifford în turneu, Jocelyn îi telefonase lui Rose și-i spusese că bona nu putea veni. Era ziua în care se ducea la psihiatru. Rose s-a oferit să aibă grijă de Adam și de Jerome. Mai făcuse așa. A schimbat trei autobuze ca să ajungă acolo și a luat-o și pe Anna cu ea.

Casa lui Jocelyn era încălzită cu o sobă cu parafină aflată în bucătărie și cu un șemineu enorm de piatră din livingul mic. Soba cu parafină era plină de pete; șemineul dădea pe dinafară de coji de portocală, zaț de cafea, lemn ars și cenușă. Casa nu avea subsol și nici uscător de rufe. Era o vreme ploioasă, iar suporturile de pe tavan și uscătoarele erau acoperite cu cearșafuri și scutece umede și cenușii și cu prosoape care se întăreau. Nu era nici mașină de spălat. Jocelyn spălase cearșafurile acelea în cadă.

– Nu are mașină de spălat și uscător de rufe, dar se duce la psihiatru, a mormăit Patrick, căruia, trădătoare, uneori Rose îi spunea ce știa că i-ar plăcea să audă.

– Probabil e nebună, a zis Rose, făcându-l să râdă.

Dar lui Patrick nu-i plăcea că soția lui accepta să țină locul bonei.

– Ești, fără doar și poate, la cheremul ei. Mă mir că nu-i freci și podelele. De fapt, Rose făcea și asta.

Când Jocelyn era acasă, dezordinea din gospodărie avea ceva voit și impresionant. Când ea era plecată, devenea insuportabilă. Rose se apuca de treabă cu un cuțit, râcăia straturile străvechi de cereale Pabulum de pe scaunele din bucătărie, freca ibricul de cafea, ștergea podeaua. Își rezerva ceva timp și pentru investigație. Se ducea în dormitor – trebuia să fie atentă la Jerome, un copil precoce și enervant – și se uita la șosetele și lenjeria lui Clifford, puse claie peste grămadă cu sutienele vechi pentru alăptare și portjartierele lui Jocelyn. Se uita să vadă dacă are vreun disc în pick-up, vrând să știe dacă era ceva ce-i amintea de ea.

Telemann. Puțin probabil. Dar îl puneă, să audă ce auzise el. Bea cafea din ce credea ea că este ceașca lui murdară de la micul-dejun. Acoperea vasul cu orez mexican din care luase el cina noaptea dinainte. Căuta urmele prezenței lui (nu folosea un aparat electric de bărbierit, ci se rădea ca pe vremuri, cu săpun de ras și un bol de lemn pentru spumă), dar nutrea convingerea că viața lui în casa aceea, în casa lui Jocelyn, era prefăcătorie și așteptare, la fel ca viața ei în casa lui Patrick.

Când a venit Jocelyn acasă, Rose a simțit nevoia să-și ceară iertare pentru că a făcut curățenie, dar Jocelyn, dornică să-i povestească despre cearta cu psihiatra, care îi amintea de mama ei, i-a dat dreptate că pornirea aceasta de a deretica era o manie izvorâtă din lașitate, recomandându-i să se ducă la rândul ei la psihiatru dacă voia să scape vreodată de ea. Glumea; dar pe drumul de întoarcere, cu Anna morocănoasă și fără cină pregătită pentru Patrick, Rose s-a întrebat de ce primea ea mereu bobârnace, de ce o dezaprobau chiar și vecinele pentru că nu dădea destulă importanță treburilor gospodărești, pe când Jocelyn o muștra că nu era destul de tolerantă cu haosul și cu gunoaiele firești ale vieții. Ca să se împace pe sine, s-a gândit la iubire. Era iubită, nu în felul acela izvorât din datorie, conjugal, ci nebunesc, adulterin, cum nu erau Jocelyn și vecinele ei. Se folosea de acest argument ca să se împace și cu ceilalți: de exemplu, cu Patrick, care se răsucea în pat cu un cloncănit indulgent, ceea ce însemna că era iertată pentru toate neajunsurile ei, pentru moment, și urmau să facă dragoste.

Lucrurile normale și de bun-simț pe care le spusese Clifford n-au avut nici cea mai mică influență asupra lui Rose. A înțeles că o trădase. Ea nu-i ceruse niciodată normalitate și bun-simț. L-a privit în auditoriul liceului din Powell River. L-a privit cum cânta la vioară cu o expresie sobră și atentă, care cândva îi fusese adresată ei. Nu știa cum se va putea lipsi de el.

În miez de noapte l-a sunat de la hotel.

– Te rog, vorbește cu mine.

– Stai liniștită, a spus Clifford după o clipă de tăcere. Stai liniștită, Joss.

Probabil că avea un coleg de cameră pe care-l trezise telefonul. Se prefăcea că vorbește cu Jocelyn. Sau poate era așa de adormit, încât chiar credea că este Jocelyn.

– Clifford, sunt eu.

– Stai liniștită, a repetat Clifford. Nu-ți face griji. Culcă-te.

Și a închis telefonul.

Jocelyn și Clifford locuiesc în Toronto. Nu mai sunt săraci. Clifford are succes. Îi vezi numele pe copertele discurilor, i-l auzi la radio. Fața și mai adesea mâinile i-au apărut la televiziune trudind la vioară. Jocelyn a ținut cură de slăbire și a devenit suplă, s-a tuns și și-a aranjat părul cu cărare pe

mijloc și rotunjit pe margini, cu o șuviță de un alb pur care îi pleacă dinspre fiecare tâmplă.

Locuiesc într-o casă mare de cărămidă pe marginea unei ravene. Au jgheaburi cu grăunțe pentru păsările în curte. Și-au instalat saună. Clifford petrece mult timp acolo. Crede că așa va evita să se îmbolnăvească de artrită, ca tatăl lui. De artrită se teme cel mai tare.

Rose se ducea uneori pe la ei. Ea locuia singură, la țară. Preda la o școală de meserii și-i plăcea că are un loc în care să înnopteze când venea la Toronto. Păreau să se bucure de prezența ei. Spuneau că este cea mai veche prietenă a lor.

O dată, când a venit Rose în vizită, Jocelyn le-a povestit ceva despre Adam. Adam avea un apartament în subsolul casei. Jerome locuia în centru, cu iubita lui. Adam aducea aici fetele.

– Eu citeam în birou, a spus Jocelyn, cât Clifford era plecat. Am auzit-o pe fata asta jos, în apartamentul lui Adam, spunea: „Nu, nu!” Zgomotul din apartamentul lui ajunge direct în birou. L-am avertizat în privința asta, ne-am gândit că i-ar fi jenă...

– Eu nu credeam că-i va fi jenă, a intervenit Clifford.

– Dar el a spus doar că ar trebui să punem un disc. Așa că o tot auzeam pe biata fată necunoscută scâncind și protestând și nu știam ce să fac. Era o situație complet nouă, nu mai întâlnisem așa ceva, ar trebui să-ți împiedici fiul să violeze o fată, dacă asta face, chiar sub nasul tău sau cel puțin sub picioarele tale? În cele din urmă, m-am dus jos și am început să scot toate schiurile familiei din dulapul care este chiar lângă dormitorul lui, am stat acolo și am trântit schiurile, mă gândeam să zic că le lustruiesc. Era iulie. Adam nu mi-a spus niciodată nimic. Ce bine ar fi dacă s-ar muta!

Rose a spus câți bani avea Patrick și cum se însurase cu o femeie pragmatică și mai bogată decât el, care amenajase un living uluitor cu oglinzi, catifea deschisă la culoare și o statuie din sârmă ca niște colivii explodate. Pe Patrick nu-l mai deranja arta modernă.

– Desigur, nu mai e aceeași, i-a spus Rose lui Jocelyn, nu e aceeași casă. Mă întreb ce-a făcut cu vazele Wedgwood.

– Poate are o spălătorie din aceea ridicol de mare. Ține înălătorul într-o parte și detergentul în cealaltă.

– Stau perfect simetric pe raft.

Dar pe Rose o încerca vechiul junghi al vinovăției.

- Oricum, mie îmi place Patrick.
- De ce? a vrut să știe prietena ei.
- E mai drăguț decât majoritatea oamenilor.
- Mare fraieră mai ești! Pun pariu că el nu te place pe tine.
- Așa este, a spus Rose.

A început să le povestească despre călătoria ei cu autobuzul. Era una dintre frecventele perioade când nu-și putea folosi mașina, pentru că avea prea multe defecțiuni și nu-și permitea s-o repare.

– Bărbatul de pe scaunul de vizavi îmi spunea că mai demult fusese șofer de tir. A zis că noi nu vedem niciodată în țara asta camioane cum au în America. Și-a luat un accent provincial ca să continue: În State au niște șosele speciale, cu plată, care-s numa' pentru camioane. Circulă pe șoselele astea de la un cap la altu' al țării, și majoritatea oamenilor nu le văd niciodată. Sunt așa de mari, încât cabina e cât juma' de autobuz, și înăuntru ai ditamai poporul, șoferul, ajutorul șoferului, încă un șofer și încă un ajutor de șofer, care trage la aghioase. Toaletă, bucătărie, paturi, tot tacâmu'. Și merg cu o sută patruzeci la oră, pentru că pe șoselele astea cu plată nu e nici o limită de viteză.

- Ai devenit foarte ciudată, a remarcat Clifford. De când locuiești acolo.
- Lasă camioanele, a spus Jocelyn. Lasă mitologia străveche. Clifford vrea să mă lase iar.

Au început să bea și să dezbată soarta cuplului gazdă. Nu era o discuție neobișnuită. Ce voia Clifford cu adevărat? Chiar voia să nu mai fie însurat cu Jocelyn, sau aspira la ceva intangibil? Trecea prin criza vârstei de mijloc?

– Nu fi așa de banală, i-a spus Clifford lui Rose, care adusese vorba despre criza vârstei de mijloc. Eu trec prin asta de când aveam douăzeci și cinci de ani. Am vrut să scap de când am intrat în relație.

– Asta e o noutate din partea lui Clifford, a zis Jocelyn. S-a dus la bucătărie să ia brânză și struguri. Să aibă curajul să spună așa ceva, a strigat ea din bucătărie.

Rose a evitat să-l privească pe Clifford, nu pentru că ar fi avut secrete, ci pentru că părea o dovadă de politețe față de Jocelyn să nu se privească unul pe celălalt cât ea nu era în încăpere.

– Acum, problema e, a spus Jocelyn când s-a întors cu un platou cu brânză și struguri într-o mână și cu o sticlă de gin în cealaltă, că pe soțul meu l-a

lovit franchețea. Înainte bombănea și ținea în el, apoi ieșeau alte aiureli, care nu aveau nici o legătură cu adevărata chestiune. Acum spune fără ocolișuri. Marele și orbitorul adevăr. E o adevărată iluminare.

Lui Rose îi era greu să-i interpreteze tonul. Avea senzația că viața la țară o făcuse înceată. Ce spunea Jocelyn era o parodie, era sarcastică? Nu. Nu era.

– Dar apoi vin eu și-ți dezumflu adevărul, a zis Clifford rânjind. Bea bere din sticlă, fiind de părere că berea îi făcea mai bine decât ginul. E purul adevăr că am vrut să scap de relație de când am intrat în ea. Și este adevărat și că am vrut să intru în ea și să rămân în ea. Am vrut și vreau să fiu căsătorit cu tine și nu suportam și nu suport să fiu căsătorit cu tine. E o contradicție statică.

– Pare un infern, a spus Rose.

– N-am spus asta. Vreau doar să demonstrez că nu e nici o criză a vârstei de mijloc.

– Poate am simplificat prea mult.

Totuși, a adăugat Rose în stilul înțelept, pragmatic, provincial pe care-l adoptase în acele momente, nu auzeai decât de Clifford. Ce voia Clifford cu adevărat, de ce avea nevoie Clifford? Avea nevoie de un studio, de o vacanță, trebuia să meargă singur în Europa? Ce-l făcea să creadă, a întrebat ea, că Jocelyn trebuia să fie permanent preocupată de bunăstarea lui? Îi definitiv, nu-i era mamă.

– Și e vina ta, i-a spus lui Jocelyn, că nu-i zici fie să strângă din dinți, fie să-și țină gura. Nu contează ce vrea el cu adevărat. Dispari sau ține-ți gura. Atât trebuie să-i spui. Gura sau dispari, i s-a adresat lui Clifford cu o falsă asprime. Scuză-mă pentru brutalitate. Sau dușmănie de-a dreptul.

Nu risca nimic adoptând un ton ostil, o știa foarte bine. Risca dacă era afabilă și indiferentă. Felul în care vorbea acum dovedea că le era prietenă adevărată și-i lua în serios. Și așa era, până la un anumit punct.

– Are dreptate. Să te fut, mama ta de nemernic, s-a răstit Jocelyn ca să exerseze. Ține-ți gura, sau dispari.

Când Jocelyn o sunase pe Rose cu mulți ani în urmă să-i citească poezia „Urletul“, nu reușise, în ciuda obișnuitei sale îndrăzneli de limbaj, să pronunțe cuvântul „fut“. S-a străduit, apoi a spus: „E o prostie, dar nu pot să zic. O să zic «f». O să știi la cel mă refer când spun «f», nu?“

– Dar ea a spus că e vina ta, i-a amintit Clifford. Vrei să fii mama. Vrei să fii cea matură. Vrei să fii cea care suferă.

– Rahat, a pufnit Jocelyn. Sau poate. Poate, da. Poate că da.

– Pun pariu că la școală te agățai mereu de copiii cu probleme, a continuat Clifford cu un rânjet tandru. Copiii ăia amărâți, cu coșuri, cu haine groaznice și cu defect de vorbire. Pun pariu că-i persecutai pe bieții plozi cu prietenia ta.

Jocelyn a luat cuțitul pentru brânză și l-a agitat spre el.

– Tu ai grijă. Nu ai nici coșuri și nici vreun defect de vorbire. Ești dezgustător de arătos. Și de talentat. Și de norocos.

– Am probleme aproape insurmontabile de acceptare a rolului de bărbat adult, i-a replicat Clifford cu îngâmfare. Așa zice psihiatrul.

– Nu te cred. Psihiatrii nu folosesc cuvinte precum „aproape insurmontabil“. Și nu apelează la jargonul ăsta. Și nu emit asemenea judecăți. Nu te cred, Clifford.

– De fapt, nu merg la psihiatru. Mă duc la filme porcoase pe bulevardul Yonge.

După aceea, Clifford s-a dus să stea la saună.

Rose l-a urmărit cu privirea când ieșea. Purta blugi și un tricou pe care scria „Sunt în trecere“. Avea talia și șoldurile înguste ca ale unui copil de doisprezece ani. Avea părul grizonant tuns foarte scurt, i se vedea scalpul. Așa se tundeau acum muzicienii, când politicienii și contabilii aveau chica mare și barba stufoasă, sau așa se manifesta perversitatea lui Clifford? Bronzul lui dădea impresia că și-a dat cu fond de ten, deși probabil era natural. Avea ceva teatral, încordare, strălucire, sarcasm. Suplețea și zâmbetul drăgălaș și forțat îi dădeau un aer obscen.

– Are ceva? a întrebat-o pe Jocelyn. E cumplit de slab.

– Așa vrea el să arate. Mănâncă iaurt și pâine neagră.

– Nu vă puteți despărți niciodată, a spus Rose, pentru că aveți o casă prea frumoasă.

S-a întins pe covorul artizanal. Livingul avea pereții albi, perdele groase, albe, mobilă veche de pin, tablouri mari, în culori vii și covoare artizanale. Pe măsuta joasă, rotundă de lângă ea era un bol cu pietre lustruite pe care să le iei, să le ții în mână și să ți le treci printre degete. Pietrele erau de pe plajele din Vancouver, din Sandy Cove, English Bay, Kitsilano, Ambleside și Dundarave. Jerome și Adam le strânseseră cu mult timp în urmă.

Jocelyn și Clifford au părăsit Columbia Britanică la scurt timp după ce Clifford s-a întors din turneul prin provincii. Au mers la Montréal, apoi la Halifax, după aceea la Toronto. Păreau să nu țină minte prea multe din Vancouver. Odată au încercat să-și amintească numele străzii pe care stătuseră și a trebuit să li-l spună Rose. Când Rose locuia în Capilano Heights, medita adesea la zonele din Ontario în care locuise, într-un fel era fidelă acelui peisaj de odinioară. Acum, că locuia în Ontario, avea nevoie de același efort ca să-și aducă aminte de Vancouver, se străduia să nimerescă detaliile, care în sine erau destul de banale. De exemplu, nu mai știa precis de unde luai autobuzul de pe linia Pacific Stage când mergeai din North Vancouver în West Vancouver. Se imagina urcând în autobuzul acela vechi, verde, în jur de ora unu, să spunem într-o zi de primăvară. Când mergea să stea cu copiii lui Jocelyn. Anna alături de ea, cu impermeabilul și pălăria de ploaie galbene. Ploaia rece. Întinderea mare și mlăștinoasă de la intrarea în West Vancouver. Unde acum sunt centre comerciale și zgârie-nori. Vedeai străzile, casele, vechiul Safeway, hotelul St. Mawes, pădurea deasă din jur, locul în care coborai din autobuz, lângă o prăvălie. Reclama la țigările Black Cat. Umezeala dintre cedri cât străbăteau pădurea să ajungi acasă la Jocelyn. Neclintirea de la începutul după-amiezii. Ora de somn. Femeile tinere care beau cafea și se uitau pe ferestrele stropite de ploaie. Cuplurile de pensionari care plimbau câini. Pașii pe mușchiul gros. Brândușele, primele narcise, bulbii reci care înfloreau. Profunda diferență a aerului din apropierea mării, inevitabila vegetație din care picura apă, nemișcarea. Smuciturile de mână ale Annei, casa maro de lemn a lui Jocelyn profilându-se în față. Povara delicioasă a fricii, complicațiile care-i năpădeau mintea în timp ce se apropia.

Și alte lucruri pe care nu era dornică să și le amintească.

Plânsese în avion, cu ochii ascunși în spatele ochelarilor de soare, încă din Powell River. A plâns în timp ce stătea în sala de așteptare a aeroportului din Vancouver. Nu era în stare să se oprească din plâns și să meargă acasă, la Patrick. Un polițist în haine civile s-a așezat lângă ea, și-a desfăcut haina ca să-i arate insigna și a întrebat-o dacă o putea ajuta. Probabil îl chemase cineva. Îngrozită că ieșise atât de rău în evidență, a fugit la toaletă. Nu s-a gândit să bea ceva să se liniștească, nu i-a trecut prin minte să caute barul. La vremea aceea nu mergea niciodată la bar. Nu lua calmante, nu avea, nu știa de existența lor. Poate că nu existau.

Suferința. Ce era suferința? Era totul o pierdere de timp, nu era un lucru care să-i facă cinste. O durere pe deplin dezonorantă. Numai mândrie călcată în picioare și fantezii ridiculizate. Era de parcă ar fi luat un ciocan și și-ar fi strivit dinadins degetul mare de la picior. Așa crede uneori. Alteori se gândește că a fost necesar, că a fost începutul distrugerii și al schimbărilor, începutul vieții ei aici, nu în casa lui Patrick. Ca de obicei, viața făcea o tevatură de proporții pentru o bagatelă.

Patrick a amuțit când i-a spus. Nu avea nici o predică pregătită. A tăcut multă vreme, dar a urmat-o prin casă cât ea se tot justifică, se lamenta. Era de parcă ar fi vrut ca Rose să continue să vorbească, deși nu putea să-i dea crezare, pentru că ar fi fost mult mai rău dacă se oprea.

Rose nu i-a spus tot adevărul. I-a spus că „a avut o aventură“ cu Clifford și astfel și-a îngăduit o palidă mângâiere indirectă, care era străpunsă acum, dar nu distrusă cu adevărat, de privirea și tăcerea lui Patrick. Părea inoportun, nedrept din partea lui să-și arate sentimentele atât de fățiș, să-și etaleze durerea inadecvată și indigestă.

Apoi a sunat telefonul, iar ea a crezut că era Clifford, că se răzgândise. Nu era Clifford, era un bărbat pe care îl cunoscuse la petrecerea lui Jocelyn. A spus că regiza o piesă radiofonică și că avea nevoie de o fată de la țară. Își amintise de accentul ei.

Nu era Clifford.

Ar prefera să nu se gândească la nimic din toate acestea. Preferă să privească prin cercevelele metalice ale cedrilor îmbibați cu apă, ale tufelor de zmeură sălbatică și ale vegetației luxuriante, mortale din pădurea umedă imagini palide ale vieții cotidiene pierdute. Impermeabilul galben al Annei. Fumul cu miros greu pe care îl scotea soba lui Jocelyn.

*

– Vrei să vezi porcăriile pe care le-am cumpărat? a întrebat Jocelyn conducând-o pe Rose la etaj. I-a arătat o fustă brodată și o bluză de satin roșu-aprins. O pijama de mătase de culoarea narciselor. O rochie lungă, amorfă, țesută în casă, din Irlanda. Cheltuiesc o avere, i-a mărturisit. Ceea ce pe vremuri aș fi considerat o avere. Mi-a luat atât de mult! Ne-a luat amândurora atât de mult până să ne încumetăm să cheltuim! Nu găseam curajul necesar. Îi disprețuiam pe cei care aveau televizor color. Și știi ceva? Televizoarele color sunt grozave! Acum stăm și ne întrebăm, ce ne-ar

plăcea? Poate un cuptor din acela cu grătar, pentru cabană? Poate aş vrea un uscător de păr? Toate lucrurile acelea pe care alţii le cunosc de mulţi ani, dar noi ne credeam prea buni ca să avem aşa ceva. Ştii ce suntem? ne spunem. Suntem consumatori! Şi nu e nici o problemă! Şi nu mă refer doar la tablouri, discuri şi cărţi. Mereu am ştiut că astea sunt în regulă.

Televizoare color! Uscătoare de păr! Aparate pentru gofre!

- Coliviile acţionate cu telecomanda! a strigat Rose veselă.
- Asta e ideea.
- Prosoape încălzite.
- Suporturi cu încălzire pentru prosoape, prostuţo! Sunt o minune.
- Cuţite electrice, periute electrice, irigatoare bucale.
- Unele din astea nu sunt chiar aşa de rele cum par. Serios, nu sunt rele.

*

Altă dată când a venit Rose, Jocelyn şi Clifford dădeau o petrecere. Când a plecat toată lumea acasă, ei trei, Jocelyn, Clifford şi Rose, au rămas aşezaţi comod pe podeaua din living, destul de beţi cu toţii. Petrecerea fusese reuşită. Rose simţea o poftă trupească vagă şi nostalgică. Jocelyn a spus că nu voia să se ducă la culcare.

- Ce putem face? a întrebat Rose. N-ar trebui să mai bem.
- Am putea face dragoste, a propus Clifford.

Jocelyn şi Rose au exclamat: „Serios?” exact în acelaşi timp. Apoi s-au prins de degetele mici şi au spus: „A crăpat un drac”.

După aceea, Clifford le-a dezbrăcat. Nu s-au înfiorat, era cald în faţa focului. Clifford îşi tot muta amabil atenţia de la una la cealaltă. S-a dezbrăcat şi el. Rose era curioasă, neîncrezătoare, nu foarte dornică, uşor excitată şi, la un nivel pe care era prea apatică să-l atingă, îngrozită şi tristă. Deşi la început Clifford le-a adus un omagiu amândurora, cu ea a făcut dragoste în final, destul de repede, pe covorul artizanal, aspru.

Jocelyn stătea deasupra lor şi scotea sunete liniştitoare, aprobatoare.

A doua zi de dimineaţă, Rose a trebuit să plece înainte să se trezească Jocelyn şi Clifford. S-a dus în centru cu metroul. A descoperit că privea bărbaţii cu foamea aceea meditativă, cu nevoia aceea rece şi dureroasă de care un timp se eliberase. A început să se înfurie. Era mânioasă pe Clifford şi Jocelyn. Simţea că îşi bătuseră joc de ea, o înşelaseră, îi dezvăluiseră un cusur evident, de care altfel nu ar fi fost conştientă. A decis să nu se mai

întâlnească niciodată cu ei și să le scrie o scrisoare în care să le înfiereze egoismul, îngustimea și decăderea morală. Când a terminat de scris scrisoarea și a fost mulțumită de ea, în mintea ei ajunsese înapoi la țară și se liniștise. A hotărât să n-o trimită. Mai târziu, a decis să fie în continuare prietenă cu Clifford și Jocelyn, pentru că, din când în când în acea etapă a vieții ei, avea nevoie de asemenea prieteni.

Preparat din bucătăria cajun, cu orez, pui, cârnați și creveți (n.tr.)

PROVIDENȚA

Rose a visat-o pe Anna. S-a întâmplat după ce plecase de acasă și-și părăsise fiica. A visat că s-a întâlnit cu Anna cât urca dealul Gonzales. Știa că venea de la școală. S-a dus să-i vorbească, dar Anna a trecut pe lângă ea și nu i-a adresat nici un cuvânt. Nu era de mirare. Era murdară din cap până-n picioare de lut, care părea să aibă frunze sau crengi, așa că efectul era acela al unor ghirlande ofilite. Ornament; testament. Iar lutul sau noroiul nu era uscat, încă picura de pe ea, așa că părea neterminată și tristă, un idol greoi, făcut de mântuială.

– Vrei să vii cu mine, vrei să stai cu tatăl? o întrebase Rose.

Anna refuzase să răspundă, în schimb spusese:

– Nu vreau să plec.

Rose își găsisse o slujbă la un post de radio dintr-un oraș din munții Kootenay.

Anna stătea întinsă în patul cu baldachin, unde mai demult dormeau Patrick și Rose, iar în care acum dormea Patrick singur. Rose dormea în birou.

Anna venea să doarmă în patul acela, apoi Patrick o ducea în patul ei. Nici Patrick și nici Rose nu știau când a încetat să mai fie ocazional și a devenit esențial. Totul în casă era anapoda. Rose își făcea bagajele. Se ocupa de asta ziua, când nu erau Patrick și Anna acasă. Ea și Patrick petreceau serile în zone diferite ale casei. O dată, Rose a intrat în sufragerie și l-a găsit lipind cu scotch instantaneele din album. S-a înfuriat pe el pentru asta. A văzut un instantaneu cu ea, o împingea pe Anna în leagăn în parc; altul în care zâmbea, îmbrăcată în bikini; minciuni adevărate.

– Nici atunci nu era mai bine, a zis. De fapt.

Voia să spună că dintotdeauna plănuise să facă ce făcuse acum. Chiar și în ziua nunții știuse că va veni acest moment și că dacă nu venea, mai bine să moară. Trădarea era a ei.

– Știu, i-a replicat Patrick furios.

Dar, desigur, fusese mai bine, deoarece nu începuse să provoace ruptura, lungi perioade uitase că era iminentă. N-ar fi fost corect nici și să spună că plănuise să rupă relația, că începuse să rupă relația, pentru că nu făcuse nimic deliberat, nimic cu bună știință, totul se petrecuse pe cât de dureros

și de nimicitor posibil, cu totul felul de ezitări, împăcări și insulte, iar acum simțea de parcă ar fi mers pe un pod care se legăna și nu se putea uita decât la scândurile din față, niciodată în jos sau împrejur.

– Cu care vrei? a întrebat-o blând pe Anna.

În loc să răspundă, fetița l-a strigat pe Patrick. Când el a venit, Anna s-a așezat și i-a tras pe amândoi pe pat, de o parte și de alta. S-a prins de ei și a început să plângă în hohote și să tremure. Un copil teribil de teatral, uneori, o lamă tăioasă de cuțit.

– Nu trebuie să vă despărțiți, a spus ea. Acum nu vă mai certați.

Patrick a privit-o pe Rose fără urmă de reproș. Privirea lui obișnuită de ani de zile, chiar și când făceau dragoste, era acuzatoare, dar acum era așa de îndurerat pentru Anna, încât se topise orice aer incriminator. Rose a trebuit să se ridice și să iasă, lăsându-l să o liniștească singur pe Anna, deoarece se temea să nu o cuprindă un val puternic și înșelător de tandrețe față de el.

Era adevărat, nu se mai certau. Rose avea cicatrici la încheieturi și pe corp, în urma unor tăieturi pe care și le făcuse (nu în locurile cele mai periculoase) cu o lamă. O dată, în bucătăria acestei case, Patrick încercase s-o sugrume. Altă dată, Rose fugise afară, îngenunchease în cămașă de noapte și smulsese pumni de iarbă. Dar pentru Anna, pânza aceasta însângerată pe care o țesuseră părinții ei din greșeli și nepotriviri, care trebuia sfâșiată și aruncată, cum vedea oricine, era încă adevărata rețea a vieții, a tatei și a mamei, a începutului și a refugiului. „Ce păcăleală“, s-a gândit Rose, „ce păcăleală pentru toată lumea. Provenim din legături care nu au nimic din ce credem că merităm.“

Rose i-a scris lui Tom să-i spună ce intenții avea. Tom era profesor la Universitatea din Calgary. Rose era nițel îndrăgostită de el (așa le spunea prietenilor care știau de aventura lor: nițel îndrăgostită). Îl cunoscuse cu un an în urmă la Vancouver – era fratele unei femei alături de care juca uneori în piesele radiofonice – și de atunci stătuse cu el o dată în Victoria. Își scriau lungi scrisori. Era istoric de meserie, un bărbat curtenitor care scria scrisori inteligente și de o tandrețe delicată. Rose se temuse puțin că, atunci când a anunțat că îl părăsea pe Patrick, Tom avea să-i scrie mai rar sau pe un ton mai reținut, în caz că aștepta prea multe de la el. Să nu-și facă speranțe. Dar nu a fost așa, nu era atât de grosolan sau de laș; a avut încredere în ea.

Le-a spus prietenilor că nu-l părăsea pe Patrick din cauza lui Tom și că probabil nu avea să se vadă cu Tom mai des decât înainte. Ea așa credea, dar alesese slujba din orașul din munți în detrimentul celei de pe insula Vancouver deoarece îi plăcea ideea de a fi mai aproape de Calgary.

De dimineață, Anna a fost veselă, a spus că totul era în ordine. A spus că voia să rămână. Voia să rămână la școala ei, cu prietenii. S-a întors la jumătatea aleii să le facă voios cu mâna și să le strige părinților:

– Divorț fericit!

Rose se gândise că, odată ce pleca din casa lui Patrick, avea să locuiască într-o cameră goală, într-o locuință murdară și sărăcăcioasă. Dar nu-i păsa, nu intenționa să-și creeze un spațiu al ei, nu-i plăceau genul acesta de lucruri. Apartamentul pe care l-a găsit – etajul de sus al unei case de cărămidă maro de la jumătatea versantului – era murdar și ponosit, dar s-a apucat imediat să-l aranjeze. Tapetul roșu și auriu (astfel de locuințe, avea să descopere, erau mereu decorate cu un tapet pretențios, elegant după standardele cuiva) fusese prins în grabă, se desprindea și se răsucea, lăsând plinta la vedere. A cumpărat niște clei și l-a lipit ea. A cumpărat plante curgătoare și le-a convins să nu moară. A prins postere amuzante în baie. A plătit prețuri scandaloase pentru o cuvertură indiană, coșuri, oale de lut și câni pictate din singurul magazin din oraș în care se găseau asemenea obiecte. A vopsit bucătăria în albastru și alb, încercând să redea culorile porțelanurilor chinezești. Proprietarul a promis să achite el vopseaua, dar nu a făcut-o. Rose a cumpărat lumânări albastre, bețișoare parfumate, frunze aurii și fire de iarbă uscate. Ce a obținut la final a fost o locuință care îi aparținea destul de evident unei femei care trăia singură, probabil trecută de prima tinerețe, care avea legături, sau spera să aibă, cu o facultate sau cu artele. Exact așa cum casa în care locuise înainte, casa lui Patrick, îi aparținea evident unui om de afaceri, unui om cu bani și standarde moștenite.

Orașul din munți părea izolat. Dar lui Rose îi plăcea, în parte din acest motiv. Când ajungi din nou într-un oraș mic după ce ai locuit în orașe mari, te gândești că acolo totul este comprehensibil și simplu, de parcă niște oameni s-ar fi adunat și ar fi spus: „Hai să ne jucăm de-a orașelul“. Te gândești că acolo nu poate muri nimeni.

Tom i-a scris că voia neapărat s-o viziteze. În octombrie (nu se așteptase să se întâmple așa de curând) s-a ivit ocazia, o conferință la Vancouver. Plănuia să plece de la conferință cu o zi mai devreme și acolo să pretindă că și-a mai luat o zi, ca să aibă două zile libere. Dar a sunat din Vancouver că nu putea veni. Avea o măsea infectată, îl dureau îngrozitor și trebuia să se opereze de urgență chiar în ziua pe care intenționa s-o petreacă cu Rose. Așadar, avea să-și ia ziua liberă până la urmă, i-a spus, credea Rose că era drept pedeapsă pentru faptele lui? Tom a recunoscut că în acel moment avea o viziune calvinistă asupra lumii și a vieții și că era amețit de la durere și pastile.

Prietena lui Rose, Dorothy, a întrebat-o dacă îl credea. Rose nu se gândise că ar fi putut s-o mintă.

– Nu cred că ar face așa ceva.

– Ah, ăștia sunt în stare de orice, a comentat Dorothy cu o anume voioșie, chiar nepăsare.

Dorothy era singura femeie de la postul de radio în afară de ea; avea o emisiune pentru gospodine de două ori pe săptămână și ținea prelegeri la reuniunile asociațiilor de femei; era foarte solicitată ca maestră de ceremonii la dineurile în care se decernau premii organizațiilor de tineret; astfel de lucruri. Ea și Rose se împrieteniseră mai degrabă pentru că erau amândouă relativ singure și aventuriere. Dorothy avea un iubit în Seattle și nu avea încredere în el.

– ăștia sunt în stare de orice, a spus Dorothy.

Beau cafea în Hole-in-One, o cafenea mică în care se vindeau și gogoși, de lângă postul de radio. Dorothy a început să-i povestească despre o aventură pe care o avusese cu proprietarul postului, care acum era bătrân și-și petrecea mare parte din timp în California. De Crăciun îi dăruise un colier de Crăciun despre care el zicea că e de jad. A spus că l-a cumpărat din Vancouver. Dorothy a mers să-i repare clema și a întrebat plină de mândrie cât valora bijuteria. I s-a răspuns că nu era de jad, bijutierul i-a explicat cum poți să-ți dai seama, ținându-l în lumină. Câteva zile mai târziu, soția proprietarului a venit la birou afișând un colier identic; îi îndrugase și ei aceeași poveste cu jadelul. În timp ce o asculta, Rose se uita la peruca blond-cenușiu a lui Dorothy, care era strălucitoare și bogată și nici o clipă credibilă, și la fața ei, al cărei aspect istovit și chinuit îl scoteau în evidență peruca și fardul turcoaz de pleoape. Într-un oraș mare ar fi părut o târfă;

aici, oamenii o considerau bizară, dar seducătoare, reprezentanta unei lumi cândva la modă.

– Atunci a fost ultima oară când am mai avut încredere într-un bărbat, a spus Dorothy. În același timp cu mine, se culca cu o fată care lucra aici – o fată măritată, o chelneriță – și cu bona nepoților lui. Ce zici de asta?

De Crăciun, Rose s-a întors acasă la Patrick. Încă nu se întâlnise cu Tom, dar el îi trimisese un șal cu ciucuri, brodat, albastru-închis, cumpărat cu prilejul unei vacanțe în Mexic în cursul căreia ținuse și o conferință, la începutul lui decembrie. Își luase cu el și soția în acea escapadă (după toate câte îi promisesse, i-a spus Rose lui Dorothy). Anna crescuse în trei luni. Îi plăcea să-și sugă burta și să-și arate coastele, dând impresia că este un copil subnutrit. Era plină de viață, acrobatică, se ținea numai de caraghioslăcuri și ghicitori. Într-o zi, pe când își însoțea mama la magazin – căci Rose făcea iar cumpărăturile, gătea, uneori era îngrozită că slujba, apartamentul de la munte și Tom nu existau decât în imaginația ei –, a spus:

– Mereu uit când sunt la școală.

– Ce uiți?

– Mereu uit că nu ești acasă, și atunci îmi amintesc. E doamna Kreber.

Doamna Kreber era menajera pe care o angajase Patrick.

Rose a decis s-o ia cu ea. Patrick nu a refuzat, a spus că poate era mai bine așa. Dar nu a putut sta în casă în timp ce Rose îi făcea bagajele Annei.

Anna a spus mai târziu că nu știa că se mută cu Rose, ea credea că vine în vizită. Rose considera că trebuia să se exprime și să gândească așa, ca să nu fie vinovată de vreo decizie.

Călătoria cu trenul prin munți era îngreunată de o cădere mare de zăpadă. Înghețase apa. Trenul a stat mult în găurile mici, învăluit în nori de abur cât dezghețau țevile. S-au îmbrăcat cu hainele groase și au alergat pe peron. Rose a spus:

– Va trebui să-ți cumpăr o haină de iarnă. Va trebui să-ți cumpăr cizme îmblănite.

În iernile întunecoase de pe coastă, cizmele de cauciuc și impermeabilele cu glugă erau de ajuns. Anna trebuie să fi înțeles că rămânea acolo, dar nu a zis nimic.

Noaptea, cât Anna dormea, Rose se uita afară la stratul uluitor de gros și de strălucitor de zăpadă. Trenul înainta greoi, de teama avalanșelor. Rose

nu era speriată, îi plăcea gândul că erau blocate în acest compartiment întunecat, sub păturile aspre din tren, purtate prin acest peisaj implacabil. Întotdeauna fusese de părere că înaintarea trenurilor, deși periculoasă, era sigură și în regulă. Pe de altă parte, credea că avioanele s-ar putea îngrozi în orice clipă de ce fac și că ar plonja spre sol fără o șoaptă de împotrivire.

A trimis-o pe Anna la școală cu hainele cele noi de iarnă. Era bine, Anna nu a devenit sfioasă și nu s-a simțit o intrusă în colectiv. Într-o săptămână, veneau copii acasă cu ea, ea mergea acasă la alți copii. Rose ieșea s-o întâmpine în întunericul de la începutul iernii, pe străzile mărginite de troiene înalte. În toamnă, un urs coborâse din munți și intrase în oraș. S-a anunțat la știri, la radio. „Un vizitator neobișnuit, un urs negru, se plimbă pe strada Fulton. Vă sfătuim să vă țineți copiii în casă.“ Rose știa că nu erau șanse să intre un urs în oraș iarna, dar tot își făcea griji. De asemenea, se temea de mașini, întrucât străzile erau foarte înguste și era greu să vezi după colț. Uneori, Anna venea de la școală pe alt traseu, iar Rose se ducea la casa celui alt copil și nu o găsea acolo. Atunci o lua la fugă, fugea tot drumul până acasă pe străzile în pantă și pe scările lungi, inima îi bubuia de la efort și spaimă, pe care încerca să și le ascundă când o găsea pe Anna așteptând-o.

Inima îi bubuia și când căra rufe sau cumpărăturile. Spălătoria, supermarketul, magazinul de băuturi alcoolice erau toate la poalele dealului. Era tot timpul ocupată. Avea întotdeauna planuri urgente în următoarea oră. Să ia de la reparat pantofii, să se spele pe cap și să se vopsească, să cârpească haina Annei pentru a doua zi la școală. Pe lângă slujbă, care era și așa destul de solicitantă, făcea aceleași lucruri pe care le făcuse dintotdeauna, dar în condiții mai grele. Aceste sarcini îi aduceau o surprinzătoare alinare.

Două lucruri i-a cumpărat Annei: carașii-aurii și televizorul. Nu aveai voie cu câini sau pisici în apartament, doar cu păsări sau pești. Într-o zi din ianuarie, la două săptămâni după ce o adusese pe Anna, Rose a coborât dealul s-o întâmpine după școală și s-o ducă la Woolworth ca să-i cumpere pești. S-a uitat la fața ei și a crezut că era murdară, dar apoi a văzut că era pătată de lacrimi.

– Azi am auzit pe cineva strigându-l pe Jeremy, a spus Anna, și am crezut că Jeremy e aici.

Jeremy era un băiețel cu care se juca deseori acasă.

Rose a pomenit de pești.

– Mă doare burta.

– Poate ți-e foame? N-aș zice nu la o ceașcă de cafea. Tu ce-ai vrea?

Era o zi cumplită. Traversau parcul, care era o scurtătură spre centru. Zăpada se topise și apoi înghețase, așa că era gheață peste tot, acoperită de apă sau lapoviță. Era soare, dar era genul acela de soare iernatic de la care te dor ochii, hainele ți se par prea grele și accentuează toată dezordinea și dificultățile, de exemplu efortul de a înainta pe gheață. Peste tot primprejur erau adolescenți care tocmai ieșiseră de la școală, iar gălăgia lor, strigătele entuziaste, datul pe gheață, cuplul de pe o bancă, o fată și un băiat care se sărutau ostentativ pe pojghița rece o făceau pe Rose să se simtă și mai descurajată.

Anna a vrut cacao cu lapte. Adolescenții intraseră și ei în restaurant. Era un local de modă veche, cu separeuri cu speteaza înaltă, ca în anii '40, și cu o patroană-bucătăreasă cu părul portocaliu căreia toată lumea îi spunea Dree; era realitatea ponosită pe care lumea o recunoștea cu nostalgie în filme, însă nimeni de acolo nu știa că nu există motive de nostalgie. Probabil că Dree strângea bani să-l renoveze. În ziua cu pricina Rose s-a gândit la restaurantele asemănătoare din adolescența ei, unde mergea după ore, și și-a dat seama că, în definitiv, se simțise foarte nefericită în ele.

– Nu-l iubești pe tăticul, a zis Anna. Știu că nu-l iubești.

– Țin la el, a spus Rose. Dar nu mai putem trăi împreună, nimic mai mult.

Ca în cazul majorității lucrurilor pe care ești sfătuit să le spui, aceste cuvinte aveau ceva fals.

– Nu ții la el, a insistat Anna. Minți. Începea să pară mai abilă și nerăbdătoare să iasă învingătoare din disputa cu mama ei. Nu-i așa?

Rose era gata să spună că nu, că nu ținea la el. „Dacă asta vrei, poftim“, îi venea să spună. Anna chiar voia, dar oare putea face față? Cum poți judeca la ce pot face față copiii? Și, de fapt, cuvintele „îl iubesc“, „nu-l iubesc“, „îmi place“, „nu-mi place“, chiar „îl urăsc“ nu aveau nici o semnificație pentru Rose când venea vorba de Patrick.

– Încă mă doare burta, a spus Anna cu o oarecare satisfacție și a împins cacaua cu lapte. Dar sesizase semnele care indicau pericolul, nu voia să meargă mai departe. Când luăm peștii? a întrebat, de parcă Rose ar fi tras de timp.

Au cumpărat un pește portocaliu, unul albastru cu pete și unul negru cu corpul parcă de catifea și cu ochi oribili, bulbucăți, pe care i-au dus acasă într-o pungă de plastic. Au cumpărat un acvariu, pietricele colorate, o plantă verde de plastic. Pe amândouă le-a liniștit interiorul de la Woolworth, cu peștii strălucitori, păsările care cântau, lenjeria roz și verde-aprins, oglinzile cu rame suflate cu aur, recipientele de bucătărie de plastic și un homar mare și roșu din spumă.

Annei îi plăcea să urmărească la televizor *Family Court*, o emisiune despre adolescente care trebuiau să facă avort, doamne arestate pentru furt din magazine și tați care apăreau după mulți ani să-și revendice copiii pierduți, care însă își preferau tații vitregi. Serialul ei favorit se numea *Brady Bunch*. Familia Brady era compusă din șase copii frumoși, ocupați, mereu neînțeleși sau incapabili să înțeleagă pentru efectul comic, o mamă drăguță și blondă, un tată brunet și chipeș și o menajeră veselă. *Brady Bunch* se difuza la ora șase, iar Anna voia să ia cina în timp ce-l urmărea. Anna îi dădea voie, deoarece profita de acele momente ca să lucreze. Începuse să pună mâncarea în boluri, ca Anna să se descurce mai ușor. A încetat să mai gătească pentru cină carne, cartofi și legume, deoarece trebuia să arunce așa de multă mâncare. În schimb făcea tocană, omletă, sendvișuri cu bacon și roșii, crenvurști înveliți în cocă de fursecuri. Uneori, Anna voia cereale, iar Rose era de acord. Dar apoi se gândea că este teribil de greșit, când o vedea pe Anna în fața televizorului mâncând Captain Crunch chiar la ora la care familiile de pretutindeni se adunau în jurul mesei din bucătărie sau din sufragerie, pregătite să mănânce, să se ciorovăiască, să se amuze și să se chinuie unii pe alții. A luat un pui și a făcut o supă deasă, aurie, cu legume și orz. Dar Anna voia Captain Crunch. Spunea că supa are un gust ciudat. „E o supă foarte bună“, striga Rose, „abia ai gustat, Anna, te rog, gust-o.“

„De dragul meu“, e o minune că nu a spus așa. În mare, s-a simțit ușurată când Anna a spus calm: „Nu“.

La ora opt începea s-o sâcâie să facă baie, să se ducă la culcare. Numai când toate acestea erau terminate, după ce dusesse ultimul pahar de cacao cu lapte, ștersese podeaua din baie, strânsese hârtiile, creioanele colorate, decupajele din fetru, foarfecile, șosetele murdare, damele chinezești, de asemenea pătura cu care se acoperise Anna cât se uitase la televizor, căci era frig în apartament, după ce pregătise prânzul Annei pentru a doua zi și-i

stinsese lumina în ciuda protestelor ei, atunci se putea așeza și Rose cu un pahar de băutură sau cu o ceașcă de cafea cu rom ca să-și deguste satisfacția. Stingea luminile, se așeza la fereastra înaltă din față, privind orașul de munte despre care până cu un an în urmă nici nu știa că există, și se gândea ce miracol era că lucrurile evoluaseră astfel, că ajunsese până acolo și avea o slujbă, o avea pe Anna, se întreținea pe ea și pe Anna. Simțea greutatea fiicei ei în apartament la fel de natural cum îi simțise greutatea în corp, și, fără să trebuiască să se ducă în camera ei, vedea cu o plăcere neliniștită părul blond, pielea albă și sprâncenele lucioase, profilul de-a lungul căruia, dacă te uitali cu atenție, vedeai firele mici, aproape invizibile, ridicându-se și strălucind în lumină. Pentru prima oară de când se știa înțelegea ideea de viață de familie, cunoștea semnificația cuvântului „adăpost” și se străduia să se descurce cât mai bine.

– Ce te-a făcut să vrei să divorțezi? a întrebat-o Dorothy. Fusesse și ea căsătorită, cu mult timp în urmă.

Rose nu știa ce să menționeze mai întâi. Cicatricile de pe încheietură? Sugrumarea din bucătărie, pumnii de iarbă smulsă? Erau toate nerelevante.

– Eu eram plictisită, a spus Dorothy. Mă plictisea de moarte, să zic drept. Era cherchelită. Văzând că Rose începuse să râdă, a întrebat-o:

– De ce naiba râzi?

– Mă simt ușurată când aud o asemenea explicație. Toți dau vina pe lipsa de comunicare.

– Nici nu comunicam. Ideea e că eram nebună după altcineva. Aveam o aventură cu un tip care lucra la un ziar. Un jurnalist. Ei bine, s-a dus în Anglia jurnalistul, și mi-a scris o scrisoare de dincolo de Atlantic, în care îmi spunea că mă iubește sincer. Mi-a scris scrisoarea pentru că era dincolo de Atlantic și eu eram aici, dar eu n-am avut destulă minte să-mi dau seama. Știi ce-am făcut? Mi-am părăsit soțul – ei bine, pagubă-n ciuperci – și am împrumutat bani, o mie cinci sute de dolari am împrumutat de la bancă. Și m-am dus în Anglia după el. Am sunat la ziarul lui și mi s-a spus că a plecat în Turcia. Am stat la hotel, l-am așteptat să se întoarcă. Ce vremuri! N-am ieșit o clipă din hotel. Dacă mă duceam la masaj sau să mă aranjez la păr, le spuneam să-mi trimită mesaj pe pager. Îi sâcâiam de cincizeci de ori pe zi. „N-a venit nici o scrisoare? N-am primit nici un telefon?” Doamne, Doamne, Doamne!

– S-a întors?

– Am telefonat iar și mi s-a spus că a plecat în Kenya. Începuse să mă ia cu tremur. Mi-am dat seama că trebuie să mă controlez și așa am făcut, la țanc. Am luat avionul spre casă. Și am început să achit nenorocita aia de datorie la bancă. Dorothy bea votcă seacă dintr-un pahar de apă. După o nouă înghițitură a povestit mai departe: Ah, doi-trei ani mai târziu l-am întâlnit, unde eram? Eram la aeroport. Nu, la mall. „Îmi pare rău că nu ne-am văzut când ai venit în Anglia“, a spus. „Ah, nu-i nimic, am reușit să mă simt bine totuși.“ Eu încă plăteam datoria. Ar fi trebuit să-i spun că-i un rahat cu ochi.

La serviciu, Rose citea reclamele și buletinele meteo, răspundea la scrisori, răspundea la telefon, dactilografia știrile, interpreta diverse roluri în scheciurile duminicale scrise de un preot local și intenționa să realizeze interviuri. Voia să facă unul despre primii coloniști ai orașului; a mers să vorbească cu un bătrân orb care locuia deasupra unui magazin de nutreț. Acesta i-a spus că în vremurile de demult legaseră mere și cireșe de crengile pinilor și cedrilor, le făcuseră fotografii și le trimiseseră în Anglia. Asta i-a adus pe imigranții englezi, convinși că vin într-o țară în care livezile erau deja în floare. Când s-a întors la postul de radio cu reportajul, toată lumea a râs; o mai auziseră de nenumărate ori.

Nu-l uita pe Tom. El îi scria; ea îi scria. Fără această legătură cu un bărbat, s-ar fi socotit o ființă nesigură și demnă de milă; acea legătură dădea stabilitate noii ei vieți. O vreme, norocul a părut să fie de partea lor. La Calgary avea loc o conferință despre radioul în viața satului sau ceva de felul acesta, și postul o trimitea pe Rose. Totul fără cea mai mică implicare din partea ei. Ea și Tom erau euforici și se prosteau la telefon. Rose i-a propus unei profesoare tinere de vizavi să se mute la ea și să aibă grijă de Anna. Fata a acceptat cu bucurie; în apartamentul pe care-l împărțea cu o colegă se mutase și iubitul acesteia, și deocamdată stăteau înghesuiți. Rose s-a dus iar la magazinul de la care cumpărase cuvertura și vasele; și-a cumpărat un halat ca un caftan combinat cu o cămașă de noapte, cu un imprimeu cu păsări în culorile pietrelor prețioase. O ducea cu gândul la privighetoarea împăratului. Și-a vopsit iar părul. Trebuia să meargă o sută de kilometri cu autobuzul și apoi să ia un avion. Accepta o oră de groază pentru timpul în plus pe care avea să-l petreacă la Calgary. Cei de la autogară s-au amuzat s-o sperie, i-au povestit cum decolau avioanele mici aproape vertical de pe aeroportul din zona muntoasă, apoi treceau cu

smuceli și zgâlțâieli peste Munții Stâncoși. Rose se gândea că n-ar fi fost drept să moară astfel, să se prăbușească în munți când mergea să se vadă cu Tom. Nu-și putea înăbuși aceste reflecții în ciuda nerăbdării de a-l reîntâlni. Era o călătorie prea frivolă ca să-ți pierzi viața în cursul ei. Părea o trădare să-ți asumi un asemenea risc; nu o trădare față de Anna și cu siguranță nici față de Patrick, ci poate față de sine. Dar tocmai pentru că întreprindea călătoria cu un scop frivol, pentru că nu era pe deplin reală, nutrea convingerea că nu va muri.

Era așa de binedispusă, încât juca tot timpul dame chinezești cu Anna. În seara de dinaintea plecării – aranjase s-o ia un taxi la cinci și jumătate dimineața –, în toiul unei partide, Anna a spus: „Nu mă lămuresc cu astea albastre“ și s-a lăsat moale deasupra tablei, gata să izbucnească în plâns, lucru pe care nu-l făcea niciodată când jucau. Rose i-a pus mâna pe frunte și, în ciuda protestelor ei, a dus-o la culcare. Avea febră de treizeci și nouă de grade. Era prea târziu ca să-l sune pe Tom la birou și, desigur, nu-l putea suna acasă. Dar a sunat la taxi și la aeroport să anuleze. Deși Anna părea să se simtă mai bine de dimineață, Rose n-ar fi putut să plece. S-a dus s-o anunțe pe fata care urma să facă pe bona, apoi l-a sunat pe organizatorul conferinței de la Calgary.

– Oh, Doamne, da, a spus el. Așa sunt copiii.

De dimineață, în timp ce Anna stătea înfășurată în pătură și se uita la desene animate, Rose l-a sunat pe Tom la birou.

– Ai venit, ai venit! a exclamat el. Unde ești?

Atunci a trebuit să-i spună.

Anna tușea, temperatura îi tot creștea și-i scădea. Rose a încercat să dea mai multă căldură în apartament, a umblat la termostat, a golit caloriferele, a sunat la biroul proprietarului și a lăsat un mesaj. Neprimind nici un răspuns, l-a sunat acasă la ora șapte a doua zi de dimineață și i-a zis că fiica ei avea bronșită (ceea ce credea la vremea aceea, dar nu era adevărat) și că-i dădea o oră ca să mărească temperatura în apartament, altfel suna la ziar și-l denunța la radio, îl dădea în judecată, avea să găsească ea căile potrivite. Proprietarul a venit imediat, negru de supărare (un biet om care încerca să-și câștige existența, chinuit de femei isterice), a umblat la termostatul de pe hol și caloriferele au început să se încălzească. Vecinele, cele două profesoare, i-au spus lui Rose că individul umblase la termostat ca să reducă temperatura și că niciodată nu mai cedase în fața

nemulțumirilor. S-a simțit mândră, s-a simțit ca o mamă feroce, din mahala, care țipase, înjurase și nu cedase de dragul copilului ei. A uitat că mamele din mahala sunt rareori feroce, fiind prea obosite și năuce. Certitudinile ei de femeie din clasa de mijloc, așteptările ei legate de dreptate îi dăduseră această energie, o asemenea atitudine dominatoare; asta îl speriasse pe bărbat.

După două zile a trebuit să se întoarcă la serviciu. Anna se simțea mai bine, dar Rose era tot timpul îngrijorată. Nu putea bea nici o ceașcă de cafea din cauza nodului de îngrijorare din gât. Fetița își lua siropul de tuse, stătea în fund în pat, desena. Când a venit mama ei acasă, avea ceva să-i povestească. O poveste cu prințese.

Era o prințesă albă care purta numai haine de mireasă și perle la gât. Avea lebede, miei și urși polari drept animale de companie și crini și narcise în grădină. Mânca piure de cartofi, înghețată cu vanilie, fulgi de cocos și stratul de beza de pe prăjituri. O prințesă roz creștea trandafiri și mânca doar căpșuni, avea flamingi (Anna i-a descris, dar nu-și aducea aminte cum se numesc) în lesă. Prințesa albastră trăia numai cu struguri și cerneală. Prințesa maro, deși îmbrăcată cu haine mohorâte, o ducea mai bine ca oricine; mânca rosbif cu sos, tort de ciocolată cu glazură de ciocolată și înghețată cu ciocolată cu sos de ciocolată. Ce avea în grădină?

– Chestii urât mirositoare, a spus Anna. Peste tot.

De data aceasta, Tom și Rose nu și-au mai exprimat față de dezamăgirea. Erau mai reținuți, bănuind poate că nu erau sortiți să fie împreună. Își scriau cu tandrețe, cu precauție, pe un ton glumeț, aproape de parcă ultimul eșec nu ar fi avut loc.

În martie a sunat-o să-i spună că soția și copiii lui plecau în Anglia. Se ducea și el, dar mai târziu, peste zece zile. „Așadar, zece zile“, a strigat Rose, ca să nu se gândească la lunga absență care urma (el avea să stea în Anglia până la sfârșitul verii). S-a dovedit că nu erau tocmai zece zile, deoarece era nevoit să meargă la Madison, în Wisconsin, în drum spre Anglia. „Dar întâi trebuie să treci pe aici“, a spus Rose reprimându-și dezamăgirea, „cât poți să stai, poți sta o săptămână?“ Se imagina cu el, luând lungi mic-dejunuri însoțite. Se vedea în halatul de privighetoare a împăratului. Avea să se delecteze cu cafea la filtru (trebuia să cumpere un filtru de cafea) și cu gemul acela bun, amărui, în vas de piatră. Nu s-a gândit o clipă la sarcinile matinale de la postul de radio.

Tom a spus că nu știa, că venea mama lui să-i ajute pe Pamela și pe copii să se pregătească de călătorie și că nu putea pleca pur și simplu. Ar fi fost mult mai bine dacă putea să vină ea la Calgary.

Apoi, entuziasmat, i-a propus să meargă la Banff. Ar fi putut să-și ia trei-patru zile de concediu, dacă putea și ea, sau ce-ar fi fost să petreacă acolo un weekend prelungit? Ea l-a întrebat dacă nu-i era greu să vină la Banff, din moment ce risca să dea peste vreun cunoscut. El a spus că nu, nu, era în regulă. Rose nu era la fel de entuziasmată, pentru că nu-i plăcuse șederea lor la hotel în Victoria. Tom se dusesse în hol să ia un ziar și sunase în cameră, să verifice că știa să nu răspundă la telefon. Rose și-a dat seama, dar povestea a deprimat-o. Cu toate acestea, a spus: „Bine, minunat“, după care și-au studiat amândoi programul ca să aleagă perioada. Puteau să stabilească un weekend, Rose urma să aibă unul liber curând. Și probabil își putea lua și ziua de vineri și măcar o parte din ziua de luni. Dorothy se putea ocupa de strictul necesar. Dorothy îi datora niște zile de lucru. Rose o înlocuise când nu putuse pleca din Seattle din cauza ceții; stătuse o oră în emisie și citise sfaturi pentru gospodărie și rețete impracticabile.

Avea aproape două săptămâni să facă aranjamentele necesare. A vorbit iar cu profesoara, și aceasta a promis să se ocupe de Anne. Și-a cumpărat un pulover. Fără îndoială, Tom nu se aștepta ca ea să învețe să schieze în câteva zile. Aveau să se plimbe prin împrejurimi, cu siguranță. Se gândea că vor petrece mare parte din timp mâncând, bând, vorbind și făcând dragoste. Gândul la ultima acțiune o tulbura puțin. Discuțiile lor la telefon erau cuviincioase, aproape timide, dar scrisorile lor, acum, că aveau certitudinea revederii, erau pline de promisiuni pătimășe. Lui Rose îi plăcea să le citească și să le scrie, dar nu și-l amintea pe Tom așa de limpede cum ar fi vrut. Își aducea aminte cum arăta, că era slab, nu foarte înalt, cu părul grizonant și ondulat, cu o față prelungă și inteligentă, dar nu-și amintea nici un lucru cât de mic care s-o înnebunească la el, vreo nuanță sau un miros. Însă își amintea foarte bine că perioada petrecută la Victoria nu-i dăduse satisfacție deplină; își amintea ceva între blestem și scuză, lunecoasa graniță a eșecului. Acest lucru îi sporea dorința de a încerca din nou, de a reuși.

Trebuia să plece vineri în zori, cu același autobuz și același avion pentru care-și luase bilete data trecută.

Marti dimineata a inceput sa ninga. Rose nu a dat mare importanta. Era o zapada uda si frumoasa, care cadea cu fulgi mari. S-a intrebat daca oare ninge si la Banff. Spera ca da, ii placea ideea de a sta in pat s-o priveasca. A nins aproape neintrerupt timp de doua zile, iar joi, spre finalul dupa-amiezii, cand s-a dus sa-si ia biletul de la agentia de voiaj, i s-a comunicat ca aeroportul fusese inchis. Rose nu a aratat si nu a simtit nici macar o urma de ingrijorare; era putin usurata ca nu va trebui sa mearga cu avionul. „Si trenurile?“, a intrebat, dar, desigur, trenul nu mergea la Calgary, ci in Spokane. Stia deja acest lucru. A cerut informatii despre autobuz, iar persoana de la ghișeu a sunat sa se asigure ca autostrazile erau deschise si autobuzele circulau. In timpul acelei discutii a inceput sa-i bata puțin mai tare inima, dar nu era nici o problema, totul era in ordine, avea sa ia autobuzul.

– Nu va fi prea placut, pleaca de aici la ora douasprezece si jumătate, adica la miezul noptii, si ajunge la Calgary in jur de doua dupa-amiaza, a doua zi.

– Nu-i nimic.

– Probabil va doriti tare mult sa ajungeti la Calgary, a spus tanarul șleampăt.

Era o agentie de voiaj șubreda si atipica, ce functiona in holul unui hotel, chiar langa usa barului.

– De fapt, la Banff, a spus ea indrazneata. Si da, chiar imi doresc.

– Va duceti la schi?

– Poate.

Rose era convinsa ca barbatul banuia totul. Nu stia la vremea aceea cat de frecvente erau asemenea calatoriile scurte si ilicite; isi inchipua ca aura pacatului danțuia in jurul ei ca flăcările pe jumătate vizibile ale unui aragaz.

A mers acasa gândindu-se ca, de fapt, era preferabil sa ia autobuzul si se apropie puțin câte puțin de Tom, in loc sa stea in pat incapabila sa adoarma. Trebuia doar sa-i spună profesoarei sa se mute din acea seară.

Profesoara o aștepta, juca dame chinezești cu Anna.

– Nu stiu cum sa-ti spun, a zis ea. Imi pare cumplit de rau, dar a intervenit ceva.

A spus ca sora ei pierduse o sarcina si avea nevoie de ajutorul ei. Sora locuia in Vancouver.

– Iubitul meu ma duce maine cu masina, daca putem trece.

Era prima oară când Rose auzea de existența unui iubit; imediat a intuit despre ce era vorba. După toate probabilitățile, fata profita și ea de o ocazie; adulmecase și ea iubirea și speranța. Poate soțul cuiva sau vreun băiat de vârsta ei. Rose i-a privit fața care cândva suferise de acnee, iar acum era îmbujorată de rușine și entuziasm, și a înțeles că n-o va îndupleca niciodată. Profesoara a continuat să-și țeară povestea cu relatări despre cei doi copii mici ai surorii ei; amândoi băieți, iar părinții își doreau de mult o fată.

A început să dea telefoane ca să găsească pe altcineva. A sunat studente, pe soțiile colegilor ei de serviciu care i-ar fi putut da un nume; a sunat-o pe Dorothy, care ura copiii. În zadar. A dat curs sugestiilor pe care le primise, deși își dădea seama că probabil erau inutile, că scopul fusese doar să scape de ea. Rose se rușina de insistența ei. În cele din urmă, Anna a spus:

- Aș putea sta singură.
- Nu fi absurdă.
- Am mai stat. Când am fost bolnavă și tu a trebuit să mergi la serviciu.
- Ce-ai zice, a spus Rose năpădită brusc de plăcere la gândul unei soluții atât de simple și de nesăbuite, ce-ai zice să vii la Banff?

Au făcut în grabă bagajele. Din fericire, Rose fusese la spălătorie cu o noapte înainte. Nu-și îngăduia să se gândească ce va face Anna la Banff, cine va plăti încă o cameră, în măsura în care fetița accepta să ia o cameră separată. A îndesat cărți de colorat și de povești, seturi de creat obiecte decorative, orice se gândea că ar putea-o ține ocupată. Pe Anna o bucura această turnură și nu o descuraja gândul la călătoria cu autobuzul. Rose și-a amintit să sune dinainte la taxi, să vină să le ia la miezul nopții.

Aproape că au rămas blocate în timp ce mergeau la autogară. Rose s-a felicitat pentru ideea de a cheta taxiul cu o jumătate de oră mai devreme pentru o călătorie care, în mod normal, dura cinci minute. Autogara era o fostă benzinărie, un loc deprimant. A lăsat-o pe Anna pe o bancă să păzească bagajele și s-a dus să cumpere bilete. Când s-a întors, fetița moțăia aplecată deasupra valizei, o furase somnul imediat ce se întorsese mama ei cu spatele.

- Poți să dormi în autobuz.

Anna s-a îndreptat, negând că era obosită. Rose spera că va fi cald în autobuz. Poate ar fi trebuit să ia o pătură, s-o acopere pe Anna. Se gândise la acest lucru, dar aveau deja destule bagaje, fără a pune la socoteală sacoșa

plină cu cărțile și jucăriile Annei; ideea că va ajunge în Calgary cu părul în dezordine, irascibilă și constipată, cu sacoșa din care se revărsau creioanele colorate și în plus și cu o pătură la subraț i se părea de neconceput.

Decisese să n-o ia.

Mai erau doar câțiva pasageri care așteptau. Un tânăr și o tânără în blugi, care păreau înfrigurați și prost hrăniți. O femeie bătrână, săracă și respectabilă, cu căciulă; o bunică indiană cu un copil. Un bărbat care stătea întins pe o bancă părea îngrețosat sau beat. Rose spera că stătea acolo doar ca să se încălzească, și că nu aștepta autobuzul, pentru că părea gata să vomite. Sau dacă lua autobuzul, spera să vomite acum, nu mai târziu. S-a gândit că ar fi bine s-o ducă pe Anna la toaletă aici. Oricât de neplăcută ar fi fost, probabil era preferabilă toaletei din autobuz. Anna umbla de colo-colo, uitându-se la aparatele pentru țigări, dulciuri, băuturi și sendvișuri. Rose s-a întrebat dacă n-ar fi fost o idee bună să ia niște sendvișuri și ciocolată fierbinte, apoasă. Odată ce ajungeau în munți, poate avea să regrete că nu a cumpărat.

Și-a dat seama brusc că uitase să-l sune pe Tom, să-i spună s-o aștepte la autogară, nu la aeroport. Avea să-l anunțe când se opreau să ia micul-dejun.

– Atenție! Mesaj pentru pasagerii care așteaptă autobuzul spre Cranbrook, Radium Hot Springs, Golden, Calgary. Cursa a fost anulată. Autobuzul care trebuia să plece la ora douăsprezece treizeci a fost anulat.

Rose s-a dus repede la ghișeu.

– Ce este, ce s-a întâmplat, spuneți-mi, s-a închis autostrada?

Bărbatul i-a zis căscând:

– E închisă dincolo de Cranbrook. E deschisă de aici la Cranbrook, dar e închisă mai departe. Și e închisă și la vest de aici până la Grand Forks, așa că autobuzul nici nu mai vine în noaptea asta.

Rose a întrebat calm ce alte autobuze putea lua.

– Cum adică ce alte autobuze?

– Nu e un autobuz spre Spokane? Aș putea să ajung la Calgary de acolo.

Fără chef, bărbatul a scos programul. Atunci și-au amintit amândoi că, dacă autostrada era închisă între locul unde se aflau și Grand Forks, nu era bine, nu trecea nici un autobuz. Rose s-a gândit la trenul spre Spokane, apoi la autobuzul spre Calgary. Nu ar fi reușit niciodată, era imposibil cu Anna. Cu toate acestea, a întrebat de trenuri, dacă se știa ceva de trenuri.

– Am auzit că au douăsprezece ore întârziere.

Rose a rămas la ghișeu, de parcă i se datora o soluție.

– Nu vă mai pot ajuta altfel, doamnă.

Rose s-a întors și a văzut-o pe Anna la telefoanele cu fise, se juca la lăcașul pentru rest. Uneori așa găsea zece cenți.

Anna a venit agale, nu în fugă, dar cu un pas alert, nenatural de calmă și agitată în același timp.

– Vino, a spus ea, vino.

A tras-o pe Rose, care era amorțită, spre unul din telefoanele cu fise. A înclinat lăcașul pentru monede spre ea. Era plin. Plin ochi. A început să-și tragă monedele în palmă. Monede de douăzeci și cinci de cenți, de cinci, de zece cenți. Nu se mai terminau. Și-a umplut buzunarele. Compartimentul părea că se umple la loc de fiecare dată când îl închidea, ca în vis sau în basme. Când, în sfârșit, a scos ultima monedă de zece cenți, și-a ridicat spre Rose fața palidă, obosită, dar radioasă.

– Să nu zici nimic, i-a ordonat.

Rose i-a spus că, până la urmă, nu puteau merge cu autobuzul. A sunat la același taxi să le ducă acasă. Anna a acceptat dezinteresată schimbarea de planuri. Rose a observat că s-a instalat cu mare grijă în taxi, să nu-i zornăie monedele în buzunare.

În apartament, Rose și-a pregătit o băutură. Fără să-și scoată cizmele sau haina, Anna a început să împrășteie banii pe masa din bucătărie și să-i împartă pe grămăjoare ca să-i numere.

– Nu-mi vine să cred, a exclamat. Nu-mi vinee să creed.

Avea o voce ciudată, de adult, o voce care sugera o uluire autentică, mascată de o uluire socială, de parcă singurul mod în care putea să controleze evenimentul și să-i facă față era teatralizându-l.

– Probabil e de la o convorbire interurbană, a spus Rose. N-au intrat banii. Presupun că sunt ai companiei telefonice.

– Dar nu putem să-i dăm înapoi, nu? a întrebat Anna, vinovată și triumfătoare.

– Nu. E incredibil, a murmurat Rose.

Se referea la ideea că banii aparțineau companiei telefonice. Era obosită și confuză, dar începea să simtă o ușurare absurdă. Vede o ploaie de monede, sau o furtună, abătându-se asupra lor; ce indolență domnea pretutindeni, ce capriciu rafinat!

Au încercat să-i numere, dar se tot încurcau. În schimb s-au jucat cu ei, scăpând ostentativ monede printre degete. Era un moment amețitor, târziu în noapte, în bucătăria închiriată pe de versantul muntelui. Belșug acolo unde nu l-ai căuta niciodată; clipe în care pierzi și altele în care ai noroc. Una din puținele dăți când Rose putea spune cu adevărat că nu era la mila trecutului sau a viitorului, a iubirii sau a cuiva. Spera că așa stăteau lucrurile și pentru Anna.

Tom i-a scris o scrisoare lungă, o scrisoare tandră și comică, în care pomenea de soartă. O renunțare mâhnită, ușurată înainte să pornească spre Anglia. Rose nu avea adresa lui de acolo, altfel i-ar fi putut scrie ca să-i mai dea o șansă. Așa era firea ei.

Ultima zăpadă a acelei ierni s-a topit repede, provocând câteva inundații în văi. Patrick i-a scris că venea în iunie, în vacanță, s-o ia pe Anna cu el pe perioada verii. Voia să înceapă procedura de divorț, deoarece cunoscuse o fată cu care voia să se căsătorească. Se numea Elizabeth și era o fată de treabă, echilibrată.

Și nu credea Rose, a continuat Patrick, că era mai bine pentru Anna ca anul viitor să se mute în casa ei de dinainte, în casa pe care o cunoștea dintotdeauna, să se întoarcă la vechea școală, la vechii prieteni (Jeremy tot întreba de ea), în loc să piardă timpul cu Rose în noua ei viață independentă? Nu cumva – și aici lui Rose i s-a părut că aude glasul iubitei echilibrate – se folosea de Anna ca să aducă puțină stabilitate în viața ei, în loc să-și asume consecințele pe care le atrăgea după sine calea aleasă? Sigur, a spus el, Anna avea dreptul să aleagă.

Rose ar fi vrut să răspundă că-i crea un cămin Annei în orașelul de munte, însă ar fi fost o minciună. Nu mai voia să rămână. Pentru ea, farmecul, seninătatea aceluia loc pieriseră. Câștiga puțin. Nu și-ar fi permis niciodată o casă mai mare decât acel apartament ieftin. Risca să nu-și găsească niciodată o slujbă mai bună sau alt iubit. Se gândea să meargă în est, la Toronto, să-și caute acolo de lucru, la un post de radio sau de televiziune, poate chiar ca actriță. Intenționa s-o ia pe Anna cu ea, să găsească o locuință temporară. Era cum spunea Patrick. Voia s-o găsească pe Anna când se întorcea acasă, să-și umple viața cu Anna. Nu credea însă că fetița ar fi ales viața aceea. Copiilor nu le plac prea mult copilăriile sărace, pitorești, boeme, deși mai târziu vor pretinde, din tot felul de motive, că le apreciază.

Întâi a murit peștele cu pete, apoi, cel portocaliu. Nici Anna și nici Rose nu au sugerat încă un drum la Woolworth, ca să-i ofere un tovarăș celui negru. Nu părea că-și dorește companie. Umflat, cu ochii bulbucați, fioros și în largul său, și-a revendicat tot acvariul.

Anna și-a pus mama să promită că nu-l aruncă la toaletă după plecarea ei. Rose a promis și, înainte să plece la Toronto, a mers pe jos acasă la Dorothy cu acvariul, să-i facă acest cadou nedorit. Dorothy l-a acceptat politicos, a spus că o să-l boteze după bărbatul din Seattle și a felicitat-o pe Rose că pleacă.

Anna locuia acum cu Patrick și Elizabeth. Începuse cursuri de teatru și balet. Elizabeth credea că cei mici trebuie să aibă realizări și să fie mereu ocupați. I-au dat patul cu stâlpi. Elizabeth a cusut baldachinul și o cuvertură, iar Annei, o cămașă de noapte și o scufie asortată.

I-au luat o pisicuță și i-au trimis lui Rose o fotografie cu ea stând cu pisicuța pe pat, afectată și plină de sine în mormanul acela de țesături înflorate.

NOROCUL LUI SIMON

Pe Rose o copleșește singurătatea când se află într-un loc nou; ar vrea să primească invitații. Iese, se plimbă pe străzi și privește prin ferestrele luminate toate acele petreceri de sâmbătă seara, cinele în familie de sâmbătă seara. Nu o ajută cu nimic să-și spună că nu va sta mult acolo, înăuntru, pălăvrăgind, îmbătându-se sau îndopându-se cu sos de friptură, ci îi va veni repede cheful să se plimbe pe străzi. Crede că ar putea accepta orice formă de ospitalitate. Ar putea merge la petreceri în încăperi decorate cu postere, luminate de veioze cu abajururi cu Coca-Cola, în care totul se năruie și stă într-o rână; sau în încăperi primitive, profesionale, cu o mulțime de cărți, de calcografii de alamă și poate și câteva cranii; chiar și în săli de recreere, cărora le vede doar partea de sus, prin ferestrele de la nivelul solului: șiruri de halbe de bere, corni de vânatoare, de băut, arme. Ar putea merge să se așeze pe canapele cu lurex sub tapiserii din catifea neagră care înfățișează munți, galioane, urși polari din lână pieptănată. I-ar plăcea foarte mult să mănânce o budincă diplomat dintr-un bol de cristal într-o sufragerie luxoasă cu un bufet pântecos, mare și perfect lustruit în spatele ei și cu o imagine ștersă înfățișând niște cai care pasc, vaci care pasc sau oi care pasc o iarbă decolorată. S-ar descurca la fel de bine cu o budincă englezească în colțul pentru masă al bucătăriei dintr-o căsuță din stuc de lângă o stație de autobuz, cu pereții decorați cu pere și piersici din ipsos, cu iederă încolăcită care iese din ghivece de alamă. Rose este actriță; se adaptează la orice.

Primește totuși invitații la petreceri. Acum vreo doi ani a fost la o petrecere într-un bloc-turn din Kingston. Ferestrele dădeau spre lacul Ontario și insula Wolfe. Rose nu locuia în Kingston. Locuia în interiorul regiunii; preda de doi ani teatru la o școală tehnică. Unii se mirau că ar face așa ceva. Nu știau ce puțini bani câștigă o actriță; credeau că, dacă ești cunoscut, ești și avut.

Rose mersese la Kingston doar pentru această petrecere, lucru de care se simțea puțin rușinată. Nu o cunoștea dinainte pe soția gazdei. Îl cunoscuse pe el anul trecut, când preda la școala tehnică și trăia cu altă fată.

Soția gazdei, care se numea Shelley, a dus-o pe Rose în dormitor să-și lase haina. Shelley era o fată slabă, cu un aer solemn, o blondă autentică, cu sprâncenele aproape albe, cu părul lung, des și drept de parcă ar fi fost

cioplit în lemn. Părea să-și ia în serios stilul de copil oropsit. Avea o voce slabă și tânguioasă, făcând vocea lui Rose și salutul de acum o clipă să i se pară până și ei prea vesele.

Într-un coș de la capătul patului, o pisică pestriță alăpta patru pisoii micuți, orbi.

– Ea este Tasha, a spus soția gazdei. Putem privi pisoii, dar nu-i putem atinge, altfel nu le mai dă de mâncare.

S-a lăsat în genunchi lângă coș, gângurind, vorbind cu pisica-mamă cu un devotament pătimăș, care lui Rose i se părea afectat. Avea un șal negru în jurul umerilor, cu mărgelile de jais pe margine. Unele mărgelile erau strâmbe, altele lipseau. Era un șal vechi autentic, nu o imitație. Rochia ei dintr-un material prea moale, ușor îngălbenit, ajurat, era și ea autentică, deși probabil că inițial fusese jupă. Asemenea haine se găseau greu.

De partea cealaltă a patului cu baldachin sculptat era o oglindă mare, atârnată ciudat de sus și înclinată. Rose a încercat să se privească atunci când fata s-a aplecat deasupra coșului. E foarte greu să te privești în oglindă când este o altă femeie, mai ales mai tânără, în încăpere. Rose purta o rochie înflorată de bumbac, o rochie lungă cu corsajul cu cute și cu mâneci bufante, prea scurtă în talie și prea mulată pe bust ca să fie comodă. Avea ceva nepotrivit de tineresc sau de teatral; poate Rose nu era destul de suplă ca să adopte acel stil. Părul brunet-roșcat și-l vopsise ea acasă. Sub ochi avea riduri de expresie în care erau prinse mici diamante de piele maronie.

Rose știa deja că, atunci când întâlnea oameni pe care îi considera afectați, cum o considera pe fata aceasta, iar camerele lor i se păreau decorate timid, în timp ce modul lor de viață o enerva (oglinda aceea, cuvertura din petice, desenele erotice japoneze de deasupra patului, muzica africană care se auzea din living), de obicei motivul era că nu primise și se temea că nu va primi atenția pe care și-o dorea, nu se integrase la petrecere și credea că ar putea fi condamnată să stea pe margine și să judece.

Se simțea mai bine în living, unde erau persoane pe care le cunoștea și unele fețe la fel de bătrâne ca a ei. A dat pe gât câteva pahare, apoi a folosit pisoii nou-născuți drept trambulină pentru povestea ei. A spus că motanului ei i s-a întâmplat un lucru groaznic chiar în ziua aceea.

– Cel mai rău este că niciodată nu mi-a plăcut prea mult motanul meu. Ideea de a-mi lua pisică nu mi-a aparținut mie, ci lui. M-a urmărit până

acasă într-o zi și a insistat să-l iau la mine. Era un uriaș disprețuitor, care nu făcea nici două parale, hotărât să mă convingă că sunt datoare să-l întrețin. Ei bine, mereu i-a plăcut uscătorul de rufe. Îi plăcea să sară în el când era cald, imediat ce scoteam hainele. De obicei am doar o tranșă, însă azi am avut două, iar când am băgat mâna să o scot pe a doua, mi s-a părut că simt ceva. M-am gândit: ce am eu din blană?

Oamenii au gemut sau au râs, îngroziți și compătitori. Rose i-a privit seducător. Se simțea mult mai bine. Livingul cu vederea spre lac, cu elementele de decor atent alese (un tonomat, oglinzi ca de frizerie, reclame de la începutul secolului – „Fumează, gâtul tău o să-ți mulțumească” – veioze vechi cu abajururi din mătase, boluri și carafe în stil rustic, măști și sculpturi primitive), nu mai părea așa ostil. A mai băut o gură de gin și a înțeles că urma o scurtă perioadă în care se va simți ușoară și binevenită ca o pasăre colibri, convinsă că mulți dintre cei din cameră erau spirituali și că mulți erau amabili, iar unii erau și una, și alta.

– Nu! m-am gândit. Dar așa era. Așa era. Moartea dăduse iama în uscător.

– Un avertisment pentru toți amatorii de plăceri, a spus un omuleț cu o față ascuțită de lângă ea.

Îl știa din vedere de mulți ani. Era profesor la departamentul de engleză al universității la care predă acum gazda și unde soția gazdei făcea studii postuniversitare.

– E groaznic, a spus amfitrioana cu expresia ei sensibilă, rece și fixă. Cei care râseseră păreau puțin rușinați, de parcă s-ar fi gândit că păruseră cam insensibili. Motanul tău. E cumplit. Cum de-ai putut să vii în seara asta?

De fapt, incidentul nu se petrecuse în acea zi, ci cu o săptămână în urmă. Rose s-a întrebat dacă fata voia s-o pună într-o situație proastă. A spus sincer și cu regret că nu ținea prea mult la motan și că tocmai de aceea incidentul i se păruse și mai grav. Asta încerca să explice, a zis.

– Am simțit că poate e vina mea. Dacă aș fi ținut mai mult la el, poate nu s-ar fi întâmplat.

– Sigur că nu, a spus bărbatul de lângă ea. Căldură căuta el în uscător. Iubire. Of, Rose!

– Acum n-o să mai poți fute motanul, a zis un băiat înalt pe care Rose nu-l observase până atunci. Părea să fi apărut din senin în fața ei. Fuți câinele, fuți motanul, nu știi ce faci, Rose.

Rose încerca să-și amintească numele lui. Îl recunoscuse ca fiind un student sau un fost student.

– David, a exclamat în cele din urmă. Bună, David.

Era așa de încântată că-și amintise cum îl cheamă, încât nu s-a prins ce spusese.

– Fuți câinele, fuți motanul, a repetat băiatul, clătinându-se deasupra ei.

– Poftim?

Rose și-a luat o expresie întrebătoare, indulgentă, fermecătoare. Celor din jurul ei le era la fel de greu să priceapă ce zisese puștiul. Dispoziția către sociabilitate și înțelegere, speranța la bunăvoință nu erau simplu de spulberat; atmosfera a rămas neschimbată, în ciuda semnelor că se profila o scenă peste care nu se trece cu ușurință. Aproape toată lumea continua să zâmbească, de parcă băiatul ar fi spus o anecdotă sau juca un rol și totul avea să se lămurească într-o clipă. Amfitrioana a coborât privirea și a ieșit discret din încăpere.

– Nu pofti, că ți se-apleacă, a spus răutăcios băiatul. Să te fut, Rose.

Avea pielea albă, părea fragil și era beat turtă. Probabil crescuse într-o familie blândă, în care oamenii care voiau să meargă la toaletă anunțau cuviincios că trebuiau să asculte de chemarea naturii și-și spuneau „Doamne ajută” când strănutau.

Un bărbat scund, voinic, cu părul negru și creț, l-a prins pe băiat de braț, chiar de sub umăr.

– Ia-o din loc, i-a zis pe un ton aproape matern.

Vorbea cu un accent european incert, mai degrabă franțuzesc, s-a gândit Rose, cu toate că ea nu se pricepea la accente. Tindea să creadă, deși știa că nu e așa, că asemenea accente izvorăsc dintr-o masculinitate mai bogată și mai complicată decât masculinitatea care se găsește în America de Nord și în locuri precum Hanratty, în care crescuse ea. Un asemenea accent promitea masculinitate cu o nuanță de suferință, tandrețe și viclenie.

Amfitrionul și-a făcut apariția într-o salopetă de catifea și l-a apucat pe puști de brațul celălalt, mai mult sau mai puțin simbolic, în același timp sărutând-o pe Rose pe obraz, pentru că nu o văzuse când intrase.

– Trebuie să discut cu tine, a murmurat el.

În realitate, spera că nu va fi nevoit să discute cu ea, deoarece situația era foarte încurcată; în primul rând, fata cu care locuise anul trecut, apoi, noaptea pe care o petrecuse cu Rose spre finalul semestrului, când nu

lipsiseră băutura, lăudăroșenia și lamentările din cauza infidelității și nici sexul jignitor, în mod ciudat, deși plăcut. Arăta foarte îngrijit, mai slab, dar mai puțin colțuros, cu părul lung și cu costumul de catifea verde. Avea doar cu trei ani mai puțin decât Rose, dar iată-l. Renunțase la o soție, la o familie, la o casă, la un viitor descurajant, adoptase o nouă vestimentație, își luase mobilă nouă și un șir de amante din rândul studentelor. Bărbații pot să facă acest lucru.

– Doamne! a exclamat Rose sprijinindu-se de perete. Ce-a fost asta?

Bărbatul de lângă ea, care zâmbise tot timpul fără să-și ridice privirea din pahar, a spus:

– Ah, tineretul sensibil din vremurile noastre! Grația limbajului, profunzimea sentimentelor! Trebuie să facem o plecăciune în fața lor.

Bărbatul cu părul negru și creț a reapărut; fără să scoată o vorbă, i-a dat lui Rose încă un pahar de băutură și i l-a luat pe cel gol.

S-a întors și amfitrionul.

– Rose, draga mea. Nu știu cum a intrat. Am zis să nu prind picior de student aici. Trebuie să existe un loc în care suntem feriți de ei.

– Mi-a fost student anul trecut, a spus Rose.

Era singurul lucru pe care și-l amintea. Ceilalți se gândeau probabil că fusese mai mult de atât.

– Voia să fie actor? a întrebat tipul de lângă ea. Pun pariu că da. Mai țineți minte vremurile bune, în care voiau să fie toți avocați, ingineri și directori de companii? Am auzit că revine moda. Așa sper. Sper din tot sufletul. Rose, pariez că i-ai ascultat problemele. Nu trebuie să faci niciodată lucrul ăsta. Pun pariu că așa ai făcut.

– Presupun că da.

– Caută pe cineva cu care să-și înlocuiască părinții. E cât se poate de banal. Te idolatrizează, nu-ți dau pace și apoi, se întâmplă minunea! E momentul să-l respingă pe cel cu care și-au înlocuit părinții!

În timp ce bea sprijinită de perete, Rose i-a auzit discutând despre așteptările din prezent ale studenților, cum își luau cu asalt ușa să-ți spună despre avorturile lor, tentativele lor de suicid, crizele lor de creativitate, problemele lor cu greutatea. Recurgând mereu la aceleași cuvinte: identitate, valori, respingere.

– Nu te resping, ticălos ridicol, te pic! a spus omulețul cu fața ascuțită, rememorând o confruntare de succes pe care o avusese cu un asemenea

student.

Ceilalți au râs la aceste cuvinte și la cele ale tinerei care a spus:

– Doamne, ce diferență față de vremea în care eram eu la universitate! Nu ai fi pomenit de avort în biroul unui profesor, așa cum nici nu ți-ai fi golit mațele pe podea.

Râdea și Rose, dar se simțea distrusă în adâncul ei. Ar fi fost mai bine, într-un fel, dacă în spatele poveștii s-ar fi aflat ceva, cum bănuiau ei. Dacă s-ar fi culcat cu băiatul. Dacă i-ar fi promis ceva, dacă l-ar fi înșelat, umilit. Rose nu-și amintea nimic. Băiatul răsărise din podea s-o acuze. Trebuie să fi făcut ceva, dar nu-și amintea. Nu-și amintea nimic în legătură cu studenții ei, acesta era adevărul. Era plină de solitudine și de farmec, de căldură și înțelegere; asculta și dădea sfaturi; apoi nu le nimerea numele. Nu-și amintea absolut nimic din ce le spusese.

O femeie a atins-o pe braț.

– Trezește-te, i-a spus pe un ton intim și șiret, care pe Rose a făcut-o să creadă că probabil o cunoștea.

Încă o studentă? Nu, femeia s-a prezentat, explicând:

– Scriu o lucrare despre suicidul la femei. Mă refer la suicidul în rândul femeilor artiste.

A spus că o văzuse pe Rose la televizor și-și dorea să stea de vorbă cu ea. A pomenit de Diane Arbus, Virginia Woolf, Sylvia Plath, Anne Sexton, Christiane Pflug. Era bine informată. Părea și ea candida ideală, s-a gândit Rose: scheletică, palidă, obsedată. Când a zis că-i este foame, femeia a urmat-o în bucătărie.

– Și prea multe actrițe ca să le mai socotesc, a continuat. Margaret Sullavan...

– Acum sunt doar profesoară.

– Ah, prostii. Sunt convinsă că ești actriță până în măduva oaselor.

Amfitrioana făcuse pâine: franzele unse cu ou, împletite și frumos ornamentate. Rose s-a întrebat de cât efort fusese nevoie. Pâinea, pateul, plantele curgătoare, pisoii, toate în numele unei vieți casnice atât de precare și de efemere. Și-a dorit, cum își dorea adesea, să poată depune și ea asemenea eforturi, să facă astfel de gesturi ceremonioase, să se impună, să coacă pâine.

A observat un grup de cadre universitare mai tinere – ar fi zis că sunt studenți, dar amfitrionul spusese că studenții nu au voie aici –, care stăteau

pe blaturi și în picioare în fața chiuvetei. Vorbeau cu voci scăzute, serioase. Unul dintre ei a privit-o. Rose a zâmbit. Nu i-a întors nimeni zâmbetul. Vreo doi i-au aruncat o privire și și-au continuat discuția. Era sigură că vorbeau despre ea, despre ce se întâmplase în living. A îndemnat-o pe femeie să încerce niște pâine cu pate. Se gândea că așa îi închide gura, să audă ce se spune.

– Eu nu mănânc niciodată la petreceri.

Atitudinea femeii devenise mohorâtă și ușor acuzatoare. Rose aflase că era soția cuiva din departament. Poate invitarea ei fusese o mișcare politică. Și i-o promiseseră pe Rose; oare fusese și asta parte din mișcare?

– Întotdeauna ți-e așa de foame? a întrebat femeia. Nu te îmbolnăvești niciodată?

– Îmi este când se oferă lucruri atât de bune, a spus Rose. Totuși, abia putea să mestece sau să înghită, la cât se străduia să audă ce se vorbea despre ea. Nu, nu mă îmbolnăvesc prea des, a zis apoi.

A constatat surprinsă că era adevărat. Mai demult răcea ușor, se îmbolnăvea de gripă, suferea de crampe și dureri de cap; aceste probleme de sănătate neîndoielnice dispăruseră, transformându-se într-un zumzet slab și constant de jenă, oboseală și neliniște.

„Instituție de rahat, plină de invidioși.“

Așa a auzit Rose, sau așa i s-a părut că auzise. Îi aruncau priviri scurte, disprețuitoare. Sau așa i se părea ei; nu-i putea privi direct. Instituție. La Rose se refereau. Oare? Oare la Rose? Se refereau la Rose, pentru că intrase în învățământ deoarece nu găsea destule roluri ca actriță și primise postul de profesoară datorită experienței pe scenă și în televiziune, dar trebuise să accepte un salariu mai mic pentru că nu avea pregătire? Îi venea să se ducă la ei și să le spună acest lucru. Voia să le spună ce gândește. Anii de lucru, epuizarea, călătoriile, sălile de festivități din licee, emoțiile, plictisul, incertitudinea permanentă legată de sursa următorilor bani. Voia să-i implore, s-o ierte, s-o iubească și s-o accepte printre ei. Rose voia să fie de partea lor, nu de partea celor din living, care îi îmbrățișaseră cauza. Dar era o alegere pe care o făcuse de frică, nu din principiu. Se temea de ei. Se temea de virtutea lor neîndurătoare, de chipurile lor reci și disprețuitoare, de secretele, de râsul, de obscenitățile lor.

S-a gândit la Anna, fiica ei. Anna avea șaptesprezece ani. Avea părul lung și blond și purta un lăntișor delicat de aur la gât. Era așa de fin, încât

trebuia să te uiți cu atenție ca să fii sigur că este un lăntișor, nu doar scânteierea pielii ei netede și luminoase. Ea nu era ca acești tineri, însă era la fel de distantă. Făcea balet și călărea zilnic, dar nu intenționa să participe la competiții sau să devină balerină. De ce nu?

– Pentru că ar fi o prostie.

Ceva din stilul Annei, lăntișorul fin, tăcerile ei, o duceau pe Rose cu gândul la bunica ei, la mama lui Patrick. Pe de altă parte, era posibil ca Anna să nu fie așa de tăcută, de cusurgie, de puțin comunicativă cu ceilalți, poate era așa doar cu maică-sa.

Brunetul cu păr creț stătea în ușa de la bucătărie și o privea impudic, ironic.

– Știi cine este? a întrebat-o Rose pe femeia cu suicidul. Tipul care l-a pus la punct pe bețiv.

– E Simon. Nu cred că era beat băiatul, cred că era drogat.

– Cu ce se ocupă?

– Păi, trebuie să fie student, nu?

– Mă refer la tipul ăla, Simon.

– Ah, Simon. E la departamentul de limbi clasice. Nu cred că a fost mereu profesor.

– La fel ca mine.

Rose i-a oferit lui Simon zâmbetul la care apelase și în cazul tinerilor. Obosită, în derivă și buimacă, începea să simtă bine cunoscutul imbold, impetuoasele promisiuni.

„Dacă îmi zâmbește și el, o să înceapă să fie totul bine.”

El i-a zâmbit, iar femeia cu suicidul a întrebat-o pe un ton tăios:

– Tu vii la petreceri doar ca să cunoști bărbați?

Când Simon avea paisprezece ani, el, sora lui mai mare și încă un băiat, un prieten de-al lor, s-au ascuns într-un vagon de marfă și au călătorit din regiunea din Franța aflată sub ocupație în zona liberă. Mergeau spre Lyon, unde aveau să se ocupe de ei și să-i ducă în locuri sigure membrii unei organizații care încerca să salveze copiii evrei. Simon și sora lui fuseseră deja trimiși din Polonia la începutul războiului, să stea la niște rude franceze. Acum trebuiau să plece iar.

În cursul nopții, vagonul de marfă s-a oprit. Trenul încremenise în mijlocul câmpului. Auzeau glasuri care vorbeau în franceză și în germană.

Era puțină agitație în vagoanele din față. Au auzit ușile deschizându-se cu un scrâșnet, au auzit și au simțit cizmele lovind podelele goale ale acelor vagoane. Control în tren. S-au întins sub niște saci, dar, convinși că n-aveau nici o șansă, nu s-au obosit să-și ascundă fețele. Glasurile se apropiau tot mai mult, se auzeau cizmele pe pietrișul de lângă șină. După aceea, trenul a început să se miște. Se deplasa așa de încet, încât în primele clipe nici nu au observat, și chiar și atunci s-au gândit că deviază vagoanele. Se așteptau să se oprească, astfel încât controlul să fie dus la bun sfârșit. Dar trenul a continuat să se deplaseze. A început să meargă mai repede, apoi și mai repede; a căpătat viteza obișnuită, care nu era oricum foarte mare. Scăpaseră de control, se îndreptau spre destinație. Simon nu a aflat niciodată ce se întâmplase. Pericolul trecuse.

Simon a povestit că, atunci când și-au dat seama că erau în siguranță, deodată a simțit că nu li se mai putea întâmpla nimic acum, că erau binecuvântați și norocoși. A luat întâmplarea drept un semn că soarta era de partea lor.

Rose l-a întrebat dacă și-a revăzut vreodată prietenul și sora.

– Nu. Niciodată, după Lyon.

– Așadar, doar tu ai avut noroc.

Simon a râs. Erau în pat, în patul lui Rose dintr-o casă veche, la marginea unui sătuc situat la răscruce de drumuri; merseseră direct acolo după petrecere. Era aprilie, bătea un vânt rece, iar în casa lui Rose era frig. Soba era inadecvată. Simon a dus mâna la tapetul din spatele patului, a pus-o să simtă curentul.

– Trebuie izolată.

– Da. E groaznic. Să vezi factura la combustibil.

Simon a sfătuit-o să-și ia o sobă cu lemne. I-a vorbit despre diferite tipuri de lemne de foc. Arțarul, a spus el, este o esență extraordinară. După aceea a început să expună pe larg subiectul diferitelor tipuri de izolație. Polistiren expandat, vermiculită, fibră de sticlă. S-a dat jos din pat și a început să umble gol de colo-colo, studiindu-i pereții casei. Rose a strigat după el.

– Acum îmi amintesc. Era o bursă.

– Poftim? Nu te aud.

Rose a coborât din pat și s-a înfășurat într-o pătură. În timp ce stătea în capătul scărilor, a spus:

– Băiatul a venit la mine cu o cerere pentru bursă. Voia să fie dramaturg. Acum mi-am adus aminte.

– Ce băiat? a făcut Simon. Ah.

– Dar l-am recomandat. Știu sigur.

Adevărul era că Rose recomanda pe toată lumea. Dacă nu le vedea nici un merit, se gândea că poate aveau merite, dar nu le vedea ea.

– Probabil n-a primit-o. Și s-a gândit că l-am respins eu.

– Și chiar dacă făceai așa, a spus Simon cu atenția concentrată asupra intrării în pivniță. Era dreptul tău.

– Știu. Sunt o lașă în privința celor de soiul lui. Nu le suport dezaprobarea. Sunt așa de moraliști!

– Or fi moraliști, dar nu-s morali, i-a replicat Simon. Mă încalț și mă duc să mă uit la sobă. Probabil trebuie curățate filtrele. Așa sunt ei. Nu trebuie să te temi, sunt la fel de proști ca oricare alții. Vor o felie de putere. Firește.

– Dar poate izvorî atâta malițio... – Rose a trebuit să se oprească și să reia cuvântul – atâta malițiozitate doar din ambiție?

– Cum altfel? Simon s-a întins după pătură, s-a înfășurat în ea și a sărutat-o pe Rose pe nas. Termină cu astea, n-ai pic de rușine? Sunt un biet meșter care a venit să-ți verifice soba. Soba din subsol. Mă iertați că m-am lovit de dumneavoastră, doamnă.

Rose îi cunoștea deja câteva personaje. Acesta era „meșterul umil“. Mai era și „bătrânul filosof“, care făcea o plecăciune adâncă în fața ei, în stil japonez, când ieșea din baie și murmura „memento mori, memento mori“; și, când era momentul potrivit, „satirul nebun“, care o împungea cu nasul, sărea și-i săruta buricul cu plescăiri triumfătoare.

De la magazinul din intersecție, Rose a cumpărat cafea adevărată, în loc de solubilă, smântână și costiță adevărate, broccoli congelat, o bucată de brânză din partea locului, carne de crab la conservă, cele mai frumoase roșii pe care le aveau, ciuperci și orez cu bobul lung. Și țigări. Se afla în acea stare de fericire care pare pe deplin firească și de nimic amenințată. Dacă o întreba cineva, ar fi spus că se datora vremii – era o zi însorită, deși bătea un vânt necruțător –, în aceeași măsură în care i se datora și lui Simon.

– Probabil ai musafiri, a spus femeia de la magazin.

Nu a vorbit cu surprindere, răutate sau reproș, doar cu un fel de invidie camaraderească.

- Când nici nu mă așteptam. Rose a pus și alte produse pe tejghea. Sunt o pacoste. Să nu mai pomenesc de cheltuială. Uite costița asta. Și smântână.
- Nu mi-ar prinde nici mie rău, a spus femeia.

Simon a pregătit o cină remarcabilă cu ingredientele pe care i le-a pus ea la dispoziție, timp în care Rose nu a făcut nimic, doar l-a privit și a schimbat cearșafurile.

– Viața la țară, a spus ea. S-a schimbat, sau uitasem eu. Când am venit, aveam unele așteptări de la traiul pe care-l voi duce aici. Mă gândeam c-o să fac plimbări lungi pe drumuri pustii de țară. Iar prima oară când m-am dus să mă plimb, am auzit o mașină venind în viteză pe pietrișul din spatele meu. M-am dat la o parte. Apoi am auzit împușcături. Am fost îngrozită. M-am ascuns în tufe și o mașină a trecut în trombă, șerpuind pe drum – și cineva trăgea de la fereastră. Am scurtat-o pe câmpuri până la magazin, unde i-am zis vânzătoarei că ar trebui să sunăm la poliție. A spus: „Ah, da, la sfârșitul săptămânii băieții iau în mașină o ladă de bere și se duc să împuște marmote-de-pădure“. Apoi m-a întrebat: „Și, oricum, ce căutai pe drumul ăla?“ Mi-era clar că i se părea mai suspect să faci plimbări de unul singur decât să împuști marmote-de-pădure. Au fost multe episoade de felul ăsta. Nu cred că aş rămâne aici, dar aici am de lucru și chiria este mică. Nu vreau să spun că vânzătoria nu e de treabă. Ghicește viitorul. În cărți și în ceai.

Simon i-a povestit că a fost trimis de la Lyon să muncească la o fermă din Provence, de la munte. Oamenii de acolo trăiau și lucrau pământul cam ca în Evul Mediu. Nu știau să citească, să scrie și nici să vorbească limba franceză. Când se îmbolnăveau, așteptau fie să moară, fie să se facă bine. Nu văzuseră niciodată un doctor, deși un veterinar trecea pe acolo o dată pe an să consulte vacile. Simon și-a înfipt o furcă în laba piciorului, rana s-a infectat, a făcut febră și i-a fost foarte greu să-i convingă să cheme veterinarul, care atunci era în satul vecin. În sfârșit, l-au chemat, veterinarul a venit, i-a făcut o injecție cu un ac mare pentru cai, iar Simon s-a simțit mai bine. Familia s-a minunat și s-a amuzat când a văzut că se iau asemenea măsuri de dragul vieții omenești.

A spus că în timp ce se refăcea, i-a învățat să joace cărți. Cei care au deprins regulile au fost mama și copiii; tatăl și bunicul erau prea înceți și

refractari, iar pe bunică o țineau închisă într-o cușcă din hambar, unde o hrăneau cu resturi de două ori pe zi.

– E adevărat? Se poate așa ceva?

Erau în stadiul în care-și împărtășeau de toate: plăceri, povești, glume, mărturisiri.

– Viața la țară! a exclamat Simon. Dar aici nu e prea rău. Casa asta ar putea fi foarte plăcută. Ți-ar trebui o grădină.

– Asta era o altă idee a mea, am încercat să-mi fac grădină. Dar nimic nu a rezistat foarte bine. Abia așteptam să cultiv varză, varza mi se pare foarte frumoasă, dar a intrat un vierme în ea. A mâncat frunzele până au ajuns ca dantela, apoi s-au îngălbenit toate și s-au împrăștiat pe pământ.

– Varza e dificil de cultivat. Ar trebui să începi cu ceva mai simplu. Simon s-a ridicat de la masă și s-a dus la fereastră. Arată-mi unde aveai grădina.

– De-a lungul gardului. Acolo era înainte.

– Nu e bine, e prea aproape de nuc. Nucii nu fac bine la sol.

– Nu știam.

– Așa este. Ar trebui s-o faci mai aproape de casă. Mâine îți sap eu niște straturi. Va fi nevoie de mult îngrășământ. Bun. Gunoii de oaie este cel mai bun îngrășământ. Știi pe cineva aici care are oi? Luăm câțiva saci de gunoi de oaie și ne gândim ce să plantăm, deși încă e prea devreme, ar mai putea da înghețul. Poți pune niște răsaduri în casă, din semințe. Roșii.

– Parcă trebuia să pleci înapoi cu autobuzul de dimineață, i-a amintit Rose.

Veniseră cu mașina ei.

– Lunea e o zi ușoară. Sun să anulez. Le spun fetelor de la birou să anunțe că mă doare în gât.

– Te doare în gât?

– Cam așa ceva.

– Mă bucur că ești aici, a spus Rose cu sinceritate. Altfel, m-aș fi gândit tot timpul la băiatul ăla. Eu aș fi încercat să nu, dar mi-ar fi tot venit în minte. Când n-aș fi fost atentă. M-aș fi simțit umilită.

– E un lucru cam mărunț pentru care să te simți umilită.

– Îmi dau seama. Mi se întâmplă cu ușurință.

– Învață să nu mai fii așa de sensibilă, a spus Simon, de parcă odată cu casa și grădina, și-ar fi asumat sarcina de a-i purta și ei de grijă. Ridichi. Lăptuci. Ceapă. Cartofi. Mănânci cartofi?

Înainte să plece au făcut un plan al grădinii. Simon a săpat și s-a ocupat de pământ, deși a trebuit să se mulțumească cu bălegar de vacă. Rose s-a dus la serviciu luni, nu putea lipsi, dar s-a gândit la el toată ziua. Îl vedea săpând în grădină. Îl vedea gol, uitându-se la intrarea în pivniță. Un bărbat scund, robust, păros, cald, cu o față boțită, de comic. Știa ce va spune când o va întâmpina acasă. Va spune: „Sper că v-am făcut pe plac, domniță“ și se va trage de o șuviță buclată.

Asta a spus, iar ea a fost așa de încântată, încât a strigat:

– Oh, Simon, prostule, tu ești bărbatul vieții mele!

Se simțea așa de privilegiată, era un moment atât de înșorit, încât nu i-a dat prin minte că rostise prea ușor acele cuvinte.

La mijlocul săptămânii, Rose s-a dus la magazin nu pentru cumpărături, ci ca să-i ghicească vânzătoarea în cafea. Femeia s-a uitat în ceașca ei și a spus:

– Doamne! L-ai cunoscut pe bărbatul care va schimba totul.

– Da, așa cred.

– Îți va schimba viața. Dumnezeu! N-ai să rămâi aici. Văd celebritate. Văd apă.

– Nu știu ce să zic de asta. Cred că vrea să-mi izoleze casa.

– Schimbarea a început deja.

– Da. Așa e. Da.

Nu-și amintea dacă stabiliseră data pentru următoarea vizită a lui Simon. Ea credea că va veni la sfârșitul săptămânii. S-a dus să facă cumpărături, nu la magazinul local de data aceasta, ci la un supermarket aflat la câțiva kilometri. Spera ca vânzătoarea din sat să n-o vadă ducând sacoșele cu cumpărături în casă. Voise legume proaspete și friptură de vită, cireșe negre din import, camembert și pere. Cumpărase și vin și un set de lenjerie de pat cu ghirlande elegante de flori albastre și galbene. Se gândea că fundul albicios i se va vedea frumos pe lenjerie.

Vineri noaptea a pus lenjerie pe pat și cireșele într-un bol albastru. Vinul era la rece, brânza se înmuia. În jur de ora nouă s-a auzit bătaia puternică, așteptata bătaie glumeață în ușă. S-a mirat că nu i-a auzit mașina.

– Mă simțeam singură, a spus femeia de la magazin. M-am gândit să trec și să... o-o. Aștepți musafirul.

– Nu chiar, a zis Rose. Inima începuse să-i bată de bucurie când auzise ciocănitul în ușă și încă îi bătea puternic. Nu știu când ajunge. Poate mâine.

– Ce pacoste de ploaie!

Vocea femeii părea jovială și practică, de parcă Rose ar fi avut nevoie de cineva care s-o distragă și s-o consoleze.

– Sper să nu conducă pe vremea asta, a spus Rose.

– Nu, ar fi groaznic să conducă pe o asemenea vreme.

Femeia și-a trecut mâna prin părul scurt și cenușiu, scuturând apa de ploaie, și Rose și-a dat seama că ar trebui să-i ofere ceva. Un pahar cu vin? Ar putea să devină binedispusă și vorbăreață, să vrea să stea și să termine sticla. Rose avea în față o persoană cu care vorbise de multe ori, aproape o prietenă, căreia însă abia se deranja să-i acorde atenție. În acel moment, așa s-ar fi întâmplat cu oricine în afară de Simon. Oricine altcineva părea secundar și sâcâitor.

Rose înțelegea ce urmează. Toate încântările, consolările, distracțiile obișnuite ale vieții aveau să se topească în neant; plăcerea pe care o găsea în mâncare, liliac, muzică, în tunetul din miez de noapte avea să pălească. Nimic nu avea s-o mai mulțumească, tot ce voia era să stea întinsă sub Simon, să capituleze în fața împunsăturilor și a convulsiilor.

S-a hotărât să-i ofere un ceai, gândindu-se că putea să-și pună la treabă musafira neașteptată cerându-i să-i ghicească viitorul.

– Nu e clar, a spus femeia.

– Ce nu e clar?

– În seara asta nu văd nimic clar. Se mai întâmplă. Nu, să fiu sinceră, nu-l găsesc.

– Nu-l găsești?

– În viitorul tău. Mă dau bătută.

Rose s-a gândit că spunea așa din ranchiună, din invidie.

– Oricum, nu mă preocupă prea tare.

– Poate ar fi mai bine dacă ai avea un obiect al lui, dă-mi-l să pun mâna pe el. Orice a atins, ai așa ceva?

– Pe mine, a spus Rose.

O fanfaronadă ieftină, la care ghicitoarea a fost nevoită să râdă.

– Nu, serios.

– Nu cred. I-am aruncat mucerile de țigară.

După ce a plecat femeia, Rose s-a pus pe așteptat. În curând s-a făcut miezul nopții. Ploaia cădea necruțătoare. Data următoare când s-a uitat, era două fără douăzeci. Cum putea trece atât de repede timpul irosit? A stins lumina, pentru că nu voia s-o prindă trează. S-a dezbrăcat, nu putea să se întindă pe cearșafurile noi. A stat în bucătărie, pe întuneric. Din când în când mai făcea niște ceai. Puțină lumină de la felinarul din colț pătrundea în cameră. În sat se instalaseră de curând lămpi noi și puternice cu vapori de mercur. Vedea lumina aceea, puțin din magazin, treptele bisericii de vizavi. Biserica nu mai deservea discreta și respectabila sectă protestantă care o construise, ci se autoprocلمase templul din Nazaret și Centru al Sanctității, ce-o mai fi însemnat și asta. Lucrurile erau mai anapoda decât observase Rose până acum. În aceste case nu locuiau fermieri pensionați; de fapt, nu era nici o fermă de la care să te pensionezi, doar câmpuri sărăcicioase, năpădite de ienupăr. Oamenii munceau la cincizeci sau șaiszeci de kilometri de sat, în fabrici, la spitalul psihiatric provincial sau nu munceau deloc, duceau o viață misterioasă la limita infracționalității sau o viață de o nebunie pașnică în umbra Centrului Sanctității. Fără îndoială că viețile lor erau mai disperate decât pe vremuri, și ce putea fi mai disperat decât o femeie de vârsta lui Rose care stă trează toată noaptea în bucătăria cufundată în beznă să-și aștepte iubitul? Era o situație pe care ea o crease, și-o făcuse cu mâna ei, nu se mai învăța odată minte. Îl transformase pe Simon în cuiul de care se agățau speranțele ei și nu-l mai putea face să redevină el însuși.

Greșeala fusese că luase vinul, s-a gândit ea, cearșafurile, brânza și cireșele. Pregătirile atrag dezastrul. Nu și-a dat seama de acest lucru până când nu a deschis ușa și agitația inimii i s-a preschimbat din veselie în descurajare, ca dangătul dintr-un turn plin de clopote care se transformă, stârnind râsul (dar nu pe al lui Rose), în mugetul unui corn de ceață ruginit.

După ore și ore de întuneric și ploaie, Rose a schițat modul în care aveau să se deruleze următoarele zile. Aștepta să treacă weekendul, timp în care se încuraja cu justificări, și, îngreșată de îndoială, stătea închisă în casă, în caz că suna telefonul. Luni, la serviciu, buimăcită, dar ușor alinată de lumea reală, avea să-și adune curajul și să-i trimită un bilet, prin bunăvoința departamentului de limbi clasice.

„Mă gândeam că am putea planta grădina weekendul viitor. Am cumpărat o varietate de semințe (o minciună, dar avea să le cumpere dacă primea

vești de la el). Anunță-mă dacă vii, dar nu-i nici o problemă dacă ți-ai făcut alte planuri.“

Apoi avea s-o cuprindă îngrijorarea: oare păruse prea nonșalantă când pomenise de alte planuri? Dar altfel n-ar fi părut prea insistentă? Toată încrederea, toată veselia ei s-ar fi evaporat, însă ar fi încercat să se prefacă.

„Dacă este prea ud ca să lucrăm în grădină, putem merge la plimbare cu mașina. Poate împușcăm niște marmote-de-pădure. Cu drag, Rose.“

Apoi, încă o perioadă de așteptare, pentru care weekendul ar fi fost doar o repetiție ordinară, o introducere întâmplătoare în ritualul serios, banal, mohorât. Scotocitul în cutia poștală și scoaterea corespondenței fără o privire măcar, refuzul de a pleca de la colegiu înainte de ora cinci, acoperirea telefonului cu o pernă, să nu-l mai vadă; neatenția simulată. Sentimentul că apa pe care o aștepți să fiarbă parcă nu mai dă odată în clocot. Statul până târziu la un pahar, fără să se sature vreodată îndeajuns de sminteala aceasta încât să renunțe, deoarece așteptarea ar fi presărată cu asemenea reverii înverzite și primăvăratice, cu asemenea argumente convingătoare în privința intențiilor lui. Acestea aveau să fie de ajuns, la un moment dat, ca să tragă concluzia că probabil se îmbolnăvisese, altfel nu ar fi părăsit-o niciodată. Telefona la spitalul Kingston, se interesa de starea lui, i se spunea că nu este internat acolo. După aceea venea ziua în care intra în biblioteca colegiului, lua exemplare mai vechi din ziarul din Kingston, căuta la rubrica de decese. Într-un final, cedând definitiv, înfrigurată și tremurând, îl suna la universitate. Fata de la birou îi spunea că a plecat. A plecat în Europa, a plecat în California; predase acolo doar un semestru. Plecase în excursie, plecase să se însoare.

Sau putea să spună: „Numai o clipă“ și să i-l dea lui Rose la telefon, pur și simplu.

– Da.

– Simon?

– Da.

– Sunt Rose.

– Rose?

N-avea să fie atât de drastic. Ci mult mai rău.

– Am vrut să te sun, spunea.

Sau: „Rose, ce mai faci?“ sau chiar: „Ce face grădina?“

Mai bine să scape de el acum. Dar, trecând pe lângă telefon, a pus mâna pe receptor, să vadă dacă era cald, poate, ori ca să-l încurajeze.

Luni dimineață, înainte să se lumineze de ziuă, a pus pe bancheta din spate ce credea că-i va trebui, a încuiat ușa casei, în timp ce camembertul continua să lăcrimeze pe blatul din bucătărie, și a pornit spre vest. Voia să plece doar vreo două zile, până își venea în fire și putea ține piept cearșafurilor, peticului de sol pregătit și locului din spatele patului pe care pusese mâna ca să simtă curentul. (De ce își luase cizmele și paltonul dacă era așa?) A trimis o scrisoare la colegiu – putea minți splendid în scrisori, nu și la telefon –, în care spunea că a fost chemată de urgență la Toronto, deoarece avea un prieten cu o boală terminală. (Poate că, până la urmă, nu mințea chiar așa splendid, poate exagerase.) Stătuse trează aproape tot weekendul și băuse, nu foarte mult, dar neîntrerupt. „Nu accept așa ceva“, a rostit tare, foarte serioasă și hotărâtă, în timp ce punea lucrurile în mașină. Și, cât stătea ghemuită pe scaunul din față să scrie scrisoarea, pe care ar fi putut-o scrie mult mai comod în casă, s-a gândit câte scrisori nebunești scrisese, câte scuze gogonate găsisse când trebuise să plece dintr-un loc sau când se temuse să plece dintr-un loc din cauza unui bărbat. Nimeni n-avea habar de amploarea nesăbuiinței ei, prietenii care o cunoșteau de douăzeci de ani nu știau nici pe departe de câte ori luase avionul, câți bani cheltuisse, câte riscuri își asumase.

Iată în ce hal ajunsese, și-a spus puțin mai târziu; a oprit ștergătoarele de parbriz, căci ploaia se domolise, și, la ora zece în acea dimineață de luni, s-a oprit să alimenteze cu benzină și să transfere bani acum, că erau deschise băncile; era stăpână pe ea și veselă, știa exact ce are de făcut, cine ar fi bănuিত ce rușine, ce ecouri rușinoase și predicții îi răsunau în minte? Cel mai rușinos lucru era pur și simplu speranța, care la început pătrunde așa de înșelătoare, se disimulează cu atâta viclenie, dar nu pentru mult timp. Într-o săptămână poate să scoată triluri, să ciripească voioasă și să înalțe imnuri la porțile raiului. Și acționa și acum, îi spunea lui Rose că Simon ar putea intra pe aleea ei chiar în acel moment, poate stă la ușa ei cu mâinile împreunate, se roagă, o tachinează, își cere iertare. Memento mori.

Chiar și dacă ar fi fost adevărat, ce urma să se întâmple într-o bună zi, într-o dimineață? Într-o dimineață, s-ar fi trezit și și-ar fi dat seama după respirația lui că stătea treaz lângă ea, dar nu o atingea și nici ea nu trebuia să-l atingă. Atingerea feminină trebuie să fie limitată (asta ar fi învățat sau

ar fi învățat din nou de la el); tandrețea femeilor este lacomă, senzualitatea lor este necinstită. Ar fi stat întinsă dorindu-și să aibă un cusur evident, unul în jurul căruia să i se încolăcească rușinea, pentru a-l ocroti. În situația aceasta ar fi trebuit să-i fie rușine, să se simtă împovărată de întreaga ei corporalitate, de corporalitatea ei întinsă, goală, capabilă de digestie și supusă putrefacției. Carnea ei ar fi putut să pară monstruoasă; groasă și poroasă, cenușie și pătată. Corpul lui nu ar fi fost niciodată sub semnul îndoielii; el ar fi fost cel care condamnă și iartă, și de unde să știe ea dacă avea s-o ierte încă o dată? „Vino“, ar fi putut el să-i spună, sau: „Pleacă“. Niciodată, de la Patrick încoace, nu fusese ea cea liberă, deținătoarea acelei puteri; poate și-o irosise pe toată, atâta cât avusese.

Sau poate avea să-l audă la o petrecere spunând: „Și atunci am știut că o să fie bine, am știut că e semn bun“. Îi povestea despre viața lui unei fete stricate, nedemne, îmbrăcate în mătase cu model leopard sau, mult mai rău, unei fete blânde, cu părul lung, cu o bluză brodată, care avea să-l conducă de mână, mai devreme sau mai târziu, pe o ușă într-o cameră sau într-un peisaj în care Rose nu-i putea urma.

Da, dar nu era posibil să nu se întâmple nimic din toate acestea, nu era posibil să fie numai bunătate, gunoi de oaie și nopți adânci de primăvară cu orăcăit de broaște? Faptul că nu venea în primul weekend sau că nu telefona putea să însemne pur și simplu că avea alt program; nu era deloc un semn rău. În momentul în care îi venea acest gând, cam la fiecare treizeci de kilometri, încetinea, căuta chiar un loc în care să întoarcă. Dar atunci nu ceda, ci accelera și mergea mai departe, să fie sigură că judecă limpede. Amintirea ei stând în bucătărie, imaginile pierderii o împresurau iar. Și așa era mereu, nu-i dădea pace, de parcă spatele mașinii ar fi fost pradă unei forțe magnetice, care slăbea și se întărea, slăbea și se întărea iar, însă forța nu era niciodată destul de mare încât s-o facă să întoarcă. După un timp a devenit curioasă, avea impresia că era o forță fizică în toată puterea cuvântului; se întreba dacă odată cu creșterea distanței parcurse forța aceea se diminua, dacă într-un punct din față ea și mașina aveau să se elibereze, dacă avea să recunoască momentul când se smulgea din câmpul ei.

Așa că a mers mai departe. Muskoka; Lakehead; granița provinciei Manitoba. Uneori dormea în mașină, oprea pe marginea șoselei vreo oră. În Manitoba era prea frig, așa că s-a cazat la un motel. A mâncat în restaurante

de pe marginea șoselei. Înainte să intre într-un local se pieptăna, se machia și își lua aerul acela distant, visător, cu privirea în zare, cum fac femeile când cred că ar putea să atragă atenția unui bărbat. Nu se aștepta cu adevărat să fie Simon acolo, dar nici nu excludea complet posibilitatea.

Forța a slăbit odată cu distanța. Era simplu, de fapt, deși distanța, s-a gândit după aceea, trebuia parcursă cu mașina, cu autobuzul sau cu bicicleta; nu obțineai același rezultat dacă luai avionul. Într-un oraș din prerie, aproape de dealurile Cypress, a recunoscut schimbarea. Condusesse toată noaptea, până când a răsărit soarele în spatele ei, și se simțea calmă și cu mintea limpede, cum se întâmplă în asemenea momente. A intrat într-o cafenea și a comandat cafea și ouă ochiuri. A stat la bar și a privit lucrurile care sunt de obicei în spatele tejghelei – recipiente de cafea și feliile de plăcintă cu lămâie și zmeură în culori vii, probabil vechi, vasele din sticlă groasă în care se pun înghețata sau jeleul. Vasele acelea îi spuneau că starea ei s-a schimbat. Dacă ar fi afirmat că i se păreau armonioase sau elocvente, ar fi mințit. Nu ar fi putut să afirme decât că le vedea într-un fel care nu ar fi fost posibil în cazul unei persoane în orice stadiu de îndrăgostire. Le percepea soliditatea cu o recunoștință convalescentă, iar greutatea lor i s-a instalat comod în minte și în picioare. Și-a dat seama atunci că intrase în cafeneaua aceea fără vreo urmă de Simon în cap, iar lumea încetase să mai fie o scenă pe care l-ar fi putut întâlni; redevenise ea însăși. În acea jumătate de oră de o limpezime îmbelșugată, înainte ca micul-dejun s-o adoarmă în așa măsură încât să trebuiască să se cazeze la un motel, unde a căzut pradă somnului cu hainele pe ea și cu perdelele trase, lăsând să intre soarele, s-a gândit cum face iubirea lumea să dispară, și când totul merge bine, și când merge prost. Asta n-ar fi trebuit să fie și nu a fost o surpriză pentru ea; surpriza era că voia, pretindea ca totul să-i stea la dispoziție, gros și simplu ca vasele de înghețată. Avea impresia că nu fugise atât de dezamăgire, de pierdere, de dezintegrare, cât de opusul lor: de sărbătoarea și șocul iubirii, de schimbarea bulversantă. Chiar dacă era sigură, nu o putea accepta. În oricare din cazuri erai văduvit de ceva, de resortul echilibrului interior, de grăuntele uscat al probității. Așa se gândea ea.

A scris la colegiu că, în timp ce era în Toronto la căpătâiul prietenului, s-a întâlnit cu o veche cunoștință care i-a oferit un post pe coasta de vest și că se ducea imediat acolo. Era posibil ca angajatorii să-i facă necazuri, dar în același timp a presupus, pe bună dreptate, că nu vor da mare importanță,

deoarece termenii contractului ei erau destul de vagi, iar plata nu era chiar regulată. A scris la agenția de la care închiriasse casa; i-a scris femeii de la magazin, mult noroc și la revedere. În zona muntoasă de pe coastă, pe autostrada Hope-Princeton a ieșit din mașină și a stat în ploaia răcoroasă. Se simțea în siguranță, epuizată și rațională, deși știa că, dintre cei pe care îi lăsase în urmă, unii nu ar fi fost de acord cu acest lucru.

Norocul era de partea ei. La Vancouver s-a întâlnit cu un bărbat pe care îl cunoștea și care căuta actori pentru un nou serial de televiziune care urma să fie produs pe coasta de vest. Subiectul era o familie, sau o pseudofamilie, de excentrici și rătăcitori care foloseau o casă veche de pe insula Salt Spring drept locuință sau cartier general. Rose a primit rolul stăpânei casei, al pseudomamei. Exact cum le scrisese celor de la colegiu; un rol pe coasta de vest, poate cel mai bun pe care-l primise vreodată. Au trebuit să recurgă la tehnici speciale de machiaj, la tehnici de îmbătrânire; machiorul a glumit că, dacă serialul se bucura de succes și dura câțiva ani, tehnicile acestea nu aveau să mai fie necesare.

Un cuvânt pe care-l folosea toată lumea de pe coastă era „fragil“. Spuneau că se simt fragili în ziua respectivă, că sunt într-o stare de fragilitate. „Eu nu“, replica Rose, „încep să am un sentiment foarte limpede că sunt croită din piele tăbăcită de cal.“ Vântul și soarele din prerie îi închiseseră la culoare și-i aspriseră pielea. Își plesnea gâtul ridat și bronzat ca să accentueze cuvintele „piele de cal“. Începea deja să adopte unele exprimări, manierismele personajului pe care trebuia să-l interpreteze.

*

Cam un an mai târziu, Rose era pe puntea unui feribot din Columbia Britanică, îmbrăcată cu un pulover și un batic ponosite. Trebuia să se furișeze printre bărcile de salvare și să nu scape din ochi o fată drăguță care îngheța în blugi scurți sfâșiați și într-un maiou. Potrivit scenariului, femeia pe care o interpreta Rose se temea ca fata să nu sară de pe feribot, pentru că era însărcinată.

Filmarea scenei a atras o mulțime apreciabilă. Când s-au întrerupt și au mers spre zona acoperită a punții ca să se îmbrace și să bea cafea, o femeie din mulțime s-a întins s-o atingă pe Rose pe mână.

– Probabil nu-ți amintești de mine.

Într-adevăr, Rose nu-și amintea de ea. Apoi a început să vorbească despre Kingston, despre cuplul care dăduse petrecerea, chiar și despre moartea motanului lui Rose. Rose a recunoscut-o ca fiind femeia care scria lucrarea despre suicid. Dar arăta destul de diferit; purta un costum bej scump și avea părul prins cu o eșarfă albă cu bej; nu mai avea breton, nu mai era soioasă și-i pierise aerul răzvrătit. I-a prezentat un soț care a mormăit la Rose, vrând parcă să-i spună că, dacă se aștepta să se extazieze în fața ei, să-și ia gândul. Când el s-a îndepărtat, femeia a spus:

– Bietul Simon. Știi că a murit.

Apoi a întrebat-o dacă mai filma vreo scenă. Rose știa de ce întreabă. Voia să se insinueze în cadru, apoi să-și sune prietenii și să-i anunțe să se uite. Dacă îi suna pe cei care fuseseră la petrecere, trebuia să spună că serialul era o porcărie, desigur, dar acceptase să facă figurație ca să se distreze.

– A murit?

Femeia și-a scos eșarfa și vântul i-a dat părul pe față.

– Cancer de pancreas, a spus și a întors fața spre vânt ca să-și aranjeze iar eșarfa. Vocea ei i se părea lui Rose sigură pe sine și șireată. Nu știu cât de bine îl cunoșteai, a continuat.

Voia parcă s-o facă să se întrebe cât de bine îl cunoștea. Se putea ca prin tertipul acela să ceară ajutor și în același timp să-și măsoare o victorie; se putea să-ți inspire milă, dar niciodată n-ai fi avut încredere în ea. La asta se gândea Rose, în loc să se gândească la ce-i spusese.

– E așa de trist, a adăugat femeia, pe un ton lipsit de emoție acum, în timp ce lăsa bărbia în jos ca să-și lege eșarfa. Trist. A suferit mult timp.

Cineva o striga pe Rose; trebuia să reia filmarea. Fata nu s-a aruncat în mare. Nu se întâmplau astfel de lucruri în serial. Exista mereu pericolul să se petreacă astfel de lucruri, dar nu se petreceau, doar din când în când și doar personajelor secundare și neatrăgătoare. Telespectatorii aveau încredere că vor fi ocrotiți de dezastrele previzibile și de asemenea de schimbările de accent care pun intriga sub semnul întrebării, de răsturnările de situație care impun noi judecăți și soluții și lasă cale deschisă unor scene nepotrivite și de neuitat.

Moartea lui Simon i se părea o astfel de răsturnare de situație. Era revoltător, nedrept că o informație așa de importantă nu-i fusese transmisă

și că Rose, chiar și după atâta timp, se putuse considera singura persoană cu adevărat neajutorată.

PE LITERE

Pe vremuri, în băcănie, Flo spunea că își dă seama când o femeie se scrântește. Ce purta pe cap sau în picioare erau deseori primele semne care o trădau. Mergea cu galoși desfăcuți într-o zi de vară. Umbla în cizme de cauciuc sau în bocanci de lucru bărbătești. Unii ar fi putut spune că le purta pentru că avea bătăture, dar Flo știa mai bine. O făcea dinadins, voia să arate. În scurt timp urmau pălăria veche de fetru, impermeabilul rupt purtat pe orice vreme, pantalonii legați în talie cu sfoară, eșarfele decolorate și rupte, mai multe rânduri de pulovere deșirate.

Mamele și fiicele, deseori la fel. Aveau mereu un sâmbure de nebunie în adâncul lor. Valuri de sminteală care se ridicau, irezistibile precum chicotele, dintr-un loc profund din interior și care treptat puneau stăpânire pe ele.

Aveau obiceiul să vină la Flo și să-i povestească. Iar Flo le trăgea de limbă.

– Serios? spunea. Ce păcat!

Mi-a dispărut răzătoarea și știu cine mi-a luat-o.

Vine un bărbat și se uită la mine când mă dezbrac noaptea. Trag jaluzeaua și se uită prin crăpătură.

Două grămezi de cartofi furați. Un borcan cu piersici întregi. Niște ouă frumoase de rață.

Pe una din acele femei au dus-o în cele din urmă la căminul de bătrâni municipal. Primul lucru pe care l-au făcut, a spus Flo, a fost s-o îmbăieze. După aceea au tuns-o, pentru că îi crescuse părul ca o căpiță de fân. Se așteptau să găsească te miri ce acolo, o pasăre moartă sau poate un cuib cu schelete de pui de șoarece. Au găsit scaieți, frunze și o albină, care probabil s-a prins acolo și a bâzâit până a murit. După ce au tăiat destul de mult, au găsit o pălărie. Îi putrezise pe cap și părul crescuse prin ea, ca iarba prin plasă.

Flo își luase obiceiul să lase masa nestrânsă, să se scutească de efort pentru următoarea dată când mâncau. Mușamaua era lipicioasă, urma farfuriei și a farfuriuței era vizibilă pe ea precum urma tablourilor pe un perete unsuros. Frigiderul era plin de resturi fermentate, cruste înnegrite, resturi alimentare cu o cunună de mucegai. Rose s-a apucat să facă

curățenie, să frece, să opărească. Uneori, Flo trecea greoi, sprijinită în cele două bastoane. Putea să ignore complet prezența fiicei sale vitrege, puneă carafa cu sirop de arțar la gură și-l bea ca pe vin. Acum îi plăceau mult dulciurile, mereu avea poftă de dulce. Zahăr brun cu lingura, sirop de arțar, budinci la cutie, jeleu, ceva dulce care să i se ducă în jos pe gât. Se lăsase de fumat, probabil de frica incendiilor.

Altă dată spusese:

– Ce cauți în spatele tejghelei? Spune-mi mie ce vrei, și-ți aduc eu.

Confunda bucătăria cu băcănia.

– Sunt Rose, o înștiințase cu voce tunătoare. Suntem în bucătărie. Fac curățenie în bucătărie.

Vechea aranjare a bucătăriei: misterioasă, personală, excentrică. Cratița mare în cuptor, cratița mijlocie sub oala pentru cartofi de pe raftul din colț, cratița mică atârnată în cui, lângă chiuveță. Strecurătoarea sub chiuveță. Cârpe de bucătărie, tăieturi din ziare, foarfeci, tăvi pentru briose, atârnate de diferite cuie. Teancuri de facturi și scrisori pe mașina de cusut, pe polița telefonului. Ai fi spus că le-a pus cineva acolo cu o zi sau două în urmă, dar aveau câțiva ani vechime. Rose găsisese și scrisori scrise de ea, într-un stil forțat și voios. Falși mesageri; false legături cu o perioadă apusă din viața ei.

– Rose este plecată, a spus Flo. Acum își luase obiceiul să împingă buza de jos în față când era nemulțumită sau uimită. Rose s-a măritat.

A doua zi de dimineață, Rose s-a trezit și a descoperit că în bucătărie avusese loc un cutremur de proporții, de parcă cineva ar fi rotit un linguroi imens prin încăpere. Cratița mare era vârată în spatele frigiderului; paleta pentru ouă era la prosoape, cuțitul de pâine era în vasul cu făină și tava cu grătar era înfiptă între țevile de sub chiuveță. Rose i-a pregătit lui Flo porridge-ul pentru la micul-dejun.

– Tu ești femeia pe care au trimis-o să aibă grijă de mine, a zis Flo.

– Da.

– Nu ești de pe aici?

– Nu.

– N-am bani să te plătesc. Ei te-au trimis, ei să te plătească.

Flo a presărat zahăr brun peste porridge, până l-a acoperit în totalitate, apoi a netezit cristalele cu lingura.

După micul-dejun, a văzut tocătorul pe care Rose își tăiase pâine ca s-o prăjească.

– Ce caută ăsta acolo, să ne încurce? a întrebat autoritară, luându-l și plecând cu el – în măsura în care poate cineva cu două bastoane – să-l ascundă undeva, în taburetul pianului sau sub treptele din spate.

Cu mulți ani în urmă, Flo adăugase casei o mică verandă închisă cu geamuri. De acolo vedea drumul, așa cum mai demult privea din spatele tejghelei din băcănie (acum, fereastra băcăniei era acoperită cu scânduri și vechea reclamă era dată cu vopsea). Drumul nu mai era șoseaua principală care pleca din Hanratty, trecea prin West Hanratty și mergea până la lac; era o deviație a autostrăzii. Acum era asfaltat, cu șanțuri late și lămpi noi cu vapori de mercur. Vechiul pod nu mai era, îi luase locul unul nou, lat și mult mai discret. Diferența dintre Hanratty și West Hanratty abia se mai observa. West Hanratty fusese împrăștiat cu vopsea și panouri de aluminiu; casa lui Flo era singura magherniță rămasă.

Ce ornamente pusese Flo pe mica ei verandă, unde stătea de câțiva ani, cu articulațiile și arterele tot mai rigide?

Un calendar cu imaginea unui cățel și a unui pisoi. Fețele întoarse una spre alta, așa încât li se atingeau boturile și locul dintre cele două corpuri forma o inimă.

O fotografie color cu prințesa Anne în copilărie.

O vază Blue Mountain, cadou de la Brian și Phoebe, cu trei trandafiri de plastic în ea. Atât vaza, cât și trandafirii erau pline de praful așternut de mai multe anotimpuri.

Șase scoici de pe coasta Pacificului, trimise acasă de Rose, dar nu culese de ea, cum credea Flo sau cum crezuse odată. Le cumpărase când fusese odată în concediu în statul Washington. Erau un suvenir pentru turiștii leneși, genul pe care îl găsești în pungă de plastic lângă casa de marcat.

„Domnul mă paște“, cu litere negre, decupate și cu sclipici. Un cadou de la o firmă de produse lactate.

O imagine din ziar cu șapte sicrie înșiruite. Două mari și cinci mici. Părinții și copiii, împușcați cu toții de tată în miez de noapte din motive pe care nu le cunoștea nimeni, la o fermă de la țară. Casa nu fusese simplu de găsit, dar Flo o văzuse. O duseseră vecinii, cu prilejul unei plimbări duminicale cu mașina, în vremea în care se ajuta doar de un baston.

Trebuieră să ceară indicații la o benzinărie de pe autostradă și din nou la un magazin de la o intersecție. Li s-a spus că mulți au întrebat aceleași lucruri și că au fost la fel de hotărâți. Deși, Flo trebuia să recunoască, nu era mare lucru de văzut. O casă ca oricare alta. Coșul, ferestrele, șindrila, ușa. Ceva ce putea fi o cârpă de vase sau un scutec, pe care nimeni nu considerase că trebuie să-l ia înăuntru și îl lăsase să putrezească pe sârmă.

Rose nu mai trecuse pe la Flo de aproape doi ani. Fusesse ocupată, mersese în turnee cu companii mici, finanțate din subvenții, care montau piese de teatru sau scene din piese sau organizau lecturi publice în sălile de festivități din școli și din centrele comunitare, prin toată țara. Intra în sarcina ei să meargă la posturi locale de televiziune să discute despre aceste producții, ca să trezească interes, și povestea întâmplări hazlii despre ce se petrecuse în turneu. Deși nu era nimic rușinos în asta, uneori Rose se simțea profund și inexplicabil de rușinată. Dar nu-și arăta nedumerirea. Când vorbea în public, era sinceră și fermecătoare; își spunea anecdotele cu un aer uimit, sfios, de parcă acum și-ar fi adus aminte, nu mai povestise de o sută de ori. Când se întorcea la hotel, adesea tremura și gemea, de parcă ar fi avut frisoane. Dădea vina pe epuizare sau pe menopauza care se apropia. Nu-și amintea nici una din persoanele pe care le cunoscuse, oamenii fermecători și interesanți care o invitaseră la cină și cărora, la un pahar, în diferite orașe, le împărtășise lucruri intime despre viața ei.

Proasta întreținere a casei lui Flo atinsese un nou nivel de când o văzuse ultima oară. Camerele erau înțesate cu cârpe, hârtii și murdărie. Dacă trăgeai o jaluzeă să între lumina, ți se rupea în mână. Dacă scuturai o perdeă, se făcea șuvițe și împrăștia un praf înecăcios. Dacă băgai mâna într-un sertar, se afunda în ceva moale, închis la culoare, ce părea gunoi.

„Ne pare rău că-ți dăm vești proaste, dar se pare că nu se mai poate îngriji singură. Încercăm să avem noi grijă de ea, dar nici noi nu mai suntem atât de tineri, așa că poate a venit momentul.“

Aceeași scrisoare, în linii mari, o primiseră și Rose, și fratele ei vitreg, Brian, care era inginer și locuia în Toronto. Rose tocmai se întorsese din turneu. Presupusese că Brian și soția lui, Phoebe, pe care-i vedea rar, țineau legătura cu Flo. În definitiv, Flo era mama biologică a lui Brian și mama vitregă a lui Rose. Și s-a dovedit că ținuseră legătura, sau așa credeau. Brian fusese de curând în America de Sud, însă Phoebe o sunase pe Flo în fiecare seară de duminică. Flo avea puține de spus, dar oricum ea nu

vorbise niciodată cu Phoebe; zisese că se simțea bine, că totul era în regulă și o pusese la curent cu vremea. Rose o studiasse pe Flo cât vorbea la telefon, de când venise acasă, și-și dădea seama cum o putea păcăli pe Phoebe. Flo vorbea normal, spunea: „Bună“, „bine“, „azi-noapte a fost o furtună mare“, „da, a fost până de curent câteva ore“. Dacă nu locuiai în cartier, nu-ți dădeai seama că nu fusese nici o furtună.

Nu se putea spune că Rose o uitase complet pe Flo în acești doi ani. Din când în când îi trezise îngrijorarea. Dar de ceva vreme se liniștise. O dată, în timpul unei furtuni din ianuarie, o cuprinsese îngrijorarea; a condus trei sute douăzeci de kilometri prin viscol, pe lângă mașini prăbușite în șanț, și, când în sfârșit a parcat pe strada lui Flo și și-a croit drum pe aleea pe care bătrâna nu reușise s-o curețe de zăpadă, s-a simțit ușurată pentru ea și îngrijorată pentru mama ei vitregă, un noian de sentimente în același timp de neliniște și plăcere. Flo a deschis ușa și a lătrat un avertisment.

– N-ai voie să parchezi acolo!

– Poftim?

– N-ai voie să parchezi acolo!

Flo a spus că era o nouă lege locală; nu aveai voie să parchezi pe stradă în lunile de iarnă.

– Va trebui să dai zăpada ca să-ți eliberezi un loc.

Sigur că Rose a explodat.

– Dacă mai suflă o vorbă, mă urc în mașină și plec.

– Păi, n-ai voie să parchezi...

– O vorbă!

– De ce trebuie să stai și să te cerți cu mine cât frigul dă năvală în casă?

Rose a intrat. Acasă.

Acesta era unul dintre episoadele pe care le povestea despre Flo. Și îi reușea foarte bine; epuizarea și sentimentul ei de superioritate morală; strigătul lui Flo, fluturarea de baston, refuzul ei aprig de a fi salvată de cineva.

După ce citise scrisoarea, Rose o sunase pe Phoebe, iar Phoebe o invitase la cină să poată sta de vorbă. Rose a decis să se poarte frumos. Considera că Brian și Phoebe se instalaseră confortabil într-un nor de dezaprobare la adresa ei. Credea că-i dezaprobă succesul, oricât ar fi fost de limitat, de precar și provincial, și că o dezaprobau și mai mult când dădea greș. De

asemenea, știa că era puțin probabil să se gândească prea mult la ea sau să simtă față de ea ceva bine definit.

Și-a pus o fustă simplă și o bluză veche, dar în ultima clipă s-a schimbat într-o rochie lungă din bumbac subțire, roșu cu auriu, din India, ca pentru a le justifica afirmația că Rose era mereu extrem de teatrală.

Cu toate acestea, s-a hotărât, cum făcea de obicei, să vorbească cu glas scăzut, să se rezume la fapte și să nu intre în vreo polemică învechită și ridicolă cu Brian. Și tot ca de obicei, mare parte din înțelepciune a părut să se volatilizeze imediat ce a pășit în casa lor, a fost supusă la tihnitele lor obiceiuri, a simțit șuvoiul satisfacției, al mulțumirii de sine, mulțumire de sine perfect îndreptățită, care emana chiar din boluri și draperii. A avut emoții când Phoebe a întrebat-o despre turneu; Phoebe era și ea puțin emoționată, pentru că Brian tăcea, nu era chiar încruntat, dar arăta că frivolitatea subiectului nu-i făcea nici o plăcere. În prezența surorii sale vitrege, Brian spusese de mai multe ori că nu dă nici o ceapă degerată pe oamenii din branșa ei. Dar el nu dădea nici o ceapă degerată pe multă lume. Actori, artiști, jurnaliști, oameni bogați (nu ar fi recunoscut niciodată că și el era bogat), cadrele didactice de la facultățile de arte. Clase și categorii întregi, la gunoi. Condamnate pentru gândirea confuză și comportamentul ostentativ; vorbele într-o doară și multele excese. Rose nu știa dacă spunea adevărul sau dacă așa era nevoit să susțină în fața ei. Îi arunca nada disprețului său pe un ton scăzut, iar Rose nu se lăsa mai prejos; se certau, plecase de la ei plângând. Dincolo de toate acestea, Rose credea că se iubesc. Dar nu puteau renunța niciodată la competiția lor, veche de când lumea; care era mai bun, care alesese meseria mai bună? Ce căutau? Aprecierea celuiilalt, pe care fiecare poate voia s-o acorde, din plin, doar că nu încă. Phoebe, care era o femeie calmă și supusă, cu extraordinarul talent de a normaliza lucrurile (exact opusul talentului familiei lor de a arunca totul în aer), servea mâncarea, turna cafeaua și-i privea cu o uluială politicoasă; întrecerea dintre ei, vulnerabilitatea, modul în care se simțeau jigniți din orice i se păreau la fel de bizare precum caraghioslăcurile personajelor din benzile desenate care își bagă degetele în priză.

– Întotdeauna mi-am dorit ca Flo să mai vină în vizită la noi, a spus Phoebe.

Flo venise o dată și le ceruse s-o ducă acasă după trei zile. Dar după aceea a părut să-i facă plăcere să stea și să treacă în revistă posesiunile lui Brian

și Phoebe, detaliile casei lor. Brian și Phoebe duceau o viață lipsită de ostentație, în Don Mills, iar lucrurile care o impresionaseră pe Flo – soneria de la ușă, ușile automate de la garaj, piscina – erau printre dotările obișnuite din suburbii. Rose îi spusese acest lucru, dar mama ei vitregă o suspecta de invidie.

– Nu le-ai refuza dacă ți le-ar da cineva gratis.

– Ba le-aș refuza.

Era adevărat, dar cum i-ar fi putut explica lui Flo sau cuiva din Hanratty? Dacă rămâi în Hanratty și nu te îmbogățești, nu-i nimic, deoarece îți trăiești viața așa cum era ea menită, dar dacă pleci și nu te îmbogățești sau, asemenea lui Rose, nu rămâi bogat, atunci ce rost a avut?

După cină, Rose și Brian au stat în curtea din spate, lângă piscină, unde cea mai mică dintre cele patru fiice ale cuplului călărea un dragon gonflabil. Totul decursese amical până acum. Se decisese că Rose va merge în Hanratty și va aranja ca Flo să fie dusă la căminul de bătrâni din districtul Wawanash. Brian se interesase deja, sau, mai bine zis, secretara lui, și a spus că era nu doar mai ieftin, ci și mai bine administrat și cu mai multe dotări decât oricare cămin privat.

– Probabil acolo va întâlni vechi prieteni, a zis Phoebe.

Docilitatea lui Rose, buna ei purtare, se baza parțial pe o închipuire la care lucrase toată seara și pe care nu avea să le-o dezvăluie niciodată lui Brian și lui Phoebe. S-a imaginat pe sine mergând în Hanratty să aibă grijă de Flo, locuind cu ea, având grijă de ea cât era necesar. S-a gândit cum va curăța și va văruia bucătăria lui Flo, cum va petici acoperișul din șindrila acolo unde intra apă (acesta era unul din lucrurile menționate în scrisoare), cum va planta flori în ghivece și va pregăti supă hrănitoare. Nu era atât de nerealistă încât să și-o imagineze pe Flo încadrându-se perfect în acest tablou, ducându-și zilele cu sentimentul recunoștinței. Dar cu cât devenea Flo mai irascibilă, cu atât devenea Rose mai blândă și mai răbdătoare, și atunci cine o putea acuza de egoism și frivolitate?

Închipuirea nu a rezistat două zile de la sosirea ei acasă.

– Vrei un puding? a întrebat Rose.

– A, nu contează.

Nepăsarea elaborată pe care o afișează unii oameni, licărul de speranță când li se oferă ceva de băut.

Rose a făcut *trifle* cu fructe de pădure, piersici, cremă, pandișpan, frișcă și vin dulce de Xeres.

Flo a mâncat jumătate de castron. S-a înfruptat lacomă, nu s-a deranjat să-și pună o porție într-un bol mai mic.

– A fost o minune, a spus la final.

Rose nu o mai auzise niciodată afirmându-și atât de deschis plăcerea și recunoștința. „O minune“, a spus Flo și a stat să-și amintească, să aprecieze, râgâind un pic. Crema de vis, fructele de pădure acrișoare, piersicile robuste, luxosul pandișpan îmbibat în vinul de Xeres, generozitatea stratului de frișcă.

Rose s-a gândit că nu făcuse niciodată nimic în viața ei care s-o încânte pe Flo mai mult de atât.

– Mai fac curând alta.

Dar Flo își revenise.

– Mă rog, n-ai decât.

Rose s-a dus să viziteze căminul districtual de bătrâni. La întoarcere a încercat să-i povestească lui Flo cum a fost.

– Ce carmin?

– Nu, căminul districtual de bătrâni.

Rose i-a menționat pe câțiva dintre oamenii pe care-i văzuse acolo. Flo nu a vrut să recunoască în ruptul capului că-l știa pe vreunul. Rose a vorbit despre priveliște și camerele agreabile. Flo a părut furioasă; s-a întunecat la față și a lăsat buza în afară. Rose i-a dat o jucărioară pe care o cumpărase cu cincizeci de cenți de la centrul pentru artizanat al căminului. Niște păsări decupate din hârtie albastră și galbenă se legănau și dansau de la curenții nevăzuți de aer.

– Poți să ți-o bagi în fund, a spus Flo.

Rose a pus jucăria pe verandă și a spus că a văzut tăvile cu cina.

– Merg în sala de mese dacă pot, iar dacă nu, li se aduc tăvile în cameră. Am văzut ce mâncau. Friptură de vită, bine făcută, piure de cartofi și fasole verde, congelată, nu din conservă. Sau omletă. Puteai să ceri omletă cu ciuperci, cu pui sau simplă, dacă voiai.

– Ce era la desert?

– Înghețată. Puteai cere sos.

– Ce fel de sos era?

- De ciocolată. Caramel. Nuci.
- Eu nu pot să mănânc nuci.
- Era și bezea.

La cămin, bătrânii erau împărțiți pe etaje. La parter erau cei vioi și capabili să se îngrijească. Se plimbau, de obicei cu ajutorul bastoanelor. Își făceau vizite, jucau cărți. Cântau în cor și aveau hobby-uri. La centrul de artizanat pictau tablouri, coseau covoare sau cuverturi. Dacă nu erau în stare de asta, puteau confecționa păpuși de cârpă, jucării ca aceea pe care o cumpărase Rose, pudeli și oameni de zăpadă din bile de spumă, cu ochi din paiete; de asemenea, făceau imagini cu siluete înfigând piuneze pe contururile trasate: cavaleri călare, nave de luptă, avioane, castele.

Organizau concerte; țineau baluri; aveau concursuri de dame.

- Unii spun că sunt mai fericiți acolo decât au fost vreodată în viața lor.

Cu un etaj mai sus, oamenii se uitau mai mult la televizor și umblau mai mult în scaunul cu roțile. Acolo erau cei cărora le cădea capul, le atârna limba, care scuturau necontrolat din membre. Totuși, sociabilitatea încă era în floare, la fel și judecata, cu ocazionale rătăcirii și absențe.

La etajul al doilea puteai avea câteva surprize.

Unii dintre cei de acolo nu mai vorbeau.

Unii renunțaseră să se mai miște, era doar câte un zvâcnet și o smucitură din cap, o zbatere din mâini, care păreau fără scop precis sau control.

Aproape nici unul nu-și mai făcea griji dacă este ud sau uscat.

Trupurile erau hrănite și șterse, luate pe sus și prinse cu curele de scaune, desprinse și puse în pat. Inspirând oxigen și expirând dioxid de carbon, participau în continuare la viața lumii.

Chircită în pătuțul ei, cu scutec, negricioasă ca o nucă, cu trei smocuri de păr precum puful de păpădie, o bătrână scotea niște zgomote puternice și tremurătoare.

- Bună, mătușică, a spus asistenta. Azi spui cuvinte pe litere. E o vreme minunată afară. S-a aplecat la urechea femeii. Știi să spui „vreme“ pe litere?

Asistenta aceasta își arăta gingiile când zâmbea, adică tot timpul; etala o veselie la limita demenței.

- Vreme, a spus bătrâna. S-a lăsat cu greu în față, gemând, să-i iasă cuvântul. Rose s-a gândit că ar putea să defecheze. V-R-E-M-E.

Asta i-a adus aminte de altceva.

– Screme. S-C-R-E-M-E.

Până acum era bine.

– Acum, spuneți-i ceva, i-a sugerat asistenta lui Rose.

Preț de o clipă, toate cuvintele care i-au venit în minte au fost obscene sau îngrozitor de triste.

Fără nici un îndemn însă, a mai venit unul.

– Pădure. P-Ă-D-U-R-E.

– Sărbătoare, a spus Rose brusc.

Trebuia să ascuți cu mare atenție ca să distingi ce îngăima bătrâna, deoarece își pierduse în mare măsură capacitatea de a rosti sunete. Ce spunea părea să-i iasă nu din gură sau din gât, ci din adâncul plămânilor și al abdomenului.

– Nu-i așa că e o minune? a zis asistenta. Nu vede, și doar așa ne dăm seama că aude. De exemplu, dacă spui: „Ți-am adus cina“, nu reacționează, dar ar putea începe să spună pe litere cuvântul „cină“. Cină, a spus ea ilustrativ, iar bătrâna a reacționat.

– C-I-N...

Uneori, o pauză lungă, o pauză lungă între litere. Dădea impresia că are doar un fir foarte subțire pe care să-l urmeze și rățăcea prin pustiu sau confuzia pe care nimeni aflat de partea aceasta nu poate decât să le intuiască. Însă ea nu-l pierdea, îl urma până la capăt, oricât de complicat sau de greoi ar fi fost cuvântul. Gata. Apoi stătea și aștepta; aștepta în plină zi de orbire și monotonie, până când de undeva mai rășărea un cuvânt. Îl lua în piept, își puneă toată energia să-l stăpânească. Rose s-a întrebat cum erau cuvintele când și le așeza în minte. Aveau sensul obișnuit? Aveau vreun sens? Erau precum cuvintele din vis sau din mintea copiilor, fiecare dintre ele miraculos, distinct și plin de viață, ca un animal nou? Acesta moale și transparent, ca o meduză, acela tare, neîndurător și misterios, ca o nerită. Puteau fi austere și comice ca jobenele sau netede, vioaie și măgulitoare ca o fundă. O paradă de vizitatori tainici, încă neterminată.

Ceva a trezit-o pe Rose devreme a doua zi de dimineață. Dormea pe mica verandă, singurul loc din casa lui Flo în care mirosul era suportabil. Cerul era lăptos și se lumina. Copacii de pe malul celălalt al râului – care urmau să fie doborâți în curând ca să lase loc pentru un spațiu pentru rulote – se profilau încovoiați pe cerul zorilor ca niște animale întunecate și flocoase,

ca niște bizoni. Rose visase. Visase, firesc, ceva care avea legătură cu turul căminului de cu o zi înainte.

Cineva o conducea printr-o clădire mare, în care erau oameni în cuști. Totul era întunecat și plin de pânze de păianjen la început, iar Rose protesta, părându-i-se un aranjament neinspirat. Dar pe măsură ce înainta, cuștile deveneau mai mari și mai elaborate, erau ca niște colivii enorme, din nuiele de răchită, colivii victoriene, cu forme și ornamente complicate. Oamenilor din cuști li se oferea mâncare, iar Rose a studiat-o, a văzut că era aleasă; mousse de ciocolată, *trifle*, tort Pădurea Neagră. Apoi, în una din cuști a observat-o pe Flo, stătea mândră pe un scaun ca un tron și spunea cuvinte pe litere cu o voce clară și autoritară (care erau acele cuvinte, nu și-a mai amintit la trezire), încântată că-și etala niște puteri pe care le ținuse secrete până acum.

Rose a ascultat cu atenție s-o audă pe Flo respirând, mișcându-se în camera ei ticsită de lucruri inutile. Nu a auzit nimic. Dacă murise? Dacă murise chiar în clipa în care își făcuse radioasă și încântată apariția în visul ei? S-a dat repede jos din pat și a alergat desculță în camera bătrânei. Patul de acolo era gol. S-a dus în bucătărie și a găsit-o pe Flo stând la masă, îmbrăcată de oraș, cu pardesiul bleumarin și cu turbanul asortat pe care îl purtase la nunta lui Brian și a lui Phoebe. Pardesiul era mototolit și murdar, iar turbanul îi stătea strâmb.

– Acum sunt gata de plecare, a informat-o.

– Unde vrei să pleci?

– Acolo, a spus Flo zvâcnind din cap. La cum-îi-zice. La azilul pentru săraci.

– La căminul de bătrâni, a corectat-o Rose. Nu trebuie să mergi azi.

– Te-au angajat să mă duci, acum mișcă-te și du-mă.

– Nu m-a angajat nimeni. Sunt Rose. Îți pregătesc o ceașcă de ceai.

– N-ai decât. Eu nu beau.

Pe Rose o ducea cu gândul la o femeie care a intrat în travaliu. Așa de concentrată, de hotărâtă, de fermă. Se gândea că Flo simțea moartea mișcând în ea ca un copil, gata s-o sfâșie. Așa că a renunțat la ceartă, s-a îmbrăcat, i-a făcut repede bagajul, a condus-o la mașină și a dus-o la cămin, dar în privința morții rapide și eliberatoare a lui Flo se înșela.

Cu ceva timp înainte, Rose jucase într-o piesă de teatru la televiziunea națională. *Troienele*. Nu avea replici și, de fapt, apăruse în piesă doar ca să-i facă o favoare unei prietene, care primise un rol mai bun. Regizorul s-a gândit să adauge o notă înviorătoare pe lângă toate plânsetele și jalea punându-le pe troiene să-și dezgolească sânii. Arătau fiecare câte un sân, fețele regești, precum Hecuba și Helena, pe cel drept; iar fecioarele sau soțiile de rând, precum Rose, pe cel stâng. Rose nu credea că-i aduce vreun avantaj această expunere – înainta în vârstă, la urma urmei, începeau să i se lase sânii –, dar s-a obișnuit cu ideea. Nu a mizat pe senzația pe care o vor face. Nu credea că o vor urmări prea mulți oameni. Uitase de acele zone din țară în care oamenii nu pot alege între emisiunile-concurs, urmărirea de mașini și sitcomurile americane și sunt siliți să îndure discuțiile despre evenimentele actuale, vizitele la galeriile de artă și piesele de teatru ambițioase. Nu s-a gândit nici că vor fi așa de uluiți, acum, că la fiecare chioșc de ziare din fiecare oraș erau expuse nuduri la discreție. Cum puteau stârni atâta revoltă ochii triști ai troienelor încremenite de frig și apoi asudate de la reflectoare, machiate prost și parcă mânjite cu cretă pe față, toate cu un aspect destul de ridicol fără parteneri, mai degrabă demne de milă și nefirești, ca niște tumori?

Din cauza asta, Flo a pus mâna pe pix și hârtie, și-a forțat degetele încă umflate, devenite aproape inutilizabile din cauza artritei, să scrie cuvântul „rușine“. A scris că, dacă tatăl lui Rose nu ar fi fost mort de mult, acum și-ar fi dorit să moară. Era adevărat. Rose le-a citit scrisoarea, sau o parte din ea, unor prieteni pe care-i avea invitați la cină. A citit-o ca să stârnească râsete și să obțină un efect dramatic, să arate abisul care se căscase în urma ei, deși își dădea seama, dacă se gândea, că era un abis cu nimic deosebit. Majoritatea prietenilor săi, care ei i se păreau oameni obișnuiți, care munceau din greu, nerăbdători și optimiști, puteau afirma că și-au dezamăgit familia, care fie îi dezmoștenise, fie se ruga pentru ei.

Pe la jumătate a trebuit să se oprească din citit. Nu pentru că i se părea jalnic felul în care o expunea sau o făcea de răs pe Flo. Mai făcuse acest lucru destul de des; nu era nici o noutate pentru ea că era jalnic. Ce o împiedica, de fapt, era abisul acela; era copleșită de conștientizarea acestui lucru și nu era nimic de răs în asta. Reproșurile lui Flo aveau la fel de mult sens ca un protest față de folosirea umbrelor, un avertisment împotriva

consumului de stafide. Dar erau dureros de sincere. Erau tot ce îți putea rezerva o viață grea. Rușine pentru un sân dezgolit.

Altă dată, Rose trebuia să primească un premiu. La fel și alte câteva persoane. Avea loc o recepție la un hotel din Toronto. Flo primise invitație, dar Rose nu se gândise niciodată că va veni. Pur și simplu trebuise să dea numele cuiva când organizatorii o întrebaseră de rude, și nu-i putea pomeni pe Brian sau pe Phoebe. Desigur, era posibil ca, în adâncul sufletului, să-și fi dorit să vină Flo, s-o arate, s-o intimideze, în sfârșit să se smulgă din umbra ei. Ar fi fost firesc să vrea acest lucru.

Flo a venit cu trenul, neanunțată. S-a dus la hotel. Și atunci avea artrită, dar încă se deplasa fără baston. Întotdeauna purtase haine decente, sobre, ieftine, dar acum se părea că băgase mai adânc mâna în buzunar și ceruse îndrumare. Purta un costum în pătrățele mov-închis și mov-deschis și mărgele ca niște șiraguri de floricele de porumb albe și galbene. Avea o perucă gri-albăstruie, lăsată mult pe frunte, ca o căciulă de lână. Din anchiorul sacoului și mânecile prea scurte îi ieșeau la iveală gâtul și încheieturile cafenii și pline de negi, parcă ar fi fost acoperite de coajă de copac. Când a văzut-o pe Rose, a rămas înțepenită. Părea să aștepte, nu numai ca Rose să vină la ea, ci să i se cristalizeze sentimentele legate de scena din fața ei.

Și așa s-a întâmplat curând.

– Ia uite-l pe negrul ăla! a spus Flo tare, înainte să se apropie Rose de ea.

Tonul ei sugera uluială sinceră și satisfacție, de parcă ar fi privit Marele Canion sau ar fi văzut portocale într-un copac.

Se referea la George, care își lua în primire premiul. El s-a întors să vadă dacă cineva făcea o glumă. Iar Flo chiar părea personaj comic, doar că stupefacția și autenticitatea ei erau descurajante. Oare observase agitația pe care o crease? Poate. După acea izbucnire nu a mai deschis gura, nu a vrut să mai scoată un sunet, a vorbit doar monosilabic și plină de dușmănie, nu a mâncat și nu a băut nimic din ce i s-a oferit, nu a vrut să ia loc, ci a stat uimită și împietrită în mijlocul acelei adunări de bărboși hipioți, oameni cu un sex incert și nerușinat de neanglo-saxoni, până când a venit momentul să fie condusă la tren și trimisă acasă.

Rose a găsit peruca aceea sub pat în timpul curățeniei de coșmar de după internarea lui Flo. A dus-o la cămin, împreună cu câteva haine pe care i le

spălase sau le dusesese la curățătorie, cu niște ciorapi, pudră de talc și un parfum pe care i-l cumpărase ea. Uneori Flo părea să creadă că Rose era doctoriță și spunea:

– Nu-mi trebuie mie doftoreasă, hai, ia-o din loc.

Dar când a văzut-o pe Rose cu peruca în mână, a exclamat:

– Rose! Ce-ai în mână, o veveriță cenușie moartă?

– Nu, a răspuns Rose, e o perucă.

– Poftim?

– O perucă.

Flo a început să râdă. A râs și Rose. Într-adevăr, peruca semăna cu o pisică sau o veveriță moartă, deși o spălase și o periasese; avea un aspect tulburător.

– Doamne, Rose, m-am gândit: „La ce-mi aduce mie o veveriță moartă? Dacă mi-o pun pe cap, sigur mă ia cineva la țintă.“

Rose și-a pus-o pe cap ca să continue gluma, iar Flo a râs și s-a clătinat înainte și înapoi în pătuțul ei.

Când și-a recăpătat suflul, Flo a întrebat:

– La ce-mi trebuie mie barierele astea pe marginile patului? Sunteți cuminți, tu și Brian? Să nu vă certați, pe taică-tău îl enervează la culme. Știi câte pietre mi-au scos din vezica biliară? Cincisprezece. Una era cât un ou de puicuță. Le am pe undeva. Le iau acasă. A tras de cearșafuri să caute. Erau într-o sticlă.

– Le-am luat deja, a zis Rose. Le-am dus acasă.

– Da? I le-ai arătat lui taică-tău?

– Da.

– Atunci, acolo sunt, a spus Flo, după care s-a întins și a închis ochii.

CINE TE CREZI?

Erau subiecte despre care Rose și Brian, fratele ei, puteau discuta fără riscuri, fără să se împotmolească în principii, iar unul dintre acestea era Milton Homer. Amândoi își aminteau că, atunci când avuseseră rubeolă și pe ușa era pusă o hârtie care anunța că familia este în carantină – cu mult timp în urmă, înainte să moară tatăl lor și înainte ca Brian să meargă la școală –, Milton Homer a venit și l-a citit. L-au auzit trecând pe pod și, ca de obicei, se văita cu glas tare. Nu străbătea niciodată orașul în liniște decât dacă avea gura plină de bomboane; altfel, țipa la câini, lua la rost copacii și stâlpii de telefon, cugetând la nemulțumiri mai vechi.

– N-a fost așa, n-a fost așa, n-a fost așa! striga și lovea în parapetul podului.

Rose și Brian trăgeau de cuvertura cu care era acoperită fereastra ca să nu intre lumina, să nu orbească.

– Milton Homer, a spus Brian apreciativ.

Atunci, Milton Homer a văzut anunțul pe ușa. S-a întors, a urcat scările și l-a citit. Știa să citească. Mergea pe strada principală și citea toate indicatoarele cu glas tare.

Rose și Brian au convenit că era ușa laterală, unde mai târziu Flo a construit veranda închisă cu geamuri; înainte de asta era doar o platformă de lemn înclinată, și-și aminteau că Milton Homer stătuse pe ea. Dacă anunțul privind carantina era acolo și nu pe ușa din față, care ducea în băcănia lui Flo, atunci probabil că băcănia era deschisă; ciudățenia se putea explica doar prin faptul că Flo îi forțase mâna medicului de la serviciul de sănătate publică. Rose nu-și amintea; și-l amintea doar pe Milton Homer pe platformă, cu capul mare într-o parte și cu mâna ridicată, făcută pumn, pregătit să bată.

– Rubeolă, ziceți? a zis Milton Homer. În cele din urmă nu a bătut; a dus capul aproape de ușa și a strigat: Nu mă speriați voi pe mine!

Apoi s-a întors, dar nu a plecat din curte. S-a dus la leagăn, s-a așezat, s-a prins de sfori și a început, întâi iritat, apoi cu o încântare crescândă și sălbatică, să se dea în scrânciob.

– Milton Homer se dă în leagăn, Milton Homer se dă în leagăn! a strigat Rose, care fugise de la fereastră la casa scării.

Flo a venit de unde era ca să se uite afară pe fereastra din laterală.

– Nu vi-l strică, le-a spus.

Rose era surprinsă; credea că o să-l pună pe fugă cu mătura. După aceea s-a întrebat: oare lui Flo îi era frică? Puțin probabil. Trebuie să fi fost unul din privilegiile lui Milton Homer.

– Nu pot să mă mai așez în leagăn după ce a stat Milton Homer pe el!

– Tu treci înapoi în pat.

Rose s-a întors în camera întunecoasă și rău mirositoare și a început să-i spună lui Brian o poveste despre care credea că n-avea să-i placă.

– Când erai mic, a venit Milton Homer și te-a luat în brațe.

– Nu-i adevărat.

– A venit, te-a luat în brațe și a întrebat cum te cheamă. Îmi aduc eu aminte.

Brian s-a dus pe casa scării.

– A venit Milton Homer, m-a luat în brațe și a întrebat cum mă cheamă? Da? Când eram mic?

– Spune-i lui Rose că așa i-a făcut și ei.

Rose știa că era posibil, deși nu avea de gând să pomenească acest lucru. Nu știa sigur dacă și-l amintea pe Milton Homer ținându-l pe Brian în brațe sau îi povestise ceva. Ori de câte ori se năștea un copil într-o familie, în trecutul acela recent în care copiii încă se nășteau acasă, Milton Homer venea cât de repede putea și cerea să vadă pruncul, apoi întreba cum îl cheamă și ținea un discurs standard. În discurs spunea, în linii mari, că dacă micuțul trăiește, speră că va duce o viață întru Hristos, iar că dacă moare, speră că va ajunge direct în rai. Aceeași idee ca la botez, dar Milton nu invoca Tatăl sau Fiul și nici nu implica apa în tărășenie. Făcea toate acestea cu de la sine putere. Părea să-l apuce o bâlbâială pe care nu o avea în alte momente sau poate se bâlbâia dinadins, să dea mai multă greutate cuvintelor. Deschidea mare gura, se legăna înainte și înapoi și rostea fiecare formulă cu un mormăit gros.

– Iar dacă pruncul, dacă pruncul, dacă pruncul trăiește...

Rose avea să-l imite mulți ani mai târziu, în livingul fratelui ei, legănându-se înainte și înapoi, cu glas cântat, fiecare „dacă“ era ca o explozie, care ducea la o explozie și mai mare când spunea „trăiește“.

– Va duce o... viață frumoasă... și nu va... și nu va... și nu va... păcătui. Va duce o viață frumoasă... o viață frumoasă... și nu va păcătui. Nu va

păcătui! Iar dacă pruncul... dacă pruncul... dacă pruncul... moare...

– Ajunge. Gata, Rose, a spus Brian, dar râdea.

Tolera cabotinismul lui Rose când avea legătură cu Hanratty.

– Cum de-ți aduci aminte? a întrebat soția lui Brian, Phoebe, sperând s-o oprească pe Rose, ca să nu o țină așa prea mult și să-și piardă Brian răbdarea. L-ai văzut făcând așa? Așa de des?

– Ah, nu, a răspuns Rose, ușor surprinsă. Nu l-am văzut pe el făcând așa. Eu l-am văzut pe Ralph Gillespie imitându-l pe Milton Homer. Era un băiat de la școală. Ralph.

O altă manifestare publică a lui Milton Homer, după cum își aminteau Rose și Brian, era să mărșăluiască la parade. Erau multe parade în Hanratty. Marșul Ordinului de Orania, din ziua de 12 iulie; Parada Cadeților Liceeni, în mai; Parada școlarilor de Ziua Imperiului; Parada Bisericii Legiunii; Parada lui Moș Crăciun; Parada Veteranilor Clubului Leilor. Unul din cele mai jignitoare lucruri care se puteau spune despre un locuitor din Hanratty era că-i plăcea să participe la parade, dar aproape toată lumea din oraș – din orașul propriu-zis, nu din West Hanratty, e de la sine înțeles – avea ocazia să mărșăluiască în public la un eveniment organizat și aprobat. Singura condiție era că nu trebuia niciodată să dai impresia că-ți face plăcere; trebuia să lași senzația că ești solicitat să ieși din obscuritatea pe care o preferi, gata să-ți faci datoria, și că ești profund interesat de ceea ce cinstește parada.

Parada Ordinului de Orania era cea mai frumoasă dintre toate. Regele Billy, aflat în frunte, călărea un cal pe cât de alb se putea găsi, iar Cavalerii Negri din spate, cel mai nobil rang din ordin – de obicei slabi și săraci, fermieri bătrâni, mândri și fanatici –, călăreau cai negri și purtau vechile jobene și redingote coadă de rândunică lăsate din tată în fiu. Steagurile erau toate din mătase superbă, brodată, cu albastru și auriu, portocaliu și alb, și înfățișau scene de triumf protestant, crini și Biblii deschise, mottouri despre cucernicie, onoare și habotnicie pătimasă. Adăpostite sub umbreluțele de soare, soțiile și fiicele bărbaților din Ordinul de Orania erau îmbrăcate toate în alb, să întruchipeze puritatea. Urmau fanfarele, fluierale și tobele și dansatorii de step talentați, care se produceau într-o căruță pentru fân curată pe post de scenă mobilă.

Și venea și Milton Homer. Te puteai trezi cu el în orice loc din paradă și se muta din când în când, mergea în spatele regelui Billy, al Cavalerilor Negri, al dansatorilor de step sau al copiilor timizi cu eșarfă portocalie care cărau steagurile. În spatele Cavalerilor Negri făcea o față posacă și ținea capul de parcă ar fi purtat și el joben; în spatele doamnelor, mișca din șolduri și agita o umbreluță imaginară de soare. Avea un dar al imitației grozav și o energie inepuizabilă. Putea face un caraghioslâc din spectacolul frumos al dansatorilor de step fără să iasă din ritm.

Parada Ordinului de Orania era pentru el cea mai mare șansă de a-și manifesta talentul, dar ieșea în evidență în toate. Cu capul sus, fluturând din mâini, bătând trufaș pasul, mărșăluia în spatele comandantului Legiunii. De Ziua Imperiului își lua un Pavilion Roșu și un steag al Marii Britanii și le răsucea deasupra capului. La Parada lui Moș Crăciun șterpelea bomboanele destinate copiilor; și nu în glumă.

Te-ai fi gândit că autoritățile din Hanratty ar fi pus capăt situației. Contribuția lui Milton Homer la orice paradă era pe deplin negativă, concepută, dacă Milton Homer ar fi putut concepe ceva, doar ca să ridiculizeze evenimentul. De ce nu făceau un efort organizatorii și participanții la paradă ca să-l țină departe? Trebuie să fi decis că era ușor de spus, dar greu de înfăptuit. Milton locuia cu două mătuși fete bătrâne, părinții lui muriseră, și nimănui nu i-ar fi făcut plăcere să le spună celor două doamne în vârstă să-l țină acasă. Aveau și așa destule pe cap. Cum să-l țină în casă odată ce auzise fanfara? Ar fi trebuit să-l încuie, să-l lege. Și nimeni nu era dispus să-l ia pe sus și să-l târască odată ce începea evenimentul. Împotrivirea lui ar fi stricat totul. Nu încăpea îndoială că avea să se împotrivească. Avea un glas răsunător și gros și era un bărbat puternic, deși nu foarte înalt. Era cam de înălțimea lui Napoleon. Lovea cu piciorul în porți și garduri când încercau oamenii să-l dea afară din curțile lor. Odată izbise căruciorul unui copil de trotuar doar pentru că îi stătea în drum. Probabil că cel mai bine, în aceste împrejurări, era să-l lase să participe.

Pe de altă parte, nu se poate spune că era varianta cea mai bună din mai multe variante proaste. Nimeni nu-l privea chiorâș pe Milton la paradă; toată lumea era obișnuită cu el. Chiar și comandantul se lăsa ridiculizat, iar Cavalerii Negri, cu vechile și negrele lor obide, nu-l băgau în seamă. Oamenii spuneau doar: „A, uite-l pe Milton“ de pe trotuar. Nu râdeau prea

mult de el, deși străinii aflați în oraș, rude ale localnicilor invitate să asiste la paradă, ar fi putut să-l arate cu degetul și să ajungă să se țină de burtă de atâta râs, gândindu-se că juca un rol oficial și scopul era să destindă atmosfera, precum clovnii, de fapt, tineri oameni de afaceri care făceau fără prea mult succes roata.

– Cine e ăla? întrebau vizitatorii.

Li se răspundea cu nonșalanță și cu o mândrie enigmatică:

– E Milton Homer. Nu ar mai fi paradă dacă n-ar participa Milton Homer.

– Prostul satului, a spus Phoebe încercând să rezume trăsăturile personajului cu politețea ei nepuizabilă și neapreciată.

Rose și Brian au răspuns că niciodată nu au auzit să fi fost descris astfel. Nu priviseră niciodată Hanratty ca pe un sat. Un sat era un pâlț de case pitorești, dispuse în jurul unei biserici cu turlă de pe o felicitare de Crăciun. Sătenii erau coriștii costumați care interpretau opereta de la școală. Dacă trebuiau să-l descrie pe Milton Homer unui necunoscut, oamenii ar fi spus că era „cam curios“. Rose se întrebase chiar și la vremea aceea ce anume trezea curiozitatea. Și încă se întreba. „Mintea“ ar fi fost răspunsul cel mai simplu. Milton Homer trebuie să fi avut un coeficient de inteligență scăzut. Da, dar erau și alții la fel, și în Hanratty, și aiurea și nu săreau așa în ochi. Putea citi cu ușurință, după cum se dovedise în cazul anunțului privind carantina; știa să-și socotească restul, după cum demonstrau multele povești despre felul în care încercaseră unii să-l păcălească. Însă îi lipsea sentimentul precauției, se gândea Rose acum. Inhibiția socială, deși nu exista nume pentru acest concept la vremea aceea. Ce pierd oamenii obișnuiți când sunt beți, Milton Homer nu avusese niciodată sau poate alesese să nu aibă – și asta o interesează pe Rose – într-un moment de la începutul vieții. Chiar și expresiile lui, aspectul lui de zi cu zi erau cele afișate de bețivi, dar cu o exagerare teatrală – ochii holbați, atitudinea libidinoasă, privirea scursă, care păreau calculate cu îndrăzneală și în același timp neajutorate, involuntare; este posibil acest lucru?

Cele două doamne cu care locuia Milton Homer erau surorile mamei lui. Erau gemene; se numeau Hattie și Mattie Milton și de obicei li se spunea domnișoara Hattie și domnișoara Mattie, poate pentru a mai reduce din sonoritatea ridicolă pe care altfel ar fi putut-o avea numele lor. Milton fusese botezat după numele de familie al mamei lui. Era un lucru des

întâlnit, și probabil intenția nu fusese să alăture numele a doi mari poeți. Coincidența aceea nu a fost niciodată menționată și poate nici nu a fost observată. Rose nu a băgat de seamă până într-o zi, la liceu, când băiatul care stătea în spatele ei a bătut-o pe umăr și i-a arătat ce scrisese în manualul de engleză. Tăiase cuvântul „Chapman's“ din titlul unei poezii și scrisese cuvântul „Milton“, așa că, mai nou, titlul era: „On first looking into Milton Homer“¹⁰.

Orice menționare a lui Milton Homer era o glumă, dar și schimbarea titlului era o glumă, deoarece făcea referire, destul de discret, la comportamentul mai scandalos al lui Milton Homer. Se spunea că, atunci când se așeza la coadă în spatele cuiva la poștă sau la cinematograf, își desfăcea haina, își expunea mădularul, apoi începea să și-l frece. Deși, desigur, nu ajungea așa de departe; obiectul pasiunii lui Milton sigur se ferise deja din calea lui. Se spunea că băieții se provocau cine are curajul să-l atâțe și să stea aproape, în fața lui, până în ultima clipă, după care să sară într-o parte și să-l lase în postura aceea teribil de inoportună.

Din cauza acestei povești – fie că era adevărată, fie că nu, fie că se întâmplase doar o dată în urma unei provocări sau se întâmpla tot timpul –, doamnele treceau mereu strada când îl vedeau pe Milton, iar copiii erau avertizați să se ferească de el. „Nu-l lăsa să se scâlâmbăie primprejur“, așa spunea Flo. I se dădea voie să intre în case când se năștea un copil – dar când tot mai multe femei au început să nască la spital, ocaziile s-au rărit –, însă altfel i se încuiau ușile. Venea, bătea, lovea în ușă cu piciorul și pleca. Dar în curte lumea îl lăsa să facă ce pofteste, pentru că nu fura și putea provoca stricăciuni mai mari dacă se simțea jignit.

Sigur, era cu totul altă poveste când își făcea apariția cu una din mătuși. Cu acele prilejuri era sfios, se purta frumos; puterile și pasiunile lui, oricare ar fi fost ele, erau puse la păstrare, ascunse. Mânca dintr-o pungă de hârtie bomboanele pe care i le cumpărase mătușa. Le oferea și altora când i se spunea, deși numai cea mai lacomă ființă din lume ar fi luat ceea ce poate atinseseră degetele lui Milton Homer sau fusese sfințit de scuipatul lui. Mătușile aveau grijă să-l tundă; făceau tot ce puteau ca să arate prezentabil. Îi spălau, îi călcau și-i cârpeau hainele, îl trimiteau afară cu impermeabilul și cizmele de cauciuc sau cu căciulă tricotată și fular, după cum o cerea vremea. Știau cum se purta când nu-l mai vedeau ele? Probabil auziseră, iar

dacă auziseră, probabil suferiseră, fiind femei mândre și cu moralitate metodistă. Bunicul lor deschisese filatura de in din Hanratty și-și obliga toți angajații să-și petreacă serile de sâmbătă la ora de citire a Bibliei, pe care o ținea chiar el. Și cei din familia Homer erau oameni cumsecade. Se presupunea că unele rude propuseseră internarea lui Milton, dar mătușile nu fuseseră de acord. Nimeni nu a sugerat că refuzaseră din bunătatea inimii.

– Nu-l duc la sanatoriu, sunt prea mândre.

Domnișoara Hattie Milton predă la liceu. Adunase mai mulți ani de activitate decât toți ceilalți profesori la un loc și era mai importantă decât directorul. Preda limba engleză – modificarea titlului poemului fusese cu atât mai îndrăzneată și mai satisfăcătoare cu cât se petrecuse sub nasul ei – și-i mersese vestea pentru ordinea pe care o menținea. Reușea acest lucru fără un efort aparent, doar prin forța prezenței ei pieptoase, pudrate, inocente și impunătoare și prin refuzul ei de a vedea vreo diferență între adolescenți (ea nu folosea acest cuvânt) și elevii de clasa a patra. Dădea multe teme care presupuneau memorarea. Într-o zi, a scris o poezie lungă pe tablă, le-a cerut s-o copieze, s-o învețe pe de rost și s-o recite a doua zi. Rose era atunci în clasa a unsprezecea sau a douăsprezecea și nu se simțea obligată să respecte ad litteram instrucțiunile profesoarei. Ea învăța poezii cu ușurință și i se părea firesc să sară peste primul pas. A citit poezia și a învățat-o vers cu vers, apoi și-a recitat-o de vreo două ori în minte. Când ea făcea acest lucru, domnișoara Hattie a întrebat-o de ce nu copiază.

Rose a răspuns că deja știa poezia, deși nu era pe deplin sigură că este adevărat.

– Serios? a spus domnișoara Hattie. Ridică-te și stai cu fața la peretele din spate.

Rose s-a conformat, tremurând de supărare că se lăudase astfel.

– Și acum, recită poezia.

Rose nu se înșelase când se arătase încrezătoare. A recitat fără dificultăți. Ce se aștepta să urmeze? Uluială, complimente și neobișnuitul respect?

– Bun, poate că știi poezia, a mormăit domnișoara Hattie, dar asta nu este un motiv să nu faci ce ți s-a spus. Stai jos și scrie-o pe caiet. Vreau să scrii fiecare vers de trei ori. Dacă nu termini, rămâi după ora patru.

Evident, Rose a trebuit să stea după ora patru, clocotind de nervi și scriind, în timp ce profesoara croșeta. Când i-a dus la catedră ce copiasse, domnișoara Hattie a spus blând, dar cu hotărâre:

– Nu se poate să te crezi mai bună decât alții doar pentru că ești în stare să înveți poezii. Cine te crezi?

Nu era prima oară în viața ei când auzea această întrebare; de fapt, ajunsese ca un gong monoton și nu-i mai dădea atenție. Dar după aceea a înțeles că domnișoara Hattie nu era o profesoară sadică; se abținuse să spună în fața clasei ceea ce-i spusese între patru ochi. Și nu era o fire vindicativă; nu se răzbuna deoarece credea că nu i-a demonstrat lui Rose că a greșit. Lecția pe care încerca să i-o dea era mai importantă decât orice poezie, și era de părere că Rose avea nevoie de ea. Se părea că mulți alți oameni credeau că Rose avea nevoie de această lecție.

Toată clasa a fost invitată, când au absolvit cei din clasa a douăsprezecea, să vadă diapozitive la lanterna magică în casa familiei Milton. Diapozitivele erau cu imagini din China, unde domnișoara Mattie, geamăna casnică, fusese misionară în tinerețe. Domnișoara Mattie era foarte timidă și a rămas în fundal, pune diapozitivele, în timp ce domnișoara Hattie le comenta. Diapozitivele de la lanterna magică înfățișau o țară galbenă, cum era de așteptat. Dealuri și cer galbene, oameni galbeni, ricșe, umbrele de soare, uscate și cu aspect de hârtie, fragile, improbabile, cu zigzaguri negre acolo unde se crăpase vopseaua, pe temple, drumuri și chipuri. În acel moment, în unicul moment în care Rose a stat în salonul familiei Milton, Mao era la putere în China și avea loc războiul din Coreea, dar domnișoara Hattie nu făcea nici o concesie istoriei, așa cum nu se lăsa înduplecată nici de faptul că publicul ei avea optsprezece-nouăsprezece ani.

– Chinezii sunt păgâni, a spus domnișoara Hattie. De aceea au cerșetori.

Era un cerșetor în genunchi pe stradă, cu brațele întinse spre o doamnă bogată dintr-o ricșă, care nu-l băga în seamă.

– Ei mănâncă lucruri de care noi nu ne-am atinge, a continuat domnișoara Hattie. Unii chinezi erau înfățișați băgând bețișoare în niște boluri. Dar au o alimentație mai bună când devin creștini. Prima generație de creștini este cu patru centimetri mai înaltă.

Creștinii din prima generație stăteau în primul rând cu gura căscată, poate cântau. Purtau haine negru cu alb.

După vizionare au adus platouri cu sendvișuri, fursecuri, tarte. Toate erau făcute în casă și foarte bune. Au servit punci cu must și bere cu ghimbir în

pahare de carton. Milton stătea într-un colț cu costumul lui gros de tweed, cu cămașă albă și cravată, pe care deja scăpase puncte și firimituri.

– Într-o bună zi, din asta o să li se tragă, a spus Flo pe un ton sumbru, referindu-se la Milton.

Oare din acest motiv venea lumea, an de an, să vadă diapozitivele și să bea punctul de care râdea toată lumea? Să-l vadă pe Milton cu fălcile și burta revărsate, parcă plină de intenții rele, gata să explodeze? Nu făcea decât să se îndoape într-un ritm uluitor. Părea că înghite pe nemestecate prăjituri și fursecuri cu curmale, prăjituri Nanaimo și dropsuri cu fructe, tarte cu unt și negrese, cum înghite șarpele broaște. Milton se umfla și el la fel.

Puterea metodiștilor în Hanratty începuse să pălească. Trecuse vremea orelor obligatorii de citire a Bibliei. Poate că familia Milton nu știa acest lucru. Sau poate știa, dar își înfrunta declinul cu eroism. Se purtau de parcă rigorile cucerniciei nu se schimbaseră și legătura lor cu prosperitatea era neschimbată. Casa lor de cărămidă, cu belșugul ei de obiecte, și hainele cu gulere de blană ajustată, închisă la culoare, păreau să poarte eticheta de casă și haine metodiste, dinadins lipsite de eleganță, greoaie, mulțumitoare. Totul părea să spună că se pusese în slujba lumii întru Dumnezeu, iar Dumnezeu nu-i lăsase la greu. Întru Dumnezeu strălucea podeaua de pe hol de la ceara din jurul traversei, întru Dumnezeu erau trasate perfect liniile cu stiloul în registrul contabil, întru Dumnezeu înfloreau begoniile și intrau banii în bancă.

În ultimul timp însă comiteau unele greșeli. Greșeala pe care o au făcut-o doamnele Milton a fost inițierea unei petiții către Societatea Canadiană de Radiodifuziune, prin care cereau scoaterea din grila de programe a emisiunilor difuzate sâmbăta seara, când oamenii trebuiau să meargă la biserică: Edgar Bergen și Charlie McCarthy; Jack Benny; Fred Allen. I-au cerut preotului să vorbească despre petiție în biserică – în Biserica Unită, unde metodiștii fuseseră depășiți numeric de prezbiterieni și congregaționaliști; Rose nu fusese martoră la scenă, dar i-o descrisese Flo –, și după aceea au așteptat, domnișoara Hattie și domnișoara Mattie, fiecare de câte o parte a șuvoiului care ieșea, vrând să tragă oamenii deoparte și să-i convingă să semneze petiția, la o masă micuță din hol. În spatele mesei stătea Milton Homer. Trebuia să fie prezent. Niciodată nu-l

lăsau să se sustragă de la slujba duminicală. Îi dăduseră o treabă ca să aibă ceva de lucru; el era răspunzător de stilouri, avea grijă să fie umplute și li le dădea celor care semnavă.

Aceasta era partea evidentă a greșelii. Lui Milton îi venise ideea să-și deseneze mustăți și făcuse acest lucru fără oglindă. Mustățile erau întoarse deasupra obrazilor lui mari și triști, spre ochii congestionați, care nu anunțau nimic bun. De asemenea, își băgase stiloul în gură, așa că se murdărise de cerneală pe buze. Pe scurt, devenise o imagine așa de hazlie, încât petiția, pe care nu și-o dorea nimeni cu adevărat, putea fi luată și drept un spectacol comic, iar puterea surorilor Milton, metodistele de la filatura de în, putea fi văzută drept un vestigiu. Oamenii zâmbeau și treceau mai departe; nu se putea face nimic. Sigur că doamnele Milton nu l-au certat pe Milton și nu s-au dat în spectacol în public, ci l-au făcut pachet cu tot cu petiție și l-au dus acasă.

– Acolo s-a terminat cu pretențiile lor de stăpâne, a spus Flo.

Era greu de zis, ca întotdeauna, care înfrângere anume – cea a religiei sau a pretențiozității – se bucura s-o vadă.

Băiatul care i-a arătat lui Rose poezia la ora de engleză a domnișoarei Hattie la liceul din Hanratty era Ralph Gillespie, același băiat specializat în imitarea lui Milton Homer. Din câte își amintea Rose, în vremea în care i-a arătat poezia nu începuse imitațiile. Acestea au venit mai târziu, în ultimele lui luni de școală. La majoritatea orelor stătea în fața lui Rose sau în spatele ei, datorită vecinătății literelor cu care începeau numele lor. Dincolo de apropierea alfabetică, aveau și un fel de asemănare familială, nu după aspect, ci după obiceiuri și tendințe. În loc să-i jeneze, cum s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost cu adevărat frate și soră, acest lucru i-a apropiat într-o utilă complicitate. Amândoi își pierdeau, nu-și găseau sau niciodată nu-și luau la ei toate creioanele, riglele, gumele de șters, penițele, hârtia liniată, hârtia milimetrică, compasul, separatoarele, raportoarele necesare unei vieți școlare de succes; amândoi erau neîndemânatici cu cerneala, predispuși la răsturnare și mânjire; amândoi erau neglijenți în privința temelor pentru acasă și se panicau că nu și le rezolvaseră. Așa că făceau tot posibilul să se ajute unul pe altul, își împărțeau rechizitele pe care le aveau, cerșeau de la vecinii mai avuți și găseau de la cine să copieze tema. Își formaseră o

camaraderie ca cea dintre prizonieri, dintre soldații care nu au trageri de inimă să lupte și-și doresc numai să supraviețuiască și să evite misiunile.

Dar asta nu era tot. Pantofii și ghetele lor au ajuns să se cunoască foarte bine, târșăiau și se împingeau prietenește, intim, uneori își stăteau o clipă alături, încurajându-se timid; această manifestare reciprocă de bunătate îi ajuta în mod deosebit să treacă peste acele momente în care elevii erau aleși să rezolve probleme la matematică la tablă.

Odată, Ralph a venit după prânz cu părul plin de zăpadă. S-a aplecat peste Rose, a scuturat zăpada pe banca ei și a spus:

– Te amărăște mătreața?

– Nu. A mea e dulce.

Lui Rose i s-a părut un moment intim, cu sinceritatea lui fizică, cu gluma din copilărie împărtășită. În altă zi, la prânz, înainte să sune clopoțelul, Rose a intrat în clasă și l-a găsit într-un cerc de privitori, îl imita pe Milton Homer. Pe Rose a surprins-o și a îngrijorat-o; a surprins-o, pentru că la ore era la fel de timid ca ea, acesta fiind unul din lucrurile care îi uneau; și a îngrijorat-o, deoarece se temea că n-o va putea duce la bun sfârșit, că ar putea să nu le stârnească râsul. Dar era foarte bun; fața lui mare, albă, jovială a căpătat disperarea bucălată a lui Milton; a căscat ochii, a scuturat din fălci și cuvintele au început să-i năvălească afară ca o psalmodiere răgușită, hipnotizată. I-a reușit atât de bine, încât Rose a fost uimită, și la fel și ceilalți. Din acel moment, Ralph a început să imite diverși oameni. Milton Homer a rămas însă specialitatea lui. Rose nu a scăpat niciodată de teama aceea camaraderească pentru el. Mai avea un sentiment, nu invidie, ci un fel de dor înfrigurat. Voia să facă și ea la fel. Nu cu Milton Homer; nu voia să-l imite pe Milton Homer. Voia să se împlinească în felul acela magic, eliberator, să se transforme; voia să capete curajul și puterea.

La scurt timp după ce a început să-și etaleze aceste talente, Ralph Gillespie a abandonat școala. Lui Rose îi lipseau picioarele, respirația și degetele lui pe umăr. Îl mai întâlnea uneori pe stradă, dar nu părea să fie chiar aceeași persoană. Nu s-au oprit niciodată să vorbească, doar s-au salutat și au trecut mai departe în grabă. Fuseseră apropiați și complici ani de zile, menținându-și acea falsă familiaritate, dar niciodată nu vorbiseră în afara școlii, niciodată nu trecuseră dincolo de rolul oficial al fiecăruia, și se părea că nici acum nu puteau. Rose nu l-a întrebat niciodată de ce a abandonat școala; nici măcar nu știa dacă-și găsisese o slujbă. Își cunoșteau

unul altuia gâtul și umerii, capul și picioarele, dar nu reușeau să-și asume prezența din cap până-n picioare a celuilalt.

După o vreme, Rose nu l-a mai văzut pe stradă. A auzit că s-a înrolat în marină. Probabil așteptase doar să împlinească vârsta necesară. Se înrolase în marină și plecase la Halifax. Războiul se încheiase, era marina din vreme de pace. Cu toate acestea, era ciudat să se gândească la Ralph Gillespie în uniformă, pe puntea unui distrugător, poate trăgând cu tunul. Rose începea să înțeleagă că băieții pe care îi cunoștea, indiferent cât de neisprăviți păreau, vor deveni bărbați și vor avea voie să facă lucruri despre care ai fi crezut că necesită mult mai mult talent și autoritate decât puteau să aibă ei.

A fost o vreme, după ce a renunțat la băcănie și înainte ca artrita să devină prea debilitantă, în care Flo mergea la bingo și uneori juca cărți cu vecinii ei în sala Legiunii. Când Rose mergea acasă în vizită și era dificil să lege o conversație, o întreba pe Flo despre cei pe care-i vedea la Legiune. Voia să știe ce mai făceau cei de-o vârstă cu ea, Horse Nicholson, Runt Chesterton, pe care nu și-i putea imagina bărbați în toată firea; Flo îi vedea vreodată?

– E unul pe care îl văd și e mereu acolo. Ralph Gillespie.

Rose a spus că, din câte știa ea, Ralph Gillespie era în marina militară.

– A fost, dar acum s-a întors acasă. A avut un accident.

– Ce fel de accident?

– Nu știu. În marină. A stat trei ani în spitalul marinei. Au trebuit să-l refacă de la zero. Acum e bine, dar șchioapătă de un picior și pe celălalt îl cam târăște.

– Păcat.

– Da. Așa zic și eu. Eu nu-i port dușmănie, ca unii de la Legiune.

– Nu-i porți dușmănie?

– Din cauza pensiei, a spus Flo, surprinsă și cu o atitudine destul de disprețuitoare față de Rose, pentru că nu ținea seama de o realitate fundamentală și o pornire așa de firească în Hanratty. Lumea crede că e rezolvat pe viață. Eu zic că trebuie să fi suferit pentru ea. Unii spun că primește mult, dar eu nu cred. N-are nevoie de prea multe, e singur. Dar, dacă are dureri, nu arată. E ca mine. Nici eu nu arăt. Plângi când ești singur. Joacă bine darts. Joacă orice. Și imită la perfecție oamenii.

– Îl mai imită pe Milton Homer? La școală îl imita.

– Îl imită. Pe Milton Homer. E amuzant. Îi imită și pe alții.

– Milton Homer mai trăiește? Mai participă la parade?

– Sigur că mai trăiește. Dar e mult mai liniștit. E la căminul de bătrâni și-l vezi într-o zi însorită cum stă lângă autostradă, se uită cum trec mașinile și linge o înghețată la cornet. Domnișoarele bătrâne au murit.

– Și nu mai participă la parade?

– Nu mai sunt parade la care să participe. Paradele nu mai sunt ce-au fost pe vremuri. Cavalerii din Ordinul de Orania mor unul după altul și, oricum, nici nu se mai strânge lumea, preferă să stea acasă, la televizor.

La vizitele ulterioare, Rose a descoperit că Flo începuse să antipatizeze Legiunea.

– Nu vreau să ajung precum trăsniții ăia bătrâni, a spus ea.

– Ce trăsniți bătrâni?

– Stau toată ziua și spun aceleași povești răsuflăte și se umflă de bere. Mi-e silă de ei.

Era în stilul lui Flo. Oamenii, locurile, distracțiile intrau rapid în grații și cădeau în dizgrație la fel de rapid. Răzgândirile deveniseră mai drastice cu înaintarea în vârstă.

– Nu-ți mai place nici unul dintre ei? Ralph Gillespie mai vine la club?

– Sigur că da. Îi place așa de mult, încât a încercat să-și ia și de muncă acolo. A vrut să ia un post cu jumătate de normă la bar. Unii spun că l-au refuzat pentru că deja are pensie, dar eu cred că a fost din cauza obiceiului lui.

– Ce obicei? Se îmbată?

– Nu-ți dai seama dacă se îmbată, pentru că o ține una și bună cu imitațiile, iar de cele mai multe ori imită pe cineva pe care cei nou-sosiți în oraș nu-l cunosc și cred că Ralph e doar idiot.

– De exemplu, pe Milton Homer?

– Da. De unde să știe ei cine e Milton Homer și cum era? Ei nu știu. Ralph nu are nici o limită. N-a avut parte de slujbă pentru că l-a imitat pe Milton Homer.

După ce Rose a dus-o pe Flo la căminul de bătrâni – nu-l văzuse pe Milton Homer acolo, deși a văzut alți oameni despre care crezuse că au murit de mult – și s-a apucat să deretice prin casă și s-o pregătească pentru vânzare, vecinii lui Flo, care s-au gândit că probabil se simțea singură sâmbăta noaptea, au dus-o la Legiune. Rose nu a putut să refuze, așa că s-a

trezit la o masă lungă în subsolul sălii, unde era barul, chiar când ultimele raze de soare se întindeau peste câmpurile cu fasole și porumb, peste parcare cu pietriș și prin ferestrele înalte, pătând pereții din placaj. Pereții erau acoperiți cu fotografii, cu numele scrise de mână și prinse cu scotch de rame. Rose s-a ridicat să le privească. Regimentul 106, chiar înainte de îmbarcare, în 1915. Mai mulți eroi din acel război, ale căror nume erau duse mai departe de fii și nepoți, dar de existența cărora ea nu știuse până atunci. Când s-a întors la masă, începuse un joc de cărți. S-a întrebat dacă le stricase planurile ridicându-se să privească fotografiile. Probabil că nu le acorda nimeni atenție; rostul lor nu era să fie privite; rostul lor era să stea acolo, la fel ca placajul de pe pereți. Vizitatorii, cei din afară, privesc mereu în jur, mereu se arată interesați, întreabă cine era cutare, când s-a petrecut cutare lucru, încercând să însuflețească discuția. Oferă prea mult; vor să se aleagă cu prea mult. De asemenea, se putea să fi lăsat impresia că face paradă prin încăpere, că cerșește atenție.

O femeie s-a așezat și s-a prezentat. Era soția unuia din bărbații care jucau cărți.

– Te-am văzut la televizor, i-a spus.

Rose căpăta mereu un aer sfios în asemenea împrejurări; adică trebuia să stăpânească ceea ce recunoștea în sine ca pe un impuls absurd de a se scuza. În Hanratty, impulsul era și mai puternic decât de obicei. Își dădea seama că făcuse lucruri care probabil păreau lipsite de delicatețe. Își amintea de perioada în care fusese reporter de televiziune, de încrederea și farmecul ei seducător; aici, mai mult decât oriunde altundeva, trebuiau să înțeleagă că era o impostură. Actoria era cu totul altceva. Lucrurile de care se rușina nu erau cele de care probabil credeau ei că se rușinează; nu de un sân flasc și dezgolit, ci de un eșec pe care nu-l putea înțelege sau explica.

Femeia care i se adresase nu era din Hanratty. A spus că venise din Sarnia când se măritase, cu cincisprezece ani în urmă.

– Încă mi-e greu să mă obișnuiesc. Îți spun sincer. După viața la oraș. Arăți mai bine în realitate decât în serialul acela.

– Eu așa sper, a zis Rose și i-a spus cum au machiat-o.

Oamenii erau interesați de asemenea lucruri, și s-a simțit mai în largul ei odată ce discuția a alunecat spre detaliile tehnice.

– Uite-l pe bătrânul Ralph, a spus femeia.

S-a dat mai încolo să-i facă loc unui bărbat slab, cu părul alb, cu o halbă de bere în mână. Era Ralph Gillespie. Dacă Rose l-ar fi întâlnit pe stradă, nu l-ar fi recunoscut, ar fi fost un străin pentru ea, dar după ce l-a privit o clipă, i s-a părut destul de neschimbat, neschimbat față de cel de la șaptesprezece sau cincisprezece ani, părul alb, care fusese șaten, încă îi cădea pe frunte, încă avea fața albă, senină și destul de mare pentru corpul lui, aceeași privire sfioasă, vigilentă și rezervată. Dar era mai slab și umerii ai fi zis că i s-au înghesuit unul în altul. Purta un pulover cu mâneci scurte, cu un guler mic și trei nasturi ornamentali; era bleu cu dungi bej și galbene. Puloverul acesta i se părea lui Rose că sugerează o voioșie îmbătrânită, un fel de adolescență încremenită. A observat că avea brațele flasce și că-i tremurau așa de tare mâinile, încât se folosea de ambele ca să ducă paharul de bere la gură.

– Nu stai prea mult aici, nu? a întrebat femeia din Sarnia.

Rose a spus că pleca la Toronto a doua zi, duminică, noaptea.

– Probabil ai o viață plină, a spus femeia cu un oftat zgomotos, o invidie sinceră, care în sine o trăda că nu este de fel din acest oraș.

Rose se gândea că luni după-amiază avea întâlnire cu un bărbat ca să ia prânzul și apoi să se culce cu el. Bărbatul era Tom Shepherd, pe care îl cunoștea de mult. Într-o vreme fusese îndrăgostit de ea, îi scrisese scrisori de amor. Ultima oară când fusese cu el, la Toronto, când stăteau în pat după ce băuseră gin cu apă tonică – întotdeauna beau mult când erau împreună –, Rose s-a gândit deodată că acum era cineva, o femeie de care era îndrăgostit și pe care o curta de la distanță, probabil îi scria scrisori, și că trebuie să fi existat o altă femeie cu care se culca asiduu în momentul în care îi scria ei scrisori. De asemenea, în tot acest timp mai era și soția. Rose voia să-l întrebe despre asta; despre necesitate, dificultăți, satisfacții. Interesul ei era prietenesc și deloc critic, dar știa, avea destulă înțelepciune încât să-și dea seama că întrebarea va fi inacceptabilă.

Discuția la Legiune evoluase spre biletele de loterie, jocul de bingo și câștiguri. Bărbații care jucau cărți – printre ei, și vecinii lui Flo – vorbeau despre un tip care se presupunea că a câștigat zece mii de dolari și niciodată nu a anunțat acest lucru, deoarece dăduse faliment cu câțiva ani în urmă și le datora multora bani.

Unul a remarcat că, dacă te declari falit, nu mai ești dator.

– Poate că atunci nu era dator, a spus un altul. Dar acum este. Pentru că acum e avut.

Toată lumea îi împărtășea opinia.

Rose și Ralph Gillespie s-au privit. Se simțea aceeași glumă tăcută între ei, aceeași complicitate, aceeași tihnă; aceeași, aceeași.

– Am auzit că te pricepi să imiți, a zis Rose.

Nu era bine; nu ar fi trebuit să spună nimic. El a râs și a clătinat din cap.

– Serios. Am auzit că-l imiți de milioane pe Milton Homer.

– Știu eu ce să zic?

– Mai trăiește?

– Din câte știu eu, e la căminul de bătrâni.

– Le mai ții minte pe domnișoara Hattie și pe domnișoara Mattie? Ne puneau diapozitive la lanterna magică la ele acasă.

– Sigur.

– Imaginile cu China pe care le am în minte încă se bazează, în mare măsură, pe diapozitivele alea.

Rose a continuat să vorbească, deși ar fi vrut să se poată opri. Vorbea într-un mod care altundeva poate ar fi fost considerat amuzant, intim, plin de cochetărie și complet inutil. Nu a obținut o reacție prea puternică din partea lui Ralph Gillespie, deși părea atent, chiar cordial. În tot acel timp se întreba ce ar fi vrut Ralph să audă de la ea. Căci voia ceva. Dar nu făcea nici o mișcare să obțină. Prima ei impresie despre el, ca fiind timid și mios, ca un băiețel, trebuia să se schimbe. Asta era la suprafață. În esență era arogant, resemnat cu o viață de confuzie, poate chiar orgolios. Rose și-ar fi dorit să-i vorbească de la acel nivel și credea că așa își dorea și el, dar se abțineau.

Dar când și-a adus aminte de această discuție nesatisfăcătoare, a părut să-și amintească de un val de tandrețe, de simpatie și iertare, deși cu siguranță că nu se rostiseră cuvinte de această natură. Rușinea aceea ciudată pe care Rose o purta cu sine părea să se fi estompat. Lucrul de care se rușina atunci când juca un rol era că poate se concentra pe ce nu trebuia, pe efectul de nostimadă, când de fapt exista întotdeauna ceva mai profund, un ton, o adâncime, o lumină pe care nu o putea surprinde. Și nu avea bănuiala aceasta doar în privința actoriei. Tot ce făcuse ea putea fi văzut uneori ca o greșeală. Niciodată nu simțise acest lucru mai clar decât atunci când vorbea cu Ralph Gillespie, dar când s-a gândit la el după aceea, greșelile ei i s-au

părut lipsite de importanță. Era într-o suficient de mare măsură produsul vremurilor în care trăia, încât să se întrebe dacă ce simțea față de el nu era pur și simplu atracție, curiozitate sexuală; răspunsul, credea ea, era negativ. Păreau să fie sentimente care puteau fi rostite doar în traducere; poate că li se putea da curs doar în traducere; cel mai bine este să nu le rostești și să nu le dai curs, deoarece traducerea este îndoielnică. Și periculoasă.

Din aceste motive, Rose nu le-a mai spus nimic despre Ralph Gillespie lui Brian și lui Phoebe când a memorat cum proceda Milton Homer cu copiii sau expresia lui de o fericire diabolică atunci când s-a dat în leagăn. Nici măcar nu a menționat că murise. Știa că murise pentru că încă era abonată la ziarul din Hanratty. Flo îi făcuse cadou un abonament pe șapte ani la ultimul Crăciun când se simțise obligată să dea cadouri de Crăciun; în stilul caracteristic, Flo zisese că ziarul exista doar ca să-și vadă unii numele acolo și că nu cuprindea nimic demn de a fi citit. De obicei, Rose dădea repede paginile și-l arunca în lada cu lemne de foc. Dar a văzut articolul despre Ralph, care era pe prima pagină.

Moartea unui fost marinar

Ralph Gillespie, maestru militar în retragere, a suferit lovituri cauzatoare de moarte la cap în sala Legiunii, sâmbătă noaptea. Nici o altă persoană nu a fost implicată în accident și, din păcate, au trecut câteva ore până să fie descoperit cadavrul. Se crede că a confundat ușa de la subsol cu cea de la ieșire și și-a pierdut echilibrul, care deja era precar din cauza unei răni mai vechi suferite cât era în activitate și din cauza căreia avea un handicap minor.

În continuare, articolul de ziar dădea numele părinților lui Ralph, care încă trăiau, și pe al surorii lui căsătorite. Legiunea își asuma cheltuielile de înmormântare.

Rose nu a spus nimănui, mulțumită că era măcar un lucru pe care nu-l strica rostindu-l, deși știa că ce o făcea să păstreze tăcerea era lipsa materialului în aceeași măsură ca reținerea cuviincioasă. Ce putea spune despre ea și Ralph Gillespie, în afară de faptul că-l simțise tot timpul aproape? Mai aproape decât fusese oricare dintre bărbații pe care-i iubise, alături de sufletul ei.

„O primă privire asupra lui Milton Homer“; referire la sonetul lui Keats „On First Looking into Chapman’s Homer“, George Chapman fiind un dramaturg elisabetan care a tradus pentru prima oară operele lui Homer în engleză (n.red.)

Table of Contents

Bătăi de zile mari
Privilegiu
O jumătate de grepfrut
Lebede sălbatice
Tânăra cerșetoare
Șotia
Providența
Norocul lui Simon
Pe litere
Cine te crezi?